

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**HÜDÂYÎ-İ KADÎM (16. yy) VE DÎVÂNİ İNCELEME-
TENKİDLİ METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet DEMİRALAY

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selami TURAN

ISPARTA-2007

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAV TUTANAĞI

İLGİ: Enstitü Yönetim Kurulu'nun 03/05/2007 Tarih ve 01/c Sayılı Kararı
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimi
gören 0330205274 numaralı Mehmet DEMİRALAY'ın
hazırladığı

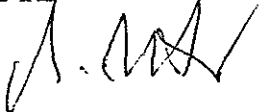
Hüdâ-yî-i Kadîm (16.yy) ve Divanı İnceleme

Tenkidli Metin

konulu
YÜKSEK LİSANS TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAVI Lisansüstü Öğretim
Yönetmeliği'nin 25.... Maddesi uyarınca 25/05/2007 Cuma günü saat 14:30'da
yapılmış; sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tez savunmasını
KABULÜNE / REDDİNE / DÜZELTME SÜRESİ VERİLMESİNE (OYBİRLİĞİYLE)
YÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

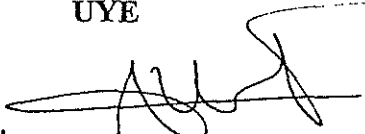
SINAV JÜRİSİ

ÜYE

Doç. Dr. Osman TILAK

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ÖZKAN

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Selami Tunc

Madde-25 Tez Sınavının tamamlanmasından sonra Jüri tez hakkında salt çoğunlukla "KABUL"
,"RET" veya "DÜZELTME" kararı verir. Bu karar, Enstitü Anabilim Dalı Başkanlığınca tez sınavını
izleyen üç gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi
kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı
jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tez kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile
ilişkisi kesilir.

ÖZET

HÜDÂYÎ-İ KADÎM (16. yy) VE DÎVÂNİ İNCELEME-TENKİDLİ METİN

Mehmet DEMİRALAY

Süleyman Demirel Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Tezi, 237 sayfa, Mayıs 2007

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Selami TURAN

Bu tezin amacı, 16. yüzyıl Klâsik Türk şiiri dönemine ait eserlerimizden biri olan Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı'nın mukayeseli bir metotla yapılan tenkitli metnini ilim âlemine, bilhassa Eski Türk Edebiyatı sahası uzmanlarının istifadesine sunmaktır.

Bu çalışma için ilk olarak eserin değişik kütüphanelerde bulunan nüshaları tespit edilmiş, bu nüshalara ait mikrofilmler elde edilmiş ve nüshaların her biri transkripli olarak günümüz alfabesine aktarılmıştır. Son olarak nüshalar mukayeseli bir metotla incelenerek sağlam bir tenkitli metin ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tez çalışmamızda tenkitli metnin yanında şairin hayatı ve edebî kişiliği ele alınmış ve elde edilen divan metni üzerinde çeşitli yönlerden bir inceleme yapılmıştır. Böylece Hüdâyî-i Kadîm'in ve eserinin Klâsik Türk Edebiyatı'ndaki yeri ve önemi belirtilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 16. yy Klâsik Türk Şiiri, Hüdâyî-i Kadîm, Dîvân, İnceleme, Tenkitli Metin.

ABSTRACT

THE DIVAN OF HUDAYI-I KADIM A CRITICAL TEXT- A STUDY

Mehmet DEMIRALAY

The University of Suleyman Demirel, Department of Turkish Language and Literature
Master Thesis, 237 pages, May 2007

Advisor: Assist. Prof. Dr. Selami TURAN

The aim of this master thesis is to make available the critical text of the Divan of Hudayi-i Kadim, which is performed in a comparative method and is one of the works belonging to the Classical Turkish Poetry of the sixteenth century, for the use of the experts, especially for those who are involved in Classical Turkish Literature.

In an effort to carry out this study, original manuscripts of this work, which are kept in various libraries, were first located, their microfilms were obtained and then every each one of these manuscripts were transcribed in our modern language. Finally, all of the transcriptions having been examined through a comparative method, a sound critical text was prepared.

Besides the preparation of a critical text, both the biography and the literary personality of the poet were discussed and an additional study on the text of the divan was done in several respects. Thus, the importance of both Hudayi-i Kadim and his work within the Classical Turkish Poetry was emphasized.

Key Words : Classical Turkish Poetry in the 16th century, Hudayi-i Kadim, Divan, Critical text Study.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	ii
ÖNSÖZ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
I. HÜDÂYİ-İ KADÎM HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ	2
A. Hayatı	2
B. Edebi Kişiliği	3
II. HÜDÂYİ-İ KADÎM DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ	36
A. Nazım Şekilleri ve Muhteva	36
a. Kasideler	36
b. Tarihler	37
c. Mesneviler	38
d. Musammatlar	38
e. Gazeller	38
f. Kıtalar	39
g. Matlalar	39
B. Vezin ve Kafiye	40
III. NÜSHALARIN TANITIMI	43
IV. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA TAKİP EDİLEN METOT	45
İKİNCİ BÖLÜM	47
HÜDÂYİ-İ KADÎM DÎVÂNÎ'NİN TENKİDLİ METNİ	47
A. KASİDELER	47
B. TARİHLER	69
C. MESNEVİLER	82
D. MUSAMMATLAR	87
E. GAZELLER	111
F. KITALAR	225
G. MATLALAR	227
SONUÇ	231
DİZİN	232
KAYNAKÇA	235
ÖZGEÇMİŞ	237

KISALTMALAR

AE. : Hüdâyî-i Kadîm, Dîvân, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Kitaplığı, Nu:508/1

a.g.e. : adı geçen eser

bkz. : bakınız

c. : cilt

G. : gazel

K. : kaside

Kt. : kıta

MA. : Hüdâyî-i Kadîm, Dîvân, Köprülü Kütüphanesi, Asım Bey, Nu:431

Mes. : mesnevi

Mt. : matla

Mus. : musammat

Nu. : numara

R. : rubai

s. : sayfa

S. : sayı

T. : tarih

ÖN SÖZ

Kültür hayatımızda yedi yüzyılı aşkın bir zaman dilimini içine alan Divan Edebiyatı, yayılmış olduğu coğrafyanın tabii bir sonucu olarak etkilediği ve etkilendiği dillerin kelime kadrosu, sahip olduğu estetiği ve sanat anlayışı ile beraber, içinde yaşadığı toplumun dünya görüşlerini, hayata bakışını, sevinçlerini, kavgalarını, üzüntülerini, kısaca birçok yönüyle yaşantılarını belli ölçüde edebiyata yansıtır. Asırlarca süregelen bu oluşumun ihtiva ettiği bilgi ve kültür birikimini, edebiyat tarihini ve dil hususiyetlerini, ortaya koyduğu ürünlerinde görmek mümkündür. Bu bakımdan, yazmaların doğru metotlarla ve ciddi çalışmalarla tenkitli metnlerinin hazırlanması ve sonra bu metinlerin çeşitli yönlerden incelenmesi gerekir.

Biz de bu düşünceden hareketle, on altıncı yüzyılda kaleme alınmış ve sayfaları tarihin sayfaları arasında kalmış olan Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânî'nın tenkitli metnini yüksek lisans tezi olarak hazırlamaya çalıştık.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; ilgili kaynaklar değerlendirilerek şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiş ve elde edilen metnin nazım şekilleri ve muhtevası ile vezin ve kafiyesi üzerinde inceleme yapılmıştır. Ayrıca karşılaştırılan nüshaların tanıtımına ve tenkitli metnin hazırlanmasında takip edilen yola yine bu bölümde yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, divanın tenkitli metni yer almaktadır.

Ayrıca divandan hareketle, kişi adları ve musiki terimleri dizini oluşturulmuştur.

Bu çalışma hazırlanırken, her aşamasında desteğini gördüğüm eşim Nihan Demiralay'a ve bilgilerinden istifade ettiğim ve karşılaştığım zorlukları aşma noktasında yardımlarını gördüğüm hocam Yrd. Doç. Dr. Selami TURAN'a saygı ve teşekkürlerimi arz ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. HÜDÂYÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

A. Hayatı

Şairin adı Mustafa Hüdâyî Çelebi'dir. İstanbul'da doğmuştur. Devrin şairleri arasında Salâ Muslisi¹ diye şöhret bulmuş olup, Müezzîn-i Hüdâyî, Musli Çelebi, Musli Şah diye de anılmaktadır².

Sultan 3. Murat devri şairlerinden olan Hüdâyî³, şiirinde olduğu kadar musiki sanatında da malumat ve şöhret sahibidir. Ayrıca çok iyi Farsça bilmektedir⁴. Sesi güzel olduğu için Sultan Süleyman Han'ın eşi Hürrem Sultan'ın adını taşıyan Haseki Hürrem Sultan Camiine müezzîn olmuştur⁵.

H.991/M.1584 yılında İstanbul'da vefat eden şair⁶, İstanbul'un meşhur semtlerinden biri olan Edirnekapı mezarlığına defnedilmiştir⁷.

Ölümüne, "Hüdâyî rehberiñ ola hidâyet-i Yezdân" mısraı tarih düşürülmüştür⁸.

¹ İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, c. I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967, s. 172; Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri II*, (Haz: Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001, s. 1198; Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-şu'arâ II*, (Haz: Dr. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, s. 1060; Beyânî Mustafa Bin Carullah, *Tezkiretü's-şu'arâ*, (Haz: Dr. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1997, s. 90; Âlî, *Kühû'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım*, (Haz: Dr. Mustafa İsen), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, S. 93, Ankara, 1994, s. 284; *Tezkilere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Haz: Haluk İpekten - Mustafa İsen - Recep Toparlı - Naci Okçu - Turgut Karabey) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s. 213.

² Mehmet Nâil Tuman, *a.g.e.*, s. 1198.

³ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri II*, Yaylacık Matbaası, Meral Yayınları, İstanbul, 1982, s. 139.

⁴ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, (Haz: Nuri Akbayan - Seyit Ali Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996, s. 686; Mehmed Tahir, *a.g.e.*, s. 139; Haluk İpekten vd., *a.g.e.*, s. 213. İbrahim Kutluk, *a.g.e.*, s. 1061.

⁵ Âlî, *a.g.e.*, s. 284, Beyânî, *a.g.e.*, s. 90; Mehmet Nâil Tuman *a.g.e.*, s. 1198.

⁶ Mehmet Nâil Tuman, *a.g.e.*, s. 1198; Mehmed Süreyya, *a.g.e.*, s. 686;

⁷ Mehmet Nâil Tuman, *a.g.e.*, s. 1198; Mehmed Tahir, *a.g.e.*, s. 140; Haluk İpekten vd., *a.g.e.*, s. 213.

⁸ Mehmet Nâil Tuman, *a.g.e.*, s. 1198.

B.Edebî Kişiliği

Hüdâyî'nin edebî yönü ile ilgili olarak tezkire yazarları, genellikle övgü dolu sözler söylemekte ve onun usta bir şair olduğunu ifade etmektedirler. Bununla ilgili olarak;

Âşık Çelebi, "... şi'r taķsīm eylese tūti-i şekker-hā olur. Bülbül ne kuşdur ki anuñ yanında öter ve zührenin hōd ol olduğı bezmde tınmaduğı mūsikī yerine geçer"⁹ ifadelerini kullanır.

Kınalı-zāde Hasan Çelebi; "Hakķā ki şu'arā-i Rūmuñ kibār u fiḥāmından ve fuşaha'-i eyyāmın tamām-ı be-nāmından eş'ār-ı belāğāt- şi'arının letāfet ü melāḥati ḥüsn ü şabāḥat-i sīm-berān gibi rūşen u 'ayān ve güftār-ı zerafet-āşārının reşākat ü şafası ziya'-i mehtāb u envār-ı āfitāb gibi tāli' ü raḥşān esnāf u envā'-ı nazma kādīr şāhib-i dīvān şā'ir-i sāḥirdir. Şadā-i iştihār u i'tibārı kḥbbe-i felek-i devvārı pūr gūlgūle ve āvāz itmīşdür ve ḥasbū'l-hāl-i 'uşşāk u maḥbūl u mergūb-ı cümle-i āfāk olan eş'arı vird-i zebān-ı rast-ı revān-ı ḥicāz u 'ırāk olmuşdur. Halk-ı cihān mecāmī'-i dūnyā vü maḥāfil-i 'ulyāda āyāt-ı medḥ ü şenāsını zākir ü tālī vü sāğir-i ḥātīr-ı ekābir ü aşāğır raḥīk raḥīk-i iṭrāsı mālī olmuşdur. 'İlm-i edvārda daḥi şāhib-i iḥtidār-ı bī-nazīr-i rūz-gārdır"¹⁰ sözleriyle övgüsünü dile getirir.

Âlî ise, "Ḥaylī hoş-āvāz u maḥām-şinās ve nāme-perdāz kimse idi. Eş'arı daḥi rağbete ḥarīn ve edālārı dil-pesend ü rengin olmağın şā'ir dinilmege yarar ve muḥtelif bend-i müseddesleri ile şöhre-i diyār idi"¹¹ der.

Kaynaklardan yola çıkarak, Hüdâyî'nin, şiir sanatında olduğu kadar, musiki sanatında da hayli mahir olduğunu ve ayrıca şiirlerinin, halk arasında yaygın olarak bilindiğini söylememiz mümkündür.

Şairin tenkitli metnini hazırladığımız divanından hareketle; yukarıda sözü edilen musikişinas olduğuna ilişkin övgü dolu ifadelerin doğru olduğunu

⁹ Âşık Çelebi, *Meşâirü's- şu'arâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Mikrofilm Arşivi, Nu:52, s. 216.

¹⁰ Kınalı-zāde, *a.g.e.*, s. 1061.

¹¹ Âlî, *a.g.e.*, s. 284.

söyleyebiliriz. Şair, şiirlerinde musikiyi sağlamak için ahenk unsurlarından bolca faydalanmıştır. Bunu da bir takım ses ve söz sanatlarına dayalı olarak gerçekleştirmiştir. Musikiyi sağlayan bir kısım sanatlara örnek olarak aşağıdaki beyitleri vermemiz mümkündür.

İştikak sanatına örnek olarak;

Hassân-ı vâktem öñümde ol vech-i ahseni

Tahsîn iderdi görse kemâlüm Hasen baña

(G. V/5)

Şûfî şaf-ı rindâna gel şâfî mey-i şâf eyle nûş

Saña şafâ geldüñ disün ser-cümle aşhâb-ı şafâ

(G. VII/4)

Hüdâyi pâ-y-ı ‘aqlına ‘ıķâl-ı ‘aşkı bend itdi

Aña divâne dimeñ katı ma‘ķûl itdi ‘âķıldur

(G. LI/5)

Kalb sanatına örnek olarak;

Hâsıl it mezra‘-i ‘âlemde ‘amel dânesini

Yol yarağını niçün görmeye merd-i râhil

(K. II/20)

Hüdâyi pâ-y-ı ‘aqlına ‘ıķâl-ı ‘aşkı bend itdi

Aña divâne dimeñ katı ma‘ķûl itdi ‘âķıldur

(G. LI/5)

Maķâm idüp ser-i servi çemende mukri’ ķumrî

Elif ķaddüñ añup eyler maķâm-ı râstda nâle

(G. CXCIV/2)

Cinas sanatına örnek olarak:

Dâra çekilürken didi Mañşûr-ı ser-efrâz

Bu rif‘at ü ģayl ü ģaşemi görmedi Dâra

(G. VI/4)

Bizümle tîguñ eger ola hem-dem ü hem-ser

Fedâ anuñ yolına cism ü cān u dil hem ser

(G. XXXVI/2)

‘Āşık olanuñ hāli n’ola olmasa hem-vār

Göñlinde anuñ miñnet ü derd ü ğam u hem var

(G. XXXIX/1)

Ḳāleb-i sāğara cān bādedür ansuz yürimez

Şol degirmen gibi kim āb-ı revānsuz yürimez

(G. LVIII/1)

Ger ola ḳıl ü ḳālümüz vaşf-ı miyān u la‘l-i yār

Nāzük olur maḳālümüz ince düşer hayālümüz

(G. LXV/2)

Cān istese cānāne dime virmezem anı

Bī-minnet alur yoḥsa ecel virmez amānı

(G. CCIX/1)

Söz tekrarına örnek olarak*:

Yara cigerüm şerḫaların tîğ-ı ğamuñdan

Yārānuma şerḫ eylemege dil kanı yara

(G. VI/6)

Ḥâtır-ı mecmû‘amız gitdi perişān eyledi

Ey Hüdāyî ol perişān-ı perî-şān ihtilâf

(G. LXXVI/9)

İşigüñde tenüm ḳıl yāre yāre

Olayın ḥidmetüñde pāre pāre

(G. CCI/1)

Cemālūñi niçe yüzden görem diyen diller

Şikeste āyineler gibi pāre pāre gerek

* Söz tekrarları için bkz. G.XLIV/5, G.LXXXIX, G.XCI, G.XCII, G. CCXXIV/3.

(G. CXVI/4)

Aliterasyon ve asonansa örnek olarak:

Şūfī şaf-ı rindāna gel şāfī mey-i şāf eyle nūş

Saīa şafā geldūñ disūn ser-cūmle aşhāb-ı şafā

(G. VII/4)

O nāzenīn-i cihānum kimūñle hem-dem ki

Kim eyleri ki anuñ nāzına niyāz ‘aceb

(G. X/3)

Cemālūñ Ka‘be-i cān hācibinūñ kıble-i dildür

Şaf-ı chl-i şafā cānā anuñçün saīa mā ‘ıldür

(G. LI/1)

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere, tekrarların beyit ve mısra bazında yapıldığı gibi, aşağıdaki şekilde şiir bazında da yapıldığı görülmektedir*.

Tāvūs-ı sidre dinse degüldür ‘aceb saīa

Gökden inüp durur güzelüm bu laḳab saīa

Tāvūsa pāy virmedi taḳsīm-i ḥüsn iden

Ol pāye başdan ayaḡa virildi hep saīa

Zülfūñ berāt-ı ḥüsnüñe tāvūs kıyruḡı

Mülk-i cemāli kıldı müselleḡ Çalab saīa

Gel mürḡ-zāra niteki tāvūs-ı naḥl-i gül

Gözler açar nigāh içün ey ḡonçe-leb saīa

Tab‘-ı Hüdāyī cilde tāvūs-ı sidredür

Meddāḡ olalı ey şeh-i ‘ālī-neseb saīa

* Aynı şekilde G. XXXV’te “lāle”, G. CXLIV ve G. CLXV’te de “çekmezüm” kelimesinin tekrarı yapılmaktadır.

(G. VIII)

Aşağıdaki beyitte “le” seslerinin tekrarlanması, şairin musikiye aşına olduğunu bizlere göstermektedir.

Le le le lel le li le le li yârile

Le le li dost o nâle-i mestâne mi çeksün

(G. CLXXV/4)

Şair, ayrıca musikiye ait terim ve makamları hem gerçek anlamıyla, hem de tevriye yolu ile şiirlerinde malzeme olarak kullanmıştır*.

Nevā-yı dilkeş ider nāy-ı nâle-i şî'rüm

Semā' idüp anı bezm-i felekde Zühre çalar

(G. XXXVI/7)

Seyr ider İşfahân u 'Irāk'ı o şeh-süvâr

'Uşşāk evine bir dem inüp eylemez qarâr

(G. XLIII/2)

Ben niyâz itdükce ol şeh nâza âheng itmede

Dil nevâlar itse ney gibi ne ğam şeh-nâzdan

(G. CLVIII/4)

Hüdâyî nâle-i 'uşşâka olmasa dem-sâz

Nevā-yı nāy u şadā-yı rebābı n'eyleyeyin

(G. CLXIV/7)

Muḥayyer itmez idi diñledükce 'uşşâkı

Hevā-yı 'aşqdan ey dil eger dem urmasa nāy

(G. CCVII/3)

Şairin musiki yönüyle ilgili son olarak, musiki terimlerini ve bir takım ses ve söz sanatlarını kullanarak musikiye olan vukufiyetini şiirlerinde göstermiştir, diyebiliriz.

* Bunun için ayrıca bkz. K. III/18, K. IV/6, K. V/17, K. VII/29, T. X/25, Mus. IV/2, G. IV/4, G. XLVII/3, G. LXXXIII/1, G. LXXXVII/3, G. CXX/1, G. CXXXVIII/3, G. CXLVIII/1, G. CLXXV/1, G. CCXXIV/5,

Hüdâyî, şiirlerinde, şiirlerini ve şairlik gücünü övmektedir. Bununla ilgili olarak aşağıdaki beyitleri örnek olarak verebiliriz*.

*Âferinler ey Hüdâyî lezzet-i güftârûña
Tıfl iken şîr ü şeker hod virmedi dāyeñ saña*

(G. IV/5)

*Ben Hüdâyî bülbül-i bâğ-ı belâgatüm
Âheng olur mı gulğul-i zâğ u zeğân baña*

(G. V/6)

*Gül yüzüñ vaşfi doğan ol gonçe-i nev-restenüñ
Ey Hüdâyî şî' rümüñ rengin edâsı bildürür*

(G. XXVIII/4)

*'İsî gibi Hüdâyî kelâmuñda rûh var
Güyâ ki hem-dem-i dem-i rûhü'l-emînsin*

(G. CLXX/6)

Genel olarak Hüdâyî'nin şiirlerini incelediğimizde, şairin Klâsik şiir geleneğine bağlı kaldığını söyleyebiliriz. Buna bağlı olarak tasavvuf, sûfî ve zâhide çatma gibi genel konular ele alınmıştır. Özellikle kasidelerine baktığımızda, tasavvufî çizgiyi rahatlıkla görmemiz mümkündür. Gazellerinde de aşk, ayrılık vb. klâsik hususları işlemiştir.

Şairin sûfî ve zâhide karşı tutumu, diğer divan şairleri gibidir. Divanda buna ilişkin olarak ortaya koyduğu birçok beyit yer almaktadır.

*Esrâr-ı 'aşkı şûfî-i har-tab' ider mi zevk
Anuñ ki kûtı cevduñ o n'itsün cevâhiri*

(G. CCXXXII-4)

*Âteşin bâde içüp cennet-i gül-zârda biz
Zâhide düzağ-ı miñnetde 'azâb eyleyelüm*

(G. CXXXVII-4)

* Bunun için ayrıca bkz. K. V/24, G.XXVIII/5, G.XXXIII/7, G.XXXVI/6-7, G.XLIII/7, G.XLI/6, G.XLIII/7, G.LV/7, G.LXIV/5, G.LXXV/5, G.LXXVIII/7, G.CXI/5, G.CCXX/5, G. CCXXVII/7

Zāhidā gel içelüm şöyle lebi yādına kim

Tācile hırkayı rehn-i mey-i nāb eyleyelüm

(G. CXXXVII-5)

Sırr-ı zülfin şorma ger zāhid ağarsa göklere

Āsmāndan rīsmānı aīlamaz nādāndur

(G. XLIV/3)

Aşağıdaki beyitte Mansur'un idamına sebep olan şeyin aşk cezbesi olduğunu, zira doğru söylecek birinin ipe çekilmeyeceğini ifade etmekte, her iki beyitte de, zahidi eleştirerek aşkın üstünlüğünü belirtmektedir.

Cezbe-i 'aşk idi Mañşūr'ı çeken ey zāhid

Yoksa Hāk söyleyicek bir kişi ber-dār olmaz

(G. LIV/3)

Reh-i cānānede cān terkin itsek n'ola ey zāhid

Bizüm de ehl-i 'aşkuz yolumuz erkānumuz vardur

(G. XXIX/2)

Şair, rind tipi ile karşımıza çıkmakta ve zahide şarap içmesini tavsiye ederek onu kızdırmaktadır.

Gel şūfī Hüdāyī gibi keskince şarāb iç

Tā kim kese derd-i ğam-ı devrānı yürekden

(G. CXLVII/5)

Hüdâyî-i Kadîm, şiirlerinde birtakım atasözleri ve bilhassa da deyimlerden geniş ölçüde istifade etmiştir. Tespit edebildiğimiz atasözü ve deyimler şunlardır:

Misafir umduğunu değil bulduğunu yer:

Dünyāda h'ān-ı rāhat uman sehm-i ğam yidi

Zirā konağ naşībini yir umduğun yimez

(G. LVII/4)

Su aktığı yere yine akar:

Umaruz āb-ı inebden yine sāğar pür ola

Pāk sözdür bu şu aqduğı yire yine aqar

(G.XLI/7)

Ağız ağıza vermek:

Gonçeler bir yire gelmiş virüp ağız ağıza

Söyleşür la'lini gülşende Muhammed Şāh'ıñ

(G. XCIX/2)

Ağzını eğmek:

Ey perī güftāra gelse la'ı-i şekker-ḥālaruñ

Sıhr idüp ağzın egersin tūṭī-i güyālaruñ

(G. CXI/1)

Ağzının suyunu akıtmak:

Şehrine bir şu getürdi ki görürse anı

Akıdur ağzı şuyın çeşme-i āb-ı ḥayvān

(K. III/2)

Ağzının tadını bilmemek:

Ağzıñıñ dadını bilmez dinde

Şol ki ağzında du'āñıñ kandi yok

(K. IX/7)

Ahını almak:

İñende āhumuz almasun ol şem'

Şakınsun nesne döymeş rüzgāra

(G. CCI/4)

Aman vermemek:

Alaylar bağlayup zülfi çeker müjgānı ḥançerler

Emān virmez hemān qarşusına kim gelse ḥançerler

Yolına cān u ser virse revādur niçe serverler

Leṭāfet mülkini fetḥ eyledi ğamzile Fethullāh

(Mus. XIV/2)

*Cân istese cânâne dime virmezem anı
Bî-minnet alur yoḥsa ecel virmez amânı*

(G. CCIX/1)

Aşka düşmek:

*Hüdâyî ‘aşka düşelden vücûdî mahv oldu
Mişâl-i kaṭre k’olur baḥr-i bî-kenârede güm*

(G. CXXX/5)

*Muḳtezâ-yı ‘aḳl-ı nâ-fercâm imiş zühd ü vera’
Geçdüm andan ‘aşka düşdüm terk-i eşḡâl eyledüm*

(G. CXLII/3)

Ayağı tozu:

*Baş ḳor ayağı tozına sultân-ı ḥâverân
Her şâm inüp bu çeşme-i müşḡîn-ṭabâbdan*

(K. IV/15)

*Ser virüp bir boyı serve yine server diyelüm
Ayağı tozını cân çeşmine cevher diyelüm*

(G. CXXXIII/1)

Ayak basmak:

*Bir seḥer yüz üzre vardum ayağı topraḡına
Gördüm anı yad ayak başmış vişâli bâḡına
Sâyeveş üftâdeler düşmiş şolına şaḡına
Varsun ol serv-i ḥırâmânum şalinsun bir zamân*

(Mus. XXI/2)

*Çekmesün kūy-ı ḥarâbâta gelüp zühhâd ayak
Başmasun ‘işretüñe ehl-i şafâdur yad ayak*

(G. LXXXV/1)

Ayak çekmek:

Çekmesün kūy-ı ḥarâbâta gelüp zühhâd ayak

Başmasun 'işretüñe ehl-i şafâdur yad ayak

(G. LXXXV/1)

Ayağına düşmek:

Ehl-i 'aşk âlâm-ı fūrkatle hākīr ü mübtezel

Devlet-i vuşlatda 'âlemlerde her bir nâ-maḥal

Herkese rızkın naşīb itmış Hudâ-yı lem-yezel

Dest-būs-ı yâre sa'yile irişmez gördüm el

Pâyine düşdüm bu cism-i hâki pāmāl eyledüm

(Mus. XXX/5)

Döküp eşkin ayağıña düşer her müşteri tal'at

Nitekim secde eyler Yūsuf'a şems ü kamer kevkeb

(G. XI/3)

Mihrābı ebrvānuña beñzetdi rûz u şeb

Pâyine düşse secdeler itse n'ola imām

(G.CXXXIV/6)

Başlar üzre yiri var düşdügiyiçün ayağa

Cür'a-veş cismüm anuñçün böyle pāmāl eyledüm

(G. CXLII/2)

Her kim düşerse ayağa baş üzredür yiri

Fehm it bu sırrı sāğar içinde şarâbdan

(G. CLXXII/7)

Ayağını öpmek:

Sākī müdām öperdi Hudāyī ayağıñı

El virse devlet olsa müsâ'id zamānemüz

(G. LXVI/5)

Ayağı yere basmamak:

Âl ile öpdüm diyü sākī lebin cānānenüñ

Şevkden ayağı yirler mi başar peymānenüñ

(G. CXV/1)

Ayağına yüz sürmek:

*Sen büt-i ferhârsın ol kâfir-i Hindû gibi**Pâyüñe yüzler sürüp eyler saña i'zâz [zülf]*

(G. LXXXI/4)

Ayrı düşmek:

*Bergüñ şikeste âyine-i kalbi varise**Düşmüşdür ayru bir gül-i ra'nâ-izârdan*

(G. CLXVI/5)

Bağrı del(in)mek:

*Bağrum delinüp nâvek-i müjgânuñ ucından**Düşdüm dile ol hancer-i bürrânın ucından**Sevdâ-zedeyüm zülf-i perişânuñ ucından**Ey pîr olası Muşlıcuğum tâze cüvânım*

(Mus. XV/1)

*Cüylarda degül ey Yûsuf-ı şânî gird-âb**Reşk-i çâh-ı zeķanuñ bağrını deldi anuñ*

(G. CVI/2)

Bağrını kan etmek (eylemek):

*Bir seher şevketile niteki hurşîd-i cihân**İtdi 'azm-i sefer ol zübde-i mîr-mîrân**Hızr yoldaşı olup irişe feyz-i Yezdân**Düşmenüñ itmekîçün kahrile bağrın kızıl kan**Çapudan Beg sefere oldu sa'âdetle revân*

(Mus. XXXI/4)

*Bir kerre yılda gül görüp açıldığı için**Demlerle hâr-ı gamdan anuñ bağrı hûn olur*

(G. XLVI/3)

Fıkr-i zülfüñ nāfe-veş bağrum kara kan eyledi
Bu durur sevdā-yı ‘aşkuñdan şehā sūdum benüm
 (G.CXXXII/3)

Baş eğmek:

Pîr-i muğân ışigin yaşıdansa n’ola rindân
Baş egmeyen sipihre bu âstāna muhtâc
 (G. XX/2)

Baş üstünde tutmak:

Ťutsam nigārumuñ n’ola baş üzre şānesin
Dāyim anuñ o zülf-i perîşān elindedür
 (G. XXVI/4)

Baş koymak:

Baş kor ayağı tozına sulţān-ı hāverān
Her şām inüp bu çeşme-i müşgîn-ţabābdan
 (K. IV/15)

Başı dönmek:

Ėamuñla çarĥ mest olmış döner başı aķar yaşı
Degüldür şavt-ı ra‘d eyler dem-ā-dem na‘ralar [peydā]
 (G. I/2)

Başı göğ eirmek:

Başı göğ iren bu dem içmezse sebzed e
Şüfî ne farkı var göğ çıkmış devābdan
 (K. IV/10)

Gün gibi başı göklere irse Hüdāyî’nüñ
Yine yoluñda sāye gibi pāymāldür
 (G. XXXI/7)

Başı onmamak:

Oñmaduķ başına şarsun kıl ‘atā

Bende-i bî-çāreñüñ dülbendi yok

(K. IX/6)

Başına bela olmak:

Başına belâyuz hele Nemrūd 'adūnūñ

Ol fîl ise biz peşşe-i bî-tāb u tevānuz

(G. LV/4)

Başına dar etmek:

Ol iki kıya bakıcı ħūnî kara gözler

Şehbāzlaruñ başına tar itdi külāhın

(G. CXLVI/3)

Başına taşlar yağmak:

Gökden şanur Hüdāyî kuluñ indi mā 'ide

Küyüñda yağsa başına taşlar Kayacuğum

(G. CXXXIX/5)

Başını alıp gitmek:

Devr-i ruħuñda bulmayıcağ i' tibār şems

Başını aldı eyledi terk-i diyār şems

(G. LXIX/1)

Baş(ını) vermek:

Burc-ı ħüsn üzre görelden ol meh-i mihr-āḫteri

Cân u dilden tekye-i 'aşkıñda oldum Ḥayderî

Ġam degül yolında qurbān oluban virsem seri

Baş açuğ abdālıyum cānile Ḥayder Bālî'nüñ

(Mus. VII/3)

Ser virüp bir boyı serve yine server diyelüm

Ayağı tozını cān çeşmine cevher diyelüm

(G. CXXXIII/1)

Bel bağlamak:

*Ġam-ı ‘aşkuñ beni dem-sâz idelden çeng-i hicrâna
Fırâkuñla şehâ bel bağladum ney gibi efgâna
Dili câm-ı şarâb-ı la‘l-i nâbuñ kıldı mestâne
Piyâlem gözlerüm nûr cemâli şems-i rahşânum*
(Mus. IV/2)

Belini bükme:

*Bükdi benefşenüñ belini zülfüñüñ hamı
Âhır o derdmendi düşürdi ‘ışyâna za‘f*
(G. LXXXIII/3)

Bela çekmek:

*Az belâ çekmedüñ bu yolda saña
Çok degüldür bu deñlü ihsânum*
(T. III/33)

Benzi sararmak:

*Beñzüm şararsa mihr-i ruhuñla ‘aceb midür
Şalduğda hâke pertev ider zer-nigâr şems*
(G. LXIX/3)

Can almak:

*Şunsa raķīb tuhfê diyü alma cânını
Meyl eyleme şaķın begüm ol yâdigâra gel*
(G. CXXVI/3)

Can atmak:

*‘Âşıkıların öldürmege var niyyetüñ ammâ
Ben cân atarum ölmege sen nâra mı düşdün*
(G. CLXXVI/3)

Can bağışlamak:

Çek gamzeñüñ kılıçlarını katl-i merdüm it

Cānlar bağışla yine lebūñden tekellüm it

(G. XVIII/1)

Can (gönül) gözünü açmak:

Aça cānı gözini görmege ger dīdāruñ

Perde-i ma‘şiyeti kılma öñine hā ‘il

(K. II/55)

Can vermek:

Her perī-peykere cān virme eger ādemiseñ

Bir gün olur görünür çeşmüñe dīv-i hāyil

(K. II/33)

Dile hancer urıcağ çeşmi virür dil aña cān

Nuğldur birbirine şan iki mestāne şunar

(G. L/2)

Cān virmez isek yoluña gerçekler içinde

Bu ‘arşada biz da‘vī-i ‘aşkuñda yalanuz

(G. LV/5)

Bustān-ı cemālinde o sīb-i zeķanından

Şeftālūların cān virüp almalı Hüseyn’üñ

(G. CX/4)

Tīr gönderse dile çeşmi aña dil cān virür

Bir birine tuhfesi gibi iki mestānenüñ

(G. CXV/4)

Tiğ çek sīneme gel tek yoluña cān vireyin

Sûre-i Tevbe haķiçün yalıñuz baş degül

(G. CXXIII/6)

Ey Hüdāyī hīdmetinde cān virürsem ol şehūñ

Merhamet ide umarum baña ma‘būdum benüm

(G. CXXXII/7)

Canı ağzına gelmek:

Ey Hüdāyî la' l-i sâķinüñ alınca bûsesin

Cânı ağzına gelübdür sâġar-ı şahbâlaruñ

(G. CIX/7)

Ciġerini kebab eylemek:

Mestâne çeşmidür ciġerüm eyleyen kebâb

Maġmûr ġamzesidür iden eşkümi şarâb

Ķalb-i Hüdāyî ġibi cihânı iden ġarâb

Şol dil-rübâ ki nâmı anuñ Muşlî Şâh'dur

(Mus. XI/1)

Devr-i güldür beri gel bezm-i şarâb eyleyelüm

Ciġerüñ ġâsidüñ ol bezme kebâb eyleyelüm

(G. CXXXVII/1)

Nûr-ı felegüñ gökde ider baġrını biryân

Mihriñle Hüdāyî eger âh itse yürekden

(G. CLIII/7)

Derdini dökmek:

Ne ġâletdür ki 'âşık ola yâr-i nâz-perverdüñ

O saña ağlaya ġâlin sen aña dokesin derdüñ

(Mt. XII)

Diline dolamak (vird etmek):

Vird idüp zikr-i Ħaķ'ı şâkir ol olma şâķî

Ola kim rahmeti ġuldına olasın dâġil

(K. II/23)

Dile düşmek:

Baġrum delinüp nâvek-i müġânuñ ucından

Düşdüm dile ol ġancer-i bürrânın ucından

Sevdâ-zedeyüm zülf-i perişânuñ ucından

Ey pîr olası Muşlıcuğum taze cüvānum

(Mus. XV/2)

Dile gelmek:

Dile geldükce ğamı ‘izzet idüp Yūsuf-vār

Bizi billāh koyup ğitme birāder diyelüm

(G. CXXXIII/4)

El çekmek:

Nabzumı gördi tabīb el çekdi gelmez yanuma

‘Aşk derdidür bu derd sa‘y eylemez dermānuma

Ey Hüdāyî tîğ-ı ğam kār itdi ğāyet cānuma

Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

(Mus. XVIII/1)

Devr-i lebūñde devri tamām oldı sāğaruñ

Çekdi elini her kişi cām u şarābdan

(G. CLXXIII/4)

El üstünde tutmak:

Dendāna sîne yârümüñ olduğıçün şebîh

Bahrüñ şadefleri tutar el üzre gevheri

(G. CCV/6)

El vermek:

Sākî müdām öperdi Hüdāyî ayaguñı

El virse devlet olsa müsā‘id zamānemüz

(G. LXVI/5)

Devleti olup müsā‘id baht-ı sermed el virür

‘Āşık-ı evbāşa şunsa sākî-i dil-şād ayak

(G. LXXXV/4)

El uzatmak:

Bî-tekellüf boynuña şalındığı yetmez mi kim

El uzadur sîneñe gîsû-yı ‘anber-sâlaruñ

(G. CIX/2)

Elden kaçırmak:

Yiridür çarha şalsam şâh-bâz-ı âh ü efgânı

Kaçırdum elden ol kebg-i Hümmâ-pervâzum aldurdum

(G. CXXXVIII/4)

Ele almak:

Al ele göñlin şehâ ben bende-i pâmalûñuñ

Mürdan ‘âr itmeyüp itdi Süleymân [ihtilâf]

(G. LXXVI/5)

Elden düş(ür)memek:

Câm-ı sîmîn-i zeķan şâhididür ey sâķî

Düşmese dâyim elinden yaraşur aķbâbuñ

(G. CVIII/4)

Dilersen ola dilüñ pür-şafâ piyâle gibi

Müdâm ayağı elden düşürme lâle gibi

(G. CCXIII/1)

Elekten geçirmek:

Döndürdügi yitmez mi degirmende daķîķe

Devrân bizi daķi geçürür ince elekden

(G. CLIII/2)

Gam yemek:

Ġam yimez idüm öldüğüme ol ħalîlümün

Ĥ‘ân-ı vişâli bir gice olsa baña naşîb

(G. IX/3)

Fikr eylemek lebüñ baña her gün mey-i şabûķ

Ĥaţtuñ ġamın yimek baña her şeb ta‘âm-ı şâm

(G. CXXXV/4)

*Ey Hüdāyî ğam yime ‘uṣṣāḳ içündür vaṣl-ı yār
Müsteḥaḳḳ-ı raḥmet olmaz ehl-i ‘iṣyān olmayan*

(G. CLXXIV/5)

*Gül gibi bir kez seni kim koysa cānā koynına
Girmezise ğam yimez cennetde ḥūrā koynına*

(G. CXCI/1)

Gam çekmek:

*Ġam çekme bār-ı miḥnet-i dilberden ey gōñül
Şāyed teraḥḥum ide görüp ihtimāldür*

(G. XXXI/2)

Göge ağmak:

*Ağsa gökler yüzine meh gibi gūy-ı şerefün
Ḳadr ü rifʿatle müdām olsañ eger rüşen-dil*

(K. II/10)

*Sırr-ı zülfin şorma ger zāhid ağarsa göklere
Āsmāndan rismānı añlamaz nādāndur*

(G. XLIV/3)

*Ya çıkdı Ḥazret-i Yūsuf derūn-ı maḥbesden
Ya ağdı göklere ‘İsî bu şaḥn-ı ğabrādan*

(K. V/6)

Gökte ararken yerde bulmak:

*Ḥamdülillāh ki bize ol şeh-i iḳlīm-i seḥā
Gökde isterken anı yirde idübdür iḥsān*

(K. III/7)

Göğsünü germek:

*Bu gice bir meh-i rüşen-derūnı sīneye çekmiş
Gererse gögsini tañ mı fezā-yı çarḥda hāle*

(G. CXCV/3)

Gönül akıtmak:

Çekdi cihānı kendüye kullāb-ı zülf-i serkeşi

Akıtdı hil‘atüñ gönlini la‘li zülālī Aḥmed’üñ

(G. CIV/2)

Gönül almak:

Gönül almağa gözüñ gamz ü kaşuñla gider

Şol harāmī gibi kim tır ü kemānsuz yürimez

(G.LVIII/2)

Gönül vermek:

Hüsn-i ḥübāna gönül virme şakın tiz geçer

Bir nümāyiş durur ol ya‘nī ki berķ-ı ‘ācıl

(K. II/31)

Dil virmez eyā zāl-i felek saña Hüdāyī

Merdānelere itmez iş fikr ü füsūnuñ

(G. CXX/5)

Gönlini virdi Hüdāyī bir büt-i tersāya kim

Dīn ü imānına beñzer ‘ahd ü peymānı daḥi

(G. CCXXVI/6)

Gönül bağlamak:

Bāğ u rāğa yūri dil bağlama ki ‘ārifiseñ

Pāy-ı ‘aqlına ‘uḳāl urmaya merd-i ‘āḳıl

(K. II/5)

Hüdāyī bağlayalı nev-bahār-ı ḥaṭṭuña dil

Bahār-ı ‘ömrini bād-ı ḡamuñ ḥazān itdi

(G. CCVIII/5)

Gönlü kararmak:

Karardı lāleveş dil ḥasret-i ḥāl-i ‘izāruñla

Münevver kıl anı gel mihr-i rüy-ı tābdāruñla

Hüdāyî derdmendüñ öldi derd-i intizāruñla
Benüm Muşlıcuğum şüh-ı cihānum şive-kārum gel
 (Mus. XXIV/1)

Gönlünü yakmak:

Hüdāyî kara kuluñdur kapuñda nitekim Kanber
Anuñ göñlini yakma mişl-i bāb-ı kal'a-i Hayber
Mürüvvet kânısın yoğdur vilāyetde saña beñzer
Leb-i şirîn dehânı sâķi-i Kevşer 'Alî Bālî'm
 (Mus. XXIII/2)

Gönlü yıkılmak:

Göñlümi yıķduñ yine yap ol şehüñ 'aşķına ki
Şakķ idüp itdi yine bedr-i dırāşānı dürüst
 (G.XVII/3)
Ġam hayli yıķdı göñlini sensüz Hüdāyî'nüñ
Şāhum ħarāba vardı yetiş bu diyār gel
 (G.CXXII/7)

Gönül eğlemek:

İbn-i fülāna vāşıl olinca Hüdāyiyā
Rez-duķteriyle egleyelüm göñlümüz birez
 (G.LVII/7)

Gören gözü tutan eli olmak:

Ṭutar eli görür gözidür 'işret ehlinüñ
Mey-ĥāne içre sāğar-ı mey encümende şem'
 (G. LXXVIII/2)
Şimdi görür gözi ṭutar elisin saña felek
Şundi āyīne-i İskender'ile cām-ı Cem'i
 (G. CCXXX/2)

Göz açmak:

Derd-i hicrũñden şifā bulsun dil-i bī-çāreler

Cām-ı la‘lũñden şafā kesb eylesün āvāreler

Göz açup yir yir seni gözler tenümde yāreler

Gel yetiş ey la‘l-i nābı āb-ı hayvānum Hızır

(Mus. VI/3)

Göz açdı bakdı kaldı ruḥ-ı yāre āyine

Beñzerse n’ola şüret-i dīvāra āyine

(G. CLXXXVI/1)

Kim ki göz açdı ḥarāma şonı vardı bāda

Bañā bu nükte ‘[i] remz itdi ḥabāb-ı bāde

(G. CXCI/1)

Gözden ırak olmak:

Merdümlük eyle gözden ırağ olma bir nazar

Nūr-ı sevād-ı dīde-i ehl-i yakīnsin

(G. CLXX/4)

Gözleri kan olmak:

Teneşür üzre görenler anı giryān oldı

Burc-ı āb oldı mehūñ menzili bārān oldı

Ġamile ağlamadan dīdelerüm kan oldı

Ḳanı ol gözlerimüñ nūrı Muḥammed Şāh’um

(Mus. XX/4)

Gözün aydın (demek):

Küḥl ile dil Ya‘kūb’ınuñ çeşmine gel ḥāk-i rehūñ

İḥvān gözüñ aydın disün gelesün ey Yūsuf-liḳā

(G.VII/5)

Gözünü açmak:

Ġāfil olma aç gözüñ ey münkir-i yevmü’n-nüşür

Gör nice haşr oldı envât-ı riyâz-ı büstân

(K. I/7)

Pend-i pîrânemi gûş it gözün aç ey gâfil

Țut sözüm te 'kide nokşānuñ olasın kāmīl

(K. II/1)

Gözü gönlü açılmak:

Dehr Ya 'kûb'ınuñ açıldı yine göñli gözi

'Arz-ı hüsn itdi meger kim aña mäh-ı Ken 'ân

(T. III/12)

Gözleri kararmak:

Olup ser-geşte vü üftādeñ ey nûr-ı başar kevkeb

Țararmış gözleri küyuñ tolanmağdan düşer kevkeb

(G. XI/1)

Göz nuru dökmek:

Yaş döküp levh-i ruḥa kıldum müjemden ḥāmeler

Yāre göz nûrın döküp yazdum maḥabbet-nāmeler

(G.XLII/1)

Gün gibi doğmak:

Gün gibi toğduğı dem buldı cihān ḥalkı ḥayāt

Țāleb-i ādeme güyā ki ḥulûl eyledi cān

(T. III/16)

Haline acı(ma)mak:

Acımaz ḥāline eşkini revān eyleyenüñ

Diñlemez nālesini āh ü fiğān eyleyenüñ

(G. XCVIII/1)

İmana gelmek:

Ey ḡamzesi Mūsī lebi 'İsī seni görüp

İmāna gele cümle Yehūdā vü Naşārā

(G.VI/3)

İki gözü çıkmak:

Ol gözüm nûrî beni gözden bırağdı itdi red
Ķanlar ağlamağla çığdum iki gözden hey meded
İstedügi demleri gördi Ķamu ehl-i Ķased
Hey ne müşkil derd olur âh ayrılık vâh ayrılık

(Mus. XVIII/2)

İki gönül bir olmak:

İki gönül bir olup çıksun aradan ikilik
Ĥoş ittiĥâd idelüm ya‘nî cism ü cân olalum

(G. CXXXI/3)

İnsan (adam) yerine koymamak:

‘Adn-i kūyuñda beni şaymazsın âdem yirine
Hey kıyâmet yâduña gelmez meger yevmü’l-ĥisâb

(G. XV/3)

İş başa düşmek:

İş başa düşdi gördi ki ‘aşķile Kūhken
Cānını virdi tîşe-i merge tutup seri

(G. CCV/3)

Kan ağlamak:

Ol gözüm nûrî beni gözden bırağdı itdi red
Ķanlar ağlamağla çığdum iki gözden hey meded
İstedügi demleri gördi Ķamu ehl-i Ķased
Hey ne müşkil derd olur âh ayrılık vâh ayrılık

(Mus. XVIII/2)

‘Aşķı ketm idemedüm Ķoñ beni Ķan ağlayayın
Ĥâli budur ile sırrını ‘ayân eyleyenüñ

(G. XCVII/2)

Kan eylemek:

Qıl nazār ḥāline eşkini revān eyleyenüñ

Dem gelür ‘afv olunur suçları kan eyleyenüñ

(G. XCVII/1)

Kana boyanmak:

Bâğ içre şekli kana boyanmış yatur varağ

Beñzer ki bir tabanca yimiş rûzgârdan

(G. CLXVI/6)

Kanını içmek:

Qanımı içdi femüñ kimse anı görmiş yok

Kişi sırrın mı tıyar ‘iṣ-i nihân eyleyenüñ

(G. XCVIII/3)

Kanını yerlere dökmek:

Elâ ey bezm-i ḥüsne ruḥları şem‘-i şebistānum

Dilüñdür ney gibi bağrum eridür çarḥa efgānum

Dem-â-dem cür‘a gibi dökme luḥ it yirlere qanum

Piyâlem gözlerüm nûr cemâli şems-i raḥşānum

(Mus. IV/1)

Kan kardeşi olmak:

Nüş eyleyelüm mey olalum sîne-be-sîne

Gel kan yalaşup olalum ey mâh qarındaş

(G. LXXII/2)

Kara yazı(larda kalmak):

‘Aşk yazusunda Mecnûn buldı kāmın ey faḳîr

Qara yazularda qaldı ‘âḳil ü ‘allāmeler

(G. XLII/4)

Kara yere karmak:

Qara yire qarınca qanımı dehr

Ben saña mür sen Süleymân'um

(T. III/44)

Kara yazılı (olmak):

Ey hat-ı yâkût-ı la'li münis-i cānum benüm

Zülf ü reyhânı enîs-i kalb-i hayrānum benüm

Ben kara yazulıyı ağlatma gel hānum benüm

Şāh Maḥmūd'um göñül tahtında sulṭānum benüm

(Mus. XVII/3)

Karalara boyanmak:

Āhum ḥaṭuñ gelince boyandı karalara

Miskīn Hüdāyī öldi diyü mâtem eyledi

(G. CCXVII/5)

Kapısına gelmek:

Ḳapuña geldi Hüdāyī ḳuluñ umar luṭfuñ

Dirîğ itme güli 'andelîb-i şeydādan

(K. V/22)

(Kapısında) kul olmak:

Mücellādur cemāl-i mehveşüñ ḥurşid-i ḥāverden

Muṣaffādur zülāl-i la'l-i nābuñ āb-ı Kevşer'den

Ḳapuñda ḳuluñ olmaḳ yeg baña mülk-i Sikender'den

Ey alnı âftābum a meh-i nā-mihrbān Aḥmed

(Mus. V/3)

Kurban olmak:

Burc-ı ḥüsn üzre görelden ol meh-i mihr-āḥteri

Cān u dilden tekye-i 'aşḳında oldum Ḥayderī

Ġam degül yolında ḳurbān oluban virsem seri

Baş açuḳ abdālıyum cānile Ḥayder Bālī'nüñ

(Mus. VII/3)

Kulu kurbanı olmak:

*Virmezüz dil zülfi tâtârına her hân oğlunuñ
İtmezüz me 'vâ tapusın degme sulţan oğlunuñ
Yolına cân virmezüz her şâh-ı devrân oğlunuñ
'Âşık-ı şâdıklaruz 'aşkile fâyıklaruz
Kulıyuz kurbâniyuz adile 'Osmân oğlunuñ*

(Mus. XXVIII/5)

Kuş dili:

*İdeli vaşf-ı kelâm-ı la' l-i şekker-hâlaruñ
Kuş dilidür sözleri hep tûñi-i güyâlaruñ*

(G. CIX/1)

Köşe bucağ kaçmak (saklanmak):

*Eyler 'adû-yı ehrimenüñ da' vetin kabûl
Benden kaçır perî gibi âh o bucağ bucağ*

(G. XCII/3)

Nazı geçmek:

*Geçmeseydi baña ol kaşı kemânuñ nâzı
Câna zağm urmaz idi gamze-i tîr-endâzı*

(G. CCXIV/1)

Ölmeden ölmek:

*Eyledük fânî reh-i 'aşkuñda cism-i hâkümüñ
Ölmeden öldük bizüm yokdur ecelden bâkimüz*

(G. LXI/1)

Parmakla göster(il)mek:

*Şanma şu 'â'ıdur görinen halk-ı 'âlem
Barmağla gösterür seni ey şehryâr şems*

(G. LXIX/2)

Sararıp solmak:

*İrişüp ‘ömri bahârına anuñ bād-ı hâzân
Şararup şoldı bugün ol gül-i gül-zâr-ı cinân
İdeyin bülbül-i şeydâ gibi feryâd ü figân
Kanı ol gözlerimüñ nûrı Muhammed Şâh’um*

(Mus. XX/2)

*Nâm-ı şerîfüñ ey perî olalı mîr-i ‘âşıkân
Şoldı şarardı ruğlarum niteki mîr-i ‘âşıkân
Her dem akar bu dîdeden çehre-i zerdüm üzre kan
Muşlıcuğum ser-âmedüm kâmeti ‘ömr-i sermedüm
Berg-i hâzâna döndi gel hicrile cism-i nâ-tüvân*

(Mus. XXIX/1)

Selamını kesmek:

*Selâmın kesmeyen herkesden ol sulţân ‘âdildür
Nihâl-i mîve-dârı cennetüñ her yaña mâyıldür*

(G. XLVII/1)

Sineye çekmek:

*Ol servi çekmek istese n’ola Hüdâyî sîneye
Cân gülşeninde yaraşur nâzûk-nihâli Aḥmed’üñ*

(G. CIV/5)

*Bir mehi sîneye çek boynına şal kollaruñı
Hâle-veş devr-i kamerde olıgör rûşen-dil*

(G. CXXIV/4)

Sözünü tutmak:

*Pend-i pîrânemi gûş it gözün aç ey gâfil
Tut sözüm te’kide noḡşānuñ olasın kâmil*

(K. II/1)

Taşa çalmak:

Taşa çaldılar şurāhī'î üşüp meh-pâreler

Ey Hüdāyī şîşe-i nāmūs u 'ārum şandılar

(G. XXXII/7)

Uykudan gözünü açamamak:

Bülbül giceyle güllere söyler fesâneler

Nergis 'aceb mi gözlerin açmazsa h'âbdan

(K. IV/8)

Ümidini kesmemek:

Kesmezem h'ân-ı 'atâsından ümîdüm zîrâ

Luṭf u in'âmı anuñ 'âm durur hâş degil

(K. II/45)

Varını yoğunu vermek:

Dökdüm yolına naḳd-i dil ü şabrum ol şehüñ

Varum yogum ne varise virdüm hazânedede

(G. CLXXXVIII/6)

Vebali boynuna (olmak):

Ḳol şala boynuña ridâsın aña vîresin rızâ

Ġam bizi öldürür şehâ boynuñadur vebâlümüz

(G. LXIV/3)

Yabana atmak:

Atma yabana tîrûñi gönder begüm dile

Kim cān metâ'ı gibi geçer şöhretinde bu

(G. CLXXIX/4)

Yele vermek:

Yoluñda döne döne hānmānum eyledüm berbād

Ḳas u hâşāk-i dehri yile viren gird-bādam ben

(G. CLVII/2)

(Yerden) yere vurmak:

*Çalar yire yed-i kahrı sipihri hemçü esed
Yapışsa idi kemer-bend-i burc-ı Cevzâ'dan*

(K. V/19)

*Cilveñi gördi Hüdâyî sidre fâvûsı gibi
Yire çaldı 'arz u 'ârın nâm u nâmûsı gibi
Oldı meddâhuñ senüñ Firdevsî-i Tûsî gibi
Şâh Maḥmūd'um göñül tahtında sulṭānum benüm*

(Mus. XVII/2)

*Yirden yire çalar bizi bu tevsen-i gerdün
Güyâ ki anuñ boynına biz bâr-ı girânuz*

(G. LV/2)

Yerlere geçmek:

*Kimseye fâş itmezidüm mâcerâ-yı 'aşkuñı
Seyl-i eşküm yirlere geçsün şadâsı bildürür*

(G. XXVIII/3)

*Gün göre ğamzeñe üftâde geçermiş nâvek
Göreyin yirlere geçsün anı ey kaşı kemân*

(G. CLXIII/3)

Yok pahasına (satmak):

*Alma nuḳûd-ı şabrın virme raḳîbe vaşluñ
Cân Yûsuf'ımı şatma ey ḥâce yok bahâya*

(G. CLXXXII/4)

Yok yere (kan etmek):

*Öldürme tiğ-ı hicrile kan itme yok yire
Kıyma Hüdâyî bendeñe şâhum teraḥḥum it*

(G. XVIII/5)

Dâyimâ luṭfuñla eylersin dili ümmîd-vâr

Aldadursın yok yire bir nâ-tüvânı muttaşıl

(G. CXXVII/4)

Yola getirmek:

Ser-çeşm-i çeşm-i pâküme öykündi yolsuzlık idüp

Üşdiler iller başına anı getürdiler yola

(G. VII/6)

Yollara düşmek:

Eşküm habâbı şanma seni cüst ü cü için

Yollara düşdi dîde-i ümmîd var gel

(G. CXXII/6)

Yoluna can ve baş vermek:

Alaylar bağlayup zülfî çeker müjgânı hançerler

Emân virmez hemân karşısına kim gelse hançerler

Yolına cân u ser virse revâdur niçe serverler

Leţâfet mülkini feth eyledi gamzile Fethullâh

(Mus. XIV/3)

Ĥudâ'dan dilerüm cevruñ gibi 'ömrüñ mezîd olsun

Yoluña cân u başı virmeyen cânâ Yezîd olsun

Hüdâyî bendeñ öldür tîğ-ı gamzeñle şehîd olsun

Benüm garrâ Ĥüseyn'üm nûr-ı 'aynum ruĥları âlüm

(Mus. XXII/2)

Yolunu gözlemek:

Luţf eyle çâr-yâr-i resûl-i Ĥudâ için

Yollar gözetmeden gözümüz çâr gel

(G. CXXII/5)

Yol gözlerüm nücûm-ı reh-i Kehkeşân gibi

Kurtar beni gel ey yüzi mihr intizârdan

(G. CLXXI/4)

Yüreği yanmak:

Leb-i nūṣṣūn umarsa n'ola yanmış yüregüm

Ne ola teşneye cüllâb-ı muşaffâdan yeg

(G. CXIII/3)

Yüz akı:

Şol kim ğamuñla rîṣi sefid oldu 'ākıbet

Yüz aklıĝıyla oldur iden dünyeden güzâr

(G. XLIII/4)

Yüz bulmak:

Yüz bulaldan başa çıĝdı ey büt-i ṭannâz zülf

Veçhi var ħurşid-i 'ālî-şâna kılsa nâz zülf

(G. LXXXI/1)

Yüz çevirmek:

Ĥāk-i rehûnde tek baña yir vir 'Alîlik it

Olsun Yezîd yüz çeviren Bû Tûrâb'dan

(G. CLXXIII/3)

Yüz sürmek:

Ĥâl-i ruĥuña yüz sürüp öldükde mezârum

Güm güm öte âvâze-i tesbîḥ-i melekden

(G. CLIII/5)

Yüz sürümek:

Seyl-i eşküm gibi yüz süriyü geldüm ṭapuña

Ne revâdur k'ola maḥrûm ṭapuñda sâ'il

(K. II/49)

Yüze gülmek:

Ey benüm nâzı gibi kulları çok ḥānum gel

Günde biñ yüze güler gonçe-i ḥandānum gel

(G.CXXVIII/1)

Yüzünü yere basmak:

Dirlerse haft u zülfine ey dil müşābihüz

Mūruñ yüzini baş yire mārūñ başını ez

(G. LVII/6)

Yüzünü yerlerde sürümek:

Yüzümi yirlere sürüp yürürüm āb gibi

Dögerin taş[la]rile sīnemi seyl-āb gibi

Döküben gözlerümüñ yaşını dülāb gibi

Çıkdı gökler yüzine nāle vü efgānum gel

(Mus. X/1)

Yüzüstü düşmek:

Çāh-ı cāha şuşayup düşme yüzün koyı şaķın

Eyleme Yūsuf'a zindānı birāder menzil

(K. II/7)

II. HÜDÂYÎ-İ KADÎM DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ

A.Nazım Şekilleri ve Muhteva

a. Kasideler

Divan'da biri na't, biri münacat olmak üzere toplam 12 kaside bulunmaktadır. Bunlardan 3'ü tarihli olduğu için tarihler başlığı altında yer verilmiştir.

Şairin ilk kasidesi, "Fî Na't-i Resûl-i Enâm 'Aleyhis'-ş-şalâtü Ve's-selâm" başlığını taşıyan 51 beyitlik bir na'ttır. Her ne kadar bahariye başlığını taşımıyorsa da, baharın gelişini, şairin duygu dünyasındaki etkilerini, Klasik şiir geleneğine bağlı kalınarak, ifade eden bir bahariyedir. Baharın gelişi, geleneğin bir tezahürü olarak Allah'ın lutfu olarak görülmüş ve bunu ifade için iktibas yoluyla birtakım ayetlerden istifade edilmiştir. Kaside, na't olduğu için, bahar coşkusundan ziyade tasavvufi bir bahar tablosunun çizildiği söylenilebilir. İkinci kaside, "El-kaşîdetü Fi'l-Mev'izat Ve'l-Münâcât-ı Kâdiü'l-hâcât" başlıklı olup 55 beyitten oluşmaktadır. Dinî-tasavvufi öğütler içeren didaktik diyebileceğimiz bir şiir örneğidir. Bir çeşme yapımı münasebetiyle kaleme alınan üçüncü kaside "Kaşîde-i Hüdâyî Berây-ı Çeşmehâ-yı Sulţân Süleymân" başlığını taşımaktadır. Memduhun mübalağalarla övgüsünün yapıldığı 30 beyitlik bir kasidedir.

"Kaşîde-i Bahâriyye Der-Midhat-i Sulţân Selîm Han İbn Sulţân Süleymân Han" başlıklı dördüncü kaside, Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Sultan Selim Han için yazılmış olup 31 beyitten ibarettir. İlk kaside gibi bahar tasvirlerinin yapıldığı bir bahariye örneğidir ve divanda bahariye başlığıyla verilmiştir.

"Kaşîde-i Berây-ı Piyâle Paşa" başlıklı beşinci kaside devrin sadrazamlarından Piyale Paşa hakkında yazılmış, 29 beyitten oluşmaktadır. "Der-Midhat-i Kerîm Efendi Nevverallâhu Merkadehu" başlığını taşıyan beşinci kaside devrin ulemalarından Kerim Efendi için yazılmış olup, 17 beyit ihtiva etmektedir. "Kaşîde-i Berây-ı Şemsî Paşa" başlıklı altıncı kaside devrin sadrazamlarından Şemsi

Paşa'ya yazılmış olup 38 beyittir. “Şüret-i Mektûb ki E' izzü'l-İhvân Muştâfâ Çelebi Efendi-râ Nüviştem” başlığını taşıyan sekizinci kaside, 11 beyit ve son olarak “Der-iltimâs-ı Destâr” başlıklı dokuzuncu kaside de 7 beyitten oluşmaktadır. Bu kasideler de, muhtelif devlet büyüklerinin övgüsü amacıyla yazılmış olup mübalağalı anlatımları ile dikkati çekmektedir.

b. Tarihler

Hüdâyî-i Kadîm Divanı'nda toplam 13 adet tarih bulunmaktadır. Bunların 3'ü kaside, 1'i gazel, 9'u kıta nazım şekli ile kaleme alınmıştır.

Tarihlerden ilki Süleymaniye Camii'nin yapımına; ikincisi, Sultan Selim'in oğlu Şehzade Muhammed'in doğumuna yazılmıştır. Üçüncüsü, şairin dostunun Hüdâyî'nin evini teşrifi sebebi ile kaleme alınmıştır. Dördüncü şiir, Sultan Süleyman Han'ın ölümüne, beşinci şiir, devrin padişahlarından Sultan Süleyman Han'ın kızının ölümüne; altıncı şiir, devrin padişahlarından Kanuni'nin oğlu Sultan Selim Han'ın vezirinin yaptırdığı kervansarayın inşasına; yedinci şiir, kim tarafından yaptırıldığı belirtilmeyen bir çeşmenin yapımına; sekizinci şiir, devrin yeniçeriler kâtibinin ölümüne; dokuzuncu şiir, Muhammed isimli bir şahsın ölümüne; onuncu şiir, devrin büyüklerinden Muhammed Beg isimli birinin yaptırdığı saraya; on birinci şiir, devrin dergah ağası Yakup Ağa'nın yaptırdığı köprüye; on ikinci şiir, Yakub Ağa'nın yaptırdığı çeşmeye ve on üçüncü şiir ise, ismi zikredilmeyen bir kişinin ölümüne tarih düşürülmüştür.

Sonuç olarak, tarihlerden 5'i devlet büyüklerinin ölümüne, 1'i doğumuna, 1'i cami, 1'i kervansaray, 2'si çeşme, 1'i saray, 1'i köprü inşasına 1' i de şairin dostunun kendisini ziyaretine düşürülmüştür.

Divanın nüshalarında yer alan tarih manzumelerinden kaside şeklinde yazılanlar normal metin içerisinde, geriye kalanları ise sayfa kenarlarına kaydedilmiştir.

c. Mesneviler

Divanda 2 mesnevi bulunmaktadır. “Der-Midhat-i Hazret-i Hakîm Çelebi Efendi Kıddese Sirrehu’l-‘Azîz” başlıklı ilk mesnevi devrin ulemalarından Hakim Çelebi Efendi için yazılmış olup 24 beyittir. İlk 19 beytinde Hakim Çelebi Efendi’nin övgüsüne yer vermiş; yirmi ve yirmi birinci beyitlerinde şair Hakim Çelebi’den kendisi için dua istemiş ve yirmi ikinci beyitten itibaren ise, memduha dua etmiştir.

Diğeri ise, “Meşnevi Der-İltimâs-ı Kitâbet” başlıklı 21 beyitlik bir mesnevidir. Bu mesnevinin ilk on dört beytinde şair, devrin padişahı Kanuni Sultan Süleyman’ın oğlu Selim Han’ın övgüsüne yer vermiş; on beş, on altı ve on yedinci beyitlerde kâtip olma istediğini dile getirmiş; on sekizinci beyitten itibaren ise padişaha dua etmiştir.

d. Musammatlar

Divan’da 33 adet musammat bulunmaktadır. Bunlardan 28 adedi murabba, 3’ü muhammes, 1’i tahmis ve 1’i müseddestir. Murabbaların 8’inde (Mus. XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII) alışılmışın dışına çıkılarak sadece birinci bendleri beş mısra‘ olarak kaleme alınmıştır.

Murabbaların ilkinde şair, Ramazan ayının güzelliklerini, feyiz ve bereketini, bu aya mahsus birtakım ibadetleri vs. anlatmaktadır. Şiirlerde yer alan başlıklardan, musiki konusundaki özelliğini daha önce vurguladığımız şairin ikinci murabbai Hüseyinî, üçüncü murabbai ise Acem makamında kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Divanda yer alan murabbaların büyük bir çoğunluğu birtakım şahıslar adına (Ahmed, Hızır, Hayder Bâlî, Nakkaş Ahmed Bâlî, Memi Şah, Ali, Fethullah, Ali Bâlî, Hasan Bâlî, Muhammed Şah gibi) yazılmış olup âşıkane ve rindane bir hava taşımaktadır.

Divan’da yer alan tek tahmis, Ahmed Paşa’nın bir gazeline yapılmıştır.

e. Gazeller

Hüdâyî-i Kadîm Divanı’nda 1’i tarihli 237 gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden 8’i “elif” kafiyesiyle, 8’i “bâ” kafiyesiyle, 2’si “tâ” kafiyesiyle, 1’i “şâ” kafiyesiyle, 1’i “cîm” kafiyesiyle, 1’i “hâ” kafiyesiyle, 1’i “hı” kafiyesiyle, 2’si

“dāl” kafiyesiyle, 1’i “zel” kafiyesiyle, 18’i “rā” kafiyesiyle, 14’ü “zā” kafiyesiyle, 2’si “sā” kafiyesiyle, 3’ü “şın” kafiyesiyle, 2’si “şad” kafiyesiyle, 1’i “ḍat” kafiyesiyle, 1’i “ṭı” kafiyesiyle, 1’i “zā” kafiyesiyle, 1’i “ayn” kafiyesiyle, 1’i “ḡayn” kafiyesiyle, 6’sı “fā” kafiyesiyle, 15’i “ḵāf” kafiyesiyle, 27’sı “kāf” kafiyesiyle, 8’i “lām” kafiyesiyle, 14’ü “mīm” kafiyesiyle, 35’i “nūn” kafiyesiyle, 4’ü “vāv” kafiyesiyle, 22’si “hā” kafiyesiyle, 36’sı “yā” kafiyesiyle yazılmıştır.

f. Kıtalar

2’si Farsça, 11’i Türkçe olmak üzere 13 kıta bulunmaktadır. Bunlardan 9’u tarihlidir. Kıtalarından biri rubai başlığı altında yazılmış olsa da kıta nazım şekli ile yazıldığından bu bölümde değerlendirilmiştir.

Kıtalarda mahlas bulunmayışı genel bir kaide olmakla birlikte¹² Hüdâyî, 4 kıtası hariç bütün kıtalarında mahlasını söylemiştir.

g. Matlalar

Divan’da 9’u Farsça, 11’i Türkçe olmak üzere 20 adet matla bulunmaktadır.

¹² Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001, s. 52.

B.Vezin ve Kafiye

Aşağıdaki tabloda kalıpların nazım şekillerine göre kullanılış adedi verilmiştir:

BAHİRLER	K.	T.	Mes.	Mus.	G.	Kt.	Mt.
I. HEZEC BAHRİ							
1. Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün	-	-	-	10	19	-	5
2. Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün	-	1	1	1	3	-	-
3. Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün	-	1	-	1	25	-	-
4. Mef' ulü Mefā' ilün Fa' ulün	-	-	1	-	-	-	-
II. RECEZ BAHRİ			-				
5. Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün	-	-	-	1	4	-	-
6. Müfte' ilün Mefā' ilün Müfte' ilün Mefā' ilün	-	-	-	1	2	-	-
III. REMEL BAHRİ			-				
7. Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün	1	1	-	12	52	-	3
8. Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün	1	2	-	-	-	-	-
9. Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	2	1	-	5	48	1	5
10. Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	-	1	-	-	-	-	-
IV. MUZARİ BAHRİ			-				
11. Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün	2	2	-	2	62	-	5
12. Mef' ulü Fā' ilätün Mef' ulü Fā' ilätün	-	-	-	-	1	-	-
V. MÜCTESS BAHRİ			-				
13. Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün	1	-	-	-	19	-	2
VI. HAFİF BAHRİ			-				
14. Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün	2	4	-	-	1	3	-

Kafiye konusunda ise şairin en belirgin özelliği redifli kafiye kullanmasıdır.

Bu da bize şairin Divan şiirinin genel kafiye anlayışına bağlı kaldığını göstermektedir.

Kafiyei meydana getiren kelimelerin, sadece üç şiirde Türkçe olup (G. CXXII, G. CCIX ve G. CCXXXIII) hepsi Arapça ve Farsça'dır. Şair Türkçe'yi daha çok rediflerde kullanmıştır. Redifler ek, kelime, kelime grubu, ek-kelime ve ek-kelime grubu şeklindedir.

Hemen her divan şairinde görülebilen, bazı kural dışı beyitlere Hüdâyî-i Kadîm Divanı'nda da rastlamak mümkündür. Meselâ Arapça "-în" çokluk ekiyle biten kelime ile sonu "-în" olan kelimelerin kafiyeleştirilmesi gibi:

*N'ola dîvân-ı şehde olsa yirüñ
Mü 'minüñ cāyıdur bihişt-i berîn*

*Didiler cümle halk-ı arz u semâ
Daği bu cāh şimdi buldı birin*

(K. VII/31, 32)

Bundan başka bazı şiirlerde kafiye tekrarı görülmektedir:

*Öldüm gamuñla zinde idüp hâkden götür
Ey 'İsî-i zamâne yetiş Hızır var gel*

*Dil hastesine şerbet-i la'lüñle emsem it
Mecrûh-ı cānı merhem-i sîneñle şar gel*

*Lutf eyle çâr-yâr-i resûl-i Hudâ için
Yollar gözetmeden gözümüz çâr gel*

*Eşküm habâbı şanma seni cüst ü cü için
Yollara düşdi dîde-i ümmîd var gel*

(G. CXXII/3, 4, 5, 6)

*Cân istese cānâne dime virmezem anı
Bî-minnet alur yolhsa ecel virmez amānı*

Olmaz ھا-ı yâküt-ı lebüñ gibi şafâ-bağş

Taşvîr yazarsa n'ola cân virmeze Mânî

Emdür lebi her derde vü hikmet nedür ammâ

Ben hasteye ölsem de gelüp virmez amânı

La'line virem cânı diyü eylerüm ârâm

Nez'e gelicek anuñiçün virmezem anı

Ol serv-i hürâmân elüñe girse Hüdâyi

Em leblerini koc belini virme zamânı

(G. CCIX)

Şiirlerde tam ve yarım kafiyeyle rastlanmakla birlikte esas olarak zengin kafiye kullanılmıştır.

III. NÜSHALARIN TANITIMI

1. AE. Nüshası: Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Nu:508/1.

Nüshada 3'ü tarihli 12 kaside, 2 mesnevi, 33 musammat, 220 gazel, 4 kıta, 20 matla vardır.

Başı: Lillâhi'l-ḥamd fâyiẕü'l-en'âm

Ḥâliḳu'l-ins râziḳu'l-en'âm

Sonu: El çek Hüdâyi pâye-i vaşl-ı nigârdan

Saňa Cenâb-ı Ḥaḳ'dan o devlet virilmedi

Birinci yaprakta Ali Emiri'nin vakıf mührüyle El-hac Mustafa Sıdkı mührü ve kûfi yazısı ile "Maşallah" yazılı bir mühür basılıdır. Ayrıca bu nüshanın 1-39. yaprak kenarlarında Hudayi Bey Divanı yazılıdır.

Nüshada boş varak bulunmamaktadır.

Nüshanın özellikleri: Yk:54, ölç:205x123, yz; nesih, başlık cl: yaldız, diğerleri ve szb:kırmızı, kt:abadi taklidi, ct:kahverengi meşin, miklepli ve ıstampa yaldızlı.

2. MA. Nüshası: Köprülü Kütüphanesi, Asım Bey, Nu:431.

Bu nüshada 7 kaside, 2 mesnevi, 6 musammat, 135 gazel, hepsi sayfa kenarlarında yazılı ve tarihli 9 kıta vardır.

Başı: Lillâhi'l-ḥamd fâyiẕü'l-en'âm

Ḥâliḳu'l-ins râziḳu'l-en'âm

Sonu: El çek Hüdâyi pâye-i vaşl-ı nigârdan

Saňa Cenâb-ı Ḥaḳ'dan o devlet virilmedi

İstinsah Tarihi: H.1000-M.1591/92. Yzn:Haleti.

Nüshada boş varak bulunmamaktadır.

Birinci yaprakta Köprülü Mehmed Paşa'nın vakıf mührü vardır.

Nüshanın özellikleri: Yk:53, ölç:205x120, yz; talik, kt:aharlı, ct:kahverengi meşin.

IV. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA GÖZETİLEN ESASLAR

1. Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı'nın kütüphanelerimizde mevcut olan iki nüshası metin tenkidine esas alınmıştır. Çalışmaya AE. Nüshasının transkribe edilmesi ile başlanmıştır. Daha sonra diğer nüsha da okunarak nüsha farkları tespit edilmiştir. Son olarak daha çok şiir ihtiva etmesi ve daha okunaklı olması nedeni ile AE. Nüshası belirleyici nüsha kabul edilerek tenkitli metin ortaya çıkarılmıştır.

2. Şiirlerin sıralaması kasideler, tarihler, mesneviler, musammatlar, gazeller, kıtalar, matlalar şeklinde yapılmıştır. Değişik yerlerde bulunan şiirler, nazım şekillerine göre ait oldukları bölümlere konulmuştur.

3. Şiirlerin yerleri mevcut oldukları nüshaların rumuzları ve başlama sayfaları belirtilerek dipnotta verilmiştir.

4. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlülerin okunuşunda () işareti kullanılmıştır.

5. Farsça kelimelerdeki vâv-ı madûle (..~..) olarak gösterilmiştir. Örnek: h~âce.

6. Farsça ön ve son ekleri, eklendikleri kelimelerden kısa çizgi (-) ile ayrı yazılmıştır.

7. Müstensih hatası olarak atlanmış hece ve kelimeler [] parantez içinde gösterilmiş ve metin oluşturulurken yer yer metin tamirine gidilmiştir.

8. Herhangi bir sebepten dolayı okunamayan kelime ve ifadeler, sıra noktalarla (...) gösterilmiştir.

9. Vezne uymayan mısralar dipnotta gösterilmiştir.

10. Nüsha farkları belirtilirken, önce metne alınan şekil yazılmış, karşısında ise diğer nüshadaki farklı şekil belirtilmiştir.

11. Arapça ve Farsça olan şiirler orijinal halleri ile yazılmıştır.

12. Metnin hazırlanmasında şimdiye kadar uygulanan transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

ا	A, E	ص	Ş
آ	Ā	ض	Ž, Đ
ب	B	ط	Ṭ
پ	P	ظ	Ẓ
ت	T	ع	‘
ث	Ṣ	غ	Ġ
ج	C	ف	F
چ	Ç	ق	Q
ح	H	ک	K
خ	Ḥ	گ	G
د	D	گ	Ń
ذ	Ẓ	ل	L
ر	R	م	M
ز	Z	ن	N
ژ	J	و	V; O, Ö, U, Ü, Ū
س	S	ه	H
ش	Ş	ی	Y; I, İ, Ĭ

İKİNCİ BÖLÜM

HÜDÂYÎ-İ KADÎM DÎVÂNÎ'NİN TENKİTLİ METNİ

KASİDELER

I

Fİ NA‘T-İ RESÛL-İ ENÂM ‘ALEYHİ’Ş-ŞALÂTÜ VE’S-SELÂM*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Nev-bahâr irdi bi-ḥamdillâh cihân kesb itdi cân
Zıkr-i Hâk’da oldı her berg-i çemen raḥbû’l-lisân
- 2 Virdi emr-i Hâkḳ’ile her bir dıraḥtı gülşenüñ
Âyet-i *f’enzur ilâ** âsâr-ı raḥmetden nişân
- 3 Her nihâl-i tâzededen oldı qalemler âşikâr
*Hâzihi cennâti ‘adn’i*** itmege şerḥ ü beyân
- 4 Gonçenüñ *ḥammında* gel bu reng ü bûya kıl nazar
Şibgatullâh ki saña tâ eyleye sırrın ‘ayân
- 5 Maḥfel-i gülşende güş it muşḥaf-ı gülden gelür
*Ṣemme vechullâh**** okur her bülbül-i şîrîn-zebân
- 6 Rûḥ-ı kudsîler gibi cevlânger ezhâr-ı çemen
Her şecer ‘ayn-ı düm-i ṭâvus-ı gülzâr-ı cinân
- 7 Gâfil olma aç gözüñ ey münkir-i yevmü’n-nüşûr
Gör nice ḥaşr oldı emvât-ı riyâz-ı büstân
- 8 Ṭûr-ı Mûsî’den numûne ṭavr-ı eşcâr-ı behâr
Anda gülnâr âteş-i *innî enallâh’dan***** nişân
- 9 Deyr-i ‘İsî’dür yâḥûd bu muḥallef eşkâlile
Ergânün ol deyre şavt-ı bülbül-i âb-ı revân
- 10 Câm-ı feyzullâhdan nûş idüp olmış sürḥ-rû
Cür‘ alar dökmiş yire mestâne şâḥ-ı ergavân
- 11 Kâse-i nergisde naḳş olmış *tesürrü’n-nâzırîn******
Açılup olsa n’ola a‘yân gülşen-i şâdmân

¹³ AE 2a, MA 3a.

* Bu şiirin 19-46. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

* Rûm suresi 50. âyet başlangıcı: “Bir bak!”

** Kısmen Fâtır suresi 33. âyette ve başka birkaç surede daha geçen ibare: “Bunlar Adn cennetleridir.”

⁵/gelür: gelüp MA 3a.

*** Bakara suresi 115. âyetten iktibas: “Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü oradadır.”

**** Kasas suresi 30. âyetten iktibas: “Bil ki ben Allah’ım.”

***** Bakara suresi 69. âyetten iktibas. “Bakanları mutlu eden.”

- 12 Tavk takmış boynına gūyā kalendar fāhte
Çarsū-yı bāğda geh medh okıdur geh dāstān
- 13 Cāmi‘ ü’l-ezher gibi zeyn olmuş ezhārile bāğ
Tolmuş envārile yāhūd ravza-i fahr-i cihān
- 14 Gonçeler ser-sebz olup geymiş yeşil destārları
Meclis-i āl-i nebīdür şanki şahn-ı gülsitān
- 15 Geşt ider bād-ı şehirle gülşeni evrāk-ı gül
Tavf ider gūyā resūlūñ ravzasın kerrūbiyān
- 16 Gonçenūñ yaşına dūrler yağ durur ebr-i bahār
Varise na‘ t-i nebiyyullāha açmışdur dehān
- 17 Aḥmed-i mürsel ḥabībullah zū’l-fazli’l-‘aẓīm
Efḍal-i peygamberān šāhenşeh-i āḥir zamān
- 18 Maḥzen-i genc-i ‘ulūm-ı evvelīn ü āḥirīn
‘Ālim-i ümmī-laḳab dānā-yı sırr-ı künfekān
- 19 Fahr-i ‘ālem seyyid-i ādem šefī‘ü’l-müznibīn
Yeksüvār-ı tih-i kurbet merd-i rāh-ı lā-mekān
- 20 Ey bisāt-ı pūr-neşāt-ı ‘arş [u] ferş-i maḳdemūñ
Ḥāk-i pāyūñ pāye-i nergisī-i heft-āsmān
- 21 Yā Resūlullāh sen ol şehsin ki kul olup saña
Dāğdaruñ olmağa elyak Keyān-ı kāmran
- 22 Zūlf-i ḥūrā bārgāh-ı ḳadrūñe müşgīn tınāb
Naḥl-i Tūbī sidretü’l-a‘ lā sūtūn-ı sāyebān
- 23 Ḳaşr-ı mi‘rācuñ sen ol sultān-ı ‘ālī şānısın
Olsa lāyık saña Cibrīl-i emīn peyk-i devān
- 24 Sensin ol bāğ-ı şafā kim gül cemālūñ şevḳına
Būlbül-i gūyā hezārān ṭayir-i ḳuds-āşiyān
- 25 Enbiyādan saña Mūsī ümmet olmak istedi
Didi Ḥaḳ ‘İsī naşibi oldu ol devlet hemān

II

EL-KAŞİDETÜ Fİ'L-MEV'İZAT VE'L-MÜNACÂT-I KÂDİÜ'L-HACÂT

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Pend-i pîrânemi gûş it gözüñ aç ey ğâfil
Tut sözüm te 'kide noķşānuñ olasın kāmīl
- 2 Baķma pîrāyesine pîrezen-i dünyānuñ
Er midür ol ki ola bir 'avrete varup māyil
- 3 Umma mihri le vefāsın felek-i pür-ķahruñ
Kimseye bezl ü 'atā ide mi şaķş-ı müdhil
- 4 Derd-i çāh u ğam-ı tîmārile bîmār olma
Mezra' -i sebz-i cihān kimseye virmez hāşıl
- 5 Bāğ u rāğa yûri dil bağlama ki 'ārifiseñ
Pāy-ı 'aķlına 'uķāl urmaya merd-i 'āķıl
- 6 Bend-i ğamdan yûri var serv gibi āzād ol
Pāk iken dāmenüñi eyleme ālûde-i ğil
- 7 Çāh-ı cāha şuşayup düşme yüzün koyı şaķın
Eyleme Yûsuf'a zindānı birāder menzīl
- 8 Binüp esbe geyüp esbābı ğurūr eyleme kim
Bunda rākib olanı anda görürsün rācīl
- 9 Baķma bir mūra haķāretle ki yanında Hāķ' uñ
Bir durur rûtbe-i a' lāyile ķadr-i şāfil
- 10 Ağsa gökler yüzine meh gibi ğüy-ı şerefüñ
Ķadr ü rif' atle müdām olsañ eger rûşen-dīl
- 11 Mihr-i 'ömrüñ irişür burc-ı zevāle bir ğün
Dünyeden sāye gibi āķir olursın zāyil
- 12 Bir dem olur seni ğarķ eyler ecel tûfanı
Hāzret-i Nûh gibi 'ömr sürerseñ biñ yıl

¹¹AE 3a, MA 4a.⁷/ yüzün: yüzi MA.¹¹/ irişür: irişüp MA.¹²// bin: yüz MA.

- 13 Mâl ü cāhına heves kılma bu dehr-i dūnuñ
Bir nefes şîḥḥatî biñ mertebe-i ‘ izzet bil
- 14 Ḥ̣‘ānına kılma ṭama‘ kāse-i çarḥuñ zinhār
Balıdur ‘ ayn-ı belā müskiri zehr-i kâtil
- 15 Rızķ-ı maḵsūma yūri kâni‘ olup şükr eyle
Zāduñı tâ ki ziyād ide Ḥudā-yı ‘ ādil
- 16 Yimedın yir seni var āḥiretüñ kaydını yi
Yime ḥ̣‘ān-ı ḡam-ı dūnyāyı çü şaḥş-ı ākil
- 17 Yūri var nūş-ı mey-i ‘ aşķ maḥāzīrin geç
Eyleye tâ ki seni cām-ı ḥaḳīḳatî ḳan zil
- 18 ‘ İşret-i ‘ ālemi ḳo tâ ki cinān içre saña
Ebedī ‘ iş naşīb ide Ḥudā-yı mufaẓẓal
- 19 Mey-i telḥ içene cennetde şunılmaz Kevşer
Lezzet-i ‘ ācıl olur māni‘ -i zevķ-ı ācıl
- 20 Ḥāşıl it mezra‘ -i ‘ ālemde ‘ amel dānesini
Yol yaraḡını niçün görmeye merd-i rāḥil
- 21 ‘ Amelüm var diyü ammā yine maḡrūr olma
Ki ziyān ideyin olur şaḳın ekşer ‘ āmil
- 22 Faẓl-ı Feyyāẓ’a bu yolda özüñi tefvīẓ it
Giderek menzil-i maḵşūda olursın vāşıl
- 23 Vird idüp zıkr-i Ḥaḳ’ı şākir ol olma şāķī
Ola kim raḥmeti ḥuldına olasın dāḥil
- 24 Olma ṭa‘ atde ‘ ibādetde şaḳın süst ü za‘ īf
Ḳul olan ḥıdmet-i Mevlā’da gerekmez kāhil
- 25 Sünnet-i Aḥmed-i Muḥtār’a ri‘ āyetler idüp
Cān u dilden ohḡör ḳavl-i Ḥudā’ya ḳāyil

¹⁴/ çarḥuñ: dehrüñ MA.

¹⁵// ‘ ādil: mufaẓẓal MA.

²¹ Bu beyit MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 26 Unıdup şer‘i yūri uyma hevā-yı nefse
Cānib-i Hakk’ı koyup eyleme fikr-i bātıl
- 27 Olma Mecnūn’ı görüp her saçı Leylā’yı şakın
Kıssa-i hüsni ile talsa anuñ her maḥfil
- 28 Çıka başdan şu gibi illere olma pāmāl
Olmağıl yolına her rüy-i revānuñ māyil
- 29 Koma dīvāne diluñ silsile mūlarda esīr
Ger bu sevdālarile kalur iseñ key müşkil
- 30 Heves-i çāh-ı zeķan eyleme kim Hārūt’uñ
Fikr kıl niçün olupdur yiri çāh-ı Bābil
- 31 Hüsni-i ḥübāna göñül virme şakın tiz geçer
Bir nümāyiş durur ol ya‘ nī ki berķ-ı ‘ācil
- 32 Kalma şüretde yūri sīrete olsun nazaruñ
Hüsni ile olsa güzel reşk-i büt-i Çin ü Çigil
- 33 Her perī-peykere cān virme eger ādemiseñ
Bir gün olur görünür çeşmüñe dīv-i hāyil
- 34 Yūri bir mihre maḥabbet idegör kim nūrı
Rūz u şeb bāziğ ola olmaya hergiz āfil
- 35 Yūri sen bencileyin gitme muḥālif semte
Olma ‘āşī şu gibi cānib-i Hakk’a toğrıl
- 36 Benüm ol mücrim ü ‘āşī ki kitāb-ı güneḥüm
Yazsalar ḥaşre degin şerḥe degüldür kâbil
- 37 Fülk-i dil uyalı taḥrīk-i hevā-yı nefse
Bir belā baḥrine düşdüm ki görünmez sāhil
- 38 Nefesüm her ne kadar ‘arz idegördüm zühdi
Kâbil olmadı kabūl itmedi bir nā-kâbil

³⁸// kâbil: kâil MA

- 39 İhtiyār elde degül şabra ise tākāt yok
‘Ömr ise hatt-ı ruḥ-ı yār gibi müsta‘cil
- 40 Hāzret-i Hakk’a yarar bir ‘amelüm yokdur kim
Olmağa lāyık olam ben de ḡulām-ı muḡbil
- 41 Çeşm-i cānum açılup olmadı bir gün bīdār
Mey-i ḡaflet nideyin itdi beni lā-ya‘kıl
- 42 Dāl ide üştür-i mest felegüñ kāmetini
Bār-ı ‘işyānumı bir dem eger olsa ḡāmil
- 43 Şöyle ‘āşīyem eger āhumı farḡumda görem
Şanurın ebr-i belā oldı benüm’çün nāzil
- 44 Günehüm bahri benüm gerçi ki bī-ḡāyetdür
Çokdur andan kerem-i fażl-ı Hudā-yı mufaẓẓal
- 45 Kesmezem ḡān-ı ‘atāsından ümīdüm zīrā
Luṭf u in‘āmı anuñ ‘ām durur ḡāş degil
- 46 Yā ilāhī dilerin şaykal-ı ‘afvuñla benüm
Ma‘şiyet jengini āyīne-i ḡalbümden sil
- 47 Sīnemi mūhre-i mihrüñle mücellā eyle
Tā ki meclā-yı cemālüñ ola āyīne-i dil
- 48 Sensin ol ḡāsım-ı erzāk-ı ḡudāvend-i kerīm
Ni‘met-i luṭfuñ olur kevn ü mekāna şāmil
- 49 Seyl-i eşküm gibi yüz süriyü geldüm tapuña
Ne revādur k’ola maḡrüm ḡapuñda sā’il
- 50 Luṭfuñı eyle Hudāyī ḡulunuñ hem-rāhı
Sefer-i āḡirete baḡladuḡı dem maḡmil
- 51 Mürḡ-ı rūḡımı uçur serv-i riyāz-ı ‘adne
Ten-i bī-tākati ḡāke düşicek niteki zıl
- 52 Aña īmānile Ḳur’ān’ı idüp hem-dem-i ḡāş

⁴⁹/ süriyü:sürüyi MA.

Nūr-ı İslām'ile kabri[ni] ulı rüşen kıl

- 53 Seyyi 'âtını kamu kıl hasenâta tebdîl
Rûz-ı maşşerde anı eyleme halk içre hacil
- 54 Mest-i 'aşkuñ varıcağ maşkeme-i hazretüñe
Defter-i hâşuñ nâminı anuñ eyle sicil
- 55 Aça cânı gözini görmege ger didâruñ
Perde-i ma'şiyeti kılma öñine hâ'il

III

KAŞİDE-İ HÜDÂYİ BERÂY-I ÇEŞMEHÂ-YI SULTÂN SÜLEYMÂN*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Şeh Süleymân yine ol zübde-i âl-i 'Osmân
Eyledi 'âleme ser-çeşme-i lutfını revân
- 2 Şehrine bir şu getürdi ki görürse anı
Akıdur ağzı suyun çeşme-i âb-ı hayvân
- 3 Olıcağ şehre revân buldı cihân halkı hayât
Kâleb-i âdeme güyâ ki hülûl eyledi cân
- 4 Yapdı 'adli gibi her güşede bir çeşme-i pāk
Teşneler oldı zülâl-i kereminden reyyân
- 5 Çeşmler şehre akup oldı müşerref her sū
Nitekim Kevşer-i tesnīm ile gülzâr-ı cinân
- 6 Kaht-ı mādān niçe kez itmişidük istiskā
Tâ ki âb-ı kerem-i Hâk'dan olavuz neşvân
- 7 Hāmdülillāh ki bize ol şeh-i iqlīm-i sehā
Gökde isterken anı yirde idübdür ihsân
- 8 Çarh-ı lutfından anuñ zerre-i ahkār hurşid

⁵²// ulı:evini MA.

^{III} AE 4b, MA 6b.

*Bu kasidenin yanında MA 6b'de aşağıdaki şekilde nesirle kaleme alınmış bir bölüm vardır:

“İzzet-medâr rif'at-karâr hazretlerinüñ huzûr-ı 'izzetlerine du'âlar ihdâ' kılınduktan soñra bâ'is-i varaka cenâb-ı şerife vâfir teklîf-i mālâ-yûtak olındı kemâl-i mertebe dostlığa mağrûr olduğunuzdan nâşî sa'âdete vaz' olunan mahabbet-nâme tehi olmamağın huzûr-ı 'izzete ber-destmâl irâş olındı halîfemüz ma'zûr buyurasız.”

³/buldı: oldı, // hülûl: nüzûl MA.

- Baħr-i cūdında anuñ kaṭre-i kemter ‘ummān
- 9 Bād-ı luṭfiyla riyāz-ı dil-i âdem ħurrem
Âb-ı ħulқыyla gül-i gülşen-i ‘âlem ħandān
- 10 Oldı keffeyni o deryâ-yı şehâ vü keremüñ
Ma‘ den-i luṭf u ħimem menba‘ -ı ħayrât u ħasān
- 11 Zer feşān eylemede pençe-i ħurşide ‘adîl
Dür nişār eylemede ‘ayn-ı şehāb-ı nîsān
- 12 Barmağı her biri bir lü’lü-yi ser-çeşme-i cūd
Dāyimā andan ider âb-ı leṭâfet cereyān
- 13 Elinüñ ayaları âyinesinden görünür
Çehre-i cūd u ruĥ-ı luṭf u cemâl-i iĥsān
- 14 Mantıķı n’ola bedî olsa kelāmı mu‘ ciz
Deheni kân-ı ma‘ ânî vü dili baħr-i beyān
- 15 Çeşme-i nazmına dil-teşne ħamu ehl-i kemâl
Ṭab‘ -ı pâki olalı menba‘ -ı fazl u ‘irfān
- 16 Ĥusrevâ irdi kemâle kelimât-ı ħüsnüñ
İremez pâyeñe Sa‘ dî vü Zuheyr ü Selmān
- 17 Zühd ü taķvāñı görüp ħalķ ‘ibâdetde ħamu
oldı سرّ النَّاسِ عَلَى دِينِ سَلَوٰك ‘ayān
- 18 Oldı âvân-ı şalāḥuñda meyüñ şoĥbeti telĥ
Yirin od itdi şehâ nâyile ‘ûduñ devrān
- 19 Âb-ı şemşirüñile yundı cihāndan gıtdı
Gerd-i zulm ü keder ü fışķ u fücür u ‘işyān
- 20 ‘Adlile dâduña lâzım degül işbât-ı delîl
Ĥüccet-i behcet-i ħurşide ne ħâcet bürĥān
- 21 Serverâ gül gibi devrüñde cihān ħurrem ü şād
Çeşme-i çeşm-i Hüdāyî durur ancak giryān
- 22 Benüm ol ĥâfız-ı gencîne-i Ḳur’ân-ı ‘azîm

- Pürdür esrâr-ı Hudâ'yile bu kalb-i vîrân
- 23 Elemlî 'âleme tebdîl ola ben haste-dilüñ
Güşe-i 'ayn-ı 'inâyetle iderseñ nigerân
- 24 Her ki ta'vîz-i du'ânı yaza levh-i câna
İsm-i a'zam Hâk'ı ol âna ola hîrz-ı emân
- 25 Nitekim bula bu terkîb-i 'anâsır tertîb
Nitekim âb ola bu 'âlem-i ebdâna revân
- 26 Cümle hayrânûñı maqbûl ide Hâk celle celâl
Vire maqşûduñı ol Rabb-i Raḥîm ü Raḥmân
- 27 Sübûl-i Hâk'da sebîl eyledüğüñ sîm ü zerüñ
Her birisi ola biñ dürlü belâña qalkân
- 28 Rûz-ı mahşerde şuna destüñe âb-ı Kevşer
Kerbelâ içre şehîd oldu şular kim 'atşân
- 29 Âhiretde o nebî saña şefâ'at ide kim
Çeşmeler eyledi barmağı ucından feyezân
- 30 Dâyimâ halka şafâ-bahş olasın âb gibi
Çeşm-i pâküñ ola meclâ-yı cemâl-i Yezdân

IV

KAŞİDE-İ BAHÂRİYYE DER-MİDHAT-İ SULTÂN SELİM HAN İBN SULTÂN
SÜLEYMÂN HAN

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Gösterdi gül 'arûsı cemâlin niķâbdan
Olmış münevver âyine-i âftâbdan
- 2 Mehdî-i nev-bahâr çıkup ğâr-ı dehrden
Künc-i şükûfe yir yir açıldı türâbdan
- 3 Emvât-ı bî-şümâr çemen haşr olup kamu
Virdi nişâne *yevme yekûmü'l-hisâb*'dan *
- 4 Pür oldu şahın-ı bâğ gül ü ergavânile

²³/ ola ben:oluben MA.

^{IV}AE 5a, MA 7b.

* İbrâhîm suresi 41. ayetten iktibas: "Hesap olunacağı gün."

- Dükkân-ı cevherî gibi yâkût-ı nâbdan
- 5 Şandûk-ı şayrefî gibi bâğ oldu pür-güher
Eşcâra zeyn olan kıtarât-ı sehâbdan
- 6 Bülbül nevâsın itse ne gam perdeden birün
Başladı gönçe gönçe verâ-yı hicâbdan
- 7 Gül-zâra kurdı hayme-i sebzîni her dıraht
Toldı derün-ı beyt-i muqaddes kıbâbdan
- 8 Bülbül giceyle güllere söyler fesâneler
Nergis ‘aceb mi gözlerin açmazsa h’âbdan
- 9 Toldurdu jâle lâle-i dürr-i hîş-âbile
Sâkî pür eyle sâgarı la’l-i müzâbdan
- 10 Başı göge iren bu dem içmezse sebze
Şûfî ne farkı var göge çıkmış devâbdan
- 11 Bâğ-ı cinâna döndi cihân i’tidâlile
İnşâf u ‘adl-i husrev-i gerdün-cenâbdan
- 12 Zerrîn kadehler eyledi pür şahın-ı gülşeni
Aldı numûne bezm-i şeh-i kâm-yâbdan
- 13 Şâh-ı yegâne Hazret-i Sultân Selîm Han
Yegdür kemîne bendesi Efrâsiyâb’dan
- 14 Ol şahdur ki farkı ferîk-ı ‘adûsınuñ
Farkı yoğ işiginde sifâl-i gül-âbdan
- 15 Baş kor ayağı tozına sultân-ı hâverân
Her şâm inüp bu çeşme-i müşgîn-*tabâbdan*
- 16 ‘Azm itdüginde husrev-i gâzî-i bü’l-fütûh
Gül-zâr-ı cennete bu sarây-ı harâbdan
- 17 Hak zât-ı pâküñ eyledi hayrû’l-halef aña
Gül gitse bûyî zevkîn alurlar gül-âbdan

¹¹/ cinâna: cihâna MA.

- 18 Mülk-i ‘adūya şal yūri İskenderāne tīg
Kaydāfe mülki gibi harāb eyle ābdan
- 19 Tīrūñ hevādan inse kaçır hayl-i düşmenān
Olur gūrūh-ı dīv gūrīzān şihābdan
- 20 Tīg-ı muraşsa‘ uñ ser-i a‘ dā-yı dīn ile
Kanlu şudur ki pūr ola üstī habābdan
- 21 Tā çār tīg-ı tīrūñe uğrar ‘adū şehā
Yolcu gibi zarūrī güzār eyler ābdan
- 22 ‘Adlūñ şu deñlü eyledi ıslāh halkı kim
Gıtmez hatāya kimse tarīķ-ı şavābdan
- 23 Devrūñde gūrg-i mīşede mīşe şübān olup
Kurtuldu gökde mūrğ-ı ‘uķāb ‘ıķābdan
- 24 Keff-i kerīmūñ itdi dil-i bahri münkesir
Hālī degüldür anuñ’içün ıztırābdan
- 25 Eflāke irdi şit ü şadā-yı şehāvetūñ
Terler döküldi şerm ile cism-i şehābdan
- 26 Geldi Hüdāyī dergeh-i devlet-me’ābuña
Himmet recā ider şeh-i mālīk-rīķābdan
- 27 Hāk-i rehūñden eyle mūrūvvet ‘Alīlik it
Olsun Yezīd yüz çeviren Bū Tūrāb’dan
- 28 Olsun benefşeves kadi ham gonçe gibi lāl
Her kim du‘āñı eylemeye şeyh ü şābdan
- 29 Tā kim vire nişāne gülistānda her dıraht
Bāğ-ı İrem’de hūrī-i aḥḍar şiyābdan
- 30 Pūr eyledükce micmere gerdān-ı nev-bahār
Şahñ-ı zemīni rāyiḥa-i müşg-i nābdan

²¹// eyler: ide MA.

²³/ olup: olur MA.

- 31 ‘Ömrüñ bahārı görmeye bād-ı hāzān-ı serd
Kām al hemīşe gül gibi ‘ahd-i şebābdan

V

KAŞİDE-İ BERĀY-I PİYĀLE PAŞA

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Görüñdi neyyir-i a‘ zām bu kaşr-ı mīnādan
Mişāl-i nūr-ı Muhammed cenāb-ı Baḥā’dan
- 2 Siyeh niķābın açup nāzenin ḥacle-i şubḥ
Müşerref eyledi āfākı rüy-ı zībādan
- 3 Kılüb-ı mü‘min-i rūşen-revāna döñdi cihān
Kim ide kesb-i şafā zıkr-i pāk-i Mevlā’dan
- 4 Güneş mi şu‘le viren bu revāk-ı aḥḍardan
Ya nūr-ı ṭal‘at-ı Ādem cebīn-i Havvā’dan
- 5 Ya seyre çıkdı şeh-i kāmran-ı kişver-i Rūm
Ya geldi yār temāşā-yı deşt ü şahrādan
- 6 Ya çıkdı Ḥazret-i Yūsuf derūn-ı maḥbesden
Ya ağdı göklere ‘İsī bu şahn-ı ğabrādan
- 7 Ya ḥod yazıldı bu ṭāḳ-ı sipihre bir şemme
Fürūğ-ı mihr-i cemāl-i Piyāle Pāşā’dan
- 8 Yüzinde berķ urur envār-ı ‘adl ü ḥilm ü ḥayā
Ruḥ-ı nigū gibi āyine-i mücellādan
- 9 Şafā-yı ḳalbi görünür cemāl-i pākinde
Mişāl-i nūr-ı nebī Ka‘be-i mu‘allādan
- 10 Dili ki ma‘rifetullāh ile leb-ā-lebdür
Piyāledür ki ṭolu bāde-i muşaffādan
- 11 Ġazā güninde alursa eline tīr ü kemān
Ḳomaya nām u nişān ḥaşm-ı bī-ser ü pādan
- 12 Elinde tīğ-ı ciger-ḥāri bir aķar şudur

^vAE 6b, MA 8b.

^sBu beyit MA nüshasında bulunmamaktadır.

- ‘ Aceb mi kendüye yol itse halk a‘ dādan
- 13 Müdām içer kılıcı hūn-ı düşmeni kanmaz
Şu rinddür ki kesilmez şarāb-ı hamrādan
- 14 Zebān-dırāz idi a‘ dā görince hancerini
Kesildi dilleri vü geçdi cümle gavgādan
- 15 Veğāda na‘ rasını gūş iden olur lerzān
Düşer cihāna zelāzil şağīr ‘ Ankā’dan
- 16 Deminde nuṭṭ-ı lebi mūhlik-i ‘ adū ammā
Hayāt-baḥş-ı aḥibbā dem-i Mesīhā’dan
- 17 Elinde sāgar-ı ‘ işret ser-i muḥālifden
Sūrūd-ı meclisi nāy-ı gelū-yı a‘ dādan
- 18 Şihāb şanma ki Mirrīḥ ḥavf-ı tīḡuñdan
Düşürdi hancerini yire çarḥ-ı bālādan
- 19 Çalar yire yed-i ḳahrı sipihri hemçü esed
Yapışsa idi kemer-bend-i burc-ı Cevzā’dan
- 20 İrerse zerre-i nā-çīze mihr ü merḥametüñ
Dilini rūşen ider mihr-i ‘ ālem-ārādan
- 21 Şudūr iderse kerem n’ola ḳalb-i pākūñden
Zuhūr ider dūr ü gevher hemīşe deryādan
- 22 Ḳapuña geldi Hüdāyī ḳuluñ umar luṭfuñ
Dirīḡ itme güli ‘ andelīb-i şeydādan
- 23 Getürdi zātuña bir medḥ kim yiridür aña
Felek nişār-ı cevāhir ide Süreyyā’dan
- 24 Tapuña ‘ arz-ı ḥulūş itmedür ḥudāvendā
Ġaraż bu şi‘ r-i dil-āvīz ü nazm-ı ġarrādan
- 25 Diler devām-ı kıyām-ı ḥıyām-ı rif‘ atüñi
Şabāḥ u şām cenāb-ı melik te‘ ālādan
- 26 Felek murāduña sâ‘ ī melek saña dâ‘ ī

Senānı gūş ideli cümle pîr ü bernādan

- 27 Zuhûr ide nitekim şâh-ı çâr-bâliş-i çarh
Celâl ü şevketile bu revâk-ı hâdrâdan
- 28 Güneş gibi olasin dehre fâyiżü'l-envâr
Bülend ola maķāmuñ sipihr-i a' lādan
- 29 Hemîşe körpe budaklarıñ ide berhûrdâr
Murādum ol durur ol vāhibü'l-' aţâyādan

VI

DER-MİDĤAT-İ KERİM EFENDİ NEVVERALLĀHU MERĤADEHU

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ey ma' den-i sa' âdet ü ey rahmet-i rahîm
Nāmuñ gibi vücûd-ı şerîfün dağı kerîm
- 2 Kân-ı kerāmete keremüñ gevher-i güzîn
Aşdâf-ı baĥr-i cûda vücûduñ dūr-i yetîm
- 3 Keffüñ şehâbınuñ kaţarâtıdur le 'âl
Ĥāk-i cevâhîr-i kademüñdür zerile sîm
- 4 Luţfuñ cihāna fazl u kemālün gibi dāyim
Ĥulkuñ bu ĥalka şân-ı şerîfün gibi ' aţîm
- 5 Erbâb-ı fakradur nazaruñ dāyimâ belî
Bîmâr olanlara yaraşur şerbet-i ĥekîm
- 6 Himmet sarâyınuñ şeh-i ' âlem-penâhısın
Luţf u kerem kapuñda senüñ bende-i kâdîm
- 7 Bulduñ şadâķatile teferrüd elif mişâl
Bustân-ı cāha oldı boyuñ serv-i müstaķîm
- 8 Emvât-ı bâĝı itmez idi zinde Ĥıẓr-veş
' İsi demüñden urmasa demi dem-be-dem nesîm
- 9 Rûy-ı cemîlün üzre ĥaţ-ı müşg-bârdan
Bâĝ-ı siyâdet içre reyâĥîn-i ĥoş-nesîm

^{VI} AE 7b, MA 10a.

^{4/} kemālün gibi: kemālün durur MA.

^{9//} siyâdet: saâdet MA.

- 10 Āl-i Muḥammed olduḡuḡa bu yiter delīl
Şem‘ -i ruḡuḡı durur gül-i ḡamrā gibi besīm
- 11 Bendeñ durur ḡapuḡda Hüdāyī-i ḡaste-dil
Mü ‘min gibi ki meskenidür cennet-i na‘ īm
- 12 Bu deñlü luṭf u ṭab‘ ile ‘ irfānile anı
Pāmāl-i esb-i ḡulm ide lāyık mı her le ‘īm
- 13 Medḡūñde n’ola ḡaşır isem baḡrumı benüm
Ġam tıḡı eyledi dil-i ḡāmem gibi dü-nīm
- 14 Ḥ‘ān-ı du‘ āñı her ki tenāvül ide şehā
Misk-i Ḥıṭā gibi nefesi ola pür-şemīm
- 15 Ḥaḡ‘dan budur murādum eyā bedr-i burc-ı ḡadr
Evc-i sa‘ ādet üzre müdām olasın muḡīm
- 16 ‘Ömrüñ bahārı görmeye bād-ı ḡazān-ı serd
Bāḡ-ı şafāda serv gibi olasın selīm
- 17 Şadr-ı serīr-i şıḡḡate olduḡça sen emīr
Olsun ‘adūlaruñ elem ü derdile saḡīm

VII

ḲAŞİDE-İ BERĀY-I ŞEMSİ PAŞA*

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Bir gice şāh-ı ḡaşr-ı ‘ illiyyīn
Kār-fermā-yı kār-ḡāh-ı yaḡīn
- 2 Ḥākim-i ‘ ālem ü ḡazā vü ḡader
Vālī-i ‘ arşa-i zamān u zemīn
- 3 Emr idüp geldi ‘ asker-i encüm
Ṭoldı meydān-ı nüh-sipihr-i berīn
- 4 Çıkdılar seyre şanki bir ḡasra
Bir niḡe mäh-rüy Zühre-cebīn
- 5 Şadef-i çarḡ oldu pür lü ‘lü

^{vii} AE 7b, MA 10b.

* Bu şiirde 4-29. arası beyitler MA’da bulunmamaktadır.

- Nitekim çeşm-i ‘āşık-ı miskîn
- 6 Dikdi fânûs-ı çarha şem‘ -i mihri
Oldı pervâneler aña Pervîn
- 7 Geldi seyyâregân-ı heft-eflâk
İtdi bir cāha her biri ta‘yîn
- 8 Kemîne hıttâ-i Hıttâ’yı virüp
Gehi itdi seyr-i mülket-i Çîn
- 9 Kıldı mähî esîr-i Hindistân
Virüben aña tâc-ı zerle nigîn
- 10 Yine emr oldı hâdimân-ı felek
Şubh divânın itdiler tezyîn
- 11 Feth idüp künc-i hâne-i ‘aynı
İtdi işâr niçe dürr-i şemîn
- 12 Döşenüp atlas üzre sîmîn ferş
Üstine kondı kürsî-i zerrîn
- 13 Nazar-ı lutf idüp didi kim ola
Rumili’ne vezîr-i mühr-âyîn
- 14 Cümleden ihtiyâr idüp şemsi
Didi anuñ durur bu şadr-ı güzîn
- 15 Gûlguleyle tolup zemîn ü zamân
Oldı pür-şevk her mekân u mekîn
- 16 Çarha girdi şafâ vü zevkından
Sidretü’l-müntehâda rûhu’l-emîn
- 17 Kimdür ol âftâb-ı rûşen-dil
Nûr-ı çeşm-i revân-ı ehl-i yakîn
- 18 Mihterîn-nesl-i Hâlid ibn Velîd
Mîr-î leşker-keş-i resûl-i güzîn
- 19 Mîr-mîrân-ı şeh Süleymân Han

- Şemsî-i bedr burc-ı devlet [ü] dîn
- 20 Müşterî-fıtnat u ‘Uṭārid-re ‘y
Āsmān-rif‘at ü zemīn-temkīn
- 21 Ṭab‘ı Mūsî-i Ṭūr-ı fenn-i kelām
Sözi mu‘ciz-şî‘ār u siḥr-i mübīn
- 22 Keştî-i baḥr-i ‘ilm ü ‘irfāna
Rişte-i nazm-ı pāki ḥabl-i metīn
- 23 Dür-i elfāz-ı la‘l-i cān-baḥşı
Güher-i gūşvār-ı ḥūru’l-‘ayn
- 24 Beytü’l-eş‘ārı içre ma‘nî-i ḥāş
Şāhed-i dil-nüvāz-ı ḥāne-nişīn
- 25 ‘Asker-i ḡam āña zafer bulımaz
Beyt-i şî‘rın kim itse ḥısn-ı ḥaşīn
- 26 Hüsn-i nazmın göreydi dirdi Ḥasen
Bārekallāh kemālūne taḥsīn
- 27 Şāhib-i manşıbuñ mübārek ola
Dīde-i ṭālî‘üñ sa‘ādet-bīn
- 28 Şeref-i şems-i ṭal‘atüñ dehri
İtdi ürd-i bihişt ü ferverdīn
- 29 Maḡdemüñden müşerref oldı cihān
Ḥoş-nevādan nite ki ḡalb-i ḥazīn
- 30 Şāhed-i cāhı şöyle şayd itdüñ
Böyle almaz şikārını şāhīn
- 31 N’ola dīvān-ı şehde olsa yirüñ
Mü‘minüñ cāyıdur bihişt-i berīn
- 32 Didiler cümle ḡalḡ-ı arz u semā
Daḡı bu cāh şimdi buldı birin
- 33 Kim ki ḡand-i du‘āñı ide ḡıdā

Sözi tūti gibi olur şirîn

- 34 Nitekim tevsen-i sipihre kamer
Ura sîmîn licâm u zerrîn zîn
- 35 Şems oldukça şah-ı naṭ' -ı felek
Aña encüm piyâde vü ferzîn
- 36 Tâ ki bu sebze-zâr-ı çarḥı nücûm
Zeyn ide nitekim gül-i nesrîn
- 37 Mütevâlî olup ' işâ vü bükûr
Müte' âkıb ola şühûr u sinîn
- 38 Kuṭb-ı maḫşûduñ üzre devr ide çarḥ
Hâfız u nâşiruñ Hudâ-yı mu' in

VIII

ŞÜRET-İ MEKTÜB Kİ E' İZZÜ'L-İHVÂN MUŞTAFÂ ÇELEBÎ EFENDÎ-RÂ NÜVİŞTEM

fe' ilâtûn mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Nitekim ide mihr-i zerrîn-câm
Bezm-i ' âlemde devrini itmâm
- 2 Zıll-ı devlet başuñda dâyim ola
Nitekim fark-ı Muştafâ'da ğamâm
- 3 Bu' d-ı envâr-ı iştiyâk u du' â
Ey sipihr-i hünerde bedr-i tamâm
- 4 Nicedür hoş mıdur şafâda mıdur
Ṭab' -ı şâfî vü kalb-i âyine-fâm
- 5 Gül gibi dem-be-dem güşâde ola
Konmaya gerd-i gerdiş-i eyyâm
- 6 Dâr-ı fûrkatde hâl-i bende-i zâr
Luṭf idüp olunursa istifhâm
- 7 Encüm-i râh-ı Kehkeşân mânend
Yoldadur çeşm-i intizârı müdâm

^{viii} AE 10a, MA'da bulunmamaktadır.

- 8 Gelesin diyü karşı çıkdı saña
‘Aql u şabrile cān-ı bî-ārām
- 9 Terk idüp ‘izz ü cāhı şimdi budur
Dil-i bî-ğılde ārzū-yı merām
- 10 Behremend eyleye cemālūñile
Hāzret-i Zü’l-celāli ve’l-ikrām
- 11 Umaruz ire bu murādına
‘Abd-i muhlis Hüdāyi-i nā-kām

IX

DER-İLTİMÂS-I DESTÂR

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey kerîmü’ş-şân vey ‘ālî-neseb
Bir gühersin dînde mânendi yok
- 2 Zübde-i hâşân-ı ehl-i himmetüñ
Hāzretüñ gibi sa‘âdetmendi yok
- 3 Zât-ı pāküñ variken kimdür diye
Adı var lutf u şehānuñ kendi yok
- 4 Hāmdülillāh kim görürler hâş u ‘ām
Şahid-i in‘āmuñuñ rû-bendi yok
- 5 Yügrigidür ‘arşa-i cûduñ şehā
Pây-ı rahş-ı lutfuñuñ peyvendi yok
- 6 Oñmaduk başına şarsun kıl ‘atā
Bende-i bî-çäreñüñ dülbendi yok
- 7 Ağzınuñ dadını bilmez dînde
Şol ki ağzında du‘āñuñ qandi yok

^{IX} AE 10a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

TARİHLER

I

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Lillāhi'l-ḥamd fāyizü'l-en'ām
Ḥāliku'l-ins rāziku'l-en'ām
- 2 Ve's-şalātu 'alā resûlullāh
Ḥātem-i enbiyā 'aleyhi's-selām
- 3 Ve 'alā ālihi ve aşḥābihi
Mā istidārü's-şehûr ve'l-a'vām
- 4 Ba'd ḥamd-i Ḥudā ve na't-i resûl
Mî-künem vaşf-ı pâdişâh-ı be-nām
- 5 Zıll-ı Hâk Ḥazret-i Süleymân Ḥân
Câmi'ü's-şer' ḥâfızü'l-İslām
- 6 Mâh-ı 'ālî-tebâr-ı mihr-âşâr
Şâh-ı encüm-ḥaşem sitâre 'alām
- 7 شد بدورش جهان پراز مسجد
پاك شد از كنایس و اصنام
- 8 كشت باغدل اوسرای جهان
همچو قصر بهشت و بیت سلام
- 9 قد نبی مسجداً الى التقوی
حرمش محترم چو بیت حرام
- 10 معبد قایمان زشب تا صبح
مجمع صایمان سحر تا شام
- 11 Kâşır anuñ taşavvurında 'uqûl
'Āciz anda taşarruf-ı evhām
- 12 Her kabîle ider tavâfına sa'y
Kıbleveş oldu kıblegâh-ı enām

¹ AE 1b, MA 1b.

- 13 Lāyık ol cāmi‘e ola tāriḥ
Beyt-i Raḥmān ü ma‘bed-i İslām
Sene 964*
- 14 Seyre geldi şehān-ı ‘ālem-i quds
Ḳubbeler ḳurdı anlar üzre ḥıyām
- 15 ‘Arşası baḥr-i şer‘ u ḳulzüm-i dīn
Ḳubbeler فی البحار كالاعلام
- 16 ‘Alem-i ḳubbesi çü ḳuṭb-ı felek
Burc-ı rif‘atde buldı istihkām
- 17 ‘Alem-i zer o ḳubbe üstinde
Berḳ urur nūr-ı Ka‘be gibi müdām
- 18 Her menār olduḡına burc-ı şeref
‘Ālemi dil olup ider i‘lām
- 19 Her kemerle sütünı remz eyler
Her gelen eyleye rükū‘ vü ḳıyām
- 20 Hemçü Maṣṣūr anda her ḳandīl
Oldı Mevlā’ya boynı baḡlu ḡulām
- 21 Anda bir niçe ṭob āyinedür
Māh u ḥurşīdle bu heft-ecrām
- 22 Oldı ol cāmi‘e bir a‘lā cām
‘İḳd-i Pervīn çarḥ-ı minā-fām
- 23 Gūyiyā ḡülsitān-ı cennetdür
Bāḡ-ı müşḡīn ü ḥāki ‘anber-i ḥām
- 24 Oldı ol ḡülşene o çār-menār
Çār serv-i revān sīm-endām
- 25 Bülbul-i ḥōş-nevā mü’ezzinler
Ḥāfızān-ı ṭuṭī-i faṣīḥ-kelām

* Bu tarih MA nüshasında yok.

¹⁶ Bu beyit MA nüshasında yok.

- 26 Arş-ı Raḥmān'dur anda lāyıkdur
Bü'l-beşer hem ḥaṭīb ola hem imām
- 27 Oldı mihrāb u maḥfel ü mınber
Cılve-gāh-ı 'izām ü şadr-ı kirām
- 28 Menzil-i māhdur nişīmen-i şāh
Yā cismdür ki oldı rûḥa maḳām
- 29 Haremıdür maḳām-ı Hıẓr-ı nebī
'İlm-i sebzi serv-i sidre-ḥırām
- 30 Oldı āb-ı revān-ı şād-ı revān
Cennet içre rahīk-ı müşg-i ḥitām
- 31 Ferş içün şuffesine şafḥa-i çarḥ
Oldı bir iki āsmānı ruḥām
- 32 Zülf-i ḥūrādan itdiler cārüb
Anda kerrūbiyān olup ḥuddām
- 33 Ḥamdülillāh ki şāh-ı heft-iḳlīm
Gördi itmāmını ve buldı merām
- 34 İḥtişāmına ihtimām itdi
Cümle ervāḥ-ı enbiyā-yı 'izām
- 35 Didi tāriḥini Hüdāyī anuñ
Cāmi'-i pādişeh yapıldı tamām
Sene 964*
- 36 Dilerüz anı eylesün maḳbūl
Ḥazret-i Zü'l-celāl-i ve'l-ikrām
- 37 Çarḥ-ı rif'atde ḳuṭb-ı 'ömri şem'üñ
Ḥaşr olunca idüp şebātı devām
- 38 İrmesün şems-i devletine zevāl
Eylesün sāyesinde ḥalk ārām

* Bu ibare MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 39 Dāyim olsun başında zıll-ı ilāh
Nitekim fark-ı Muṣṭafā'da ğamām
- 40 Zāt-ı mir'atı pür-şafā olsun
Kõnmasun gerd-i gerdiş-i eyyām
- 41 Cāmi' -i rif' ati bulup aḥkām
Şarkdan ğarba eylesün aḥkām

II

TĀRİḤ-İ VELĀDET-İ ŞEH-ZĀDE SULTĀN MUḤAMMED BİN SELĪM ḤAN
İBN SULTĀN SÜLEYMĀN ḤAN
fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Bir gice toĝdı felekden meh-i bedr oldu 'ayān
Tār-ı mūdān nitekim mihr-i cemāl-i cānān
- 2 Toĝdı şān 'İsī-i pākīze-nefes Meryem'den
Toldı şevķile bu deyr-i felek-i heft-eyvān
- 3 Virdi çarḥuñ şadefi bir dūr-i şeh-dāne'i kim
Kıymet olmaz aña gencīne-i kevnile mekān
- 4 Künc-i şām içre ziyā virmegiçün vaż' itdi
Şeb-çerāĝ-ı mehi üstād-ı tılsım-ı devrān
- 5 Şem' -i fānūs-ı ḥayāl-i felek uyandı yine
Necm-i pervāneleri oldu kamu ser-gerdān
- 6 Şeb-i Kādr irdi diyü cāmi' -i eflāki yine
Eyledi şem' -i kevākible müzeyyen Keyvān
- 7 Gül-i nesrīn nücūmile semāvāt oldu
Reşk-i gül-zār-ı İrem ğayret-i bāĝ-ı Rıdvān
- 8 Çıkdılar perdegī-i perde-nişīnān-ı felek
'Ālem-i pür-'abrī eylemegiçün seyrān
- 9 Ben de bir gūşede bīdār idüm encüm mānend
Naķsına olmuşidüm Mānī-i çarḥuñ ḥayrān
- 10 Geldi şeh-bāz-ı sepīd-i şehir açup şehbāl

" AE 6a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

Zâğ-ı şeb anı görüp oldu hemân-dem perrân

- 11 Bir yalın yüzli ışık şark diyârından irüp
Hırmen-i necm-i şebüñ cânına od şaldı hemân
- 12 Açdı tāvūs-ı gülistân seher-i şehper-i zer
Çıkdı bu ‘arşada biñ nâzile kıldı cevelân
- 13 Dehr Ya‘kûb’muñ açıldı yine gönli gözi
‘Arz-ı hüsn itdi meger kım aña mäh-ı Ken‘ân
- 14 Dil ü câna didüm ey vâkıf-ı esrâr-ı felek
Nûr-ı şevkile neden tıldı zemîn ile zamân
- 15 Didiler Şâh Selîm ibn Süleymân’a bu gün
Bir oğul virdi o Vehhâb u Kerîm ü Mennân
- 16 Gün gibi toğduğı dem buldı cihân halkı hayât
Kâleb-i âdeme gūyâ ki hulûl eyledi cân
- 17 Çarğ-ı pür-necm aña bir mehd-i mücevherdür kim
Top-ı zerrîn iki başında meh ü mihr-i cihân
- 18 Dâye Hurşîd aña Behrâm’ile Keyvân lâlâ
Şâhdur mihr aña bir taht-ı muraşşa‘ el’ân
- 19 Mehdine ‘ıkd-ı le’âlîdür aşılmuş Pervîn
Mehd-bendân muraşşa‘ kemer-i Kâh-keşân
- 20 Hâledür çenber-i mehd anda özi bedr-i münîr
Ya kemîn içre şikârın gözedür genc arslân
- 21 Yazdı ta‘vîz içün ol mâha debîr-i eflâk
Âsmânî varağa sûre-i Nûr’ile Duğân
- 22 Dilerüm Hâzret-i Âdem gibi biñ yaşaya ol
İsm-i a‘zam hâkı ol aña ola hırz-ı emân
- 23 Bula günden güne yâ Rab meh-i nev gibi kemâl
Hâzret-i Nûh gibi pîr ola ol tâze cüvân
- 24 Hamdülillâh ki şehensâh-ı cihân-ı keremüñ

Virdi şāḥ-ı emeli mīve-i lutf u ihsān

25 Nağme-sāz olsa bu şevkile ne ğam bülbul-i dil
Tāze gül virdi yine ravza-i āl-i ‘Osmān

26 Şevkile didi Hüdāyī-i du‘ā-gū tāriḥ
Ḥāşıl-ı ‘ömr-i girān-māye-i sultān-ı cihān
Sene 975

27 Tā ki bu māder-i şebden toĝa etfāl-i nücūm
Tā ki meh ide bu seyr üzre felekde devrān

28 Tā ki İskender-i evreng-i nüh-cyvān-ı sipihr
Zulmet içre ola cüyende-i āb-ı hayvān

29 Pādişāhuñ gicesi kadr ola vü gündüzi ‘id
Vire dünyāda vü ‘uqbāda murādın Yezdān

III

TĀRİḤ-İ ĀMEDEN-İ CĀNĀNE BE-ḤĀNE-İ DERVİŞ-İ DİL-RİŞ

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1 Dün gice fūrkat-i nigārumile
Çarḥa irmişdi āh u efgānum

2 Sākin-i gūşe-i mezellet idüm
Elem ü guşşa idi yārānum

3 Ya‘ nī bīmār-ı derd-i ḥasret idüm
Görmege gelmiş idi iḥvānum

4 Kāfes-i tende inleridi müdām
‘Andelīb-i derūn-ı nālānum

5 Gözüme gelmiş idi bāde gibi
Cüş idüp bu cigerdeki ḳanum

6 Başuma yakmış idi āteşler
Hicrile dūd-ı āh-ı sūzānum

7 Şeb-i fūrkat duḥān-ı āh gibi
Aĝladurken bu çeşm-i giryānum

^{III} AE 8b, MA 11a.

- 8 Nāgeh ol şem‘ -i cem‘ -i ehl-i vefā
Yüzi mihr alnı mäh-ı tībānum
- 9 Dil-i Ya‘ kûb‘umuñ enīsi olan
Mısr-ı ‘ izzetde mäh-ı Ken‘ ān‘um
- 10 Yād idüp āšnā-yı baħr-i ğamın
Geldi ben bendesine ol ħanum
- 11 Ĥāne-i ħalbüme şafā geldi
Gül gibi güldi beyt-i aħzānum
- 12 Toldı gencine-i meserret ile
Oldı ma‘ mūr künc-i vīrānum
- 13 Didüm ol şevķile bu tārīķi
Ol ħalīl-i dil oldı miħmānum
- 14 Ķadr‘e irdüm bu şeb bi-ħamdillāħ
Nūr gösterdi baña Yezdān‘um
- 15 Ĥızrveş irdi āb-ı ħayvāna
Zulmet-i şebde cān-ı ‘ atşānum
- 16 Mīnnet Allāħ‘a dirligüm ĥōşdur
Geldi bu mürde cismüme cānum
- 17 İdüp ol demde ayağına nişār
La‘ ller çeşm-i gevher-efşānum
- 18 Didüm ey pādīşāħ-ı bende-nüvāz
Āsitānı riyāż-ı Rıdvān‘um
- 19 Gül-i bī-ħār-ı gülşen-i ‘ ömrüm
Serv-i bālā-yı pāk-dāmānum
- 20 Niçe eyyām idi ki gün yüzüñe
Ĥasret idi bu çeşm-i giryānum

- 21 Hāk-i rāh idi pāy-būsuñiçün
Yollaruñda bu cism-i ‘uryānum
- 22 Luṭf idüp yüzüme kadem başdı
İrdi eflāke kadr ü ‘unvānum
- 23 Hākden zerre gibi ref’ itdüñ
Geldüñ ay āftāb-ı raḥṣānum
- 24 Beni vaşluñla eyledüñ mesrūr
Kıomadüñ dilde dāğ-ı hırmānum
- 25 Didi ey gūşe-i felāketde
Mübtelā-yı belā-yı hicrānum
- 26 Bende-i bend-i kākül-i siyehüm
Beste-i sünbül-i perişānum
- 27 Hem emīr-i serīr-i derd ü ğamum
Hem esīr-i çeh-i zenaḥdānum
- 28 Dem-be-dem būstān-ı ‘aşqumda
Nefesi bülbül-i hoş-elḥānum
- 29 Revnağ-ı nev-bahār-ı ḥüsn ü ruḥum
Mādiḥ-i serv ü bāğ-ı bustānum
- 30 Āb-ı eşk-i hevā-yı āhuñdan
Tāze vü ter durur gülistānum
- 31 Bunca yıldur yolumda ḥāküm ben
Dağı bīmār-ı çeşm-i fettānum
- 32 Ne içün üstüñe şalınmaya
Şāye-i kāmēt-i hıramānum
- 33 Az belā çekmedüñ bu yolda saña
Çok degüldür bu deñlü iḥsānum
- 34 Ey ruḥı āftāb-ı burc-ı kerem

²¹ Bu beyit MA nüshasında bulunmamaktadır.

- Taht-ı hüsne şeh-i cihân-ı bâğum
- 35 Cevher-i maqdem-i şafâ-bağşı
Tütiyâ-yı ‘uyûn-ı a‘yânım
- 36 Ben ne aḥḳar ğubâr-ı nâ-çîzüm
Ki olam ḥâke pâ-yı cânânım
- 37 Sâye-i mihr-i pâ-yüñile gelüp
İtdüñ a‘lâ boyuñ gibi şânım
- 38 Luṭf u iḥsânı sen tamâm itdüñ
Var benüm ḥidmetüñde noḳşânım
- 39 Benüm ol bende-i faḳîr ü ḥaḳîr
‘Abd-i memlûk-i şâh-ı devrânım
- 40 Saña lâ-yıḳ nem ola ḥaḳḳ-ı ḳudüm
Vireyin bârî tuḥfe-i cânım
- 41 Luṭf idüp tuḥfemi ḳabûl it benüm
Seni maḳbûl ide ol Sübhân’um
- 42 Sensin ol pâdişâh-ı mülk-i cemâl
Ruḥları reşk-i ḥûr u ğilmânım
- 43 Ḥâk-i dergâhuñum Hüdâyî’yüm
Ḳuluñum tâ ölince sulṭânım
- 44 Ḳara yire ḳarınca ḳanımı dehr
Ben saña mûr sen Süleymân’um
- 46 Seng-i mevtille şınsa kâse-i ser
Şınmaya cām-ı ‘ahd ü peymânım
- 47 Dildedür ḥaşr olunca mihr-i ruḥuñ
Nitekim sinem içre imânım
- 48 Senden ayruğa açmayam gözümi
Şâhid olsun Ḥudâ-yı Mennân’um

³⁶ Bu beyit MA nüshasında bulunmamaktadır.

⁴⁰/ ḳudüm: ḳadîm MA.

49 Reh-i ‘aşkuñda şadıkum umarum
Bulmayasın ölince yalanum

50 Päye-i rif atün bülend olsun
Dest-girün ilāh-ı Deyyān’um

IV

TĀRĪḤ

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Hāzret-i Sulṭān Süleymān-ı zamān ibn Selīm
Ḥusrev-i ġāzī muḥibb-i şāḥib-i ehl-i ḥired

2 Emr-i Ḥaḳḳ’ile ġazādayken gelüp sāḳī-i mevt
Şundı bir pür-kāse kim ḳābil degüldür anı red

3 Nüş idüp anı geḳüp gitdi riyāz-ı cennete
Raḥmet ide rūḥına ol Ḳādir-i Ferd ü Eḥad

4 Dilerüz ol yatdukça mişāl-i berg-i gül
Ḥaḳ vire bākīlere ‘ömr-i bī-ḥadd ü ‘aded

5 Şordılar mevtin Hüdāyī didiler tārīḥini
Eyledi Sulṭān Süleymān ‘azm-i cennāt-ı ebed

V

TĀRĪḤ

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1 Duḡter-i pāk-i Şeh Süleymān Ḥān
Dürretü’t-tāc-ı rūy-ı ehl-i zemīn

2 Ez-berāy-ı rızā-yı Rabb-i Celīl
Sāḡat īn cāmi‘ çü ḥuld-ı berīn

3 Güft-tārīḥ-i o Hüdāyī -i ḥāk
Mecma‘-ı ümmet-i resūl-i güzīn

VI

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1 Ol nāmīle Muḥammed ü ḥulḳile Muşṭafā
A‘nī vezīr-i a‘zam-ı Sulṭān Selīm Ḥān

2 Bu kārbān-serāyı binā itdi dilerüz
Dārü’s-selāmı aña naşīb ide Müste‘ān

3 Tārīḥini Hüdāyī-i dā‘ī didi anuñ

^{IV} AE’de olmayıp MA 17a’da bulunmaktadır.

^V AE’de olmayıp MA 3a’da bulunmaktadır.

^{VI} AE’de olmayıp MA 4a’da bulunmaktadır.

Bu kârvân-serāya gelen oldu hep revân

VII

mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Her kim bu âbı eyledi bu ravzaya sebîl
Dîdâr-ı pâkin aña naşib ide ol Cemîl
- 2 Târîhîni felekde anuñ didi Selsebîl
Mâ'-i ma'în-i cennet ü mâ'î vü Selsebîl

VIII

[TÂRÎH]

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Fevt olup yeñiçeriler kâtibi
Uçdı rûhı cennetüñ bustânına
- 2 Hülkî olmışdı Hasen nâmı Hüseyin
Maẓhar ola Hâlik'üñ ihsânına
- 3 Didi hâtif mevtine târîhi
Raḥmet-i Yezdân Hüseyin'üñ cânına

IX

TÂRÎH

mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Raḥmetler ide rûhına Mevlâ Muḥammed'üñ
Kim bu diyâr içinde şehîd oldu hem ğarîb
- 2 Târîhîni Hüdâyî-i dâ'î didi anuñ
Qabr-i Muḥammed'i ide pür-nür ol Mücîb

X

[TÂRÎH]

mefâ'ilün mefâ'ilün fâ'ilün

- 1 Binâ itdi bu qaşr-ı dil-güşâyı
Muḥammed Beg o kân-ı luḫ u himmet
- 2 Hüdâyî seyr idüp oldu feraḥnâk
Didi târîh 'ayn-ı qaşr-ı cennet

973

XI

TÂRÎH

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Yûsuf-ı Mışr-ı kerem Ya'kûb Ağa
Yapdı bu cisri idüp Haḫ penâh
- 2 Dilerüz maḳbûl idüp yevm-i cezâ

^{vii} AE'de olmayıp MA 4a'da bulunmaktadır.

^{viii} AE'de olmayıp MA 13a'da bulunmaktadır.

^{ix} AE'de olmayıp MA 14a'da bulunmaktadır.

^x AE'de olmayıp MA 15a'da bulunmaktadır.

^{xi} AE'de olmayıp MA 15b'de bulunmaktadır.

- 3 Hâk ide añâ şırâtı şâh-râh
Didi târîhîni Hüdâyî ol zamân
Cisr-i Ya' kûb eciri vire ilâh

XII
TÂRÎH

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şeh Süleymân' uñ ağâ-yı dergehi
Luţf-ı Hâk Ya' kûb Ağâ ol meh-şîşâl
2 Hâk' için bu çeşme' i itdi sebîl
Dilerüz maqbûl ide ol Zü'l-celâl
3 Didi târîhin Hüdâyî ol zamân
Çeşme-i ' ayn-ı hayât âb-ı zülâl

XIII
TÂRÎH

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 İde bâkîlerini Hâk bâkî
Yirde yatdukça o gül-i bî-hâr
2 Bâg-ı firdevs idüp mezârını
Çeşm-i pâkine göstere didâr
3 Didiler mevtine anuñ târîh
Raḥmet ide Hümâ' ya ol Cebbâr

^{xii} AE'de olmayıp MA 16a'da bulunmaktadır.

^{xiii} AE'de olmayıp MA 16a'da bulunmaktadır.

MESNEVİLER

I

DER-MİDḤAT-İ ḤAZRET-İ ḤAKĪM ÇELEBİ EFENDİ KADDESE SİRREHU'L-
‘AZİZ*mef'ülü mefā'ilün fa'ülün*

- 1 Ey mihr-i sipihr-i 'ilm ü 'irfān
V'ey nūr-ı sevād-ı 'ayn-ı insān
- 2 Ey kevkeb-i dūrri-i hidāyet
Vālī-i vilāyet-i velāyet
- 3 Māḥi-i ḡalālet ü menāhi
Āyīne-i şūret-i ilāhi
- 4 İlyās-ı şafā vü Hızr-ı himmet
Yūsuf şıfat ü Kelīm sıret
- 5 Hādī-i tarīk-ı Nakş-bendī
Kutbu'ş-şuleḥā Ḥakīm Efendi
- 6 'İsī nefes ü Halīl ḡillet
Dānā-dil ü Dānyāl-ḡikmet
- 7 Kūh-ı eḡad-i celāl-i tevḡir
Ġavvāş-ı yem-i ḡadış ü tefsīr
- 8 Ḥallāl-ı rümüz-ı zıkr ü tevḡid
Keşşāf-ı künüz-ı şükr ü taḡmīd
- 9 Mellāḡ-ı sefine-i leṡāyif
Fettāḡ-ı define-i ma'ārif
- 10 Miftāḡ-ı der-i du'ā zebānuñ
Miḡrāb-ı ḡalāyık āsitānuñ
- 11 Ḥān-ı keremüñ cihāna mebzūl
Ġarḡ-ı ni'amuñ emīr eger ḡul
- 12 Kılmış özüñi Ḥudā güzīde
Aşḡāf-ı kerāmete ferīde

¹ AE 9a, MA 13a.³/menāhi: melāhi MA.

- 13 Çün âyine-i şubḥ u şâm-ı bîdâr
Hayrân-ı cemâl ü mest-i dîdâr
- 14 Dil menba‘ -ı âb-ı zindegânî
Cân maṭla‘ -ı nûr-ı âsmânî
- 15 Hem baḥr-i şerî‘ at ü ḥaḳîḳat
Hem ‘ayn-ı vefâ vü ebr-i raḥmet
- 16 Cûş eyledügi zamânda ol ‘ayn
Sîr-âb ola teşnegân-ı kevneyn
- 17 Şol dem ki temevvüc ide ol yem
Feyz ola ‘uşâta pîş eger kem
- 18 Ol ḥoḳḳa-i gevher-i şenâdan
Ol ma‘den-i rāḥat u şifâdan
- 19 Dârû-yı du‘âña ola iḥsân
Derd ehli anuñla bula dermân
- 20 Luṭf eyle eyâ derûnı rûşen
Unutma Hüdâyi‘yi du‘âdan
- 21 Tâ Ka‘be ḳapuñda ola ol ḥâk
Âsûde çü ḳudsiyân-ı eflâk
- 22 Bulduḳca felekde ḳuṭb-ı temkîn
Seyr eyledügince mâḥ u Pervîn
- 23 Ma‘mûr ola ḥânḳâh-ı dînüñ
Ḥaḳ ḥâfîz u nâşır u mu‘înuñ
- 24 Olsun saña luṭfile nigeḥbân
Dünyâda vü âḫiretde Yezdân

II

MEŞNEVÎ DER- İLTİMÂS-I KİTÂBET*

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

- 1 Eyâ Sultân Selîm ibn-i Süleymân

²³//nâşır: nâzır MA.

²⁴ AE 9b, MA 14a.

* Bu şiirin 2 ve 3.beyitleri AE’de bulunmamaktadır.

Çerâğ-ı dîde-i evlâd-ı ‘ Osmân

- 2 Deri dürrî-i dürc-i tâcdârî
Serîr-ârâ-yı mülk-i şehryârî
- 3 Penâh-ı saltanat şâh-ı cüvân-baht
Sezâvâr-ı serîr-i vilâyet-i taht
- 4 Muhibb-i ehl-i dil sulţân-ı ‘ âdil
Dür-i deryâ-yı dâniş bedr-i kâmil
- 5 İşigüñ kıblegâh-ı pâk-bâbân
Rikâbuñ kıble-gâh-ı ser-firâzân
- 6 Ser-i şâhân-ı ‘ âlem hâksâruñ
Keyânîler ğulâm-ı dâğdârun
- 7 Eger Cem görse kıadr ü i‘ tîbâruñ
Olurdu meclisüñde cür‘ a-ğ‘ âruñ
- 8 Gül-i bahtuñ revâdur bu çemende
İderse devlet-i Dahhâk’e ħande
- 9 Felek yâr u sa‘ âdet hem-nişînüñ
Süleymân mülketi zîr-i nigînüñ
- 10 Bi-ĥamdillâh ki şâh olduñ cihâna
Şafâlar irdi cümle cism ü câna
- 11 Kudümüñden müşerref oldu ‘ âlem
Revân eyle nitekim cism-i âdem
- 12 Zemîne mihr-i rüyuñ oldu tâlî‘
Zamâna şem‘ -i bahtuñ oldu lâmi‘
- 13 Cihâna mihr-i lutfuñ şaldı sâye
İrişdi ni‘ metüñ bay u gedâya
- 14 Kâpuñda ben de bir ‘ abd-i kâdîmüm
Elif gibi her işde müstakîmüm

^{3//} Bu mısraın vezni bozuktur.

- 15 ‘İnâyet olsa baña bir kitâbet
Felekden daği itmezdüm şikâyet
- 16 Ğamile ağlamazdum hâmeveş hûn
Çü defter yazılırdı kalb-i maḥzûn
- 17 Dilümde virdüm olurdı dem-â-dem
Du‘ â-yı devlet-i sultân-ı ‘âlem
- 18 Hudâ’dan dilerüm bu çarḥ-ı devvâr
Döne kûṭb-ı murâduñ üzre her bâr
- 19 Ruḥuñ şem‘i ziyâ virsün cihâna
İrişsün nûrı fark-ı Ferḳadan’a
- 20 Livâ-yı devletüñ manşûr olsun
Sarây-ı ‘işretüñ ma‘ mûr olsun
- 21 Hemîşe baḥt yâr u ‘ömr câvîd
Cihân-gîr olasın çün tîğ-ı ḥurşîd

MUSAMMATLAR

I

MURABBA' EST DER-TEVDİ' -İ MÂH-I RAMAZÂN

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey meh-i şavm eylemişdük maḳdemüñden intifâ'
- 2 Cezbe-i mihriñle bulmuşduk çü şeb-nem irtifâ'
- 3 Bilmedük ḳadrüñ anuñ'çün bizden itdün inḳıṭâ'
- 4 El-vedâ' ey şehr-i feyz-i lâ-yezâlî el-vedâ'

- 1 Râhatü'l-ervâḥ idi her şeb terâvîḥüñ senüñ
- 2 Mü'mine vird-i zebân idi tesâbîḥüñ senüñ
- 3 Çıkmış idi 'arşa envâr-ı meşâbîḥüñ senüñ
- 4 El-vedâ' ey şehr-i feyz-i lâ-yezâlî el-vedâ'

- 1 Sen ḥalîlullâḥ olan 'âşıḳlara mihmân idüñ
- 2 Hey nice mihmân ki Ḥaḳ'dan luṭf idüñ iḥsân [idüñ]
- 3 Şavm idüñ şüretde ma'nide ḡdâ-yı cân idüñ
- 4 El-vedâ' ey şehr-i feyz-i lâ-yezâlî el-vedâ'

- 1 Raḥmet idi evvelüñ 'âşıḳa virürdi ḥayât
- 2 Bulmuş idi evsaṭuñda maḡfîret cümle 'uşât
- 3 Olmuş idi âḥirüñ nâr-ı cehennemden necât
- 4 El-vedâ' ey şehr-i feyz-i lâ-yezâlî el-vedâ'

- 1 Ey Hüdâyî çünki rıḥlet eyledi mâh-ı şıyâm
- 2 Seng-i baḥrile demidür şîşe-i ḳalbüm şıyam
- 3 Nâle vü feryâd idüp tañ mı diyem her şubḥ u şâm
- 4 El-vedâ' ey şehr-i feyz-i lâ-yezâlî el-vedâ'

II

MURABBA' DER-MAḲÂM-I ḤÜSEYNİ

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Göñül meftûnıdır biñ cânile bir çeşmi fettânuñ
- 2 Feleklerden melekler ḥüsnine taḥsîn ider anuñ
- 3 Şeh-i 'âlem-penâhıdır bugün ser-ḥayl-i ḥübânuñ
- 4 Nazîri gelmemişdür mülket-i 'Oşmân'a 'Oşmân'ıñ

- 1 Melâḥat maṭla'ından gün gibi 'arż eylese didâr
- 2 Ḳılır âfâḳı 'aks ü vech-i zî'n-nüreyñ pür-envâr
- 3 Bu ḥüsnile bi-ḥaḳḳın çâr-yâr-ı Aḥmed-i Muḥtâr
- 4 Nazîri gelmemişdür mülket-i 'Oşmân'a 'Oşmân'ıñ

¹ AE 11A, MA nüshasında bulunmamaktadır.

² AE 11a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

1 Muḥammed nūrı berķ urur anuñ ruḥsār-ı ālinde
 2 Yazılmış āyet-i ḥilm ü ḥayā levḥ-i cemālinde
 3 Nihāyetde leṭāfet ṭal‘at u behcet kemālinde
 4 Nazīri gelmemişdür mülket-i ‘Oṣmān’a ‘Oṣmān’uñ

1 Göreydi nūr-ı ḥüsnin Ḥazret-i ‘Oṣmān-ı Zī’n-nüreyñ
 2 Diyeydi bārek-allāh ey kemāl-i ḥālīķu’l-kevneyñ
 3 Cebīn ü çehresidür mihr ü māha ḳurretü’l-‘ayneyn
 4 Nazīri gelmemişdür mülket-i ‘Oṣmān’a ‘Oṣmān’uñ

1 Tıttıbdur kāyinātı rüṣenā-yı rüy-ı zībāsı
 2 Olaldan evc-i ḥüsnüñ āftāb-ı ‘ālem-ārāsı
 3 N’ola ḥalk-ı cihān olsa Hüdāyī gibi şeydāsı
 4 Nazīri gelmemişdür mülket-i ‘Oṣmān’a ‘Oṣmān’uñ

III

MURABBA DER-MAḲĀM-I ‘ACEM

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1 Bugün burc-ı melāḥatde sa‘ādetle olaldan mäh
 2 Münevverdür fūrūğ-ı mihr-i rüyüñdan dil-i āgāh
 3 Seni nūr-ı cemālinden yaratmış sevdüğüm Allāh
 4 Benüm çeşmi siyāhum ruḥları ālüm Muḥammed Şāh

1 Ruḥuñ gül-zārı güller üzre nergislerle zeyn olmuş
 2 Cemālüñ Ka‘be’sin her çeşme görmek farz-ı ‘ayn olmuş
 3 Olup vechüñ Hasan ḥulķuñ ‘Alī ḥüsnüñ Ḥüseyn [olmuş]
 4 Benüm çeşmi siyāhum ruḥları ālüm Muḥammed Şāh

1 Müşerrefdür cemālüñden bu mekteb-ḥāne-i āfāk
 2 Oḳurlar muşḥaf-ı ḥüsnüñden eṭfāl-i dil-i ‘uşşāk
 3 Ḳapuñda bendeñ olmağa olupdur ḥāceler müştāk
 4 Benüm çeşmi siyāhum ruḥları ālüm Muḥammed Şāh

1 Lebün kim ‘aynıdur āb-ı ḥayāt-ı Ḥızr-ı devrānuñ
 2 Bugün cān virmede emvāta adı var Mesīḥā’nuñ
 3 ‘Ömer sīretlü şāhısın bugün bu mülk-i ‘Oṣmān’uñ
 4 Benüm çeşmi siyāhum ruḥları ālüm Muḥammed Şāh

1 Hüdāyī ḳara ḳuluñdur yoluñda pāymālüñdür
 2 İşigüñ Ka‘be’sinde nāleler eyler Bilāl’üñdür
 3 Şaḳuñ gibi niçe yıllar durur āşüfte-ḥālüñdür

^{III} AE 11b, MA nüshasında bulunmamaktadır

4 Benüm çeşmi siyâhum ruḥları âlüm Muḥammed Şâh

IV

MURABBA'

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Elâ ey bezm-i ḥüsne ruḥları şem' -i şebistânum
2 Dilüñdür ney gibi baḡrum eridür çarḥa efgânum
3 Dem-â-dem cür' a gibi dökme luṭf it yirlere ḵanum
4 Piyâlem gözlerüm nûrı cemâli şems-i raḥşânum

1 Ğam-ı 'aşkuñ beni dem-sâz idelden çeng-i hicrâna
2 Firâḵuñla şehâ bel baḡladum ney gibi efgâna
3 Dili câm-ı şarâb-ı la' l-i nâbuñ kıldı mestâne
4 Piyâlem gözlerüm nûrı cemâli şems-i raḥşânum

1 Siyeh kâküllerüñ gibi gönül âşüfte-ḥâlüñdür
2 Şafa-yı cism ü cânum rû 'yet-i nûr-ı cemâlüñdür
3 İki 'âlemde maḵşûdum senüñ bir şeb vişâlüñdür
4 Piyâlem gözlerüm nûrı cemâli şems-i raḥşânum

1 Dil ü cân almaḡa ey gönçe-leb mey gibi âl itme
2 Baña bezm-i ḡamuñda mîve-i hicrüñ nevâl itme
3 Elüm al ḥâke luṭf it cür['a] gibi pâymâl itme
4 Piyâlem gözlerüm nûrı cemâli şems-i raḥşânum

1 Mey-i 'aşkuñ Hüdâyî'nüñ şehâ ḵût-ı revânıdur
2 Kelâmuñ âb-ı Ḥıẓr'uñ 'aynı la' lüñ rûḥ-ı şânıdır
3 Lebüñ câmını nûş itmek ḡayât-ı câvidanıdur
4 Piyâlem gözlerüm nûrı cemâli şems-i raḥşânum

V

MURABBA' BE-NÂM-I AḤMED

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Serîr-i dillere sultân olan şâh-ı cihân Aḡmed
2 Meh-i nev oldı ebrû-yı hilâlüñden nişân Aḡmed
3 Ser-â-ser tıldı mihrüñle zemîn ü âsmân Aḡmed
4 Ey alnı âftâbum a meh-i nâ-mihrbân Aḡmed

1 Bu ḵadd-i ser-firâz ile bugün serv-i çemen sensin
2 Leb-i cân-baḡsuñ ile ḡusrev-i şîrîn-dehen sensin
3 Şeh-i Mısr-ı melâḡat Yûsuf-ı gül-pîrechen sensin
4 Ey alnı âftâbum a meh-i nâ-mihrbân Aḡmed

^{IV} AE 11b, MA nüshasında bulunmamaktadır

^V AE 12a, MA nüshasında bulunmamaktadır

1 Oğur nūr âyetin ey meh görenler rûy-ı raḥṣānuñ
 2 Dehānuñ nuṭka gelse adı añılmaz Mesîḥā'nuñ
 3 Nazîri yok güzellikde şehisin mülk-i 'Osmān'uñ
 4 Ey alnı âftābum a meh-i nā-mihrbān Aḥmed

1 Mücellādur cemāl-i mehveşüñ ḥurşîd-i ḥāverden
 2 Muşaffādur zülāl-i la' l-i nābuñ āb-ı Kevser'den
 3 Kapuñda kuluñ olmak yeg baña mülk-i Sikender'den
 4 Ey alnı âftābum a meh-i nā-mihrbān Aḥmed

1 Hüdāyî görmedi hergiz saña benzer güzellerde
 2 Senüñ evşāf-ı ḥüsnüñ söylenür illerde dillerde
 3 Güzelsin ḥüsnüñe hergiz bedel yok bî-bedellerde
 4 Ey alnı âftābum a meh-i nā-mihrbān Aḥmed

VI

MURABBA' BE-NĀM-I HIZIR

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1 Kevkeb-i burc-ı sa' âdet māh-ı tābānum Hızır
 2 La' l-i nābı cān u dil derdine dermānum Hızır
 3 Zülmet-i ğamda koma ey nūr-ı Yezdān'um Hızır
 4 Gel yetiş ey la' l-i nābı āb-ı ḥayvānum Hızır

1 Haṭṭ-ı sebzüñ güyiyā bu la' l-i rûḥ-efzāyile
 2 Hızrdur kim hem-dem olmuş Ḥazret-i 'İsā'yile
 3 Kalmışum vādî-i ğamda āh u vāveylāyile
 4 Gel yetiş ey la' l-i nābı āb-ı ḥayvānum Hızır

1 Dilde yandı mihr-i rûyuñ şevkına bir niçe dāğ
 2 Şan maḳām-ı Hızr'dur yir yir uyarmışlar çerâğ
 3 Senden ayru geldi cāna cümle 'ālemden ferâğ
 4 Gel yetiş ey la' l-i nābı āb-ı ḥayvānum Hızır

1 Derd-i hicründen şifā bulsun dil-i bî-çāreler
 2 Cām-ı la' lünden şafā kesb eylesün āvāreler
 3 Göz açup yir yir seni gözler tenümde yāreler
 4 Gel yetiş ey la' l-i nābı āb-ı ḥayvānum Hızır

1 Bu Hüdāyî 'āşık-ı şūrîde-ḥālündür senüñ
 2 Derdmendüñdür yoluñda pāymālündür senüñ

^{VI} AE 12a, MA nüshasında bulunmamaktadır

- 3 Niçe yıllardur ki müştāk-ı cemālūndür senūñ
4 Gel yetiş ey la' l-i nābı āb-ı hayvānum Hızır

VII

MURABBA'

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kuliyum bir taht-ı hüsnüñ şāh-ı ferruḥ-fālinūñ
2 Hūrī gibi ḥaddi yoḡdur 'āşık-ı pāmālinūñ
3 Dāğlar yaḡdum tenümde ḥasretinden ḥālinūñ
4 Baş açuḡ abdāliyum cānile Ḥayder Bālī'nūñ

- 1 Burc-ı hüsn üzre görelden ol meh-i mihr-āḡteri
2 Cān u dilden tekye-i 'aşkında oldum Ḥayderī
3 Ğam degül yolında ḡurbān oluban vırsem seri
4 Baş açuḡ abdāliyum cānile Ḥayder Bālī'nūñ

- 1 Yoḡ durur mişli vilāyetde bugün Ḥayder gibi
2 İşiginde ḡara kuliyum anuñ Ḳanber gibi
3 Tavḡ-ı 'aşkın boynuma taḡdum ḡalenderler gibi
4 Baş açuḡ abdāliyum cānile Ḥayder Bālī'nūñ

- 1 Niçe bir esrār-ı 'aşkın sīnede idem nihān
2 [...] * maḡfī olmaya günden 'ayān
3 Sırrımı fāş eyledüm bilsün ḡamu ḡalk-ı cihān
4 Baş açuḡ abdāliyum cānile Ḥayder Bālī'nūñ

- 1 Ḥüblük meydānınuñ şimdi şeh-i merdānıdur
2 Merḡamet umsam n'ola luṡf u mürüvvet kānıdur
3 Cümleten 'ālem Hüdāyī gibi sırr-dānıdur
4 Baş açuḡ abdāliyum cānile Ḥayder Bālī'nūñ

VIII

MURABBA'

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bir perīşānuñ göñül şimdi perīşān-ḡālīdür
2 Yolına eşküm gibi üftādeler pāmālidür
3 Nakş-ı Mānī ḡehresinde resm-i ḡaṡṡ u ḡālīdür
4 Ol nigārüm nāmile Nakḡāş Aḡmed Bālī'dür

- 1 Levḡa-i dīvān-ı hüsninūñ görüp taḡrīrini
2 Māh-ı enver bildi gökde kendinūñ taḡşīrini

^{vii} AE 12b, MA nüshasında bulunmamaktadır

* Metnin orijinalinde boştur

^{viii} AE 12b, MA nüshasında bulunmamaktadır

3 Görmedi Rûm'ı Hıfâ'yı seyr iden tahrîrini
4 Ol nigârum nâmile Nakḳâş Aḥmed Bâlî'dür

1 Şemse-i şemsi yazan kaşr-ı sipihrüñ tākına
2 Evvelâ bakmış kitâb-ı ḥüsninüñ evrākına
3 Şan'atıdur âl idüp reng eylemek 'uşşākına
4 Ol nigârum nâmile Nakḳâş Aḥmed Bâlî'dür

1 Burc-ı ḥüsne şimdi ol şems-i kamer-ruḥsârdur
2 Pertev-i nûr-ı cemâl-i Aḥmed-i Muḥtâr'dur
3 Aña nisbetle perîler şüret-i dīvârdur
4 Ol nigârum nâmile Nakḳâş Aḥmed Bâlî'dür

1 Ey Hüdâyî mülk-i ḥüsnüñ şâhdur ol nâzenîn
2 Sünbül-i Hindûsınuñ üftâdesidür misk-i Çîn
3 Nakşını seyr eyleyen didi hezârân âferîn
4 Ol nigârum nâmile Nakḳâş Aḥmed Bâlî'dür

IX

MURABBA'

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1 Bâg-ı ḥüsn içre boyı serv-i revânum Memî Şâh
2 Nâzenînum güzelüm şüh-ı cihânum Memî Şâh
3 Ben de bir bülbülüñem alma fiğânum Memî Şâh
4 Ey cemâli gül-i gül-zâr-ı cinânum Memî Şâh

1 Servi hayretde koyan şive-i refîtaruñdur
2 Lâl iden gonçeleri nâzile güftâruñdur
3 Kıl teraḥḥum ki gönül 'âşık-ı dîdâruñdur
4 Ey cemâli gül-i gül-zâr-ı cinânum Memî Şâh

1 Tolsa evşâf-ı cemîlûñle n'ola rûy-ı zemîn
2 Ḥayl-i ḥübâna bugün sensin olan şâh-ı güzîn
3 Ḥüsnüñe kıldı feleklerde melekler taḥsîn
4 Ey cemâli gül-i gül-zâr-ı cinânum Memî Şâh

1 Beni dīvâne kılan kâkül-i hoş-būyuñdur
2 Cûy iden kanlu yaşum kâmet-i dil-cūyuñdur
3 Ravza-i cennet-i 'âlî ḥarem-i kūyuñdur
4 Ey cemâli gül-i gül-zâr-ı cinânum Memî Şâh

^{IX}AE 13a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 1 Rahm idüp n'ola Hüdâyî kuluña yâr olasın
- 2 Niçe bir pâdişehüm hem-dem-i ağıyâr olasın
- 3 Gül-i tersin yaraşur saña ki bî-hâr olasın
- 4 Ey cemâli gül-i gül-zâr-ı cinânum Memî Şâh

X

MURABBA'

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Gül yüzüñ görmeyeli ey meh-i tâbânum gel
- 2 Boyadı gökleri dūd-ı dil-i sūzânum gel
- 3 Sensüz ârâm idemez tende dil ü cānum gel
- 4 Kıl nazar ben kuluñuñ hâline sultānum gel

- 1 Hasret-i Leylî-i zülfüñle perişân oldum
- 2 Şoyınup 'aşkile Mecnûn gibi 'uryân oldum
- 3 Güyiyâ sen gideli bir ten-i bî-cân oldum
- 4 Eyle ihyâ beni ey 'îsî-i devrānum gel

- 1 Yüzümi yirlere sürüp yürürüm âb gibi
- 2 Dögerin taş[la]rile sînemi seyl-âb gibi
- 3 Döküben gözlerümüñ yaşını dülâb gibi
- 4 Çıkdı gökler yüzine nâle vü efgānum gel

- 1 Çık şalın serv gibi seyr idelüm reftāruñ
- 2 Gonçe-i kalbüm açılsun işidüp güftāruñ
- 3 Eylesün cānı müşerref şeref-i dîdāruñ
- 4 Âfetüm cān u cihānum şeh-i hūbānum el

- 1 Gün gibi [eyle] Hüdâyî kuluña 'arz-ı cemāl
- 2 Hâkden kaldur anı sâye şalup zerre-mişāl
- 3 Koma ayakda fütâdeñdür efendim elin al
- 4 Merhamet kıl aña ey şâh-ı cihân-bānum gel

XI

VE LEHU

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Bir şeh-süvâra 'arşa-i dil cilve-gâhdur
- 2 Nûr-ı cemâli çarh-ı melâhatde mâhdur
- 3 Mihr işiginde bende-i zerrîn-külâhdur
- 4 Şol dil-rübâ ki nāmı anuñ Muşlî Şâh'dur

- 1 Biñ kerre yollarında turup eylerisem âh

^x AE 13a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xi} AE 13b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

2 Bir kerre çeşm-i şefkatile eylemez nigāh
 3 Dil mülkinî sipāh-ı ğamı eyledi tebāh
 4 Şol dil-rübā ki nāmı anuñ Muşlî Şāh'dur

1 Reftāra gelse nāzile ol yār-ı dil-nevāz
 2 İrmez nihāl-i kāmetine serv-i ser-firāz
 3 Meh-rûlar içre gün gibi bulmuşdur imtiyāz
 4 Şol dil-rübā ki nāmı anuñ Muşlî Şāh'dur

1 Gülşende lāle gün yüzünüñ dāğ-dārıdur
 2 Sevdâyî eyleyen anı hāl-i 'izārıdur
 3 Şimdi cemāli bāğınun evvel bahārıdur
 4 Şol dil-rübā ki nāmı anuñ Muşlî Şāh'dur

1 Mestāne çeşmidür cigerüm eyleyen kebāb
 2 Maḥmûr ğamzesidür iden eşkümi şarāb
 3 Kālb-i Hüdâyî gibi cihāmı iden ḥarāb
 4 Şol dil-rübā ki nāmı anuñ Muşlî Şāh'dur

XII

VE LEHU

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1 Bulduñ güneş gibi şehā burc-ı leṭāfetde kemāl
 2 Nûr-ı cemālinden seni ḥalk eylemiş ol Zü'l-celāl
 3 Dirseñ kemāl-i ḥüsnüñe irişmesün hergiz zevāl
 4 Raḥm eyle dil Ya' kûb'ına ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemāl

1 Senden cüdā ey serv-ḳad beytü'l-ḥazendür meskenüm
 2 Çıksa yiridür göklere feryād u āh u şivenüm
 3 Dest-i firākuñla yeter çāk eyle gel pîrehenüm
 4 Raḥm eyle dil Ya' kûb'ına ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemāl

1 Yoluñda ey bedr-i tamām bildüm ḳamu noḳşānumı
 2 Luṭf u mürüvvet kânısın 'afv eyle gel 'işyānumı
 3 Öldürme tiğ-ı hicrānile boynuña alma ḳanumı
 4 Raḥm eyle dil Ya' kûb'ına ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemāl

1 Ey gülsitān-ı 'izzete serv-i ser-efrāzum benüm
 2 Meh-rûlar içre gün gibi ḥüsnile mümtāzum benüm
 3 Ağlatma ḥalk-ı 'āleme fāş olmasun rāzum benüm
 4 Raḥm eyle dil Ya' kûb'ına ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemāl

^{xii} AE 13b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 1 Bu âftâb-ı hüsniye germ oldı bâzârũñ senũñ
 2 ‘Âlem metâ‘ -ı vaşluña oldı ħarîdârũñ senũñ
 3 Oldı Hüdâyî cânile dilden giriftârũñ senũñ
 4 Raĥm eyle dil Ya‘ ħûb’ma ey Yûsuf-ı Mışr-ı cemâl

XIII

VE LEHU

mef‘ûlũ fâ‘ilâtũ mefâ‘ilũ fâ‘ilũn

- 1 Cân riştesidür ol şanemũñ zülfinũñ teli
 2 Bâlâ-ħadi belâsına anuñ didüm belî
 3 Ħüsniye oldı cümle vilâyetde ol velî
 4 Ol şũĥ-ı dil-rübâ ki dinür nâmına ‘Alî

- 1 Bu ħâmetile serv-i riyyâz-ı cinândur
 2 Bu mürde cisme lebleri rûĥ-ı revândur
 3 Meydân-ı ħüsn içinde cihân pehlevânıdur
 4 Ol şũĥ-ı dil-rübâ ki dinür nâmına ‘Alî

- 1 Nûrile yazmış alnına ol kâtib-i ezel
 2 Şadr-ı serîr-i mesned-i ħüsne budur maĥal
 3 Zât-ı şerîfine dilerin irmesün ħalel
 4 Ol şũĥ-ı dil-rübâ ki dinür nâmına ‘Alî

- 1 Fıkr-i miyânı kıldı beni zâr u nâ-tüvân
 2 Sırr-ı lebinî niçeye dek eyleyem nihân
 3 Gün gibi itdüm ol şanemũñ mihriñi ‘ayân
 4 Ol şũĥ-ı dil-rübâ ki dinür nâmına ‘Alî

- 1 Almazsa ‘aynına n’ola mäh-ı münevveri
 2 Ħüsn iqlîminũñ oldı şeh-i heft-kişveri
 3 Oldur Hüdâyî mülk-i dilũñ şimdi serveri
 4 Ol şũĥ-ı dil-rübâ ki dinür nâmına ‘Alî

XIV

VE LEHU

mefâ‘ilũn mefâ‘ilũn mefâ‘ilũn mefâ‘ilũn

- 1 Tũlũ‘ itdi melâĥat maţla‘ indan gün gibi ol mäh
 2 ‘Alâ ‘ayneyke ‘aynillâĥ didi her ‘âşık-ı âġâĥ
 3 Celâl ü ‘izzet ü şevketle taĥt-ı ħüsne oldı şâĥ
 4 Leţâfet mülkini fetĥ eyledi ġamzile Fethullâĥ

^{xiii} AE 14a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xiv} AE 14b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

1 Alaylar bağlayup zülfi çeker müjgānı hançerler
 2 Emān virmez hemān karşısına kim gelse hançerler
 3 Yolına cān u ser virse revādur niçe serverler
 4 Letāfet mülkini feth eyledi ğamzile Fethullāh

1 Görenler itseler n'ola aña taḥsīn ü şābāşı
 2 Dil-āverler gibi tīr ü kemān almış ele başı
 3 Sipāh-ı ğamzesine kākūlin idüp bölük başı
 4 Letāfet mülkini feth eyledi ğamzile Fethullāh

1 Yüzi feth āyetidür kāmētidür āyet-i nuşret
 2 Perī şeklinde taṣvīr itmiş anı Mānī-i kudret
 3 Bugün meh-rūlar içre gün gibi bulsa n'ola şöhet
 4 Letāfet mülkini feth eyledi ğamzile Fethullāh

1 Hüdāyī 'ömri ol māhuñ cefāsı gibi çoğ olsun
 2 Aña yavuz şanan mihr ü vefāsı gibi yoğ olsun
 3 Dem-ā-dem tal' ati nūriyla 'ālem pūr-fürūğ olsun
 4 Letāfet mülkini feth eyledi ğamzile Fethullāh

XV

VE LEHU

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

1 Ben bülbülün ağlatma gel ey gönçe-dehānum
 2 Bir kez güle bak yüzüme kim şād ola cānum
 3 Raḥm eyle güzel başuñiçün alma fiğānum
 4 Ey pīr olası Muşlıcuğum tāze cüvānum

1 Terdür yañağun lūṭfile gül-berg-i ṭarīden
 2 Rūşen bilürin cebheñi mihr-i şehēriden
 3 Zībā yaradubdur seni Ḥaḳ ḥūr u perīden
 4 Ey pīr olası Muşlıcuğum tāze cüvānum

1 Vezn itmegiçün ḥāk-i rehūñ cevherin ey cān
 2 Olmışdur iki dīdelerüm keffe-i mīzān
 3 Ḥüsnile bahā Mısr'ına sensin meh-i Ken' ān
 4 Ey pīr olası Muşlıcuğum tāze cüvānum

1 Bağrum delinüp nāvek-i müjgānuñ ucından
 2 Düşdüm dile ol hancer-i bürrānın ucından
 3 Sevdā-zedeyüm zülf-i perīşānuñ ucından

^{xv} AE 15a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

4 Ey pîr olası Muşlıcuğum tâze cüvānum

1 Sen şāh-ı cihāna olalı bende Hüdāyî
 2 Eyler dil ü cānile saña medḥ ü şenāy
 3 Ger pîr olayın dirseñ aña itme cefāy
 4 Ey pîr olası Muşlıcuğum tâze cüvānum

XVI

MURABBA‘

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1 Haste-ḥālūm cism-i bî-tāb u tevānum var benüm
 2 Şeklūme bağan dimez sīnemde cānum var benüm
 3 Nār-ı ğamdan şem‘ veş yanar zebānum var benüm
 4 Kimse bilmez dilde bir derd-i nihānum var benüm

1 Çıkdı bir dem dimāğumdan hevāyile heves
 2 Nāleden ḥālî degül ney gibi göñlüm bir nefes
 3 Gice gündüz iñlerüm yollarda mānend-i ceres
 4 Kimse bilmez dilde bir derd-i nihānum var benüm

1 Bilmezem ol derdi yâ Rab ‘ aşḳ-ı dilberden midür
 2 Yâ cefâ vü miḥnet-i çarḥ-ı sitem-gerden midür
 3 Yâ firâḳ-ı la‘ l-i yâr-i rûḥ-perverden midür
 4 Kimse bilmez dilde bir derd-i nihānum var benüm

1 Bir seḳāmet ḥāşıl itmişdür ki ḳalb-i müstaḳīm
 2 Gelse Loḳmān aña dermāniçün olurdu saḳīm
 3 Kendü luḫfından ‘ ilâc ide meger kim ol ḥekīm
 4 Kimse bilmez dilde bir derd-i nihānum var benüm

1 Ey Hüdāyî sīne kim ol derde olmuşdur maḳar
 2 Nice yıldur yatur ol vîrānede çün genc-i güher
 3 Ḳorḳarum rāz açmağa Mañşūr-veş başum gider
 4 Kimse bilmez dilde bir derd-i nihānum var benüm

XVII

MURABBA‘ BE-NĀM-I MAḤMŪD

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1 Ey ḥaṭ-ı yāḳūt-ı la‘ li mūnis-i cānum benüm
 2 Zūlf ü reyḥānı enīs-i ḳalb-i ḥayrānum benüm
 3 Ben ḳara yazulıyı aḡlatma gel ḥānum benüm
 4 Şāh Maḥmūd’um göñül taḥtında sultānum benüm

^{xvi} AE 15b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xvii} AE 16a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

1 Bendeñüñ lutf eyle ey Maḥmūd-ı mülk-i ‘izz ü nāz
 2 Defter-i ‘uşşâkda nāmını ḥayl-i ḥâşa yaz
 3 Gün gibi meh-pâreler içinde bulduñ imtiyâz
 4 Şâh Maḥmūd’um gönül taḥtında sulṭānum benüm

1 Kışsa-i ḥüsn ü bahānuñ germ olup hengāmesi
 2 Oldı dīvāneñ cihānuñ ‘ākıl u ‘allāmesi
 3 Okınur dillerde şimdi ḥüsninüñ şeh-nāmesi
 4 Şâh Maḥmūd’um gönül taḥtında sulṭānum benüm

1 Ruḥların dīvānını seyr itse ey şâh-ı güzîn
 2 Kâtibine ide yüz taḥsîn kirāmen kâtibîn
 3 Nakş-ı ḥüsn ü ḥaṭṭuñ cānā hezārān āferîn
 4 Şâh Maḥmūd’um gönül taḥtında sulṭānum benüm

1 Cilveñi gördi Hüdāyî sidre ṭāvûsı gibi
 2 Yire çaldı ‘arz u ‘arın nām u nāmûsı gibi
 3 Oldı meddāḥuñ senüñ Firdevsî-i Tûsî gibi
 4 Şâh Maḥmūd’um gönül taḥtında sulṭānum benüm

XVIII

MURABBA‘

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1 Yârile mābeynümüzde düşdi nāgāh ayrılık
 2 Baña gösterdi ‘adem mülkine dek rāh ayrılık
 3 Dilerüm kim virmesün bir ferde Allāh ayrılık
 4 Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

1 Ol gözüm nûrı beni gözden bıraktı itdi red
 2 Qanlar ağlamağla çıkdum iki gözden hey meded
 3 İstedügi demleri gördi kamu ehl-i ḥased
 4 Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

1 Âl ile aldurdum elden ol gül-i ḥandānumı
 2 Şanki Ya‘kûb’um yitürdüm Yûsuf-ı Ken‘ân’umı
 3 Râzıyum gelsün ecel alsun tenümden cānumı
 4 Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

1 Bir zamân idi kapuñda olmuşidüm ḥâksâr
 2 Pâymañ-i ḥâs u ‘âm olmuşdı çeşmüm çün gubâr

^{xviii} AE 16b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

3 ‘Ākıbet aldı elüm atdı yabana rûzgār
4 Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

1 Nabzumı gördi ṭabīb el çekdi gelmez yanuma
2 ‘Aşk derdidür bu derd sa‘y eylemez dermānuma
3 Ey Hüdāyī tîğ-ı ğam kār itdi ğāyet cānuma
4 Hey ne müşkil derd olur āh ayrılık vāh ayrılık

XIX

VE LEHU

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1 Elā ey nūr-ı hüsni fer viren ḥurşid-i raḥşāna
2 Saña irmez mi nâlem irdi evc-i burc-ı Keyvân’a
3 Daḥi yok mı teraḥḥum bu ğarîḳ-ı baḥr-i ‘işıyāna
4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yok mı hicrāna

1 Beni nâ-şād iden kapuñda gel aġyārı şād itme
2 Zamân-ı devletüñdür ber-murād it nâ-murād itme
3 Qadîmî aşināñı luṭfile yād eyle yad itme
4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yok mı hicrāna

1 Eyā Mısr-ı dile biñ ‘izzetile Yūsuf-ı şānî
2 Gelüp dārü’s-sürür itseñ n’ola bu beyt-i aḥzānı
3 Benüm ser-māye-i naḳd-i ḥayātum cānumuñ cānı
4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yok mı hicrāna

1 Niçün kapuñda itmezsın maḥabbet ehline raġbet
2 Degül midür güneḥ-kār içün ey meḥ raḥmet ü şefḳat
3 Bu cevruñ ḥaddi yok mı ğāyetin bulmaz mı bu miḥnet
4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yok mı hicrāna

1 Seni taḥt-ı cemāl üzre anuñçün kıldı Ḥaḳ vālî
2 Kapuñda ‘abd-i maḫlûmuñ görilsün diyü aḥvālî
3 Dimezsın bu Hüdāyī derdmendüñ nicedür ḥālî
4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yok mı hicrāna

XX

MERSİYYE-İ MUḤAMMED ŞĀH

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1 Āh kim vādî-i hicrāna düşürdüm rāhum
2 Düşdi çāh-ı laḥide Yūsuf-ı Mısr-ı çāhum
3 Demidür başuma odlar yaḳa nār-ı āhum

^{xix} AE 17a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xx} AE 18a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 İrişüp 'ömri bahārına anuñ bād-ı ḥazān
2 Şararup şoldı bugün ol gül-i gül-zār-ı cinān
3 İdeyın bülbül-i şeydā gibi feryād ü figān
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Bir gice ol gül-i ra' nâ tutilup mäh gibi
2 İrişe ḥāk oldı yiri mihr-i seḥer-gāh gibi
3 Mātem içün n'ola giysem qaralar āh gibi
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Hüsniye mihr-i cihān-tāb iken irişdi zevāl
2 Bedr iken burc-ı leṭāfetde bugün oldı hilāl
3 Serv iken sāye gibi yirlere oldı pāmāl
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Teneşür üzre görenler anı giryān oldı
2 Burc-ı āb oldı mehūñ menzili bārān oldı
3 Ğamile ağlamadan dīdelerüm kan oldı
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Genc iken daḥi dirīğ ol ruḥı şems-i gerdūn
2 Zīr-i ḥāk oldı yine niteki genc-i medfūn
3 Hūn-ı eşküm demidür aḳsa mişāl-i Ceyḥūn
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Eylerisem n'ola Ya' kûb gibi nāle vü zār
2 Ālile Yūsuf'umı gürg-i ecel itdi şikār
3 Derd-i fūrḳat ne 'aceb eylerise cānuma kār
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Ey felek baña 'aceb cevri-i firāvān itdüñ
2 Alduñ ol rûḥ-ı revānum beni bī-cān itdüñ
3 Ḥanemi ḳalb-i Hüdāyī gibi vīrān itdüñ
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

1 Yā ilāhī dilerüm rûḥı anuñ şād olsun
2 Ni'am-ı ravza-i firdevs aña zād olsun
3 Menzili ḥāne-i cennet gibi ābād olsun
4 Kānı ol gözlerimüñ nûrı Muḥammed Şāh'um

XXI
VE LEHU

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bî-vefâ her-câyîdür çün ol meh-i nâ-mihrbân
- 2 Çeşme-i mihr ise de el yuduğ andan biz revân
- 3 Sû-be-sû bâğ-ı cihânda nitekim âb-ı revân
- 4 Nâz u istîgnâyile ol kâmet-i bâlâyile
- 5 Varsun ol serv-i hırâmânım şalınsun bir zamân

- 1 Bir seher yüz üzre vardum ayağı toprağına
- 2 Gördüm anı yad ayak başmış vişâli bâğına
- 3 Sâyeveş üftâdeler düşmüş şolına şağına
- 4 Varsun ol serv-i hırâmânım şalınsun bir zamân

- 1 Gülşeni dâmen-keşân seyr itsün ol reşk-i perî
- 2 Sidre fâvûsıdur açsun uçmağa bâl u perî
- 3 Sebze-zâr-ı hüsn içinde nitekim kebg-i derî
- 4 Varsun ol serv-i hırâmânım şalınsun bir zamân

- 1 Âşinâlığ gitdi bizden yâr olaldan yadlar
- 2 Gelmez oldu bu yaña ol kâmet-i şimşâd ile
- 3 'İd-geh-i hüsn içinde bende vü âzâdlar ile
- 4 Varsun ol serv-i hırâmânım şalınsun bir zamân

- 1 Ol kara gözlü güzel şâhın bakışlu gamze-kâr
- 2 Ey Hüdâyî gitdi elden kıldı dil mürğın şikâr
- 3 Umaruz yine şala bu yaña dest-i rûzgâr
- 4 Varsun ol serv-i hırâmânım şalınsun bir zamân

XXII
VE LEHU

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Düşelden Kerbelâ-yı hicrüne ey çeşmi fettânım
- 2 Zülâl-i vaşluña dil teşnedür bu kalb-i meyyâlüm
- 3 Dimezsın tekye-i 'aşkda ahvâlün ne abdâlüm
- 4 Hasen sûretlü mâhum gel 'Alî sîretlü şâhum gel
- 5 Benüm garrâ Hüseyn'üm nûr-ı 'aynum ruhları âlüm

- 1 Kara zülfün çeküp 'uşşâk-ı sevdâ-keşleri bende

^{XXI} AE 14b, MA 16b.

^{XXI/1} her:bir MA.

^{XXI/2} el:dil MA.

^{XXII} AE 15a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 2 Ser-efrāzān-ı dehri kapuñā kıldı ser-efgende
 3 Saña lāyıkdur olsa şeh Hüseyn-i Baykarā bende
 4 Benüm ğarrā Hüseyn'üm nūr-ı 'aynum ruḥları ālüm

- 1 Hudā'dan dilerüm cevruñ gibi 'ömrüñ mezīd olsun
 2 Yoluña cān u başı virmeyen cānā Yezīd olsun
 3 Hüdāyī bendeñ öldür tiġ-ı ğamzeñle şehīd olsun
 4 Benüm ğarrā Hüseyn'üm nūr-ı 'aynum ruḥları ālüm

XXIII

VE LEHU

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Boyuñ servin görüp şu gibi aqđı kalb-i meyyālüm
 2 Siyeh kāküllerüñ gibi perişān oldı aḥvālüm
 3 Şeh-i ferḥunde-fālüm āftāb-ı evc-i iḳbālüm
 4 Şeh-i mülk-i melāḥatsin meh-i burc-ı sa'ādetsin
 5 Leb-i şirīn dehānı sākī-i Kevşer 'Alī Bālī'm

- 1 Olup biñ şevketile dilden ḥüsnüñ süvārī gel
 2 Çeküp meydān-ı ḥüsn içre müjeñden Zü'l-fikār'ı gel
 3 Yanuñdan kes helāk eyle 'adū-yı zü'l-ḥumārı gel
 4 Leb-i şirīn dehānı sākī-i Kevşer 'Alī Bālī'm

- 1 Hüdāyī kara kuluñdur kapuñda nitekim Kanber
 2 Anuñ göñlini yakma mişl-i bāb-ı kal'a-i Hayber
 3 Mürüvvet kânısın yoğdur vilāyetde saña beñzer
 4 Leb-i şirīn dehānı sākī-i Kevşer 'Alī Bālī'm

XXIV

VE LEHU

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Benüm ey ḥusrev-i şirīn-leb ü gülgün-'izārum gel
 2 Serīr-i mülk-i ḥüsne şehryārum şeh-süvārum gel
 3 Gidübdür sensüzün ben elden 'inān-ı ihtiyārum gel
 4 Cefā irmez mi pâyāna nihāyet yoğ mı hicrāna
 5 Benüm Muşlıcuġum şūḥ-ı cihānum şīve-kārum gel

- 1 Siyeh kāküllerüñ gibi göñül āşüfte-ḥālüñdür
 2 Şafā-yı cism ü cānum rü'yet-i nūr-ı cemālüñdür
 3 İki 'ālemde maḳşūdum senüñ bir şeb vişālüñdür
 4 Benüm Muşlıcuġum şūḥ-ı cihānum şīve-kārum gel

xxiii AE 15a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

xxiv AE 15b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 1 Karardı lāleveş dil ḥasret-i ḥāl-i ‘izāruñla
- 2 Münevver kıl anı gel mīhr-i rūy-ı tābdāruñla
- 3 Hüdāyī derdmendüñ öldi derd-i intizāruñla
- 4 Benüm Muşlıcuğum şüh-ı cihānum şīve-kārum gel

XXV

MURABBA‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ey leṭāfet gülşeninüñ gonçe-i nāzük teni
- 2 Mısr-ı ḥüsnüñ Yūsuf’ı gül-rüy gül-pirāheni
- 3 Seyr idüp mir’āt-ı rūyuñda bu vech-i aḥseni
- 4 Sen de inşāf [eyle] gel ey lāle-ruḥsārum beni
- 5 Sevmesün ya n’eylesün bu ḳalb-i meyyālüm seni

- 1 Çekmişüm bār-ı belā vü derd-i bī-dermānuñı
- 2 İçmişüm cām-ı cefā vü cevri-i bī-pāyānuñı
- 3 Görmesem bī-ḥad ‘aṭā vü luṭfuñı iḥsānuñı
- 4 Sevmesün ya n’eylesün bu ḳalb-i meyyālüm seni

- 1 Bend ider dāyim çeker ol iki gīsūlar beni
- 2 Māyil eyler kendüye ol ṭāḳ-ı ebrūlar seni
- 3 Siḥr idüp teşḥīr ider ol çeşm-i cādūlar beni
- 4 Sevmesün ya n’eylesün bu ḳalb-i meyyālüm seni

- 1 Gözlerüñ bīmārına la‘lün bağışlar şıḥḥati
- 2 Andadur cānā Mesīḥ-i Meryem’üñ ḥāsıyyeti
- 3 Kākülün ta‘vīz-i cān ḥaṭṭuñ maḥabbet āyeti
- 4 Sevmesün ya n’eylesün bu ḳalb-i meyyālüm seni

- 1 Ḳand-i la‘lünle Hüdāyī derdmendüñ cānısın
- 2 Mü’min olan saña māyildür ḥalāvet ḳānısın
- 3 Göñlümün Ya‘ḳüb’muñ sen Yūsuf-ı Ken‘ān’ısın
- 4 Sevmesün ya n’eylesün bu ḳalb-i meyyālüm seni

XXVI

MURABBA‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ḥamdü-lillāh cihāna idüp elṭāf-ı ‘amīm
- 2 Kıldı ‘aṭā bir melek-sīret şehensāh-ı ‘azīm
- 3 Kimdür ol sulṭān-ı gerdün-menzilet şāh-ı kerīm
- 4 Zübde-i ‘Osmāniyān [u] ḥusrev-i şāḥib-ḳırān
- 5 Mālīk-i mülk-i Süleymān Ḥazret-i Sulṭān Selīm

^{xxv} AE 16a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xxvi} AE 16b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

1 Yaraşur Cemşidveş destinde cām-ı saltanat
 2 Nûş-ı cān olsun müdām aña müdām-ı saltanat
 3 Haşre dek sürsün murādum bu merām-ı saltanat
 4 Mālik-i mülk-i Süleymān Hāzret-i Sultān Selīm

1 Bād-ı ‘adli ‘āleme şol deñlü virdi i‘tidāl
 2 Kim gülistān-ı cihān olmuş durur cennet-mişāl
 3 Gün gibi burc-ı sa‘ādet üzre olsun ber-kemāl
 4 Mālik-i mülk-i Süleymān Hāzret-i Sultān Selīm

1 Pençe-i hürşid-i rahşān-ı dest-i zer-efşānıdur
 2 Ebr-i luṭfinuñ cihān perverde-i ihsānıdur
 3 Müstedām olsun ki cism-i kāyinātuñ cānıdur
 4 Mālik-i mülk-i Süleymān Hāzret-i Sultān Selīm

1 Ey Hüdāyī dilerüz döndükçe çarḥ-ı bī-ķarār
 2 Sākī-i şihḥat şuna destine cām-ı hoş-güvār
 3 Nûş idüp olsun şafā bezminde dāyim pāydār
 4 Mālik-i mülk-i Süleymān Hāzret-i Sultān Selīm

XXVII

VE LEHU

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1 Elā ey nūr-ı ḥüsni āftāb-ı burc-ı iķbālüm
 2 Dile zehr-i ğamuñ kār itdi müşkil oldı aḥvālüm
 3 Zülāl-i la‘lüne dil-teşnedür bu ķalb-i meyyālüm
 4 Benüm serv-i ser-efrāzum güzeller içre mümtāzum
 5 Gül-i bāġ-ı cinānum ruḥları ālüm Ḥasan Bāli’m

1 Cemālün nūridur ehl-i şafānuñ ķurretü’l-‘aynı
 2 Gül-i ḥüsnuñ durur gül-zār-ı dehrün zīnet ü zeyni
 3 Revān-baḥş olmada la‘lün şarāb-ı Kevşer’ün ‘aynı
 4 Gül-i bāġ-ı cinānum ruḥları ālüm Ḥasan Bāli’m

1 Keselden yaralar sinemde tiġ-ı çeşm-i ķattālün
 2 Hüseyn-i Kerbelā ḥaḳķı dil ü cān oldı abdālün
 3 Hüdāyī gibi lāyık cümle ‘ālem ḥaḳķı pāmālün
 4 Gül-i bāġ-ı cinānum ruḥları ālüm Ḥasan Bāli’m

XXVIII
VE LEHU*

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Virmezüz dil zülfi tātārına her hân oğlunuñ
 - 2 İtmezüz me 'vā tapusın degme sultân oğlunuñ
 - 3 Yolına cân virmezüz her şāh-ı devrân oğlunuñ
 - 4 'Āşık-ı şādıklaruz 'aşkile fāyıklaruz
 - 5 Kılıyuz kurbānyuz adile 'Osmān oğlunuñ
-
- 1 Dem-be-dem ol şeh giyer la' lîn kabālar gül gibi
 - 2 Kanını 'āşıklarun nüş itmegiçün mül gibi
 - 3 Gül yüzi şevkile feryād iderüz bülbül gibi
 - 4 Kılıyuz kurbānyuz adile 'Osmān oğlunuñ
-
- 1 Nürdan halk eylemiş gün gibi anı ol cemīl
 - 2 Şem-i bezm-ārā-yı ruhsarı aña rüşen-delīl
 - 3 Gelmedi dünyā sarāyında aña mişl ü 'adīl
 - 4 Kılıyuz kurbānyuz adile 'Osmān oğlunuñ
-
- 1 Būstān-ı behcetün şimdi gül-i hamrāsıdur
 - 2 Öldüren 'uşşākı anuñ nāz u istiğnāsıdur
 - 3 Cümle-i 'ālem anuñ bülbül gibi şeydāsıdur
 - 4 Kılıyuz kurbānyuz adile 'Osmān oğlunuñ
-
- 1 Faḥrumuzdur ol şehün cānile kılmak ḥıdmetin
 - 2 Ey Hüdāyī her kişi ister cihānda rif atin
 - 3 Virmezüz bāğ-ı cināna āstān-ı devletin
 - 4 Kılıyuz kurbānyuz adile 'Osmān oğlunuñ

XXIX
MUHAMMES

müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

- 1 Nām-ı şerīfün ey perī olalı mīr-i 'āşıkān
 - 2 Şoldı şarardı ruḥlarum niteki mīr-i 'āşıkān
 - 3 Her dem akar bu dīdeden çehre-i zerdüm üzre kan
 - 4 Muşlıcuğum ser-āmedüm kāmeti 'ömr-i sermedüm
 - 5 Berg-i ḥazāna döndi gel hicrile cism-i nā-tüvān
-
- 1 Tāze açılmış ey perī bāğ-ı ruḥuñda lāleler

xxviii AE 17a, MA 17a.

* Bu şiirin birinci bendinin tamamı ve ikinci bendinin ilk iki mısraı MA nüshasında bulunmamaktadır.

xxviii/5 adile: 'ālemde MA.

xxix AE 14a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

2 Gel berü şahın-ı gülşene nüş idelüm piyâleler
 3 Bülbül-i dil niçeye dek ide figân u nâleler
 4 Muşlıcuğum ser-âmedüm kâmeti ‘ömr-i sermedüm
 5 Hicrile guşşa-nâküñüm vaşl ile eyle şâdmân

1 Oldı Hüdâyî cânile bende-i nâ-tüvân saña
 2 Eyledi naqd-i ‘ömrini rûhı gibi revân saña
 3 Hâzret-i Hâk vire şehâ devlet-i câvidân saña
 4 Muşlıcuğum ser-âmedüm kâmeti ‘ömr-i sermedüm
 5 Pâdişâh-ı zamânesin şimdi senüñ durur zamân

XXX

MUHAMMES*

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

1 Gel ey dil mülkine şâh-ı cihânum
 2 Ten-i fersûdeme rûh-ı revânum
 3 Alup cādū gözün sihrile cânım
 4 Müjeñ tığile dökdi yire kanım
 5 Benüm Mûsâcuğum ‘İsâ dehânum

1 Raķībūñle şan aḥvâl-i aḥıbbâ
 2 Mişâl-i kışşa-i Fir‘avn u Mûsâ
 3 Meded Tevrât-ı ḥaṭṭuñ ḥaḳḳı cānâ
 4 Dil-i pejmürdemi gel eyle iḥyâ
 5 Benüm Mûsâcuğum ‘İsâ dehânum

1 Tayanur tîrûñe ḳalb-i perişân
 2 ‘Aşâya nitekim Mûsî-i ‘İmrân
 3 Ağız açdukca zülfüñ hem-çü şü‘bân
 4 Ḥalâş olmaḳ ne mümkün ḳalb-i ḥayrân
 5 Benüm Mûsâcuğum ‘İsâ dehânum

1 Yed-i beyzâ durur ol sâ‘id-i sîm
 2 N’ola öpsem idüp ta‘zîm ü tekrîm
 3 Gözüñ Hârût’a eyler sihr ta‘lîm
 4 Sözüñ gûş iden eyler cāmı teslîm
 5 Benüm Mûsâcuğum ‘İsâ dehânum

1 Kadūñle ruḥlaruñ ey ḡayret-i ḥûr
 2 Dıraḡt-ı vâdî-i Eymen’dür ol nûr
 3 Hüdâyî-i ḡarîb ü zâr mehcûr

xxx AE 17b, MA 17a.

* Bu şiirin üçüncü bendi MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 4 Ğulāmuñdur bi-ħaġġın sūre-i Tūr
5 Benüm Mūsācuġum ‘İsā dehānum

XXXI

MUĤAMMES

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Bir seher şevketile niteki ħurşid-i cihān
2 İtdi ‘azm-i sefer ol zübde-i mīr-mīrān
3 Ĥızır yoldaşı olup irişe feyz-i Yezdān
4 Düşmenüñ itmekičün ħahrile baġrın kıvıl ħan
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Cünd-i İslām’uñ odur devletile serdārı
2 Ėār-yār ola anuñ yārı idüp Ĥaġ yārī
3 Himmet-i Ĥazret-i Eyyüb ola sancak-dārı
4 Ser-nigün eyleye varup ‘alem-i küffārı
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Düşmen iġlīmüne şalsun kılıcın ol server
2 Ėaydefā mülkini aldı şuyile İskender
3 Yile virsün tozını niteki bād-ı şarşar
4 Ĥazret-i Ĥaġ dilerüz aña vire fetĥ ü zafer
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Kāfir anuñla eger kim gelüben eyleye ceng
2 Çok tarrāġa ħoparur başlar yine top u tūfeng
3 Her gemi aġzın açar baħrde mānend-i neheng
4 Gözlesün ħaçmaġa mülk-i ‘ademi şāh-ı fireng
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Bir şadefdür gemisi kendi müşābih gühere
2 Burc-ı āb oldu ya ĥod menzil-i me‘vā ħamere
3 Düşdi tārīĥ aña gitdi Ėapudān Beg sefere
4 Dilerüz aña refīġ ola ferīġ-i sefere
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Eyledi ‘azm-i ġazā heybetile şevketile
2 Umaruz yine gele şıĥhatile devletile
3 Kāmran eyleye Ĥaġ ‘izzetile rif‘atile
4 Şādmān ide anı furşatile nuşretile
5 Ėapudan Beg sefere oldu sa‘ādetle revān

- 1 Ey Hüdâyî dilerüz devletile yâr olsun
- 2 Mazhar-ı dîde-i sulţân-ı cihân-dâr olsun
- 3 Çarh-ı rif atde yüzi mihr-i pür-envâr olsun
- 4 Cümle a' dâsı anuñ yoğ olup ol var olsun
- 5 Kapudan Beg sefere oldu sa' âdetle revân

XXXII

TAHMÎS-İ HÜDÂYÎ-İ ĞAZEL-İ AĖMED PAŞA EŞ-ŞEHİR-İ MÛTÂF-ZÂDE

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bir gice yârile bezm-i bâde-i al eyledüm
- 2 Ğuşsa-i devri ferâmüş itmege âl eyledüm
- 3 Mest olup kendüm cihândan fâriğü'l-bâl [eyledüm]
- 4 Düşde zülf-i yâri boynumda görüp fâl eyledüm
- 5 Dâl geldi devlet-i vaşla anı dâl eyledüm

- 1 Gül gibi güldi açıldı nüş idüp peymâne'i
- 2 Okuyup efsün-ı şî'ri söyledüm efsâne'i
- 3 Biñ belâyile uyutdum ol gözi mestâne'i
- 4 Nakd-i cāna büsesin azırğan cānâne'i
- 5 Râygān pehlûya çekdüm bir 'aceb âl eyledüm

- 1 Bir dem olmuşduk muqayyed zühdi bi'encām ile
- 2 Hoş degüldi başumuz cām-ı mey-i gül-fāmile
- 3 Ğşinālîk yogıdı rindān-ı dürd-âşāmile
- 4 Nāşihuñ kavline meşğül olmuşiken cāmile
- 5 'Ālem-i ıtlāka düşdüm terk-i eşğāl eyledüm

- 1 Ehl-i 'aşk ālām-ı fūrkatle hākîr ü mübtezel
- 2 Devlet-i vuşlatda 'ālemlerde her bir nā-maᖅal
- 3 Herkese rızkın naşîb itmiş Hudā-yı lem-yezel
- 4 Dest-büs-ı yāre sa' yile irişmez gördüm el
- 5 Pâyine düşdüm bu cism-i hākî pāmāl eyledüm

- 1 Kāle gelmez ᖅāl-i dil dirse 'adū yāre n'ola
- 2 Ey Hüdâyî kalb olan zer kâle gelmez vākî' ā
- 3 Hoş dimiş ol eyleyen hākî nazarla kîmyā
- 4 Ehl-i 'aşkuñ olmağa kāmîl 'ayarı ᖅāliyā

xxxii AE 10b, MA 15b.

xxxii//3 uyutdum:unutdum MA.

xxxii//1 fūrkatle: secirile MA.

xxxii//5 hākî: zārî MA.

xxxii//2 olan zer:olanlar MA.

5 Cism-i zerdüm pûte-i ‘aşka şalup kâl eyledüm

XXXIII

MÜSEDDES

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Ey ruḥı bāğ-ı leṭāfetde gül-i ḥandānum
2 Tıtdı bülbül gibi dünyā yüzini efgānum
3 Az ḳalubdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum
4 Ey lebi derd-i dile ḥikmetile Lokmān’um
5 Şerbet-i vaşluñ ile eyle benüm dermānum
6 Düşmesün boynuña hicrūñle ölürsem ḳanum

1 Niçe bir dür döke bu dīde-i terler niçe bir
2 Niçe bir zāyī‘ ola bunca güherler niçe bir
3 Āh idem ḥasretile şām u şehirler niçe bir
4 Nār-ı ḡamda niçe bir yana cigerler niçe bir
5 Tıtdı āfāḳı meded dūd-ı dil-i sūzānum
6 Ğarazuñ cevır ü cefāyise yeter şultānum

1 Ben senüñ pādişāhum bende-i fermānuñ olam
2 Pāymāl-i ser-i ḡisū-yı perişānuñ olam
3 Ḳaşlaruñ yayına biñ cānile ḳurbānuñ olam
4 Bir iki gün bu fenā tekyede miḥmānuñ olam
5 Saña lāyık mıdur ey ḥusrev-i ‘ālī-şānum
6 Baña zulm eylesin çarḥa çıḳa efgānum

1 N’ola yanuñda senüñ sehville itdimse günāh
2 Baña bağışla güzel başuñiçün eyle nigāh
3 Ḳul günāh itse dem olur ki bağışlar anı şāh
4 Baña rahm eyleriseñ rahmet ide saña ilāh
5 Yoluma bir gele baḳ tā ki sevinsün cānum
6 Dest-i luṭfuñla yapılsun bu dil-i vīrānum

1 Varayın derdūñile ‘āleme destān olayın
2 Düşeyin ṭaḡlara Mecnūn gibi ‘uryān olayın
3 Genc-i ‘aşḳuñla Hüdāyī gibi vīrān olayın
4 Sāyeveş mihrūñile ḥākile yeksān olayın
5 Bāğ-ı ḥüsn içre şalın serv gibi ey ḥānum
6 Şulasun yollaruñı dīde-i ḥün-efşānum

xxxiii AE 10a, MA 15a.

xxxiii/4 derd-i dile ḥikmetle: ḥikmetle derd-i dile MA.

xxxiii/4 miḥmānuñ: miḥmānum MA.

xxxiii/5 yoluma:yüzüme MA.

GAZELLER

I

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ümîdüm bu vefâdan ola kalbünde eşer peydâ
Hudâ kâdirdür eyler seng-i hârâdan güher peydâ
- 2 Ğamuñla çarh mest olmuş döner başı aķar yaşı
Degüldür şavt-ı ra' d eyler dem-â-dem na' ralar [peydâ]
- 3 Göñüller tende fikründe lisânlar serde zikründe
Senüñ yâduñdadur diller eger maḥfî eger peydâ
- 4 Haṭ-ı sebz-i lebün ey Mısr-ı hüsne Yûsuf-ı Ken'ân
Nebât-ı tâzedür güyâ olur andan şeker [peydâ]
- 5 Didüm öldüm lebün hicriyle rûzî olmadı vuşlat
Didi şâm-ı 'ademdür bu buña olmaz seher [peydâ]
- 6 Geh âlâm-ı raķîbân geh humâr-ı bâde-i hicrân
Olur her kanda ise 'aşıkâ bir derd-i ser peydâ
- 7 Çıkup cân gitdi yârile Hüdâyî kaldı zârile
Ne cândan bir eşer zâhir ne cânândan haber peydâ

II

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Ger cinn ü eger ins şeb ü rûz nigārâ
Zikründe durur dilleri sırren ve cehārâ
- 2 Mihr-i haṭ-ı dil-cünile efkâr-ı ruḥuñdan
Enhâr-ı 'uyün aķmada leylen ve nehārâ
- 3 Sen eyleseñ aḥbâbile ey dost müvāsâ
Âsân idi a' dâyle fi'l-cümle müdārâ
- 4 Yārâ-yı taḥammül komadı dâĝ-ı firâķa
Tîĝuñ şevķıdur yaraladı sinemi yārâ
- 5 Bir şem' e Hüdâyî yine pervâne geķer kim
Kandilini andan uyarur mâh-ı şeb-ārâ

¹ AE 20b, MA 18b.

¹¹ AE 20b, MA 18b.

² /ruḥuñdan: ḥaṭundan, //leylen: leylâ MA.

III

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

- 1 Boyuñ görüp didiler serverā şanavber aña
'Aceb mi beste ola piste gibi diller aña
- 2 Göñülde mihri-i ruğuñla yanar bir âteş kim
Kül ola girse eger döymeye semender aña
- 3 Güneş yüzüñ tutup eksügin itdi mähı tamām
Ne şüretile olur âyine berāber aña
- 4 İçile meclis-i 'aşkuñda mey gibi niçe kan
Ayağ olup yürüye niçe kâse-i ser aña
- 5 Olur Hüdāyî şehā 'id-i vaşluña kurbān
Hüdā o devleti tek eylesün müyesser aña

IV

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Serkeş olma şanma baķı manşib u pâyüñ saña
Hâksin gör dir zebān-ı hâlile sāyeñ saña
- 2 Nakd-i cânuñ vir metā'-ı 'aşka bu bāzārda
Aşşı itsün dir iseñ ey h'āce ser-māyeñ saña
- 3 Hulle-i 'aşkı giyüp bî-çille geçdüm hilyeden
Var yuri ey pîr-i zāl-i çarḥ-ı pîrāyeñ [saña]
- 4 Nāyveş 'aşkıñda maķşūduñ fiğān u vāy idi
Ḥamdü-lillāh kim dilā el virdi bu rāyuñ saña
- 5 Āferīnler ey Hüdāyî lezzet-i güftāruña
Tıfl iken şîr ü şeker ḥod virmedi dāyeñ saña

V

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Ol gün ki merķad ola ğamuñla vaṭan baña
Pister türāb ü çārşeb ola kefen baña
- 2 Şîrīn lebüñ ğamıyla ki Ferhādveş ola

^{III} AE 20b, MA 19a.^{IV} AE 21a, MA 19a^{4/} 'aşkıñda: kūyında MA.^V AE 21a, MA 19b.

Cennetde cāy ola leb-i cūy-ı leben baña

- 3 Kāfir şaçuñ iline düşüp oldı dil esir
Mümkin midür yine gele şağ u esen baña
- 4 Ben seyr-i sebze-zār ile nice ferağ bulam
Reyhān-ğaṭuñ қоһusını virmez çemen baña
- 5 Pürdür ‘aķıķ-ı eşküm ile ceyb ü dāmenüm
Reşk itse n’ola ħ’āce-i mülk-i Yemen baña
- 6 Ben Hüdāyī bülbul-i bāğ-ı belāğatüm
Āheng olur mı ğulğul-i zāğ u zeğān baña
- 7 Hassān-ı vāktem öñümde ol vech-i aḥseni
Taḥsīn iderdı görse kemālüm Ḥāsen baña

VI

meḥ’ülü meḥ’ülü meḥ’ülü meḥ’ülü fa’ülün

- 1 Dil şavma‘ a-i tende lisān serde nigārā
Meşğul senüñ zıkrüñe ki sırren ve cehārā
- 2 Yā Rab ne ‘aceb nūr olur ol mihr-i ruḥuñ kim
Andan uyarur meş‘ alesin māh-ı şeb-ārā
- 3 Ey ğamzesi Mūsī lebi ‘İsī seni görüp
İmāna gele cümle Yehūdā vü Naşārā
- 4 Dāra çekilürken didi Maşūr-ı ser-efrāz
Bu rif‘ at ü ḥayl ü ḥaşemi görmedi Dārā
- 5 Ğamdan gönül āh eyleme kim āb-ı ḥayātuñ
Zulmetde durur meskeni leylen ve nehārā
- 6 Yara cigerüm şerḥaların tığ-ı ğamuñdan
Yārānuma şerḥ eylemege dil qanı yara
- 7 Kūyuñda ḥuzūrile yatur ḥaste Hüdāyī
Ger pister āña ḥār ola bālīn ola ḥārā

VII

^{6/} Bu mısraın vezni bozuktur.

^{7//} kemālüm: kelāmüm MA.

^{vi} AE 21a, MA 19b.

*müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün**

- 1 Çāk itdi tīguñ sīnemi cān mürğī şād olsa n'ola
Bir fūrce buldı uçmağa firdevs-i kūyuñdan yaña
- 2 Bu çeşm ü bīnī zūlf ü ḥam baḳduḳca bir 'ālem virür
Dirsem yüzine vechi var āyīne-i 'ālem-nümā
- 3 Bezm-i sūrūr-encāmda şanma şurāḥī kulkūli
Gülgün mey itdi süheyl meydāna girdi ḥusrevā
- 4 Şūfī şaf-ı rindāna gel şāfī mey-i şāf eyle nūş
Saña şafā geldüñ disün ser-cümle aşḥāb-ı şafā
- 5 Kühl ile dil Ya'kūb'ınūñ çeşmine gel ḥāk-i rehūñ
İḥvān gözūñ aydın disün gelesün ey Yūsuf-liḳā
- 6 Ser-çeşm-i çeşm-i pākūme öykündi yolsuzlık idüp
Üşdiler iller başına anı getürdiler yola
- 7 Taḥşīl-i fenn-i 'aşḳ idüp kesb-i kemāl it çün helāl
Eyle Hüdāyī ḳalbūñi mişkāt-ı envārū'l-hüdā

VIII

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Tāvūs-ı sidre dinse degüldür 'aceb saña
Gökden inüp durur güzelüm bu laḳab saña
- 2 Tāvūsa pāy virmedi taḳsīm-i ḥüsn iden
Ol pāye başdan ayağa virildi hep saña
- 3 Zūlfūñ berāt-ı ḥüsnūñe tāvūs kıyruḡı
Mülk-i cemāli kıldı müselleḡ Çalab saña
- 4 Gel mürğ-zāra niteki tāvūs-ı naḥl-i gül
Gözler açar nigāḥ içün ey ḡonçe-leb saña
- 5 Tab'-ı Hüdāyī cilvede tāvūs-ı sidredür
Meddāḥ olalı ey şeh-i 'ālī-neseb saña

^{vii}AE 21a, MA 20a.

* Bu gazelin 4, 5 ve 6. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

ⁱ// firdevs:gülbār MA.

^{viii}AE 21b, MA 20a.

IX

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Buseñ ile baña gamuñ olsa n'ola naşib
Olmış kimine bāl ü kimine belā naşib
- 2 Kūyuñda her ki ḥasret-i la' lūñle virse cān
Cennetde Kevşer'i aña ide Hudā naşib
- 3 Ğam yimez idüm öldüğüme ol ḥalilümün
Ḥ'ān-ı vişāli bir gice olsa baña naşib
- 4 Tīrūñ kime tokınsa şehādet naşib olur
Kıldum nişāne sīnem aña bende yā naşib
- 5 Minnet Hudā'ya künc-i 'anāda Hüdāyī'nün
İtdi ḥarābe göñline genc-i ğınā naşib

X

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Kimünle şalınur ol serv-i ser-firāz 'aceb
Kimün ḳolındadır ol çeşmi şāh-bāz 'aceb
- 2 'Aceb ne ḥārile açıldı bāğa ol ğonçe
Kimün hevāsına uydı o serv-i nāz 'aceb
- 3 O nāzenīn-i cihānum kimünle hem-dem ki
Kim eyleri ki anuñ nāzına niyāz 'aceb
- 4 Beni belā vü ğam u derd-i fūrḳat öldürdi
O ḳaḅı ḥastesine oldı çāre-sāz 'aceb
- 5 Olup raḳībe ḳarīb eyleyüp vefālar aña
Hüdāyī'den niye ki bunca ihtirāz 'aceb

XI

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Olup ser-geşte vü üftādeñ ey nūr-ı başar kevkeb
Ḳararmış gözleri kūyuñ ṭolanmaḳdan düşer kevkeb
- 2 Ayāḡuñ ṭopraḡında ḥāşıl eyler vech-i zer ḥurşid

^{ix} AE 21b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

^x AE 21b, MA 20b.

^{xi} AE 22a, MA 20b.

^{2/} ṭopraḡında: ṭopraḡından MA.

Alur ser müzeñüñ kebkeblerinden nûr u fer [kevkeb]

- 3 Döküp eşkin ayağıña düşer her müşteri tal' at
Nitekim secde eyler Yûsuf'a şems ü kamer kevkeb
- 4 Hidâyet necmidür çeşmüñ gehi rûşen nazar kılsa
Aña baht u sa' âdet yâr olup eyler nazar [kevkeb]
- 5 Olupdur hâl-i zerd çehre-i dildâruma beñdeş
Hüdâyî eylese gökler yüzinde tañ mı yer kevkeb

XII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Olupdur hâlüne üftâde ey nûr-ı başar kevkeb
Yolına dürr ü gevherler nişâr itse düşer kevkeb
- 2 Şeb-i hicründe cân virdüm қо hâlün göreyüm ey meh
Geceyle yola gitse gözedür ehl-i sefer kevkeb
- 3 Қо cevri ey felek mihr it şaқın seng-i âhumdan
Seni zeyn eylemişken çün dükân-ı şîşe-ger [kevkeb]
- 4 Ğam-ı hâlün dil-i saht-ı ' adüyı n'ola hün itse
İder hârâyı ey meh terbiyetle la' l-i ter kevkeb
- 5 Çerâğ-ı çeşmini nûr-ı ruhuñdan uyarur her şeb
Hüdâyî gibi bîdâr olsa tañ mı tâ şehir kevkeb

XIII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 İrişdi şeb çerâğın yakdı raşşân oldu her kevkeb
Sipihrüñ şahın itdi şan bisât-ı pîlever kevkeb
- 2 ' Aceb nûr-ı sa' âdetsin ki irmez hüsnuñe noşşân
İrer her gün zevâle gün tûtilur meh biter [kevkeb]
- 3 Kuluñ adıyla olmağla şehâ Behrâm'ile Keyvân
Bulup rif' atler oldu her biri bir nâmver [kevkeb]
- 4 Zamân-ı hüsniidür yârün muķâbil olma gel ey meh
Güneş raşşân iken toğsa ne deñlü vire fer kevkeb

⁵ Bu beyit MA'da bulunmamaktadır.

^{xii} AE 22a, MA 21a.

^{xiii} AE 22a, Bu gazel MA nüshasında bulunmamaktadır

- 5 Hüdâyî varise bir mihri yok her-câyî meh sevmiş
Düşüp şâm-ı gama eyler ıraklardan nazar kevkeb

XIV

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Lebünçün eyledi bu cân-ı haste meyl-i şarâb
Anuñcün oldı şehâ tıfl-ı dil tufeyl-i şarâb
- 2 Vilâyet-i dile üşdi 'adū-yı guşsa vü gam
Akın şalup demidür yetişürse hayl-i [şarâb]
- 3 Şu kehrübâ gibi beñzi ider 'aķıķ-ı Yemen
Kaçan ki burc-ı kadehden toğar süheyl-i şarâb
- 4 Lebine teşne geçen 'aşık-ı kadeh-peymâ
Kıza mı kâse-i gerdūnı itse keyl-i şarâb
- 5 Yir eylemezdi Hüdâyî bu kalb-i hâkide
Şu koymasa gam ocağına anda seyl-i şarâb

XV

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Vaşf ider la'l-i güher-rizūn meger câm-ı şarâb
Toldurur dürr-i hoş-âbile müdâm ağzın şarâb
- 2 Müflis-i mestüm düşüp kalsam n'ola mey-hānede
Bāde-i 'aşkuñ beni yakdı katı hālüm harâb
- 3 'Adn-i kūyuñda beni şaymazsın ādem yirine
Hey kıyāmet yāduña gelmez meger yevmü'l-hisāb
- 4 Şöyle devr itdi ki ke's-i pür-cāmı sākıyā
Seyrine reşk eyleye anuñ sipihr-i nüh-kıbāb
- 5 Dirhem-i eşkin Hüdâyî şu gibi harc eyledi
Dergeh-i 'ulyāña ey şeh eyleyince intisāb

XVI

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Lerze-i táb-ı teb-i 'aşkuñdan oldı dil bî-tāb

^{xiv} AE 22a, MA 21a.

^{s//} ocağına: ocağında MA.

^{xv} AE 22b, MA 21a.

^{xvi} AE 22b, MA 21b.

Şol vilâyet gibi kim ola zelâzilden ħarâb

- 2 Dehrüñ evzâ‘ı n’ola iñletse şâfi-dilleri
Uğrasa feryâd ider bir cây-ı nâ-hemvâre âb
- 3 Görmedi rûyuñ güli mânendi bir rengin varak
Gülsitân-ı ‘adni ey ħurî görenler bâb bâb
- 4 Bezm ider erbâb-ı bâğ eyler terennüm ‘andelîb
Şîşe-i mey gonçe ol meclisde naĥl-i gül kebâb
- 5 Kanuñ nûş eylesün şîĥhatler olsun çeşm-i dost
Ey Hüdâyî ħasteye ġâyet münâsibdür şarâb

XVII

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Muşĥaf-ı ħüsnün ki tutmuş ĥatt-ı reyĥânî dürüst
Tâze defterdür yazılmış resm-i ‘Oşmânî dürüst
- 2 Gülşen-i râz-ı ĥarâvetdür cemâlün kim ĥaţuñ
Yazmış eţrâfına ebyât-ı şebistânı dürüst
- 3 Göñlümi yıķduñ yine yap ol şehün ‘aşķına ki
Şakķ idüp itdi yine bedr-i dıraĥşanı dürüst
- 4 Çâk-i sînem şâhidümdür ‘aşķuña didüm didi
Şâhid-i mecrûĥdur ben tutmazam anı dürüst
- 5 Ĥabbezâ şâĥ-ı ĥaren kim kıldı bir dürre nişâr
Ĥoķķa-i la‘lindeki lü‘lû-i dendâni dürüst
- 6 Ĥizmet it bir kâmile tâ idesin tekmiñ-i zât
Mâhuñ olur pertev-i mihriñle noķşanı dürüst
- 7 Ey Hüdâyî yârümün medĥin yazarsam şıġmaya
Tola bu ĥaşr-ı sipencün çâr-erkânı dürüst

XVIII

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

⁴ Bu beyit MA’da bulunmamaktadır.

^{xvii} AE 22b, MA 21b.

²// şebistânı: gülîstânı MA.

³// bedr: mîhr MA

^{xviii} AE 23a, MA 22a.

- 1 Çek gamzeñüñ kılıçlarını katl-i merdüm it
Cânlar bağışla yine lebünden tekellüm it
- 2 Dem-beste olma gonçe-i gülşen gibi şen ol
Bâg-ı ruḥuñda güller açılun tebessüm it
- 3 Ey dil sükkân-ı kûyı ile hem-sifâl ol
Yârân-ı bâ-vefâyile ‘îş ü tena‘um it
- 4 Ey bülbül-i belâ-zede ötme günün degül
Gül faşlı gitdi bâğda yiter terennüm it
- 5 Öldürme tîğ-ı hicrile kan itme yok yire
Kıyma Hüdâyî bendeñe şâhum teraḥḥum it

XIX

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Leblerüñdür ḥayâtuma bâ‘îş
And içersem de olmazam ḥâniş
- 2 Bezme gel vaḥdet idelüm şâhum
Bende şânî vü cām-ı mey şâlis
- 3 Gitdi Yūsuf serîr-i ḥüsne seni
Ol ‘azîz itdi mâlik ü vâriş
- 4 Âdemi ḥâşıl eylemez bu kâr
Mezra‘-ı dehre olmağıl ḥâriş
- 5 Görme ağıyârile Hüdâyî’yi bir
Bu qadîmî kuluñdur ol ḥâdiş

XX

mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün

- 1 Göñlüm ne ‘izz ü cāha ne ḥānmāna muḥtâc
İki cihānda ancak bir yâr-ı cāna muḥtâc
- 2 Pîr-i muğân işigin yaşıdansa n’ola rindân
Baş egmeyen sipihre bu âstāna muḥtâc
- 3 Toymış şeker lebünden bir nükte tûṭî-i dil
Fâş itmek ister ammâ bir hem-zebāna muḥtâc

^{xix} AE 23a, MA 22a.

^{xx} AE 23a, MA 22b.

- 4 Özlerse n'ola cānum mā 'i'l-ḥayāt-ı la' lūñ
Dil teşnedür be-ğāyet āb-ı revāna muḥtāc
- 5 İksir-i ḥāk-pāy-i yāre olursa vāşıl
Olmaz Hüdāyī genc-i kevn ü mekāna muḥtāc

XXI

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kāpu açup gün yüzün 'arz eylese dilber şabāḥ
İste ḥācet gök kâpusı açılur dirler şabāḥ
- 2 Göñlini rindüñ açar cām-ı şabūḥī ile kim
Rūşen eyler 'ālemi mihr-i ziyā-güster şabāḥ
- 3 Ruḥları üzre cebīn-i tāb-nāki ol mehüñ
Zühre-i zehrāya beñzer ṭālī' olur her şabāḥ
- 4 Āh-ı serd idüp dem-ā-dem mihrin ızhār itmede
'Āşık-ı şādık geçer dildādeme beñzer şabāḥ
- 5 Rızık bābın ey Hüdāyī feth ider Fettāḥ aña
Ṭā' at içün gün gibi kim kıldurursa ser şabāḥ

XXII

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Birdür katumda zillet-i dehr i' tībār-ı çarḥ
Yanumda berg-i terre degül sebze-zār-ı çarḥ
- 2 Alınma aña ḥün-ı şehidān-ı 'aşkdur
Gülgüne-i 'izār-ı zen-i ḥile-kār-ı çarḥ
- 3 Mihr olsa ḥāl-i zerd-i ruḥı eyleme nigāḥ
Dāğ ola tā diline meh-i tāb-dār-ı çarḥ
- 4 Od şaldı ḥırmenine meger gice berḳ-ı āḥ
Ṭutdı cihānı dūd-ı dil-i pūr-şerār-ı 'aşḳ
- 5 Kuṭb-ı murādum üstine dönmezse göreyin
Kālb-i Hüdāyī gibi yıkılsun ḥişār-ı çarḥ

^{xxi} AE 23a, MA 22b.

^{xxii} AE 23b, MA 23a.

XXIII

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Toğdı ey sākī şafağdan ğamze-i ğarrā-yı 'īd
Vaqtidür zer kāselerle devr ide şahbā-yı 'īd
- 2 Kānuma al kardı kurbān itdi ol meh-rüyımı
Yağmağičün şem'-veş barmağına ħunnā-yı 'īd
- 3 Fūrkatünde vuşlatuñ eyler gönüller ārzū
Nitekim etfāle şavm içre düşer sevdā-yı ['īd]
- 4 'Āşıka lāyık mıdur diyüp ırakdan merħabā
Şalınup ağıārile seyr eylemek şahrā-yı 'īd
- 5 Gün yüzüñ göster tenüm zeyn eyle dāğ-ı şevķile
Kuluñum giydür baña bir ħil'at-i dībā-yı 'īd
- 6 Cām-ı la'lüñ nüş idüp oldı Hüdāyī dostum
Vālih ü āşüfte vü şūrīde vü şeydā-yı 'īd
- 7 Ol kıyāmet yārile bir yirde ħaşr olduk bugün
Rüz-ı maşşerde meger cāy-ı behişt-āsā-yı 'īd

XXIV

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlün

- 1 Cevr itmek işüñ bendeñe her gāh Muħammed
Senden nice ħōšnūd ola Allāh Muħammed
- 2 Dāyim tayanup ħüsñüñe zūlm itme gedāya
Kalmaz saña bu ħaşmet ile cāh Muħammed
- 3 Kaldum şeb-i fūrkatde kara baħtum ucından
'Arz itmez iseñ gün yüzüñ eyvāh Muħammed
- 4 'Ār eyleme söylense kuluñla eger aduñ
Her gāh añlur bende ile şāh Muħammed
- 5 Yıllardur işigüñde yatur ħaste Hüdāyī
Hālinden anuñ olmaduñ āgāh Muħammed

xxiii AE 23b, MA 23a.

xxiv AE 23b, MA 23b.

⁴/ 'ār: 'āyb MA.

XXV

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 H'âceye mālî faķire leb-i cānānî lezîz
Bu meşeldür ki olur her kişîye cānî lezîz
- 2 Öldür ağıyaruñî gönder bize halvāsından
Pādişāhuñ fuķarāya gelür ihsānî lezîz
- 3 Gül-şeker lebleriñüñ medħin okurlarsa olur
Tūtîñüñ nükteleri bülbulüñ elħānî lezîz
- 4 Telħ-kām-ı ğamuñuz māyîl-i ķand-i lebüñüz
Severüz mü 'minüz ey luţf u kerem kânî lezîz
- 5 Şol ķadar tatlu gelür teşne Hüdāyî'ye lebüñ
Hızr'a gelmez o ķadar çeşme-i ħayvānî lezîz

XXVI

*mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün**

- 1 Hūñî gözün ki ħancer-i müjġān elindedür
Bir demde eylese niçe biñ ķan elindedür
- 2 Çāk olmasun mı dāmen-i zülfüñ gibi yaķam
Yıllar durur ki pençe-i hicrān elindedür
- 3 Āzād iderse 'ār ide uçmaġa sidreye
Dil mürġî kim o serv-i ħurāmān elindedür
- 4 Tutsam nigārumuñ n'ola baş üzre şānesin
Dāyim anuñ o zülf-i perişān elindedür
- 5 Almuş eline ħātem-i cām-ı lebin 'adū
Ol dīvdür ki mühr-i Süleymān elindedür
- 6 Dīdemdedür ħayāl-i cemāl-i cemīl-i dost
Yūsuf gibi ki keffe-i mizān elindedür
- 7 Her dem bahār-ı vaşf-ı ruħunda Hüdāyî'nüñ

^{xxv} AE 23b, MA 23b.

^{3/} leblerüñ: leblerinüñ

^{4//} severüz: sözümüz MA.

^{xxvi} AE 24a, MA 24a.

* Bu gazelin 4 ve 6. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

Gül gibi taze defter ü dīvān elindedür

XXVII

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Dil mürği kim o serv-i hırāmān elindedür
Şeh-bāzdur ki şāh Süleymān elindedür
- 2 Kūyuñ ğubārı çeşm-i remed dīdeden ırak
Şol tūtyā durur ki Şifāhān elindedür
- 3 Kim bile kimlerüñ gözinüñ kanlu yaşıdur
Şol h'ācenüñ ki sübḥa-i mercān elindedür
- 4 Ya' kûb taşlarile n'ola dögse sīnesin
Yūsuf Mışır'da keffe-i mīzān elindedür
- 5 Çevgān-ı āhı key şaķın ey meh Hüdāyī'nüñ
Kūy-ı sipīhr eylese ğaltān elindedür

XXVIII

fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün

- 1 Şehre ol māhı bugün mihr ü vefası bildürür
Nitekim şemsüñ ṭulū' mı ziyāası bildürür
- 2 Ol mehüñ māhiyyet-i 'aşķın n'ola bildürse dil
Ka' rını baḥr-i 'amīķuñ āšnāsı bildürür
- 3 Kimseye fāş itmezidüm mācerā-yı 'aşķuñı
Seyl-i eşķüm yirlere geçsün şadāsı bildürür
- 4 Gül yüzüñ vaşfı doğan ol ğonçe-i nev-restenüñ
Ey Hüdāyī şī'rümüñ rengin edāsı bildürür
- 5 Bildürür ebyāt-ı maşnū' um cihānda nāmumı
Nitekim bennā-yı ūstādı bināsı bildürür

XXIX

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Felek mişlin getürmez bir meh-i tābānumuz vardur
Anuñ mihriyle dilde āteş-i sūzānumuz vardur
- 2 Reh-i cānānede cān terkin itsek n'ola ey zāhid

^{xxvii} AE 24a, MA 24a

^{xxviii} AE 24a, MA 24b.

^{xxix} AE 24b, MA nüshasında bulunmamaktadır.

Bizüm de ehl-i ' aşkuz yolumuz erkānumuz vardur

- 3 Ḥayālūñ tekye-i dilde ḥalīlüm eyle tek mihmān
Yolına cānile serden iki ḳurbānumuz vardur
- 4 N'ola yoğise elde mālumuz ey ḥ'āce-i dünyā
Maḥabbet gencine mesken dil-i vīrānumuz vardur
- 5 Hüdāyī bende-i ednāsıdur biñ cānile anuñ
Sarāy-ı dilde bir sultān-ı 'ālī-şānumuz vardur

XXX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ḥūblar kim gelür ol māha berāber görünür
Aña beñzer ki güneş variken aḥter görünür
- 2 Dāğlar şevkı başumda görünür āh içre
Ṭağlarda giceler niteki āzer görünür
- 3 Seni seyr itmegiçün şūrete girmişlerdür
Yazılır şanma ki dīvāra perīler görünür
- 4 Cān gibi baña görünmez dime cānāne gönül
Saña bir gün şaḳın ol rūḥ-ı muşavver görünür
- 5 Bizi kūyuñda raḳībūñ görecek gözleri yok
Anuñiçün ki bizüz gözine ekşer görünür
- 6 Görinür kanlu yaşum içre Hüdāyī cismüm
Āteş içinde şanasın ki semender görünür
- 7 Aḥmed'i cāme-i mā'ile gören kūyuñda
Āsmān içre şanur şems-i münevver görünür

XXXI

*mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün**

- 1 Fikr-i miyānuñ eylemek ince ḥayāldür
Rāz-ı dehānuñ añlayı bilmek muḥāldür

^{xxx} AE 24b, MA 24b.

³//yazılır: yazılup MA

⁵ Bu beyit MA nüshasında bulunmamaktadır.

^{xxxI} AE 24b, MA 25a.

* Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 2 Ğam çekme bâr-ı miḥnet-i dilberden ey göñül
Şâyed teraḥḥum ide görüp ihtimâldür
- 3 Her rûz-ı vuşlatuñ soñı şâm-ı firâķdur
Her şadlıǵınuñ âḫiri lâbüd melâldür
- 4 Ey ḥ̣âce-i cemâl ayaǵuñ tozı cevherin
Sürsem ‘aceb mi gözlerüme ‘ayn-ı mâldur
- 5 Zâhid gözetdügüm koyup evķât-ı ḥamseyi
Bu zülf ü ‘ârız u ķad ü bu ḥaṭṭ u ḥâldür
- 6 Câm-ı mey içre ķaşlaruñuñ ‘aksi sâķıyâ
Ğüyâ şafaķ içinde görünür hilâldür
- 7 Ğün gibi başı göklere irse Hüdâyî’nüñ
Yine yoluñda sâye gibi pâymâldür

XXXII

*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün**

- 1 Ra‘dı nâlem berķi âh-ı şu‘le-dârum şandılar
Ebr-i bârânı bu çeşm-i eşk-bârum şandılar
- 2 Bâd-ı şubḥ ile yele varduǵuñ evrâķ-ı gülüñ
Her seḫer mihrüñle âh-ı pür-şerârum şandılar
- 3 Şemse karşı raķş uran zerrâtı ey meh gördiler
Mihir-i ḫüsnüñle yele varan Ğubârum şandılar
- 4 Seyr idenler micmer içinde sipendüñ ḫâlini
‘Aşķ odı yakmış ten-i zerd ü nizârum [şandılar]
- 5 Tûrbetüm üzre ķanâdîlüñ görenler sūzişüñ
Sînemüñ üstinde dâĝ-ı bî-şümârum şandılar
- 6 Gördiler kim serv ayaǵına aķar âb-ı revân
Yâre meyl iden dil-i bî-iḫtiyârum şandılar
- 7 Taşa çaldılar şurâḫî’i üşüp meh-pâreler
Ey Hüdâyî şîşe-i nâmûs u ‘ârum şandılar

xxxii AE 24b, MA 25a.

* Bu gazelin 4 ve 6. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

XXXIII

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Kimün ki gönli ruḥuñ mihrine muḳābildür
Sipihri-i mihr-i maḥabbetde bedr-i kāmildür
- 2 Hilāle dönmiş eyā meh ḳaṣuñ neḥāfetle
Benüm gibi meger ol çeşm-i meste māyildür
- 3 Seḥāb-ı zülfile bārān-ı tūr-i müjgānuñ
Memālik-i dil ü cāna belā-yı nāzildür
- 4 Ne bend-i bāḡ tutar ne ḳabül-i pend eyler
Cünün-ı 'aşḳa uyar şol ki merd-i 'āḳıldur
- 5 Ğanīdür ol ki ruḥın zerd ide maḥabbetle
Faḳīr olur mı şu kim kīmyāya vāşıldur
- 6 'Amel metā' ı ile şatma kendüñi şūfī
Ziyān iden şaḳın ekşer zamānda 'āmildür
- 7 'Aceb mi raḳş ü semā' a getürse ḥāl ehlin
Ḥadīş-i şī' r-i Hüdayī semā' a ḳābildür

XXXIV

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Yaḳan şehri-i sipihri āteş-i āh-ı derūnumdur
Yıḳan bünyādını āḫir bu enhār-ı 'uyūnumdur
- 2 Meges deñlü vücūdum yok velī 'Anḳā-yı 'aşḳum ben
Ser-i Ḳāf-ı maḥabbet gūşe-i şabr u sükūnumdur
- 3 Bi-ḥamdillāh demüñde āb-ı rüy-ı ehl-i derd oldum
Güvāhum çeşm-i nem-nāk ü sirişk-i lāle-gūnumdur
- 4 Zebānuñ nāşihā ḥiddetde olsa tīşe-i Ferhād
Eşer itmez dil-i mecnūna hengām-ı cünūnumdur
- 5 Ḳalemveş dil şikest ü zār u ser-gerdān iden her dem

xxxiii AE 25a, MA 25b.

⁵/ ruḥın: ruḥı MA.

⁶// iden: ider MA.

xxxiv AE 25a, MA 25b.

⁴/ tīşe-i Ferhād: pīşe-i feryād MA.

Hüdâyî'yüm beni baht-ı siyâh-ı ser-nigûnumdur

XXXV

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Ruḥınuñ tığ-darı olmazise lāle tığıdır
Kad-i āzādına serv olmazise bende bāğıdır
- 2 Niçe Ferhād u Mecnûn'ıñ bu tağlar tekve-gāhıdur
Açılmış lāleler ol tekyenüñ yir yir çerāğıdur
- 3 Degül evrāk lālesiyle varan rûzgārile
Niçe Keyḥusrev'üñ berbād olan gül-gün otağıdur
- 4 Ya şahrâlarda nûş-ı bâde eylerken Cem'üñ devrân
Elinden düşürüp şındurduğı la' lîn ayağıdur
- 5 Ser-i Ferhād'dur yâḥūd delinmiş tişe zaḥmından
Ya Kays'ıñ dest-i Leylâ'dan şikest olan çanağıdur
- 6 Süveydâ-yı dilinde lālenüñ sevdâ-yı ḥālün var
Nişânı kanlu çeşmile kara bağrında dāğıdur
- 7 Hüdâyî gibi olmuş gül yüzün süridesi lāle
Beyâbân-ı belâda ḥâr u ḥârâlar yatağıdur

XXXVI

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Kitâb-ı ḥüsn-i nigâra bakup bir ehl-i nazar
Görince sırr-ı dehânın didi vefîhi-nazar
- 2 Bizümle tıḡuñ eger ola hem-dem ü hem-ser
Fedâ anuñ yolına cism ü cân u dil hem ser
- 3 Kaşuñ kemânı kaçan ḡamzeñ oğlarını seper
Kazâya uğraya kim eylemezse sine siper
- 4 Kaçar perî gibi benden açup o şeh dâmen
Melek durur şanasın uçmağa açar şehper

⁵/ iden: idem MA.

xxxv AE 25a, MA 26a.

¹/ tığ-darı: dāğ-darı MA.

⁵// olan: olmuş MA.

xxxvi AE 25b, MA 26a

5 Düşerse cür‘ a gibi cāma n’ola ‘ âşık-ı mest
 alur ayakda begüm anda ise ehl-i hüner

6 Hüdāyī i‘ rini ayra ıyās ider āsīd
 Yanında pīleverūn bir durur güherle acer

7 Nevā-yı dilkeş ider nāy-ı nāle-i i‘ rüm
 Semā‘ idüp anı bezm-i felekde Zühre alar

XXXVII

fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

1 Gözlerūn ūn-ı dil-i merdüm-i dānālar ier
 Beñzer ol teñneye cüllāb-ı muşaffālar ier

2 Merdüm-i dīdelerüm anına anmaz amzeñ
 Mest-i ūnī ki açan mey ie deryālar ier

3 Güm olur her ne adar gelse ouñ sīnelere
 Yağsa yağmur ne deñlü anı şahrālar ier

4 Māsivādan dili yu yārile vuşlat meyin i
 ‘ Ārif olan iecek acre-i tenhālar ier

5 Sür-rū olsa Hüdāyī iki ‘ ālemde n’ola
 Sāi-i ‘ aşuñ elinden mey-i amrālar ier

XXXVIII

mef‘ ulū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

1 Meyl itme ey dil ol güle kim nie ārı var
 Şol gence ālib olma ki yanınca mārı var

2 Her ‘ İsi-i uceste-nefes kim zuhūr ider
 Görseñ anuñ yanınca yürür bir ımārı var

3 Devrūn egeri mey gibi bir am-gūsārı yok
 Anuñ daı şöñında ‘ azāb-ı umārı var

4 Nādān söz itse ey dil-i dānā ne am saña
 aş atılır şu nahle ki anuñ berg ü bārı var

5 Ramt it ki seng-i cevriye aste Hüdāyī’ nūñ

⁷/ nāy:nār MA.

xxxvii AE 25b, MA 26b.

xxxviii AE 25b, MA 26b.

Āyīne-i ṭabī' atinūñ inkisārı var

XXXIX

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

- 1 'Āşık olanuñ ḥālī n'ola olmasa hemvār
Göñlinde anuñ miḥnet ü derd ü ğam u hem var
- 2 Āyīne ruḥuñ ayına baksa n'ola her gün
Bīdār olana Tañrı virür devlet-i dīdār
- 3 Maḳbūl olur ol dilde ki 'aşķile ola
Mergüb olur ol ḥāne şehā olsa hevādār
- 4 Çeşmüñ dil ü cān ḥānesini eyledi tālān
Vāy ol eve kkim anı konaḳ idine tātār
- 5 Olmuş tudaḡuñ tatlılıḡından iki pāre
Meyl itse Hūdāyī n'ola ol mīveye her-bār

XL

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

- 1 Mañşūr-ı dilin her ki ide zūlfüñe ber-dār
'Aşķ ehline bu dār-ı fenāda ola serdār
- 2 Tıtdum cigerüm ḡancer-i dil-dūzuña karşı
Meydān-ı maḡabbetde benüm merd-i ciger-dār
- 3 Çeşmüm izi tozile bulur nūr u cilāyı
Mālile ider kesb-i şafā her dem zer-dār
- 4 Geldi ğam-ı cānān yūri çık sīneden ey cān
Hem-ḥāne katı teng durur eyleme yir dar
- 5 Bir gülşene irişdi Hūdāyī ki şabānuñ
'Ömri geçe andan daḡı olmaya ḡaber-dār

XLI

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 Sākıyā la' l-i revān-baḡtuña beñzetdi meger
Pīr-i mey-ḡāne mülūñ üstine dir dir ditrer

^{xxix} AE 26a, MA 27a.

^{2/} her: bīr MA.

^{3/} Bu mısraın vezni bozuktur.

^{xl} AE 26a, MA 27a.

^{3//} her dem: bu dīl MA.

^{xli} AE 26a, MA 27b.

- 2 Öykinürmiş haṭuñ içre ruḥuña hâlede mäh
Kişi güm olmazdı dâiresin bilse eger
- 3 Baḳa gün yüzlülere didüm idi eslemedüñ
Ey gözüm ağla görme kim olasin daḥi beter
- 4 Koḳmayanlar güzelüm kimse elinden bir gül
Yād-ı la' lüñle çeker şimdi her elden sāḡar
- 5 Beni bî-huṣ görür 'aşḳ meyinden her dem
Şu seper yüzüme merdümlik ider dîde-i ter
- 6 Dişlerüñ naẓm ideli bende Hüdâyî şāhum
Baḥr-i naẓmı dil-i deryâ gibi pürdür gevher
- 7 Umaruz āb-ı 'inebden yine sāḡar pür ola
Pāk sözdür bu şu aḳduḡı yire yine aḳar

XLII

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yaş döküp levḥ-i ruḥa kıldum müjemden ḥāmeler
Yāre göz nûrın döküp yazdum maḥabbet-nāmeler
- 2 Zerd idüp gāhî ten-i 'uryānı geh eşkümla āh
Giydürür sulṭān-ı 'aşḳuñ baña ḳat ḳat cāmeler
- 3 Oñmaduḳ başa elüñden toḳına bir taş diyü
İşigüñde itlerüñle eylerüm hengāmeler
- 4 'Aşḳ yazusunda Mecnûn buldı kāmın ey faḳîr
Ḳara yazularda ḳaldı 'āḳil ü 'allāmeler
- 5 Ey dil ü çeşm-i Hüdâyî çünki mihr itmez o mäh
Niçe bir mānend-i ebr āh itmeler ağlamalar

XLIII

mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Sāḳî bizi bir ayaḡ ile itdi kām-kār

^{2/} içre: üzre MA.

^{5/} görür: görüp MA.

^{XLII} AE 26b, MA 27b.

^{2/} āh:al MA.

^{XLIII} AE 26b, MA 28a.

Olsun müdām bezm-i şafâlarda pâydar

2 Seyr ider İşfahân u ‘Irâk’ı o şeh-süvâr
‘Uşşâk evine bir dem inüp eylemez karar

3 Alurdı küşt-gîr-i ğam-ı devr ayağumuz
Sâkî sebû-yı mey bize olmasa dest-yâr

4 Şol kim ğamuñla rîşî sefid oldu ‘âkıbet
Yüz aklıĝıyla oldur iden dünyeden güzâr

5 Şol âsyâba döndi hevâñile dil k’ola
Ser-geşte-i tabânçe-i âsîb-i rûzgâr

6 ‘Aşkuñ enîsüm olamaz İrem’de umarum
Kim ol cihânda olmuş idi baña yâr-ı ĝâr

7 Hâmeñ Hüdâyî bezm-i belâgat buhûrîdur
Hatt-ı siyâh-ı şî‘ rûñ aña dūd-ı müşg-bâr

XLIV

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Gül cemâlünçün hezârân mürĝ-ı dil nâlândur
Kanda bir şem‘ olsa biñ pervâne ser-gerdândur

2 Âsmân-ı ‘ayna şems-i tal‘ atüñdür nûr-bağş
Şanasın iklîm-i hefte hüküm ider sultândur

3 Sırr-ı zülfin şorma ger zâhid ağarsa göklere
Âsmândan rîsmânı anlamaz nâdândur

4 Vuşlat-ı dünyâya ehl-i diller itmez i‘ tibâr
Ol metâ‘ı böyle bî-raĝbet iden hicrândur

5 Bu Hüdâyî ĝâh ĝüyâ ĝâh hâmuş olduĝı
Bu ki çeşmüñ yâdına geh mest ü geh hayrândur

^{2/} evine: öñüne MA.

^{3//} dest-yâr: dest-gîr MA.

^{5//} ser-geşte: ser-rişte MA.

^{XLIV} AE 26b, MA 28a.

^{1/} cemâlünçün: cemâlünle MA.

XLV

mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

1 Şurāhī-veş kanı yār-i sühan-ver
Müdām ola sebük-rūh u girān-ser

2 Uğurlar 'aqlını her gice rindün
Tutılsa şeb-rev-āsā tañ mı sāgar

3 Mu'attar kıldı bezmi büy-ı zülfün
Yanup reşk âteşine tutdı 'anber

4 Niçün ol künc-i yāra öykinür genc
Tutar mı üstine kimse kılıçlar

5 Kāpuñda kara kuluñdur Hüdāyī
'Alī'sin sen benüm şāhum o Kānber

XLVI

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1 Şol kim şafaqla mihri görüp şādmān olur
Bilmez felek bir ejder-i âteş-feşān olur

2 Ey künc-i 'işe tālib olan ādemī şakın
Çarh üstine dönüp yedi başlu yılan [olur]

3 Bir kerre yılda gül görüp açıldığı için
Demlerle hār-ı gāmdan anuñ bağı hūn olur

4 Her kim olursa sālik-i dergāh-ı şāh-ı 'aşk
Yek-rān-ı himmetine Hūdā hem-'inān olur

5 Kim ihtiyār iderse maķām-ı tecerrüdi
'İsā-yı zinde gibi refī'ü'l-mekān olur

6 Ādem tevāzu' eylese hāki nijād iken
Mescūd-i kudsiyān-ı felek-āşiyān olur

7 Sāki şun ol şarābı ki nüş itse cür' a
Kim pişe-i fīl ü mürçe şi' r-i jiyān

^{XLV} AE 26b, MA 28a.

^{4/} öykinür genc: öykinürmüş MA.

^{XLVI} AE 27a, MA 28b.

8 Kibr ilini mu' allem-i rûhāniyān iken
Merdūd-ı hāzret-i melik-i Müste' ān olur

9 Hoş gör Hüdāyī beñdeñi geldükde kapuñı
Bir gün gelür ki za' file gözden nihān olur

XLVII

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1 Selāmin kesmeyen herkesden ol sultān 'ādildür
Nihāl-i mīve-dārı cennetüñ her yaña māyildür

2 Göñülde ey kemān-ebrü kılıcuñ zaḥmı yanına
Hadeng-i ḡamzeñi gönder o da bu evde dāḥildür

3 Dem urdukca dem-ā-dem ney maḡām-ı 'aşḡda çengde
'Aceb mi ser-fürü itse o da bu ḡavle ḡāyildür

4 Dem-i evvelde ḡātil gerçi kim ḡābil idi cānā
Gözüñ cellādı yanında o bir şākird-i ḡābildür

5 Hüdāyī kendüyi bil[me]z geçer derdüñle dil-ḡaste
Gelüp ey cān ṭabībi aña luṭf it kendini bildür

XLVIII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Sīneñ ey sīm-beden āyīne-i şāf mıdur
Yā şafā baḡr mi girdābı anuñ nāf mıdur

2 Göz göre naḡd-i dili alduḡı yitmez mi 'aceb
Ḳaşd ider cāna ḡarāmī gözüñ inşāf mıdur

3 Cāmuñ üstine nedür düşdüḡi āvārelerüñ
Dehen-i yār gibi menba' -ı elṭāf mıdur

4 Naḡd-i cān virsem eyā ḡāce ne ḡam vuşlat içün
Māl kim yirine şarf olına isrāf mıdur

5 Būseñe cān virürüm dirse Hüdāyī bendeñ
İmtihān eyle sözin gör güzelüm lāf mıdur

^{XLVII} AE 27a, MA 29a.

^{2/} kemān: kemāl MA.

^{XLVIII} AE 27a, MA 29a.

XLIX

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

- 1 Gel saña revān idecegüm tuhfe-i cāndur
Şakllarum anı sen şeh içün niçe zamāndur
- 2 Nağd-i dil-i ağıyānı ço geçmez direm-i kalb
Al genc-i revānum ki benüm nağd-i revāndur
- 3 Göz merdümü 'İsī' dūr o ħurşīd-perestūñ
Gün yüzüñe her kıanda ki gitsek nigerāndur
- 4 Meyl eyleme dünyāya bitüp çarĥ-ı kebūda
Bu vādī-i esfeldür ol üstinde tūmandur
- 5 'Aşkuñ niçe demler n'ola şakllarsa Hüdāyī
Vīrānede yıllarla yatan genc-i nihāndur

L

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 Beni gördükce elin ħancer-i bürrāna şunar
Şeh fakīri göricek destini ihsāna şunar
- 2 Dile ħancer urıcağ çeşmi virür dil aña cān
Nuğldur birbirine şan iki mestāne şunar
- 3 Dil-i pūr-ĥūnını 'aşık saña teklīf eyler
Mest-i güstāĥ şeh-i 'āleme peymāne şunar
- 4 Bir gün ey meh irişür saña şaĥın āhumdan
Ejdehādur bu ki nüh-günbed-i gerdāna şunar
- 5 Ele alup yüzini geldi Hüdāyī tapuña
Bir gedādur ki ħazān bergini sultāna şunar

LI

mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn

- 1 Cemālūñ Ka'be-i cān ħacibinūñ kıble-i dildür
Şaf-ı ehl-i şafā cānā anuñçün saña mā'ildür

^{XLIX} AE 27b, MA 29b.

² Bu beyit MA'da bulunmamaktadır.

^{4/} bitüp: yakup MA.

^L AE 27b, MA 29b.

^{LI} AE 27b, MA 29b.

- 2 Görüp mir 'ât-ı rüyuñ medh ider kand-i leb-i la' lüñ
Güzeller içre cānā tūtī-i dīl saña kâ'ildür
- 3 Müşerref itmede her-cāyī ol mäh-ı serī' ü's-seyr
Meger şadr-ı maḥāfildür ya ḥod bedr-i menāzildür
- 4 Ğurūr itme tutarsa dehri n'ola mihr-i ruḥsāruñ
Zamān-ı devlet-i cūyı mişāl-i berķ-ı 'ācildür
- 5 Hüdāyī pāy-ı 'aqlına 'ıķāl-ı 'aşķı bend itdi
Aña dīvāne dimeñ ķatı ma'ķul itdi 'ākıldur

LII

*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün**

- 1 Mihr-i ruḥuñ ki maḥzar-ı nūr-ı Ḥudā budur
Şalsun cihānda pertev-i luṭfi revā budur
- 2 Varur ķapuña cezbe-i zülfüñle seyl-i eşķ
Zencirile göge çekilen ejdehā budur
- 3 Ey ḥāce müşķ-i Ğin'i ķo zülfi nesimin al
Bāĝ-ı cihānda kesb idecek bir hevā budur
- 4 Çözsem dişümle şāne-şıfat 'aķd-i zülfüñi
Her şeb Ḥudā'dan istedüğüm dilberā budur
- 5 Hūrā gözine sürme iderken ğubārumuz
Ol nūr-ı dīde 'aynına almaz belā budur
- 6 Ḥavf itme müstaķim iseñ ey dīl sırātdan
Sa'y it tarīķ-ı 'aşķa ki rāh-ı hüdā budur
- 7 Bend it Hüdāyī bendeñi zülfüñ kemendine
Dīvāne olmasına sebep dāyimā budur

LIII

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Varup yalvarmadan kendi gelen ḥür-likā yegdür
Dilā bekle recā bābın tevekkül ķıl Ḥudā yekdür
- 2 Ne deñlü dilde mektüm olsa ḥōşdur mihri ol māhuñ

^{LII} AE 27b, MA 30a.

*Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

^{LIII} AE 28a, MA 30a.

Bu bir sırr-ı ilâhîdür zühûrından hafâ yegdür

- 3 Seni sevdümse şâhum n'ola lutf eyle benî öldür
Eger kıldan haṭâ gelse şehenşehden 'aṭâ yegdür
- 4 Reh-i dârü'l-viṣâl oldu resen Hâllâc-ı Manşûr'a
Dilâ ger sâlik iseñ saña zülf-i dil-rübâ yegdür
- 5 Geçüp 'aşk-ı mecâzîden haḳîkat kūyma sa'y it
Hüdâyî ḥasteye elbette tebdîl-i hevâ yegdür

LIV

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Her kimüñ manzarı bir çehre-i gülnâr olmaz
Ravza-i çeşmi anuñ mazhar-ı envâr olmaz
- 2 Vaşl-ı yâr isteriseñ cân u seri terk it kim
İremez menzile anlarla sebük-bâr olmaz
- 3 Cezbe-i 'aşk idi Manşûr'ı çeken ey zâhid
Yoksa Haḳ söyleyicek bir kişi ber-dâr olmaz
- 4 Çoğ olur deyr-i cihānuñ büt-i ra'naları lîk
Sende olan revîş ü lezzet-i güftâr olmaz
- 5 Cevr-i ḳahruñla Hüdâyî işigüñ terk itmek
Olmaz ey yâr-i cefâ-kâr u sitem-kâr olmaz

LV

*mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ulün**

- 1 Biz râh-rev-i kūy-ı muğân-ı dürd-keşânuz
Hem-mezheb ü hem-meşreb-i rindân-ı cihānuz
- 2 Yirden yire çalar bizi bu tevsen-i gerdün
Güyâ ki anuñ boynına biz bâr-ı girānuz
- 3 Aḥbâbumuzuñ mûr-şifat yolına ḥâküz
Ammâ ki 'adû gözine biz şîr-i jiyānuz
- 4 Başına belâyuz hele Nemrûd 'adūnuñ
Ol fîl ise biz peşse-i bî-tâb u tevānuz

^{LIV} AE 28a, MA 30b.

^{LV} AE 28a, MA 30b.

* Bu gazelin 5 ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

- 5 Cân virmez isek yoluña gerçekler içinde
Bu ‘arşada biz da‘ vî-i ‘aşkuñda yalanuz
- 6 Şeb-tâb mişâlüz bu şebân-gâh-ı fenâda
Bir demde ki peydâ isek ol demde nihânuz
- 7 Yūsuf olavuz Mısr-ı belâgatde Hüdâyî
Lâyık mı sitem-dîde-i ihvân-ı zamânuz

LVI

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Pendi bend eyleme nâşih dil-i şeydâ tutmaz
‘Aşk dîvâneleri silsile aşlâ tutmaz
- 2 Merd-i âzâde gülistân-ı cihân bâğ olmaz
Cây-ı süflîde Hümâ menzîl ü me’vâ tutmaz
- 3 Âdem olmak dileyen cennet işigünde şehâ
Kendüyi hâk-veş ednâ tutar a‘lâ tutmaz
- 4 El karar zülfüne ‘uşşâkı perîşân-dil ider
Göreyin şânenüñ olsun eli kaç‘â tutmaz
- 5 Hâk-i pâyüñden umar feyzi Hüdâyî bendeñ
Dergeh-i ğayra varup dest-i temennâ tutmaz

LVII

*mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün**

- 1 Şöyle boyadı çehremi kim eşke reng-i rez
Faşl-ı hâzânda olmaz anuñ gibi reng-i rez
- 2 Dönmezüz tek gelsün alsun naqd-i cânı ol melek
Da‘ vî-i ‘aşk itmişüz ikrârdur ikrârumuz
- 3 Gel Hüdâyî bendeñe ey Yūsuf mülk-i cemâl
Kadre irsün nûr görsün dîde-i bîdârımız

⁷/olavuz: oluruz MA.

^{LVİ} AE 28a, MA 31a.

¹/eyleme nâşih :eylemez zâhid, //dîvâneleri: dîvânelerin ola MA .

⁴//göreyin:dilerin MA.

^{LVII} AE 28b, MA 31a.

* Bu şiirin 2. ve 3. beyitleri AE’de olmayıp MA’da bulunmaktadır.

¹// faşl:mülk MA.

- 4 Dünyâda h'ân-ı rāhat uman sehm-i ğam yidi
Zîrâ konağ naşîbini yir umduğın yimez
- 5 'Uzlet-nişîn-i künc-i dil ol cümleden geçüp
Ey tîr-i dost gel berü yiter hevâda gez
- 6 Dirlerse hatt u zülfine ey dil müşâbihüz
Mûruñ yüzini baş yire mârûñ başını ez
- 7 İbn-i fülâna vâşıl olunca Hüdâiyâ
Rez-duhteriyle egleyelüm gönlümüz birez

LVIII

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Kâleb-i sâğara cân bâdedür ansuz yürimez
Şol degirmen gibi kim âb-ı revânsuz yürimez
- 2 Göñül almağa gözün ğamz ü kaşuñla gider
Şol haramî gibi kim tîr ü kemânsuz yürimez
- 3 Rûzgâruñ ki muhâlif ola şabr it ey dil
Zevrak-ı kûlzüm-i iqbâl zamânsuz yürimez
- 4 Sensüzün 'âşık-ı dil-ğaste ne cânile yürür
Ey lebi Hıẓr u Mesîhâ kişi cânsuz yürimez
- 5 Göreli çeşm-i Hüdâyî seni yollara düşüp
Seyl-i eşki gibi feryâd ü fiğânsuz yürimez

LIX

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Baña incinmiş nigâr-ı dil-sitânum söylemez
Bendesine nâz ider şâh-ı cihânum söylemez
- 2 Göñli mir 'âtına toz konmuş meger ben hâkden
Anuñiçün tûṭî-i şekker-zebânum söylemez
- 3 Şad-hezârân mürdeler ihyâ iderken bir sözi
Baña ölsem ol büt-i 'îsî-dehânum söylemez
- 4 İşiginden bendesin sürmek murâd itmiş gibi

^{2/} dünyâda:dünya MA.

LVIII AE 28b, MA 31b.

LIX AE 28b, MA 31b.

Niçe günlerdür ki şāh-ı kāmranum söylemez

- 5 Ey Hüdāyī ben niyāz itdükce bülbüller gibi
Nāz ider ol gōnçe-i bāğ-ı cinānum söylemez

LX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Gitdi 'aqlum gibi ol rūḥ-ı revānum gelmez
Yine ḥaṣr olmayıcağ sīneme cānum gelmez
- 2 Qalbi āyīnesi ter düşdi meger āhumdan
İncinüp bendesine şāh-ı cihānum gelmez
- 3 Geçüp ol serv-i revān gelmedüğinden bu yaña
Añladum anı ki 'ömr-i güzērānum gelmez
- 4 Düşdi girdāb-ı yem-i fūrḳate bu keṣṭi-i dil
Ğarḳa vardı daḥi ol Hızr-ı zamānum gelmez
- 5 Ey Hüdāyī 'acabā qandadır ol māh-liḳā
Çıkdı gökler yüzine āh u fiğānum gelmez

LXI

*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün**

- 1 Eyledük fānī reh-i 'aşḳuñda cism-i ḥākümüz
Ölmeden öldük bizüm yoḳdur ecelden bākimüz
- 2 'Aks-i ḥüsnüñle şüküfe derc olınmış şīṣeveş
Mazhar-ı envārdur mir 'āt-ı çeşm-i pākümüz
- 3 Būstān-ı 'ömrümüz berbād iderse rüzgār
Raḳş ura yine hevāñile ḥaṣ u ḥāşākümüz
- 4 Göñlümüzden gitmesün bir dem hevā-yı 'aşḳ-ı pāk
Göz göz itsün nāy-veş bu sīne-i şad-çākümüz
- 5 On sekiz biñ 'ālemüñ seyrinden eglenmez gelür
Eglenür kūyuñda gelmez bu dil-i çālākümüz
- 6 Tā ki olduk şūfī-i şāfī-i ḥalvet-gāh-ı 'aşḳ

⁴/ murād itmiş gibi:diler ol bī-vefā MA.

^{LX} AE 29a, MA 32a

^{LXI} AE 29a, MA 32a.

* Bu şiirin 4 ve 6. beyitleri MA nüshasında bulunmamaktadır.

Cām-ı mey ser-tâcumuzdur nâk-i rez misvākümüz

- 7 Ey Hüdâyî kanı cām-ı dil-güşâ-yı la' l-i yâr
Jeng tutmuş tığa döndi bu dil-i gam-nākümüz

LXII

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Geçdi Mecnûn ' aşkdan geçmez dil-i mestânemüz
İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm dīvānemüz

- 2 Bezmümüz cennet şurâhî lûle-i ' aynü'l-hayât
Sâkıyâ anuñ öñinde havzdur peymānemüz

- 3 Ol Hümā şaydıñdan ey dil fâriğ ol yaş dökme kim
Dāma düşmez hūşe-i Pervīn olur şāhānemüz

- 4 Sīnede derdüñle cān hāste gönül āşüfte-hāl
Ey tabībüm şanasın dārü'ş-şifādur hānemüz

- 5 Dīde-i baht-ı Hüdâyî kim açılmaz h'ābdan
Rūz-ı evvelde meger gūş eylemiş efsānemüz

LXIII

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gelmege bāzāra kavlı itdi bizümle yārümüz
Müşterî bî-hād bozarlar kōrkarın bāzārumuz

- 2 Ol büt-i sīmīn-tenüñ olmuş dil-i pūlādı nerm
Var ise itmiş eşer bu āh-ı āteş-bārumuz

- 3 Üstüme pertev şala gibi sa' ādet aḥteri
Göre gibi rüy tecellî çeşm-i pūr-envārumuz

- 4 Dönmezüz tek gelsün alsun naqd-i cānı ol melek
Da' vî-i ' aşk itmişüz ikrārdur ikrārumuz

- 5 Gel Hüdâyî bendeñe ey vālî-i mülk-i cemāl
Kādr'e irsün nūr görsün dīde-i bīdārumuz

LXIV

LXII AE 29a, MA 32b

LXIII AE 29b, MA 32b

^{3/} aḥteri: pertevi MA.

^{5/} vālî: Yūsuf MA.

LXIV AE 29b, MA 32b

müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

- 1 Geldi güneş gibi şehir mäh-ı melek-cemālümüz
Muşhaf-ı hüsnini görüp oldı hüceste fālümüz
- 2 Güy-veş itdi bî-karâr şadme-i şavlecân hier
' Âkif-i kûy-ı vaşl idük var idi hoşca hālümüz
- 3 Køl şala boynuña ridâsın aña viresin rızâ
Gam bizi öldürür şehâ boynuñadur vebālümüz
- 4 Zinde dil eylemiş bizi ' aşkile Hayy-i lâ-yemût
Ölmeden eylemez hâzer hâtır-ı pür-melâlümüz

- 5 Bir kez okursa luţfile yâr Hüdâyî şî' rümüz
Ravzada rûh-ı kudsiyân vird idine maķālümüz

LXV

müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

- 1 Ol iki zülf-i müşg-sâ itdi şikeste hālümüz
Eyledi kaddümüz dü-tâ kıldı dü-mû saķālumuz
- 2 Ger ola kıl ü kālümüz vaşf-ı miyân u la' l-i yâr
Nâzûk olur maķālümüz ince düşer hayālümüz
- 3 Serden o servüñ itdi çarh-ı devlet vuşlatın cüdâ
Kimse ta' accüb itmesün sāyeveş ibtizālümüz
- 4 Gûş-ı hilâle irişe gûşe-i tâc-ı fahrümüz
Luţfile ger kulum diye şâh-ı melek-huşālümüz

- 5 Kanda Hüdâyî-i gedâ kanda vişâl-i dil-rübâ
Ola meger ki reh-nümâ hâzret-i Zü'l-celâl'ümüz

LXVI

mef' ulü fā' ilâtü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Teşrîf iderse bende-i şâh-ı yegānemüz
Reşk-i nigār-ı hāne-i Çîn ola hānemüz
- 2 Rif' at bulursa devlet-i pâ-bûs-ı yâr ile
Heft āsmāna şadme ura āsitānemüz
- 3 Bezmüñde şem' veş yanalum kellemüz kızip

LXV AE 29b, MA 33a.

LXVI AE 29b, MA 33a.

Gökde hilâle diller uzatsun zebânemüz

- 4 Men' ider oldı buse-i hâl-i ruḥın nigâr
Beñzer tükendi ḥırmen-i ' âlemde dānemüz

- 5 Sākî müdām öperdi Hüdâyî ayağın
El virse devlet olsa müsâ' id zamānemüz

LXVII

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ulün

- 1 Her laḥza gözüñ yādına mestānelerüz biz
' Aşķile biliş ' aķlile bīgānelerüz biz

- 2 Olmuş ezeli meskenümüz künc-i ḥarābāt
Gencine gibi sākın-i vīrānelerüz biz

- 3 Ḳays ile bizi levḥe ḳalem bir yire yazmış
Ḳoñ pendı bize yazılı dīvānelerüz biz

- 4 Her şem' -i dil-efrüz için ider dili pür-tāb
Şol bāl ü perin yakıcı pervānelerüz biz

- 5 Terk itdün ise ' aķlı uyup ' aşķa Hüdâyî
Dīvāne miyüz ' aķıl u ferzānelerüz biz

LXVIII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

ای رسول الثقلین ای ملک جن و اناس
آمدز بهر لبث فیہ شفاء للناس

سبب نظم جهان حبل متین شریعت
باعث کون و مکان ازدهن پاک انفس

دل صاف تو که ایینه دیدار خداست
زاذ سبب کشته عبابین پاک تولباس

هر که تعویذ حدیث تو کند ورد زبان
حافظش باشد اله ازغم سر الوسواس

LXVII AE 30a, MA'da bulunmamaktadır.

LXVIII AE 30a, MA 33b.

چار يار تو که بو بکر و عمر عثمانست
هم علی آز شرعالي نسب نکته شناس

ذات تو کشور علمست و عمر خطابش
سقف و عثمان و علي باب ابو بکر اساس

نام تو احمد ايا شاه مقام محمود
بنده خاک درستست هدايي چو اياس

LXIX

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Devr-i ruḥuñda bulmayıcağ i' tibār şems
Başını aldı eyledi terk-i diyār şems
- 2 Şanma şu'ā' ıdur görinen ḥalk-ı 'ālem
Barmaqla gösterür seni ey şehryār şems
- 3 Beñzüm şararsa mihr-i ruḥuñla 'aceb midür
Şalduğda ḥāke pertev ider zer-nigār şems
- 4 Düşmezdi āba ditreyü berg-i ḥazān gibi
'Aşkuñ tebiyle olmasa zerd ü nizār şems
- 5 Bir māha sāye-veş yine oldum üftāde kim
Ser-geştedür hevāsı ile zerre-vār şems
- 6 Āh eylesem Hüdāyī görüp hüsnin ol melek
Ehl-i basirete görünür her şerār şems
- 7 Āl içre rüy-ı Aḥmed-i Muḥtār'dur hemān
Olsa şehir şafağda kaçan āşkār şems

LXX

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Seni bir şūḥ-ı cihān dirler idi gerçek imiş
'Ahd u peymānı yalan dirler idi gerçek imiş
- 2 Bilmedüm kākülünññ olmayıcağ meftünı

^{LXIX} AE 30a, MA 33b.

³ 'aceb midür: değil 'aceb MA.

⁶ Bu beyit AE'de bulunmayıp MA'da bulunmaktadır.

^{LXX} AE 30a, MA 34a.

Seri fettān-ı zamān dirler idi gerçek imiş

- 3 Göricek şīve-i reftāruñı bildüm cānā
 3 Kaddūne serv-i revān dirler idi gerçek imiş
- 4 Būlbūlin zār idici bir gül-i ra' nā idügūñ
 4 Baña ey gonçe-dehān dirler idi gerçek imiş
- 5 'Āşīkuñ gūşe-i miḥnetde Hüdāyī her dem
 5 Hem-demi āh u fiḡān dirler idi gerçek imiş

LXXI

*fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn**

- 1 Berķ urur dil Ka' be'sinde mihr-i ḥüsñüñ nūr-veş
 1 Āteş-i 'aşkuñ yanar başumda kūh-ı Tūr-veş
- 2 Katre katre kan degül gözden şererlerdür çıkan
 2 Dil yanaldan nār-ı 'aşķ-ı yār ile tennūr-veş
- 3 Mey gibi dirseñ küdüretten derūnuñ şāf ola
 3 Yüregūñde başlar çıkmaķ gerek engūr-veş
- 4 Dār-ı zūlfīn pāye-i rif' at bilen dildārumuñ
 4 Ser-bülend-i 'ālem oldı ḥāzret-i Mañşūr-veş
- 5 Nergis-i mestūñ gözüñ yaşın akıtsam zevķ ider
 5 Māyil-i āb-ı revāndur merdüm-i maḥmūr-veş
- 6 Fāriḡü'l-bāl idi 'ālem lezzetinden şimdi dil
 6 La' l-i şīrīnūñ hevāsında yeler zūnbūr-veş
- 7 Na' ralar eyler Hüdāyī 'arz-ı kāmēt eyleseñ
 7 Dostum rüz-ı kıyāmetde şadā-yı şūr-veş

LXXII

mef' ulū mefā' ilū mefā' ilū fā' ulūn

- 1 Ey dīde olursın kadem-i yāre güher-pāş
 1 Çün sāḡar-ı şahbā göreyin görme acı yaş
- 2 Nūş eyleyelüm mey olalum sīne-be-sīne

³/ bildüm cānā:ey serv ü bülend MA

LXXI AE 30b, MA 34a

*Bu şiirin 5 ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

LXXII AE 30b., MA 34b

Gel an yalaşup olalum ey mah arındař

- 3 Ger řaye şala geřtelerin hakine  n serv
Haşr oldu řanup maķbereden alduralar baş
- 4 Raķm itmezise  şarşar-ı h-ı seķer mle
Berbd ola  n r g-i beybn taķla taş
- 5 Mihr  nden eger d nse n'ola alb-i H d yi
Ey zl-i felek er mi olur kimseye oynař

LXXIII

*f'ilt n f'ilt n f'ilt n f'il n**

- 1  ld r p ayd-ı bedenden ıl dil   cnı alř
ayra gir maķpesden eyle bir iki cnı alř
- 2 Muźtarib l m dil-i zrumdan ey  n  yetiř
Hem beni urtar yařdan eyle hem anı alř
- 3 F ratinden ey g   l urtarmaz efganu  seni
B lb li itmez afesden h u efganı alř
- 4 'řıku  ey dmeni g l-berg-i terden pk-ter
Pençe-i hicr  nden olmaz mı gir bnı alř
- 5 Yine z l   nden dili zd ıl t t kim řeh
Eyled   kfir elinden bir M selmn'ı alř
- 6 'şık ol cn u dili urtar uy d-ı dehrden
Buldı 'izzet itdi Y suf ehl-i zindnı alř
- 7 Ey H d yi urtulur derd-i asedden m dde' 
Nr-ı d zaķdan H d eyleyse şeytnı alř

LXXIV

f'ilt n f'ilt n f'ilt n f'il n

- 1 Eylemez i lş-ı Haķķ'ı kimseler cnı alř
Y ařu ndan eylese  ol t r-i m jgnı alř

^{3/}  n:ol MA.

^{LXXIII} AE 30b, MA 34b.

* Bu şiirin 5 ve 6. beyitleri MA n shasında bulunmamaktadır.

^{2//} yařdan:beladan MA.

^{LXXIV} AE 31a, MA 34b.

- 2 Mürğ-ı cāmı tenden uçurdı gelüp derd-i gamuñ
Şanki bir mahpûsı geldi itdi yārāmı ḥalāş
- 3 Dil-rübālîk vaḳtidür ey Hıẓr-ı vaşl-ı yār iriş
Eyle bu müstağrak-ı deryâ-yı hicrāmı ḥalāş
- 4 Dest-i a' dâdan dilâ alduñsa ol meh-pāreyi
Bilmiş ol şeytân elinden itdi imānı ḥalāş
- 5 Hâr-ı cevri ü dest-i hicrûñden Hüdâyî derdmend
Âferin eyleser dāmânı giribânı ḥalāş

LXXV

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tîr atar bu yaña ḳalb-i mübtelâ mıdur ğaraż
Bilmezem baña cefâ mı yâ vefâ mıdur ğaraż
- 2 Ol ṭabîb-i cân gelüp bir dem yine tiz gitmeden
Derdüm arturmak mıdur yâḥûd devâ mıdur [ġaraż]
- 3 Yollar üzre ḥalk-ı ' âlem zâr u ḥayrân olduĝı
Ol şeh-i mülk-i cemâlün bir selâmıdur ğaraż
- 4 Göz açup gördüm yüzün ' aşkuñla memlû oldu dil
Revzen-i kâşânenen kesb-i hevâ mıdur ğaraż
- 5 Ey Hüdâyî ḥûb edâlarla müzeyyendür sözüñ
Hâsidân-ı ṭab' uña yoksa ezâ mıdur ğaraż

LXXVI

*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün**

- 1 Eşk ü âh-ı derd ü ğamla eylemiş cân ihtilâṭ
Birbiriyle itmedin bu çâr-erkân ihtilâṭ
- 2 Yalınız seyr eyle şehri ey meh-i nâ-mihrbân
Kimse ile eylemez ḥurşîd-i raḥşân ihtilâṭ
- 3 Pîr pendin esle Yûsuf kışşasından hisse al
Eyleme ihvân-ı devrân ile biraz ihtilâṭ
- 4 Âşinâ-yı ehl-i dil ol kim dūr oldu baḥrile

LXXV AE 31a, MA 35a

LXXVI AE 31a, MA 35a

* Bu şiirin 4., 5. ile 6., 7. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

İtdügiyçün kaçre-i bārān-ı nīsān iḥtilāt

- 5 Al ele göñlin şehā ben bende-i pāmālũñũñ
Mürdan ‘ār itmeyüp itdi Süleymān [iḥtilāt]
- 6 Āşikāre gelmeziseñ havf idüp ağıyardan
Ey perī luḥf it gel eyle bārī pinhān [iḥtilāt]
- 7 Ol semen-ten anuñiçün sīneme gelmez benüm
Bilür itmez penbe ile nār-ı sūzān iḥtilāt
- 8 Çıkmağ ister itmez oldu cān bedenle imtizāc
İdeli ağıyar-ı bed-ḥ‘āhile cānān iḥtilāt
- 9 Ḥātır-ı mecmū‘ amız gitdi perīşān eyledi
Ey Hüdāyī ol perīşān-ı perī-şān iḥtilāt

LXXVII

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Ḥattı altında ruḥ-ı mehveşi levḥ-i maḥfūz
Çeşm-i pākān anı seyr itmege ġāyet maḥzūz
- 2 Gelmeden kūyuña maḥşūd yüzüñ görmekdür
Girmeden cennete dīdārdur ey meh melḥūz
- 3 Gördi yazıldı kitāb-ı ruḥuñ üstine ḥuḥūz
Levḥ-i dilden yazılup ġuşsa vü ġam itdi ḥuḥūz
- 4 Vaḥy-i münzel didiler nuṭḥ-ı dehān-ı yāre
Ġuş ider ġaybdan anlar ki kelām-ı melfūz
- 5 Āb-ı Hıızr-ı leb-i dildārdan irişdi füyūz
Ey Hüdāyī ne ‘aceb cāna irişmezse füyūz

LXXVIII

*mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün**

- 1 Yār olmağile bir gice beytü’l-ḥazende şem‘
Her kanda görse şimdi ider baña ḥande şem‘
- 2 Tutar eli görür gözidür ‘işret ehliniñ

⁶// eyle:itme MA.

LXXVII AE 31b, MA 35b.

LXXVIII AE 31b, MA 35b.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA’da bulunmamaktadır.

Mey-ḥāne içre sāğar-ı mey encümende şem‘

- 3 Sûz u güdâz u girye vü âh-ı şebânedede
Beñzer efendi bendeñe bir niçe fende şem‘
- 4 Baş çekmezidi böyle eger mâlik olmasa
Pervâne gibi bir niçe çâbük levende şem‘
- 5 Gönder okuñ esirge beni tut ki ḥayr için
Virdüñ kapuñda luṭfile bir derdmende şem‘
- 6 Olsam Hüdâyî sâlik-i şâm-ı ‘adem n’ola
Peykân-ı tîri yaqdı bu fânûs-ı tende [şem‘]
- 7 Naẓmum kemâl-i sûzile tûmâr-ı şî‘ rümüñ
Lâyıkdur ola türbe-i pîr-i Ḥocend’e şem‘

LXXIX

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Fikr-i ḥaddüñden cemende n’ola yaksa lâle dâğ
Mihr-i ḥaṭṭuñla yaqar gögsine mehden hâle dâğ
- 2 Hırka-i ten şûfiyâ çokdan olurdu çâk çâk
Sînem üzre olmasa yir yir aña pergâle şem‘
- 3 Halka-i zülf-i hümayûnuñ ğamından ey perî
Yaqdılar ṭāvûs-ı qudsîler perile bâle dâğ
- 4 Tendeke şekl-i şanavberde süveydâ şanmañuz
Bu dil-i abdâla yaqmışdur o çeşmi ala dâğ
- 5 Görse ḥâlün ta‘ ne itmezdi Hüdâyî ḥâline
Ehl-i derd olup yaqardı zâhid-i şad-sâle dâğ

LXXX

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Ka‘ be-i ḥüsnuñde bâl açmış ider pervâz zülf
Oldı gûyâ bir ḥicâzî bî-bedel şem‘ -bâz zülf
- 2 Başını kesseñ yine senden kesilmez ey şanem
Pâyüñe düşmiş yiler bir ‘âşık-ı serbâz zülf

⁷/ şî‘ rümüñ: şî‘ r mi MA.

LXXIX AE 31b, MA 36a.

LXXX AE 32a, MA 36a.

3 Būyını kâbil degüldür müşg-i pinhân eylemek
Hattūñ esrârın n'ola keşf itse bu gammâz zülf

4 Ol latîf eşkâli ki peydâ vü geh pinhân ider
Sîmyâ 'ilmin bilür yâ gösterür i' câz zülf

5 Hôşca cânım nice kırtarsun Hüdâyî derdmend
Nâvek-efgen gamze şayyâd-ı şikâr-endâz zülf

LXXXI

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Yüz bulaldan başa çıkdı ey büt-i tannâz zülf
Veçhi var hırşîd-i 'âlî-şâna kılsa nâz zülf

2 Sünbül ü gülden pür itmiş dâmenin gördüm şehir
Varise olmuş bu şeb gülşende 'işret-sâz [zülf]

3 Çadır-ı müşgîn içinden nice şûret gösterür
Oldı şân hengâme-i hüsn içre lu' bet-bâz [zülf]

4 Sen büt-i ferhârsın ol kâfir-i Hindü gibi
Pâyüñe yüzler sürüp eyler saña i' zâz [zülf]

5 Nakd-i kalbin gâret itmezdi Hüdâyî bendeñüñ
Olmasaydı ger harâmî çeşmüñe dem-sâz zülf

LXXXII

*fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**

1 Giyse kapuñda revâdur meh-i tâbân üsküf
Hidmet-i şehde yaraşur giye derbân üsküf

2 Gökdedür kullaruñuñ kadrile başı yiridür
Devletünde giye Behrâm'ile Keyvân üsküf

3 Gönderür tıfl-ı mehi hidmet-i hâk-i rehüñe
Giydürüp farkına hırşîd-i dırâhşân üsküf

4 Şecer-i vâdî-i Eymen'dür o kadd-i bālâ
Berķ urur anda şân ol âteş-i sūzân [üsküf]

LXXXI AE 32a, MA'da bulunmamakta.

LXXXII AE 32a, MA 36b.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

³// farkına: hırķa-i MA

- 5 Başuma od yakayın şāha şikāyet ideyin
Şem^c -veş yakdı beni giydi o cānān üsküf
- 6 Tûğlar perçem-i pür-ham ^calem ol kadd-i bülend
Anuñ altun başıdur ey şeh-i hūbān üsküf
- 7 Göze göstermez ise n'ola Hüdāyī kulumı
Giydi şāhīn gibi başına o fettān üsküf

LXXXIII

*mef^c ūlū fā^c ilātū mefā^c ilū fā^c ilūn**

- 1 Dönderdi cism-i zerdümi derdünle nāya za^c f
Geldi o dem ki vire vücūdum fenāya za^c f
- 2 Tañ mı olursa derdile günden güne hilāl
Mihr-i ruḥūndan ayrulalı geldi aya za^c f
- 3 Bükdi benefşenüñ belini zülfüñüñ ḥamı
Âḥir o derdmendi düşürdi ^cişyāna za^c f
- 4 Yā Rabbi bār-ı ^caşka kim eyler taḥammülü
Yükletse vire şevr-i sipihr ü sarāya za^c f
- 5 Ol Yūsuf-ı zamāne kavī ārzū henūz
Çāh-ı ṭabī^c ate ḥalel irdi kuvāya za^c f
- 6 Dilde ^caşā-yı tīrūñedür i^c timādumuz
Çokdan şalardı ḥāke bizi hemçü sāye za^c f
- 7 Ğam ḥānesinde kaldı Hüdāyī şikeste-ḥāl
Raḥm eyle itmedin eşer ol mübtelāya za^c f

LXXXIV

mef^c ūlū fā^c ilātū mefā^c ilū fā^c ilūn

- 1 Luṭfile bir nazar kıla diyü baña laṭīf
Vird-i zebānum oldı şeb ü rüz yā laṭīf
- 2 Meyl itse teşne-diller aña n'ola şu gibi
Başdan ayağa anı yaratmış Ḥudā laṭīf

LXXXIII AE 32a, MA 36b.

* Bu şiirin 3. ve 4. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

LXXXIV AE 32b, MA 37a.

- 3 Tûbî' den olsa kıaddile 'ālî 'aceb midür
'Ulvî durur tabî' atı şol kim ola laţîf
- 4 Dil gün yüzinde ebr-i hatın görse zevk ider
Olur teferrüc idene sünbül hevâ laţîf
- 5 Ey cân tabîbî 'âşıkâ şun ẖân-ı la' lüñi
Bîmâr olana çünki gerekdür ğıdâ laţîf
- 6 İtme 'adû-yı tîre-derûnile imtizâc
Cem' olmadı keşîf ile hergiz şehâ laţîf
- 7 Gel zerre-veş Hüdâyî kuluñ hâkden götür
Ay âftâbum a gözümüñ nûrî a laţîf

LXXXV

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Çekmesün kûy-ı harâbâta gelüp zühhâd ayak
Başmasun 'işretüñe ehl-i şafâdur yad ayak
- 2 Doldurup ẖun-ı cigerden Bî-sütün' uñ lâlesin
'Aşk-ı Şîrîn'e içer Ferhâd-ı miñnet-zâd ayak
- 3 'İş ü 'işret kaşırnuñ şalduğda bünyâdını Cem
Eylemiş câm-ı şafâdan aña ol üstâd ayak
- 4 Devleti olup müsâ' id baht-ı sermed el virür
'Âşık-ı evbâşa şunsa sâķi-i dil-şâd ayak

- 5 Râh-ı 'aşkuñda Hüdâyî sâye-veş pâmâl idi
Başma müşgin büstâna servile şimşâd ayak

LXXXVI

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Mişâl-i Ka'be eyâ nûr-ı dîde-i 'uşşâķ
Gören cemâlüñi müştâķ görmeyen müştâķ
- 2 Reh-i vişâlüñ irerdi gönül nihâyetine

³/ 'aceb midür: değil 'aceb MA.

⁴/ yüzinde:yüzinden MA

⁵/ ẖân:ẖun MA.

⁷ Bu beyit MA'da bulunmamaktadır.

LXXXV AE 32b, MA 37a.

⁴ Bu beyit MA'da bulunmamaktadır

LXXXVI AE 32b, MA 37a.

İlişmeseydi eger dâmenine hâr-ı firāk

3 Mey iç hücum idicek ef'î-i ğam u ğuşşa
Ki ejdehâları ey dil zebûn ider tiryāk

4 Seni helāk iderüm dirse şād olur cānum
Sevindürür nitekim 'abdi müjde-i a' nāk

5 Zekât-ı vaşluña aġyârı müsteḥāk göresin
O deñlü yok mı Hüdâyî kuluñda istiḥkāk

LXXXVII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Nedür ey meh yüzüñ şuhfında ḥatt-ı lâciverd olmak
Nedür mir'ât-ı cān üzre dem-â-dem böyle gerd olmak

2 Kişi bir sîm-ten mâha muḳâbil olmaġa ġamdan
Gerekdür mihr-i 'âlem-tâb gibi beñzi zerd olmak

3 Cemâlün âteşi germ eylesün gel bezm-i 'uşşākı
Benüm luṭf ıssı sulṭānum yaraşmaz saña serd olmak

4 Sevüp bir serv-i bālâyı yolında istiḳâmetle
Elif gibi diler gönüm cihân içinde ferd [olmak]

5 Yüzün üzre dem-â-dem eşk-i ḥününün revân eyle
Dilerseñ ey Hüdâyî âb-ı rûy-ı ehl-i derd olmak

LXXXVIII

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Hāk olursa derd ü ġamdan 'âşık-ı mu'tâd-ı 'aşk
Ney bitüp her üstüḥ'ânından gele feryâd-ı 'aşk

2 Sînede şanmañ elifler genc-i 'aşkı hıfz için
Mârlardur kim tılsım itmiş durur üstâd-ı 'aşk

3 Mürġ-ı dil cismümde ḥurşîd-i cemâlünden cüdâ
Oldı bir göz görmedük büm-ı ḥarâb-âbâd-ı 'aşk

4 Nâr-ı ġam dilde sürûrum gözde nûrum âb-ı eşk
Başda tâcum ḥāk-i miḥnet elde varum bâd-ı 'aşk

LXXXVII) AE 33a, MA 37b.

⁵// âb-ı rûy-ı: ebrû-yı MA.

LXXXVIII) AE 33a, MA nüshasında bulunmamaktadır.

- 5 Hüsrevâ sinemde şan yir yir elifler dâğlar
Bî-sütûn üstinde zaḥm-ı tîşe-i Ferhâd-ı ‘aşk
- 6 Nâşihâ maḥbûb u meyden ‘aşıkı men‘ itme kim
Eslemez pend-i peder rüsvâ-yı mâder-zâd-ı ‘aşk
- 7 Ey Hüdâyî seng-diller cevrine şabr it yûri
Muḥkem olsun diriseñ gönllünde ger bünyâd-ı ‘aşk

LXXXIX

mef‘ülû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Hünile tıldı dîde-i giryân tabaḳ tabaḳ
Ḥayl-i ḥayâlüne çekeyin ḥ‘ân tabaḳ tabaḳ
- 2 Gün gibi bâğa gel ki ide şevkuña nişâr
Lü’lüyi jâle-i gül-i ḥandân tabaḳ tabaḳ
- 3 Şeb-nem degül çemende gice cām içenlere
Dürler şaçar sipîhr-i nüh-eyvân tabaḳ tabaḳ
- 4 Pürdür idüp şadefleri îşâr için saña
Tutar kefinde ḥ‘âce-i ‘ummân tabaḳ tabaḳ
- 5 Dükkân-ı cevheri kafes-i şayrefî gibi
Vardur gözümde dürrile mercân tabaḳ tabaḳ
- 6 Vaşf-ı lebinde gevher-i ma‘nâ-yı ḥâşile
Pürdür Hüdâyî defter ü dîvân tabaḳ tabaḳ

XC

mef‘ülû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Ol cām-ı la‘le yazmış eyâ lebleri ‘aḳîḳ
Yâḳût-ı ḥatṭuñ âyet-i yesḳûne min raḥîḳ*
- 2 Ben serv-i bâğı kâmetüne nice beñzedem

LXXXIX AE 33a, MA 37b.

¹// ḥ‘ân:hün MA.

² Bu beytin yerinde MA’da aşağıdaki beyit var:

Gel şahn –ı bâğa nüş idelüm kâse kâse mey

Zeyn oldı bâğa lâle-i nu‘mân tabaḳ tabaḳ

³/ cām:kân MA.

⁵ Bu beyit MA’da bulunmamaktadır.

^{xc} AE 33b, MA 38a.

* Mutaffîfîn suresi 25. âyet başlangıcı: “Kendilerine halis bir içki sunulur.”

Sen şāh-ı ser-firāz o bir bende-i ‘atīk

3 Ğarķ itse ķana cismümi ğamzeñ şehīd idüp
Deryā-yı rahmete beni Hāk eyleye ğarīķ

4 Şādum aña ki sīneden eksük degül ğamuñ
Hōşdur refīķı bir ķişinüñ kim ola şefīķ

5 Sa‘ yi tavāf-ı Ka‘ be-i vaşl-ı nigāradur
Ya Rabbi kıl Hüdāyī’ye tevfiķuñı refīķ

XCI

*mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün**

1 Zer kâğıdın şabā gülüñ açdı tabaķ tabaķ
Bezm-i ķemende anı uçurdı varaķ varaķ

2 Bülbül ‘aceb mi mest ü ğarāb olsa ğonçeler
Bezm-i bahāra bāde getürdi ķabaķ ķabaķ

3 Şaçdı cevāhir üstine dāmād-ı nev-bahār
Bāġa ‘arūs-ı lāle gelince ayak ayak

4 Şevķuñla āhum āteşi yalıñ ışıķ gibi
Geşt itdi gice tekye-i ķarķı ocaķ ocaķ

5 Üftādeler ki düşe dura kūyuña gider
Hüccācdur ki Ka‘ be’ye varur ķonak ķonak

6 Geh dildedür müjeñ okı geh cān evindedür
Ķanlu gibi ki gizlenür ilden bucaķ bucaķ

7 Ke’s-i hilāli geh pür ider geh tehi felek
Yāre içür Hüdāyī tölular ķanaķ ķanaķ

XCII

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1 Hattuñ ki yazdı muşhaf-ı hüsnuñ varaķ varaķ
Etḫāl-i diller okudı anı sebaķ sebaķ

^{XCI} AE 33b, MA 38a.

* Bu şiirin 3. ve 6. beyitleri MA’da bulunmamaktadır.

²// ķabaķ ķabaķ:ayak ayak MA.

⁷ tehi:ṭulū MA.

^{XCII} AE 33b, MA’da bulunmamaktadır.

- 2 Dâğ-ı dilüm gibi didi yok bir yalın ışıq
Bu tekye-gâh-ı dehri gezenler ocaq ocaq
- 3 Eyler ‘adû-yı ehrimenüñ da‘ vetin kabûl
Benden kaçır perî gibi âh o bucaq bucaq
- 4 Hôş-pâyedür selâse-i gassâle sâkıryâ
Kaşr-ı şafâya çıkmâğa rindân ayak ayak
- 5 Şûfî lebin göreydi çıkaraydı tâcını
‘Aşkına nûş ideydi tolular çanak çanak
- 6 Ol iki zülf ucında lebüñ ey nihâl-i nâz
Hurmâ-yı tâzedür ki şalınmış budak budak
- 7 Çeşm-i Hüdâyî gibi sezâdur işigüñe
Bu nüh-şadef ola güher-efşân tabak tabak

XCIII

*mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ülün**

- 1 Tîr atsa müjeñ kan aqıdur dîde-i ‘âşık
Bârân olıcaq ‘aynuñ olur şuyı bulanık
- 2 Gencîne-i mihri ile cân buldı ğınâyı
Ol mâh olalı burc-ı sa‘ âdetde yalabık
- 3 Zülfünde gören piste gibi dilleri beste
Ol kadd-i dil-âvîze şanavber dise lâyıq
- 4 Envâr-ı ruhm kıldı sevâd-ı haatı ızhâr
Şerh oldu şanasın ki meşâbîh ü meşâriq
- 5 Dûd-ı siyeh-i şem‘ degül bezm-i belâda
Şaın çözüp aĝlar baña ol sînesi yanık
- 6 Göz kaşırına bilmiş ki gelür şâh-ı hayâlün
Üstâd-ı ezel çekmiş aña niçe sürâdık
- 7 Kabrine Hüdâyî gamuñ iltürse ‘aceb mi
Gurbetde gerekdür kişiye yâr-i muvâfık

^{XCIII} AE 33b, MA 38b.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA’da bulunmamaktadır.

²// sa‘ âdetde: melâmetde MA.

XCIV

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fâ'ülün

- 1 Zerrîn-kağeğ ile lâleyile şaķâyık
Şûfî delidür şol ki bu demde ola ayık
- 2 Hengâm-ı bahâr irdi 'arūs-ı gül ü zanbaķ
Açıldı çemen seyrine boyun ķulaķ açık
- 3 Şalındı yine yâsemenüñ kolları serve
Şarmaşdı gelüp bir yire güyâ iki 'aşık
- 4 Servile çenâr el ele almış çemen içre
Nâzile şalınur şan iki yâr-i muvâfık
- 5 Câm al ele gül gibi bu demlerde Hüdâyî
Nüş eyle 'alâ rağm-i hasûdân-ı münâfık

XCV

*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün**

- 1 Maşrık-ı dilden toğup hursîd-i nûr-efşân-ı 'aşķ
Oldı her zerrât-ı hâķüm zâr u ser-gerdân-ı 'aşķ
- 2 Pendi ķo nâşih eşer itmez dem-i serdüñ baña
Germ iken tennûr-ı dilde âteş-i sûzân-ı 'aşķ
- 3 Hâmdü-lillâh cân u dil buldı beķâ-yı sermedi
Hızr-veş oldı naşībüm çeşme-i hayvân-ı 'aşķ
- 4 Didüm öldüm bir kenâre yok mı imkân didi yâr
Mürdesin itmez kenâre lücce-i 'ummân-ı 'aşķ
- 5 Çekdi Maşûr'ı bu dâr-ı pür-ħaţardan kendüye
Gün gibi zâhir degül midür 'ulüvv-i şân-ı 'aşķ
- 6 Bulmayup bir maħrem-i râz itmege ķâbil refîķ
Ėalvetinde söyleşür kendiyle mecnûnân-ı 'aşķ
- 7 Ey Hüdâyî Ėâfız-ı Rûm'um bi-ħamdillâh bugün
Ėalb-i vîrânum tolu gencine-i Ėur'ân-ı 'aşķ

^{XCIV} AE 34a, MA'da bulunmamaktadır.

^{XCV} AE 34a, MA'da bulunmamaktadır.

* Bu şiirin 4. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

^{2/} nâşih:zâhid, // iken:-dir MA.

XCVI

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 1 Cāna feth oldu rümüz-ı genc-i bī-pāyān-ı 'aşk
Oldı bī'l-fi'lüm ser-ā-ser ma'nī-i Kur'ān-ı 'aşk
- 2 Hāne-i kalbünden yandı şem'-i nūr-efşān-ı şevk
Cān u dil pervāne gibi oldu ser-gerdān-ı 'aşk
- 3 Ta'n iderdüm gūy-veş hāline ser-gerdānlaruñ
Başuma toķına nice bilmedüm çevgān-ı 'aşk
- 4 Ğam beyābānında geşt itsem n'ola Mecnūn gibi
Halk içinde müttehem itdi beni 'işyān-ı 'aşk
- 5 Zeyn olan göğsümde bir bir penbe-i dāgum degül
Haymeler kurdı fezā-yı sīneme sultān-ı 'aşk
- 6 Yāre yā Rab bilmezüm kim şerh ide dil şerhasın
Cān mı şevkile serhōş 'aql ise hayrān-ı 'aşk
- 7 Ey Hüdāyī bulmadum girdāb-ı miñnetden necāt
Gıtdügince kendüye çekdi beni 'ummān-ı 'aşk

XCVII

fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn

- 1 Kıl nazar hāline eşkini revān eyleyenüñ
Dem gelür 'afv olunur suçları kan eyleyenüñ
- 2 'Aşkı ketm idemedüm koñ beni kan ağlayaym
Hāli budur ile sırrını 'ayān eyleyenüñ
- 3 Nāşihā pendı ko var şūret-i zībāsına bak
Beni bu veçhile rüsvā-yı cihān eyleyenüñ
- 4 Laħza geçmez ki müjeñ tiri göñülde geçmez
Ka'be'dür cilvegehi tayy-ı mekān eyleyenüñ
- 5 Ey Hüdāyī seni bī-nām ü nişān itmekdür
Ğarażı tır-i cefāsına nişān eyleyenüñ

^{x cvi} AE 34a, MA'da bulunmamaktadır.

^{x cvii} AE 34b, MA 39a.

XCVIII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Acımaz hâline eşkini revân eyleyenüñ
Dinlemez nâlesini âh ü figân eyleyenüñ
- 2 Bu güzer-gâhı maḳarr itme ki mânend-i ḥabâb
Şu gibi berbâd olur âb üzre mekân eyleyenüñ
- 3 Ḳanumı içdi femüñ kimse anı görmiş yok
Kişi sırrın mı tıyar 'îş-i nihân eyleyenüñ
- 4 Variken seyr-i tecellâ-yı cemâl-i cânân
'Aḳlı yokdur heves-i bâğ-ı cinân eyleyenüñ
- 5 Ḳıl 'atâ şerbet-i vaşlını Hüdâyî ḳuluña
Böyle yâ Rab anı bî-tâb ü tüvân eyleyenüñ

XCIX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Bendesidür yine tâbende Muḥammed Şâh'üñ
Dâğ-ı mihrin götürür tende Muḥammed Şâh'üñ
- 2 Gonçeler bir yire gelmiş virüp ağız ağıza
Söyleşür la'lini gülşende Muḥammed Şâh'üñ
- 3 Şîşe-i 'ırzı şikest ola benât-ı Mısr'üñ
Olsa vaşf-ı lebi her ḳanda Muḥammed Şâh'üñ
- 4 Ey güneş 'arız-ı 'âlemde olurduñ bir tek
Olsa ger ḥâl-i ruḥı sende Muḥammed Şâh'üñ
- 5 Ey Hüdâyî dilerüz Hażret-i Haḳ'dan ki ide
Devlet-i ḥüsnini pâyende Muḥammed Şâh'üñ

C

fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

- 1 Sürme çekmiş çeşmine ey dil şaḳın ol şūḥ-ı şeng
Şöyle âfetdür ki ol virür iki gözine reng

XCVIII AE 34b, MA 39a.

²// Bu mısraın vezni bozuktur.

XCIX AE 34b, MA'da bulunmamaktadır.

^C AE 35a, MA 39b.

¹// ki ol virür iki gözine reng: viren dâim iki çeşmine reng MA.

- 2 Seng-i cev̄r urur dile ʔağlarca ol Yūsuf-cemāl
Anı yād itmez ki yarın ʔona mīzāna o seng
- 3 Nāfe-i ʔaṭṭ-ı ruḥuñ sürdi ʔıķardı Rūm'dan
Ḳand-i Mıṣr'uñ başına la' lūñ külāhın ʔıldı teng
- 4 Bāğa gel kim şimdi gülşen sūnbül-i Hindū'yile
Rūm ili maḥbūbıdur şan ʔaķınur perr-i küleng
- 5 Peyk-i āhın yāre gönderse Hüdāyī dem-be-dem
Şağlu şollu nāle-i dilden ʔaķar pāyine jeng

CI

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 1 Ḳullara ʔıķmaz görünmez böyle server görmedük
Bir perī-peykerdür ol 'ālemde gözler görmedük
- 2 Ḳayl-i eşküm sīne şahrāsında seyr iden didi
Ḳaylī demdür böyle deryā gibi ' asker görmedük
- 3 Naḳd-i cān virüp ğamuñ almaz ' adū-yı bī-başar
Görmezüñdür n'itsün ey şāh-ı tüvān-ger görmedük
- 4 Nice efzūndur diyem ḥüsn ü bahāsın Yūsuf'uñ
Yār ile mīzān-ı ḥüsn içre ber-ā-ber görmedük
- 5 Ḳaṭṭ-ı müşğīnile ruḥsārın görenler didiler
Ey Hüdāyī böyle bir şem' -i mu' anber görmedük

CII

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 1 Seyr idenler sīnesin ol nūr-ı Yezdān Aḥmed'üñ
Didiler ʔoynına girmiş bedr-i raḥşān Aḥmed'üñ
- 2 Rūm ilinüñ begidür altun başlu şancaķlar ʔeker
Şems-i tābende ʔulı olmağla sultān Aḥmed'üñ
- 3 Umarum zūlfı ʔoya erbāb-ı dīne kīnesin
Görse kāfir yüzini olur müselmān Aḥmed'üñ

^{2/} cev̄r:ṭān MA. //mīzāna o seng: ol mīzāna seng MA.

^{C1} AE 35a, MA 39b.

^{5/} görenler didiler:berāber görmedi mi MA.

^{CII} AE 35a, MA'da bulunmamaktadır.

^{2//} Bu mısraın vezni bozuktur.

4 İşıginde dîl hadîs-i şems-i hüsnin şerh ider
Ka' be'de gûyâ okur medhîni Hassân Aḥmed'üñ

5 Ey Hüdâyî olmasun 'âlemde adum Muştafâ
Olmazisem Ka' be-i vaşlına kurbân Aḥmed'üñ

CIII

*mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün**

1 Ben bendeñe şehâ elem ü cevır ü miḥnetüñ
Luṭfuñ ' inâyetüñ kerem-i bî-nihâyetüñ

2 Kûl itdi ḥalkı şîve vü nâz u ' itâb ile
Luṭf-ı ḥitâb u ḥüsn ü cevâbuñ zârâfetüñ

3 ' Uşşâka kibr ü kîn idüben eylemek helâk
Dilde kemâl ü ma' rifetüñ elde san' atüñ

4 Aḥbâbadur tekebbür ü nâz u tegâfûlün
Âğyâradur kamu nâzar u luṭf u şefkatüñ

5 Terk eyle şüfî zerķ u riyâyile hırsı gel
Ḥayr ide tâ saña ' amel ü zühd ü tâ' atüñ

6 Maḳbûl olur şalât u selâm [u] tazarru' uñ
İhlâş ile olursa du' â vü taḥiyyetüñ

7 Çek ey Hüdâyî ğam ḥarekât-ı zamânedan
Zamm olsa kesr-i dîl saña fetḥ ola devletüñ

CIV

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1 Ḥaṭdan daḥi ḥâlî iken levḥ-i cemâli Aḥmed'üñ
Okur kitâb-ı ' aşķını şimdi mevâlî Aḥmed'üñ

2 Çekdi cihâmı kendüye kullâb-ı zülf-i serkeşi
Aķıtdı ḥil' atüñ göñlini la' li zülâli Aḥmed'üñ

3 Ḥübân-ı şehri kıldı kayd zülf-i kemend-endâzına

^{CIII} AE 35a, MA 39b.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

¹/ cevır:derd //luṭfuñ:luṭf u MA.

^{CIV} AE 35b, MA'da bulunmamaktadır.

²// Bu mısram vezni bozuktur.

Şīrān-ı dehri itdi şayd çeşm-i gazālī Aḥmed'üñ

- 4 Oldı benāt-ı la' line tāvūs-ı qudsīler meges
Lāl eyledi tūṭīleri şīrīn-makālī Aḥmed'üñ
- 5 Ol servi çekmek istese n'ola Hüdāyī sīneye
Cān gülşeninde yaraşur nāzūk-nihālī Aḥmed'üñ

CV

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Şems ü mehi kıldı hacil ruḥsār-ı ālī Aḥmed'üñ
İtdi hilālī münfa' il kaşī ḥayālī Aḥmed'üñ
- 2 Bū Cehl ile aña raḳīb olmak revā mıdur qarīb
Bū Cehl'e lāyık mı naşīb ola vişālī Aḥmed'üñ
- 3 Ka' be ḳapusunda n'ola her şām idersem zemzeme
Sevdāsı düşdi başuma oldum Bilāl'i Aḥmed'üñ
- 4 Ğavḡā-yı baḡş-i 'ilm ile heb tıldı mescid medrese
Düşdi kitāb-ı 'aşḳına şimdi mevālī Aḥmed'üñ
- 5 Ḳalb-i Hüdāyī 'aşḳ ile olsa hevāyī tañ mıdur
Cezb itdi anı jāle-veş mihr-i cemālī Aḥmed'üñ

CVI

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Ḳomadı şuda şafā 'arız-ı 'ālem-tābuñ
Çekilüp döndügi andan bu imiş dölābuñ
- 2 Cūylarda degül ey Yūsuf-ı şānī gird-āb
Reşk-i cāh-ı zeḳānuñ baḡrını deldi anuñ
- 3 Berḳ urur ruḡlaruñ ol gūşe-i ebraḳlardan
İki yanında iki şem' gibi mihrābuñ
- 4 Şorduḡum dem neyimiş aşlını bildüm şekerüñ
Bilmedüm diḳḳat idüp sırrın o la' l-i nābuñ
- 5 Bāde-i la' lüñi men' itme Hüdāyī'den kim
Şāfdur meşrebi rindān-ı ulü'l-elbābuñ

^{CV} AE 35b, MA'da bulunmamaktadır

^{CVI} AE 35b, MA'da bulunmamaktadır

CVII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Gül yüzünde haṭuñ özlerse n'ola aḥbābuñ
Ḥūbdur şevḳine gül-geşt-i çemen meh-tābuñ
- 2 ' Ārız-ı pāk ü ' araḳnāküñ ile bu ruḥ-ı āl
' Aymıdur gülşen-i cennetde gül-i sîrābuñ
- 3 Gice meclisde iken yār gerekmez şem' i
Meh yanında ne kadar nûrı ola şeb-i tābuñ
- 4 Getürüp el saña mescidde du' âlar eyler
İki yanında iki şem' degül miḥrābuñ
- 5 Mülk-i ḥüsne ṭayanup itme Hüdāyî'ye cefā
N'oldı dārâtı gör İskender ile Dārāb' uñ

CVIII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Dir gören ' ārız-ı zîbā-yı ruḥ-ı meh-tābuñ
İmtizāc ide ne ḥōş nārile ṭab' ı ābuñ
- 2 Kān ṭamar dîdeden āh eyledüğüm dem gūyā
Dökilür bādile evrāḳı gül-i sîrābuñ
- 3 Devr-i ḥaṭṭuñda şehā ' aymıdur āhum şereri
Şeb-i eyyām-ı bahār içre uçan şeb-tābuñ
- 4 Cām-ı sîmîn-i zeḳān şāhididür ey sākî
Düşmese dāyım elinden yaraşur aḥbābuñ
- 5 Bî-ḳarār oldı Hüdāyî gibi gördi ruḥuñ āb
Raḥm idüp üstine döndüğü budur dōlābuñ

CIX

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İdeli vaşf-ı kelām-ı la' l-i şekker-ḥālaruñ
Ḳuş dilidür sözleri hep ṭuṭî-i gūyālaruñ
- 2 Bî-tekellüf boynuña şalındığı yetmez mi kîm
El uzadur sîneñe gîsū-yı ' anber-sālaruñ

CVII AE 36a, MA'da bulunmamaktadır.

CVIII AE 36a, MA'da bulunmamaktadır.

CIX AE 36a, MA'da bulunmamaktadır.

- 3 Hattıñuñ inşası nesh itdi berātuñ hükmini
Kaşlaruñ itdi müşevveş hâtırın tuğralaruñ
- 4 Râm olur esmâ ile diyü güzeller sūfiyâ
Çekme adın ol perî-peyker melek-sîmâlaruñ
- 5 Çeşmümün her perdesinde cilvegerdür ‘aks-i dost
Beñzer ol şeh mâlikidür bu yedi deryâlaruñ
- 6 Haşr olalum gel bugün dirsem şalarsın yarına
Ey sehî-kâmet kıyâmetdür senün ferdâlaruñ
- 7 Ey Hüdâyî la‘l-i sâkinün alınca bûsesin
Cânı ağızına gelübdür sāgar-ı şahbâlaruñ

CX

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün

- 1 Dâğ urdı dile hicr ü haṭ u hâli Hüseyn’ün
Bir lahza gamından degilüm hâlî Hüseyn’ün
- 2 Şakḳâ-yı leb-i la‘li şafâ-baḥş-ı cihândur
Dil-teşneler olsa n’ola meyyâlî Hüseyn’ün
- 3 Hüsni Hasan ahlâkı ‘Alî sîreti Ahmed
Olsam yaraşur bende-i pâmâlî Hüseyn’ün
- 4 Bustân-ı cemâlinde o sîb-i zeḳanından
Şeftâlûların cân virüp almalı Hüseyn’ün
- 5 Başını kesüp eyler ışıḳ ‘âşıkı fi‘l-hâl
Tîḡın çeküp ol ḡamze-i ḳattâlî Hüseyn’ün
- 6 La‘netler ide cânile aḡyâr Yezîd’e
Her kim ki olur ‘âşık-ı abdâlî Hüseyn’ün
- 7 Mâtem-zede-i haṭṭ-ı ruḥı oldı Hüdâyî
‘Aşḳına n’ola giyse siyeh şalı Hüseyn’ün

CXI

fā‘ilâtün fā‘ilâtün fā‘ilâtün fā‘ilün

- 1 Ey perî güftâra gelse la‘l-i şekker-ḡâlaruñ

^{CX} AE 36a, MA’da bulunmamaktadır.

^{CXI} AE 36a, MA’da bulunmamaktadır.

Sıhr idüp ağzın egersin tūṭī-i gūyālaruñ

- 2 Yüzde zülfüñ seyr-i ḥüsn-i baḥr olup diller alur
Ḥūnīdür merdüm-rübālīk mālīk-i deryālaruñ
- 3 Yād idüp sāḳī lebūñ şundi gice peymāneler
Āteşin ölçerdi rindān-ı ḳadeḥ-peymālaruñ
- 4 Ölürdüm bir dem gözümden ġāyib olsañ ey perī
Nūr-ı pākisin sevād-ı dīde-i bīnālaruñ
- 5 Cevher-i nazmum Hüdāyī ‘aynına almaz ‘adū
Tūtyā nef’ini görmez gözleri a‘mālaruñ

CXII

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Ḳam o dem ki cemende cemān ikimüz idük
Mişāl-i sāye vü serv-i revān ikimüz idük
- 2 Perī-veşüm ne kaçarsın ki seyr-i gül-zārı
İden senūñle nihān ü ‘ayān ikimüz idük
- 3 Añ ol günü ki gülistānda heftelerle ḳalup
Mey-i dü-sāle iḥen bir zamān ikimüz idük
- 4 Gülerdi şevḳile ezhār-ı mürġ-zār ḳamu
İden hezārile ancaḳ fiġān ikimüz idük
- 5 Hüdāyī Leylī vü Mecnūn yoġ idi ‘ālemde
Cihāna yār ile biz dāstān ikimüz idük

CXIII

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Derd-i ‘aşḳuñ bileli dilde mūdāvādan yeg
Dirligüm var ġam-ı la‘lūñle Mesīḥā’dan yeg
- 2 Ruḥlaruñ bir niḥe veḥile güneşden rüşen
Şaḳlaruñ sūnbül-i sīrāb-ı muṭarrādan yeg
- 3 Leb-i nūşīnūñ umarsa n’ola yanmış yüregüm
Ne ola teşneye cüllāb-ı muşaffādan yeg

^{CXII} AE 36b, MA’da bulunmamaktadır

^{CXIII} AE 36b, MA’da bulunmamaktadır.

- 4 Kānı bir şevk-nümā āyine-i cām gibi
Kānı bir zevk-fezā bāde-i şahbādan yeg

- 5 Ey Hüdāyī gele inşāf idicek ‘ālemde
Bir şafā kāmı mı var sūy-ı felātādan yeg

CXIV

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Cemālī mihr-i enverden mücellādur Memī Şāh’uñ
İşgi çarh-ı a‘ lādan mu‘ allādur Memī Şāh’uñ
- 2 Şalınsun ‘izz ü nāzile leṭāfet bûstānında
Nihāl-i kaddi bir serv-i dil-ārādur Memī Şāh’uñ
- 3 Şarāb-ı la‘l-i cān-baḡşı dilā dīdār ḥaḳḳıçün
Zülāl-i ‘ayn-ı Kevşer’den muşaffādur Memī Şāh’uñ
- 4 ‘Aceb mi Ka‘be-i kūyında kurbān eylesem cānı
Cemāl-i bā-kemālī ‘id-i aḍḥādur Memī Şāh’uñ

- 5 Hüdāyī ḥaḳ bu kim şimdi melāḥat āsmānında
Yañağı āftāb-ı ‘ālem-ārādur Memī Şāh’uñ

CXV

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Āl ile öpdüm diyü sāḳī lebin cānānenüñ
Şevkden ayağı yirler mi başar peymānenüñ
- 2 Zevk iderse dil şadā-yı seyl-i eşkümnden n’ola
Nāle-i zencirdür eglencesi dīvānenüñ
- 3 Her şerārī āsmān-ı mihre bir ḥurşid olur
Şem‘-i ḥüsnüñ şevkine pervāne yana yananuñ
- 4 Tīr gönderse dile çeşmi aña dil cān virür
Bir birine ṭuḥfesi gibi iki mestānenüñ
- 5 Sāḳī-i bezmüñ Hüdāyī pertev-i dīdārıdur
Reşk-i firdevs eyleyen her gūşesin kāşānenüñ

CXIV AE 37a, MA’da bulunmamaktadır

CXV AE 37a, MA’da bulunmamaktadır

CXVI

mefā'ilün fe'ilâtün mefā'ilün fe'ilün

- 1 Belâlaruñ dil-i ' uşşâk-ı dil-figâra gerek
Belî ' inâyet ü rahmet günâh-kâra gerek
- 2 Sipihri gör ki çeker sînesine bir mâhı
Hemân felekde begüm îâlî ' ü sitâre gerek
- 3 Belâ vü derd ü ğam u hemden olsa dil nâçâr
Harîf ü şâhid ü şem ' ü şarâba çâre gerek
- 4 Cemâlûñi niçe yüzden görem diyen diller
Şikeste âyineler gibi pâre pâre gerek
- 5 Hüdâyî tâze gazeller kaşîdeler diyicek
Hemişe ol yüzi gül ' ârızî bahâre gerek

CXVII

fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilün

- 1 Pür durur la' lûñ hevâsıyla derûnı çeşmümûñ
N'ola hûnîñ aķsa her demde ' uyûnı çeşmümûñ
- 2 Zûlm ile hûnî gözûñ tîĝı beni itdi şehîd
Şâhid-i ' âdildür ey şeh aña hûnî çeşmümûñ
- 3 Şâm-ı ğamda Ka' be kûyuñ sa' yin itsem ey halîl
Meş' al-i nûr-ı ruĝuñdur reh-nümûnı çeşmümûñ
- 4 Eşk-i zencîrin sürer miydi tolanup kûyuñı
Olmasa sevdâ-yı zülfüñle cünûmı çeşmümûñ
- 5 Ey Hüdâyî cûy-bârıdur bahâr-ı ' ömrümûñ
Diñmesün bir dem sirişk-i lâle-günü çeşmümûñ

CXVIII

mef'ülü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Ey kaşı yâ ĥadengile sînem nişâne dik
Nâzik nihâl-i servdür ol bâĝ-ı câna dik

CXVI AE 37a, MA 40a.

³/ nâçâr:nâĝâh MA.

CXVII AE 37a, MA 40a,

¹/ hevâsıyla:hayâliyle //her:bu MA.

²// aña:eger MA.

CXVIII AE 37b, MA 40b.

- 2 Tîrûnle sînemi yiter itdûn delik delik
Şimden girü 'aşâ-yı dil-i nâ-tivâna dik
- 3 Ey cân tabîbi tîğ-ı ğamuñ sînem itdi çāk
Gel sūzen-i müjenle yine nāzikāne dik
- 4 Gül dikme bāğa 'arîz-ı dilber biter diyü
Serv ü çenâr geldi bugün bāğbāna dek
- 5 'Uşşāk içinde eyle Hüdâyî'yi ser-fîrâz
Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināna dik

CXIX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Geçerimiş haţuñ esrârınuñ abdālî senüñ
Târ-ı âhum toķınur üstine bir gün çemenüñ
- 2 Kılıcuñ mülk-i dili feth idicek geldi şehā
Bir 'alem dikdi oķun üstine burc-ı bedenüñ
- 3 Şöyle beñzer kadd-i bālāña irişmek dilemiş
Hayli tolaşması var serve yine yāsemenüñ
- 4 Düşmege çāh-ı zenaħdānuña bu Yūsuf-ı dil
Sebeb olmuşdur aña ğisū-yı 'anber-şikenüñ
- 5 Çeşme-i la' lüñi bünyād iden üstād-ı ezel
Eylemiş havz bilürin aña çāh-ı zekānuñ
- 6 Nār-ı şevķ içre Hüdâyî ķo göyinsün tenüñi
Yandı tut meclis içinde yine bir pîrehenüñ

CXX

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ulün

- 1 Muṭrib saña bezm içre budur ķavli sebūnuñ
İç bāde-i ferrāşesidür nāy-ı gelūnuñ
- 2 Dil hālet alur şîşedeki ķulķul-i meyden
Ser-mest ider cânı demî ehl-i derūnuñ
- 3 Şevķ-ı mey-i la' lüñle imiş vechini bildüm

^{CXIX} AE 37b, MA'da bulunmamaktadır.

^{CXX} AE 37b, MA'da bulunmamaktadır.

Mey-ḥāne vü mescidde olan hāyile hūnuñ

- 4 Bezm içre şafāyile içürdüñ meyi sāķī
Yağmur gibi būseleri yağsa ṭolunuñ

- 5 Dil virmez eyā zāl-i felek saña Hüdāyī
Merdānelere itmez iş fikr ü füsūnuñ

CXXI

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa'ülün

- 1 Tağitsa şabā ṭurresin ol silsile mūnuñ
Ditrer (idi) sevdāsı kamu ehl-i cünūnuñ
- 2 Demdür içelüm bādelerin devr-i denīnuñ
Hoşdur kişi nūş eylese kanını 'adūnuñ
- 3 Diş pāreleri var leb-i sāķide şanasın
Ter mīvedür ol kim ṭoқınur zaḥmı ṭolunuñ
- 4 Reyḥān ḥaṭı sūnbül saçı gül ruḥları būyı
Elden ḳoma dirler baña destini sebūnuñ

- 5 Hūn-ı ciger ü eşkile yuy naқsını ḡayruñ
Pāk eyle Hüdāyī bu derūnuñla birūnuñ

CXXII

*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün**

- 1 Zerd itdi sensüzün yüzümüz āh u zār gel
Bir şekle daḡı koydı bizi rūzgār gel
- 2 Demler durur ki dīde-i baḥtum ḡunūdedür
Ey āftāb-ı şubḥ-ı sa'ādet uyar gel
- 3 Öldüm ḡamuñla zinde idüp ḥākden götür
Ey 'İsī-i zamāne yetiş Hızır var gel
- 4 Dil ḥastesine şerbet-i la'lüñle emsem it
Mecrūḥ-ı cāmı merhem-i sīneñle şar gel
- 5 Luṭf eyle çār-yār-i resūl-i Hudā için
Yollar gözetmeden gözümüz çār gel

CXXI AE 37b, MA'da bulunmamaktadır.

CXXII AE 38a, MA 40b.

* Bu şiirin 5., 6. ve 8. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

- 6 Eşküm habâbı şanma seni cüst ü cû için
Yollara düşdi dide-i ümmîd var gel
- 7 Ğam hayli yıkdı gönlini sensüz Hüdâyî'nüñ
Şâhum harâba vardı yetiş bu diyâr gel
- 8 Bir fetḥ-i bâb ider saña Fettâḥ-âmîzdür
Ey dil hele o devlet işigine var gel

CXXIII

*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün**

- 1 Kûh-ı ğam çeşmesidür çeşm-i güher-pâş degül
Satır-ı târîḥdür üstinde anuñ kaş degül
- 2 Nî' met-i miḥnete el şunma yûri ey ḥ'âce
Fuḳarâ loḳmasıdur sen yiyecek aş degül
- 3 Kanlu yaşum gözümüñ nûrı ciger-güşem iken
Demidür çıksa gözümden baña sırdaş degül
- 4 Olsa nergis n'ola pür-jâle şıfat pür-lü'lü'
Mihr-i ḥüsnüñle kimüñ çeşmi tolu yaş degül
- 5 Ka' be kūyuñda iki çeşm-i revân itmegiçün
Şu terâzûlarıdur dide-i ḥün-pâş degül
- 6 Tîğ çek sîneme gel tek yoluña cân vireyin
Sûre-i Tevbe ḥaḳiçün yalıñuz baş degül

- 7 Cem-i vaḳt oldı Hüdâyî çekeli cām-ı ğamuñ
Devr içinde aña bir kimse ayakdaş degül

CXXIV

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Fitnede merdüm-i çeşmüñ didüm olmuş ḳâbil
Ol perî-çehre gülüp didi ki insân ḳâbil
- 2 Kebkeb-i mûzeñe meyl itse yaşum seyli n'ola
Sâ' ilüñ ḳalbi olur dirheme ğâyet mâyl

CXXIII AE 38a, MA 41a.

* Bu şiirin 5.ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır

CXXIV AE 38a, MA 41a.

3 Kātı göñlüñden ümîd eyleridüm mihr ü vefâ
Seng-i hārâdan eger sebze olaydı hâşıl

4 Bir mehi sîneye çek boynına şal kollaruñı
Hâle-veş devr-i kamerde olıgör rüşen-dil

5 Ey Hüdâyî içegör âb-ı hayât-ı ‘aşkı
Şunsa sâķî-i ecel ğam yime zehr-i kâtil

CXXV

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Leb-i şîrîññe meyl itse n’ola cânile dil
Mü’minüñ kalbi olur çatluya ğâyet mâyil

2 Görse dil mihr-i ruĥuñ Ka‘ be-i vuşlatda müdâm
Şâm-ı hicrân gelüp olmasa arada hâyil

3 Kefeşüñ nâmı batup maĥv ola mey ‘âlemden
Olmaya nakş-ı ruĥuñ levĥa-i dilden zâyil

4 Mezheb-i ‘aşkı kabûl eylemeyen kavme şehâ
Tîr-i bârân-ı müjeñ oldı belâ-yı nâzil

5 Ey Hüdâyî yûri yoĥsullıĥa kıl tevbe hemân
Yârüñ iksîr-i vişâline olursañ vâşıl

CXXVI

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1 Çık seyre taraf-ı bâĥ u leb-i cûybâra gel
Mânend-i serv ey gül-i sūrî kenâra gel

2 Ref‘ eyle ĥâkden bizi ey gird-bâd-ı âh
Devrüñde minnet itmeyelüm rûzgâra gel

3 Şunsa rakîb tuĥfe diyü alma cânını
Meyl eyleme şakın begüm ol yâdigâra gel

4 Eglenmez ise göñlüñ eger kûy-ı yâre var
Ya‘ nî ki seyr ü şoĥbet-i bâĥ u bahâra gel

5 İsterseñ ey Hüdâyî eger pâye-i celâl

CXXV AE 38b, MA 41b.

³/mey:ger MA.

CXXVI AE 38b, MA 41b.

Būs-ı rikāb-ı mīr-i faẓīlet-şī' āra gel

CXXVII

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 1 'Andelīb-i dil n'ola itse fiğānı muttaşıl
Gülşen-i hüsnuñ bahārına hazānı muttaşıl
- 2 Vaşl-ı gülden münfaşıl olmağ mukarrerdür diyü
Toldurur nāleyle bülbül gülsitānı muttaşıl
- 3 Kāfir olmadı seni sevditse dil itdi günāh
Nār-ı hicrūñde yana layıq mı cānı muttaşıl
- 4 Dāyimā luṭfuñla eylersin dili ümmīd-vār
Aldadursın yoğ yire bir nā-tüvānı muttaşıl
- 5 Eksük olmaz dermeden men' itme şeftālūlaruñ
Dirler olur mīve-i bāğ-ı cinānı muttaşıl
- 6 Cür' a-riz ol sākıyā ben ḥāke luṭf it kim ola
Lāle-veş destūñde cām-ı kām-rānı muttaşıl
- 7 Çekmeyin dirseñ Hüdāyī acısın zehr-i gamuñ
Gül gibi nüş it şarāb-ı ergāvānı muttaşıl

CXXVIII

fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn

- 1 Ey benüm nāzı gibi kılları çok ḥānum gel
Günde biñ yüze güler gönçe-i ḥandānum gel
- 2 Baña mestūr şatup kendüyi her mağribiye
Açılan gül gibi gencine-i pinhānum gel
- 3 Her okunduğı yire varıcı şeh-bāz gibi
Zāğlar hem-demi tūṭī-i sūḥan-dānum gel
- 4 Baña geldükce Hümā gibi katı yüksek uçan
İllere şayd olıcı kebg-i ḥırāmānum gel
- 5 Derd-i hicrūñle helāk oldu Hüdāyī ḥaste
Dirgür anı da gel ey 'İsī-i devrānum gel

CXXVII AE 38b, MA'da bulunmamaktadır.

CXXVIII AE 38b, MA 42a.

¹// güler:gülen MA.

CXXIX

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Biñ nāz iderse bülbüline veçhi var gül
Konmuş bir al kâğıda vefk-ı hezâr gül
- 2 Bülbul terâne-sâzı olup kendi kâse-bâz
Düşürdi jâle dirhemini bî-şümâr gül
- 3 Şad-pâre oldı tâb-ı tecellâña döymedi
Döndi şikeste âyineye ay nigâr gül
- 4 Od şaldı bâğa ol burc-ı gülnâr-ı nûr-bağş
Sünbül duhân ü lâle zebâne şerâr gül
- 5 Olmaz şehâ Hüdâyî kuluñla saña nazîr
Ger şad-hezâr gelse bu bâğa hezâr gül

CXXX

mefā' ilūn fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

- 1 Didüm yoluña nişâr itdi sîm-i eşki gözüm
Didi o şâh-ı cihân hayli terlemiş merdüm
- 2 Yüzüme tır kademüñ baş gel ey yüzi Ka' be
Tolarsa gözlerümün şîşesi kayırmaz kum
- 3 Bulurdı pâye-i maşşûdı ' aşık-ı pâmâl
Atuñ ayağına başın ideydi kâse-i süm
- 4 Melâmet ehline ' âlem harâb olursa ne gam
Yiter selâmet-i pây-ı piyâle vü ser-i hum
- 5 Hüdâyî ' aşka düşelden vücûdı mahv oldı
Mişâl-i çatre k' olur baħr-i bî-kenârede güm

CXXXI

mefā' ilūn fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

- 1 Gel ikimüz bir olup gülşene revân olahum
Numûne-i gül-i ra' nâ-yı gülsitân olahum

CXXIX AE 39a, MA 42a.

CXXX AE 39a, MA 42a.

³// atuñ:anuñ MA.

⁵// k' olur: olur MA.

CXXXI AE 39a, MA 42b.

- 2 Mişāl-i sāye-i serv oluban çemende çemān
Felekde reşk-i meh ü mihr-i Ferkadān olalum
- 3 İki gönül bir olup çıksun aradan ikilik
Hōş ittiḥād idelüm ya' nı cism ü cān olalum
- 4 Kadd-i dü-tāmı görüp kaçma toğrı sīneme gel
' Adūlaruñ gözine tīrile kemān olalum
- 5 Hüdāyī bendeñe yār ol senüñle pādīşehüm
Cihāna mihr ü vefā gibi dāstān olalum

CXXXII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey leṭāfet mülkinüñ sultānı Maḥmūd'um benüm
Ka'be-i vaşluñ durur aqşā-yı maqşūdum benüm
- 2 Ey ḥalīlüm Ka'be ḥaqqı kıbleden dönsün yüzüm
Kaşlaruñdan ğayrı ger varise mescūdum benüm
- 3 Fıkr-i zülfüñ nāfe-veş bağrum kara kan eyledi
Bu durur sevdā-yı ' aşkuñdan şehā sūdum benüm
- 4 Kurtılır bahtum nuḥūsetden sa' ādetler görem
Gelse bir şeb ḥāneme ol mäh-ı mes' udum benüm
- 5 Öldüğümde meşhedüm nūrın müşāhid ola ḥaqq
Ger ola ol şāhid-i maqşūd meşhūdum benüm
- 6 Nār-ı āhum ebrū-yı zerdi ğamından kim çıkar
Türbetüm üzre ola ṭāq-ı zer-endūdum benüm
- 7 Ey Hüdāyī ḥidmetinde cān virürsem ol şehüñ
Merḥamet ide umarum baña ma' būdum benüm

CXXXIII

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Ser virüp bir boyı serve yine server diyelüm
Ayağı tozını cān çeşmine cevher diyelüm
- 2 Baş açup isteyelüm tıgini yārüñ Ḥaqq'dan
Ser-i bī-devlete kıl anı müyesser diyelüm

CXXXII AE 39b, MA'da bulunmamaktadır.

CXXXIII AE 39b, MA'da bulunmamaktadır.

- 3 Gelicek tıǵı aña yir idelüm baş üzre
Yolına cān virelüm hem-dem ü hem-ser diyelüm
- 4 Dile geldükce ğamı ‘ izzet idüp Yūsuf-vār
Bizi billāh qoyup gitme birāder diyelüm
- 5 İtmesün ħaddine ħāyil ħatını yalvaralum
Bize ol mihr-i zīyā-güsteri göster diyelüm
- 6 Ħātır-ı yār içün aǵyārını medħ eyleyicek
Tıǵ u ħancer diline başına şeş-per diyelüm
- 7 Ders-i ‘ aşkı bileyin diriseñ ey ħāce faķih
Qo kitābuñ beri gel biz saña ezber diyelüm
- 8 Vādī-i ‘ aşkına bir çeşmi ğazālūñ dutalum
Ey Hüdāyī yine mestāne ğazeller diyelüm

CXXXIV

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 Ħüsnüñ ziyād ider gelicek ħaṭṭ-ı misk-fām
Efzūn olur zīyāsı mehūñ irişince şām
- 2 Gül tāb-ı mihr-i rüyuñ ile āteşin ciger
Sünbül şemīm-i zülfüñ ile ‘ anberin-meşām
- 3 Tolaşma kūyını giceler eksügüñ degül
Ey meh şaķın ki tūtılup işüñ olur tamām
- 4 Ey sāķī tūtma sāğarı devr eylesün müdām
Bī-tāb olur tūtılsa eger āftāb-ı cām
- 5 Ger ‘id-i vaşluña irişem tevbe cāmını
Pīrūzeden de olsa eger sāķıyā şıyam
- 6 Mīhrābı ebrvānuña beñzetdi rüz u şeb
Pāyīne düşse secdeler itse n’ola imām

CXXXIV AE 39b, MA 42b.

^{1/} misk-fām: ħaṭṭ-ı müşğ-fām MA.

^{3//} tūtılup: tıyılup MA.

⁴ Bu beyit MA’da bulunmamaktadır.

- 7 Şi' re Hüdâyî virmez idi böyle lezzeti
Devr itmeseydi sāgar-ı mey gibi telh-kām

CXXXV

*mef' ūlū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn**

- 1 Ey 'arızuñ mu' arız-ı bedr-i tamām-ı şām
Rūşen-zamîr-i nūr-ı ruḥundan zālām-ı şām
- 2 'Azm-i şafā-yı şafvet-i rūyuñla şadr-ı şubḥ
Ḥōş-dem şemîm-i zūlf ü ḥaṭuñdan meşām-ı şām
- 3 Eşrāf-ı Ka' be teşne zülāl-i vişālūñe
Muḥtāc ḥ'ān-ı la' lūñe ke's-i kirām-ı Şām
- 4 Fikr eylemek lebūñ baña her gün mey-i şabūḥ
Ḥaṭṭuñ ğamın yimek baña her şeb ta'ām-ı şām
- 5 Dil rūz-nāmesine ḥaṭuñ olmışıdı kıand
Yazılmadın şaḥāyif-i eyyāma nām-ı şām
- 6 Lāyıkdur ola sen şeh-i ḥüsne hilāl-i çarḥ
Bir tığ-i ḥün-feşān u zeberced niyām-ı şām
- 7 Āyine gibi tuş olalı veçh-i pākūñe
Çeşm-i Hüdâyî'ye düş olaydı menām-ı şām

CXXXVI

fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn

- 1 Kō ider beglerüñüñ ḥādîm-i Hindü-yı ḥarem
Gözüñüñ cānile kurbānıdur āhū-yı ḥarem
- 2 Tōludur āb-ı leṭāfetle çeh-i ğabğab-ı yār
'Ayn-ı zemzem gibi kim menzîlidür süy-ı ḥarem
- 3 Dil şafāyile ider Ka' be-i kūyını tavāf
Şanki ḥacîdur ider sa'y-i tekâpû-yı Ḥarem
- 4 Girdi peşmînelere cümleten āhū-yı İrem
Çeşm-i mestüñ çün eyā şāhid-i meh-rū-yı ḥarem

CXXXV AE 40a, MA 43a.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

²// ḥaṭuñdan:ruḥuñla MA.

CXXXVI AE 40a, MA'da bulunmamaktadır.

- 5 Vaşf ider hüsnuñi kūyuñda Hüdāyī gūyā
Medh okur Aḥmed'e seḥbān-ı sūḥan-gūy-ı ḥarem

CXXXVII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Devr-i güldür beri gel bezm-i şarāb eyleyelüm
Cigerüñ ḥāsidiñ ol bezme kebāb eyleyelüm

- 2 Nev-bahār irdi behişt itdi cihānı demidür
Gitmege gūşe-i gül-zāra şitāb eyleyelüm

- 3 Dost kāseler içüp kām alalum devrāndan
Şoḥbet-i fursat-ı eyyām-ı şebāb eyleyelüm

- 4 Āteşin bāde içüp cennet-i gül-zārda biz
Zāhide dūzaḥ-ı miḥnetde 'azāb eyleyelüm

- 5 Zāhidā gel içelüm şöyle lebi yādına kim
Tācile hırkayı rehn-i mey-i nāb eyleyelüm

- 6 Seyl-i bādeyle yıkup zühd ü vera' bünyādın
Ḥāne-i guşsa-i devrām ḥarāb eyleyelüm

- 7 Ey Hüdāyī ruḥı vaşfindağı eş' ārumuzu
Yazalum gül gibi bir tāze kitāb eyleyelüm

CXXXVIII

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Birāderler meded ol pür-cefā vü nāzum aldurdum
Bugün Ya' kūb-ı vaktüm Yūsuf-ı mümtāzum aldurdum

- 2 Düşüp şahrā-yı hicre n'ola feryād ü fiğān itsem
Elümden bir kara gözlü güzel şeh-bāzum aldurdum

- 3 Demidür beñzümi ğam-sāz idüp ney gibi inlersem
Deminden mürdeler iḥyā ider dem-sāzum aldurdum

- 4 Yiridür çarḥa şalsam şāh-bāz-ı āh ü efgānı
Çaçırdum elden ol kebg-i Hümā-pervāzum aldurdum

- 5 ' Aceb mi şanem-i deyr-i cihānuñ şüretinden ben
Hüdāyī ol Mesīḥā-leb büt-i tannāzum aldurdum

CXXXVII AE 40a, MA'da bulunmamaktadır.

CXXXVIII AE 40b, MA'da bulunmamaktadır.

CXXXIX

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Hem-ser olur mı emlike sükker Qayacuğum
Olmaz güher hâcerle ber-â-ber Qayacuğum
- 2 Beñzetdi gerçi kendüyi lutf ıssı qalbüne
Hayli şovuklık eyledi mermer Qayacuğum
- 3 Yazmakdan ise nâme-i a' mālūmi melek
Hüb idi yazsa kâtib-i defter Qayacuğum
- 4 Meclisde būs-ı la' li temennâsın eyledüm
Didi zamânı var o sitem-ger Qayacuğum
- 5 Gökden şanur Hüdâyî kuluñ indi mâ 'ide
Küyuñda yağsa başına taşlar Qayacuğum

CXL

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Ter düşse saht olup n'ola sükker Qayacuğum
Lezzet lebünde ğayr-i mükerrer Qayacuğum
- 2 Seng-i belâñı isteridüm baş açup senüñ
Şükr-i Hudâ ki kıldı müyesser Qayacuğum
- 3 Añdum hañıñ yazup yañılup eyledüm hañâ
Yazma günâha kâtib-i defter Qayacuğum
- 4 Dīvâne olduğum saña beñzer ki tıydılar
Etfâl-i şehri üşüp beni taşlar Qayacuğum
- 5 Eksük zarâfetile rakîbüñ zamânudur
Serv olmadı giyâhile hem-ser Qayacuğum
- 6 Terk eyle gel rakîbüñi ser-tâc-ı ' âlem ol
Höşdur ki bî-şadef ola gevher Qayacuğum
- 7 Seng-i mezâr idinmege iç işigüñ taşın
Şaklar Hüdâyî başı ber-â-ber Qayacuğum

CXXXIX AE 40b, MA'da bulunmamaktadır.

CXL AE 40b, MA'da bulunmamaktadır.

CXLI

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

- 1 İrişmez ol mehe feryād ü nāle-i seherüm
Bülend-mertebedür haylî maṭmaḥ-ı nazarum
- 2 Şadef-mişāl tehi-dest isem 'aceb mi ki çarḥ
Elümden aldı bir iki cihān deger güherüm
- 3 Nesīm-i nāfe-i zülfinden açmazam bir sır
Nesimî gibi ser-â-pā yüzerlerise derüm
- 4 Kemāl-i 'aşkumı bildi teraḥḥum itmedi yār
Ri'āyetine şehüñ mûcib olmadı hünerüm
- 5 Hüdāyî şöyle güm oldum ki vādî-i ğamda
Şabā yeli niçe yıl yilse bulmaya eşerüm

CXLII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Yād-ı kaddüñle elif geldi gice fāl eyledüm
Hidmetüñde toğrıyum ey serv aña dāl eyledüm
- 2 Başlar üzre yiri var düşdügiyiçün ayağa
Cür' a-veş cismüm anuñçün böyle pāmāl eyledüm
- 3 Muktezâ-yı 'aql-ı nā-fercām imiş zühd ü vera'
Geçdüm andan 'aşka düşdüm terk-i eşğāl eyledüm
- 4 Kālbi şāfidür mey-i ālün zer-i ḥāliş gibi
Püte-i cām içre anı niçe kez kāl eyledüm
- 5 Ey Hüdāyî yāre şerḥ idüp kamu dil şerḥasın
Bir risāle cyleyüp gül gibi irsāl eyledüm

CXLIII

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

- 1 Ey seyyidü'l-kevneyn ü ey ḥatm-i cemî' ü'l-mürselîn
Maḫşūd-ı emr-i kün-fekān maṭlûb-ı rabbü'l-'ālemîn

CXLI AE 40b, MA 43a.

CXLII AE 41a, MA 43b.

¹// serv:şeh MA⁴// cām:ḥām MA.

CXLIII AE 41a, MA 43b.

- 2 Ey şadr-ı bedr-i enbiyâ ey şem' -i cem' -i aşfiyâ
Ey nûr-ı çeşm-i atkıyâ fahr-i rûsûl sultân-ı dîn
- 3 Pervâne şem' -i şevkuña Pervîn ü mâh u âftâb
Vîrâne genc-i ' aşkuña ma' mûre-i çarh-ı berîn
- 4 Ey mâlik-i mülk-i kıdem cûrm olsavuz ser-tâ-ğadem
Nâr-ı cehennemden ne ğam sensin şefî' ü'l-müznibîn
- 5 Ey pâdişâh-ı ercmend lûtfuñdan eyle behremend
Oldı hüdâyî derdmend kapuñda ' abd-i kemterîn

CXLIV

*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün**

- 1 Çekmesün vechin gören her nâzenînüñ minnetin
Vaşl olan dîdâra çekmez hûr-ı ' aynuñ minnetin
- 2 Öldürüp ger bir avuç toprağ atarsañ üstüme
Râzıyum yüklet baña rûy-ı zemînüñ minnetin
- 3 İçmezüm bezmümde itse kellesin gerdün ayağ
Çekmezüm anuñ gibi dün u denînüñ minnetin
- 4 Âferîn ol merd-i ' uryân-ı fenâfî'llâha kim
Çekmedi dâmân u ceyb ü âsitînüñ minnetin
- 5 Dâne almaz mürğ-ı kudsîler dehân-ı mürdan
Şâhlar çekmez gedâ-yı hûşe-çînüñ minnetin
- 6 Sâkıyâ ger irgürürse devlet-i pâ-bûsuña
Başum üstüne çekem çarh-ı berînüñ minnetin
- 7 Ey Hüdâyî yâr elinden çek gümüş peymâneler
Çekme gülşende semenle yâsemînüñ minnetin

CXLV

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Dil çekerken câm-ı la' l-i şekkerînüñ minnetin
Teşne olsam çekmeyem mâ' -i ma' inüñ minnetin
- 2 Kılısun öldükde kapuñ cârûbı müjgânum yine

CXLIV AE 41a, MA 44a.

* Bu şiirin 2. ve 4. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

CXLV AE 41b, MA'da bulunmamaktadır.

Āsmāna ideyin rūy-ı zemīnūñ minnetin

- 3 Sākıyā mest it benī şun seb‘a-i seyyāleler
Çekmeyem tā kim bu çarḥ-ı heftūmīnūñ minnetin
- 4 Ğuşşa derdin kes yürekden nūş idüp keskin şarāb
Çekme dār u tabīb-i reh-nişīnūñ minnetin
- 5 Sīnen üzre tek baña dāğ u elifler çek disün
Başum üstine çekem ol nāzenīnūñ minnetin
- 6 Çeşm-i cāna gerd-i rāhuñ sürme besdür çekmezüm
Tūtyā diyen ğubār-ı kemterīnūñ minnetin
- 7 Okuyan şi‘ rūñ perī-rūyānı teşḥīr eylesün
Ey Hüdāyī çekmesün sihr-i mübīnūñ minnetin

CXLVI

mef‘ūlū mefā‘īlū mefā‘īlū fa‘ūlūn

- 1 Sevdüm yine biñ cānile bir ḥüsn iki ahın
Ol ḥüb-ı zamānuñ oḡınur nāmına şāhın
- 2 Dil mürġını şayd eyledi ḥālını idüp beñ
Ālile yine aġ idüben zülf-i siyāhın
- 3 Ol iki kıya bakıcı ḥūnī kara gözler
Şehbāzlaruñ başına ʔar itdi külāhın
- 4 Gelmez kavle elden çıkalı yüksek uçar ol
Dil çarḥa çıkarsa yiridür nāle vü āhın
- 5 Ol kebg-i ḥurāmānı gören rind-i naẓar-bāz
‘Aynına ahur mı felegūñ mihirle māhın
- 6 Cām-ı lebūñe şunsa ‘adū ol çıkar elli
Çal seyf-i müjeñle anı şal baña günāhın
- 7 Murġ-ı dil āvāresin aldırdı Hüdāyī
Ol alıcı ala göziñūñ gördi niġāhın

CXLVI AE 41b, MA 44a.

¹/ ahın:şāhın MA.

⁴ Bu beyit MA’da bulunmamaktadır.

⁶/ elli:elden MA.

CXLVII

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Bu hüsn ü cemāli gören ol mihr-i felekden
Her veçhile tafđıl ider insānı melekden
- 2 İhlāşımı bilmek dilesen şun mey-i la' lüñ
Zîrā zer-i nābuñ bilinür qadri mihekden
- 3 Peykânlarını dilde gören ol kaşı yānuñ
Çokdur diye 'ummān-ı 'amîk içre semekden
- 4 Dildi tenümi okları meydān-ı belāda
Bārān şu kadar yağdı ki geçdi kepenekden
- 5 Gel şüfî Hüdāyî gibi keskince şarāb iç
Tā kim kese derd-i ğam-ı devrāmı yürekden

CXLVIII

*mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün**

- 1 Çeng oldı qadüm pençe-i hicrānuñ elinden
Nālem quleñe çıkşa ne ğam anuñ elinden
- 2 Bilmem kime şekvā ideyin şāneden ey dost
Kurtarımadum zülf-i perişānuñ elinden
- 3 Sünbül saçuña bāğda pā-beste geçermiş
Āzürde-dilüm deste-i reyhānuñ elinden
- 4 Naqd-i dilümi zülfüñe virdüm sebebi bu
Almak dilerin sîb-i zenaḥdānuñ elinden
- 5 Cān gencin açup Yūsuf için virdi Züleyhā
Alınca çeküp keffe-i mîzānuñ elinden
- 6 Bir nāme yazup bendesine eylemez irsāl
Gelmez o kerem ol şeh-i devrānuñ elinden
- 7 Cānānumı yā Rab koma dest-i 'adūda
Kurtar benüm imānumı şeyṭānuñ elinden

CXLVII AE 41b MA 44b.

CXLVIII AE 41b MA 44b.

* Bu şiirin 4-7. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

¹// ne ğam:n'ola MA.

- 8 Būlbūl gibi gül-zār-ı maḥabbetde Hūdāyī
İñler o nihāl-i gül-i ḥandānuñ elinden

CXLIX

mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

ای بی خبر از محنت و آلام غریبان
آخر چه شود باتو سرانجام غریبان
توشاه کریمی بکرم شجره شهری
اما نکنی عزت و اکرام غریبان
بادولت وصل توغنی شام لشمان
درفقر فرافت رود ایام غریبان
یاراندهی ازلب نوشین توبادی
چون ساغر می تلخ مکن کام غریبان
کر مهر تو بودی بمثل ای مه نامهر
پرتو نفکندی بدروام غریبان
من بنده ان شمع جمالم که بنورش
چون روزشود تیره کی شام غریبان
در شهر فراغت وطنی ساز هدایی
کان سرور رکش نشودرام غریبان

CL

mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

- 1 Kılmış dudāguñ ol ḥaṭ-ı sebz içre kūt-ı cān
Āb-ı ḥayātı kâleb-i Hızr'a iden revān
- 2 Ḥaṭṭuñ Hızır dirilse yañağuñda veçhi var
Cennetde Ḥaḡ virür kişiyē 'ömr-i cāvidān
- 3 Ebrūlaruñla ol iki ḥ'ūn-ḥ'ār gözleruñ
Tīgile ceng ider iki ser-mest pehlevān
- 4 Dār-ı cihānda zūlfūñe ber-dār olması
Mañşūr-ı cāna oldı nişān-ı 'ulūvv-i şān
- 5 Ya'nī elif mişāldür ebrūsı 'ayn-ı nūn
Vardur ol mäh-ṭal' atūñ çehresinde ān

⁸// ḥandānuñ:ḥandānum MA.

CXLIX AE 42a, MA'da bulunmamaktadır.

CL AE 42a, MA'da bulunmamaktadır.

6 Şaldı bu gice bezmümüze ol mehi felek
İki gözile bakdı bize şanma Ferkadân

7 Ol serv-şad kenâr ola dirseñ Hüdâiyâ
Kıl sîm ile zerûñ kemeri gibi der-miyân

CLI

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Olupdur lâle ruhsârunda hâlûñ ey saçı miskîn
Sevâd-ı çeşm ü sevdâ-yı süveydâ-yı dil miskîn

2 Giyürdüñ egnüme bir kıymeti sengin siyeh hil' at
Cefâ sengin urup ben nâ-tivâna itmedüñ sen kîn

3 O yârûñ şevk-ı dîdâriyla söyle olmuşum bîdâr
Kamu deryâlar uyur uyumaz bu çeşm-i ' âlem-bîn

4 Gül-i gül-zâr-ı şâm iken kamer bahş itse hüsnüñle
Virür reng aña yüz alıyla ol ruhsâr-ı mihr-âyîn

5 Hüdâyî'yüm haş-ı yâkût-ı lâ' lûñ görmesem bir ân
Cemâlûñ muşhafı hakkı yazılmaz bu dil-i gamgîn

CLII

*fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün**

1 Ğamdan öldüm cân u dil tenden müberrâdur bugün
Lutf idüp rûhum gelürseñ hâne tenhâdur bugün

2 Ey perî gel bu dil-i dîvâne 'i zencîre çek
Nev-bahâr-ı ' ârîzuñ şevkile şeydâdur bugün

3 ' Ahd ü peymân eylemişdi dün mey-i gülgûna dil
Lal-i nâbuñ şevkine peymâne-peymâdur bugün

4 Meclis-i ' aşkuñda nâlem ney nevâlem hûn-ı gam
Eşk-i sâkî çeşm-i pür-hûn câm-ı şahbâdur bugün

CLI AE 42b, MA 45a.

^{2/} giyürdüñ:giyürdi MA.

^{3//} uyur:olur MA.

^{5//} gamgîn:miskîn MA.

CLII AE42b, MA 45a.

* Bu şiirin 4 ve 5. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

5 Gel berü ey mäh sensin eksügi bezmüñ hemân
Yohsa esbâb-ı tarab cümle müheyyâdur bugün

6 Ey Hüdâyî ol perişānum gelürse bezmümüz
Ġayret-i cem‘ iyyet-i necm-i Şüreyyā’dur bugün

7 Yārini bir gün gelem diyü şalan ferdālara
Ol kıyāmet kāmēt ol serv-i dil-ā[rā]dur bugün

CLIII

*mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün**

1 Acıtdı benî ayırup ol kân-ı nemekden
Mânend-i şehâb ağlarisem n’ola felekden

2 Döndürdügi yitmez mi degirmende daķıķe
Devrân bizi daķi geçürür ince elekden

3 Bulmadı nazîrin o mehüñ ins ü melekde
Âhumla yaşum geçdi simākile semekden

4 Seng-i rehüñe yüz sürenüñ kıymetini bil
Zîrâ zer-i nābuñ bilinür qadri mihekden

5 Hâl-i ruḥuñı yüz sürüp öldükde mezârum
Güm güm öte âvāze-i tesbîḥ-i melekden

6 Âyîne-şıfat mazḥar-ı envâr-ı cemālüm
Şûfî ne ‘aceb ḥalka görinsem kepenekden

7 Nûr-ı felegüñ gökde ider bağrını biryân
Mihrüñle Hüdâyî eger âh itse yürekden

CLIV

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Cāme-i mâ’î ile gökde Mesîḥâ’sın sen
Âsmân içre yaḥûd mihr-i mücellâsın sen

2 Mâ’iler giy yaraşur egnüñe çün eşk-i yetim
Âbda ḥâşıl olan gevher-i yektâsın sen

CLIII AE 42b, MA 45b.

* Bu şiirin 4. beytinin ikinci mısraı ile 5. beytin birinci mısraı MA’da bulunmamaktadır.

³/ melekde:melekden MA.

⁴/sürenüñ kıymetini bil:sürüp olduğda mezârum MA.

CLIV AE 43a, MA 45b.

²// gevher:birdir MA.

3 Āb-gün cāmede ey gönçe dehānum gūyā
Tāze kopmış şuya konmuş gül-i ra' nāsın sen

4 Ya perīsın güzelüm şişe-i efsūn-gerde
Çemen-i cānda yaḥūd serv-i dil-ārāsın sen

5 Mā'il olsa saña dil-teşne Hüdāyī ne ' aceb
Bir içim tāze vü ter āb-ı muşaffāsın sen

CLV

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

1 ' Āşık olmuş dilberüm bir yār-i bī-hemtā iken
Bülbül olmuş bāğ-ı ' aşka gönçe-i zībā iken

2 Bende-i ednāsı olmuş bir güzeller şāhınūñ
Pāye-i kadd-i bülendi sidreden a' lāyiken

3 Bir saçı miskinūñ almış başına sevdāsını
Ḥalk-ı ' ālem zūlfine āşüfte vü şeydāyiken

4 Ḥükm geçmez emrine rām itmege ol serveri
Şekl-i ebrūsı berāt-ı ḥüsnine tuğrāyiken

5 Tolanur her gice varup ol mehūñ menzillerūñ
Şubḥ-ı ḥüsne ruḥları mihr-i cihān-ārāyiken

6 Ey Hüdāyī ḥamdü-lillāh böyle gördük ol mehi
Dem-be-dem ' uşşāka kārı nāz ü istiğnāyiken

CLVI

me'ülū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

1 Geçmez olunca cān u dil ol la' l-i nābdan
Āvāzeler gibi ki kesilmez şarābdan

2 Gör perde-i ' inebde gelüp duḡter-i rezi
Ey gizlü genc uman bu cihān-ı ḥarābdan

3 Mey-ḥānede ayak başıcaḡ yir mi bulunur
Devr-i lebūñde rehne çekilmiş kitābdan

4 Ḥaylī şudā' virdi bize pendi nāşıḥūñ

^{CLV} AE 43a, MA'da bulunmamaktadır.

^{CLVI} AE 43a, MA 45b.

Mey sür ki sâkî o baña yegdür gül-âbdan

- 5 Yegdür ğam-ı lebûnle Hüdâyî fakîrûne
Hum-ĥâneler ĥazâyin-i Efrâsiyâb'dan

CLVII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cihân kaydından âzâdum ğarîbüm nâ-murâdam ben
Ne 'azlüm var ne naşbum var ne ğuşşam var ne şâdam ben

- 2 Yoluñda döne döne ĥân mânüm eyledüm berbâd
Ĥas u ĥaşâk-i dehri yile viren gird-bâdam ben

- 3 Tenümde tâze dâğumdur ser-â-ser ĥil' at ü tâcum
Melâmet mülkine Key-ĥusrev'üm yâ Key-ķubâd'am ben

- 4 Dirîĝ itme cemâlün çeşm-i pâkümnden ki yoluñda
Yaşum etfâl gibi pâk bâzû pâk-zâdam ben

- 5 Degişmezsem behişti ĥâl-i gendüm kevn-i dildâra
Hüdâyî olmayayım 'âlem içre ibn-i Âdem ben

CLVIII

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gönlüm eĝân eyler ol zülf-i Hümâ-pervâzdan
Şayddur feryâd ider şan pençe-i şeh-bâzdan

- 2 Ĥ'âba vardum şanma ey Yūsuf-cemâlüm göz yumup
Çeşm-i cânüm seyr ider dîdâruñı açmazdan

- 3 Kana ĝarķ olsun demidür kelle-i bî-devletüm
Ayrılbudur tiĝ-i ĥün-rizüñ gibi dem-sâzdan

- 4 Ben niyâz itdükce ol şeh nâza âheng itmede
Dil nevâlar itse ney gibi ne ğam şeh-nâzdan

- 5 Ey Hüdâyî inlesem n'ola dem-â-dem ney gibi
Farķ olunmaz bu ten-i zerd ü nizârum sâzdan

⁴// o baña:ol kime MA.

⁵// ĥum-ĥâneler:meĥâneler MA.

CLVII AE 43a, MA'da bulunmamaktadır.

CLVIII AE 43b, MA'da bulunmamaktadır.

CLIX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Şād olur dil işigün aña mekân olduğıçün
Sevinür mü 'min olan yiri cinân olduğıçün
- 2 Ravza-i dīde-i ğam-dīde pür-envār oldı
Mihr-i ruhsār-ı nigāra nigerān olduğıçün
- 3 Cümle gözler anı gözler nitekim mālū nücūm
Kime kılsun nazar ol şāh-ı cihān olduğıçün
- 4 Mağribī gibi bulur kanda ise anı raķīb
N'eylesün gizlenüp ol genc-i nihān olduğıçün
- 5 Mār-veş taş başına müdde' ī-i dil-şikenün
Vācibü'l-ķatl dü rüy ü dü zebān olduğıçün
- 6 Şāhib-i nām u nişān ola Hüdāyī umarum
Segi adına vü sengine nişān olduğıçün

CLX

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Yine gül geldi olup husrev-i evreng-i çemen
İdelüm gel berü bülbül gibi āheng-i çemen
- 2 Sebz-reng itdi zemīnī vü zamān şafhasınuñ
Yazmağa naķş-ı bahārı aña erjeng-i çemen
- 3 Güñ yüzüñle niçe bir tutıla āyīne-i āb
Gāh olur kim tutar anuñ yüzini jeng-i çemen
- 4 Niçe beñzer haķ-ı ser-sebz ü muķarrāña senün
Müteğayyir olur ey dil ki olur reng-i çemen
- 5 Dil-i maķzūn-ı Hüdāyī gibi gördükde yüzün
Güldi açıldı hemān gonçe-i dil-teng-i çemen

CLXI

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Meded öldüm şun ol āb-ı hayātı sāķıyā gelsün
Giyāh-ı huşke feyz irsün yine neşv ü nemā gelsün

CLIX AE 43b, MA 'da bulunmamaktadır.

CLX AE 43b, MA 'da bulunmamaktadır.

CLXI AE 43b, MA 46a.

- 2 Pür it sürh-âbile sâkî uyar qandîl-i câmı gel
Şeb-i târik-i ‘uşşâka yine nûr u ziyâ gelsün
- 3 Teveccüh kıl şaf-ı ehl-i niyâza nitekim mihrâb
Ser-efrâzân-ı ‘âlem ser-fürû itsün saña gelsün
- 4 Dilerseñ ‘aşk-ı pāk-i yâri sîneñ çāk çāk eyle
Çoğ it revzenlerin kaşruñ aña her dem hevâ gelsün
- 5 Hüdâyî iç mey-i ‘aşk-ı neşât-efzâ vü gam gâhî
Ki mir’ât-ı derûnuñdan keder gitsün şafâ gelsün

CLXII

*fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilûn**

- 1 Qandasın gel seni ey husrev-i hûbân-ı cihân
Merdüm-i dîdelerüm aramadan terledi qan
- 2 Bir vefâlar kılcı yârimiş ey şeh tîguñ
Göreyin boynuma şalsun koluñ olup ‘uryân
- 3 Kana ğark olsa tenüm ola ğarîk-ı rahmet
Tek beni Ka‘be-i kûyuñda sen eyle qurbân
- 4 Dostum qavl-i belâdan beni şanma ki dönem
Şinsa ger kâse-i ser şınmaya ‘ahd ü peymân
- 5 Pîr-i peymâne-keş-i kûy-ı harâbâtum kim
Tıramam olmasa destümde‘ aşâ-yı pîrân
- 6 Ey Hüdâyî bite ravzamda benüm mihr-i giyâh
Hâk iderse tenümi haţt-ı ğubâr-ı cânân
- 7 Oldı tâvûs-ı gülistân-ı ma‘ânî tab‘um
Yiridür bâğ-ı melâhatde iderse cevlan

²/ sürh-âbile:râciyle eyâ MA.

CLXII AE 44a, MA 46a.

* Bu şiirin 6.beytinin birinci mısraı ile 7. beytinin ikinci mısraı MA’da bulunmamaktadır.

¹// aramadan:ağlamadan MA.

²// koluñ olup:koluñı ol MA.

³/ olsa tenüm:eyler iseñ MA.

⁵// tıramam olmasa:duramam olmadı MA.

CLXIII

*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün**

- 1 Olsa mihrüñle müşerref n'ola kalb-i vîrân
Bulur ey mäh-ı şeref çünkü mekîn ile mekân
- 2 Varayın hânkah-ı kūyuña cānum süriyü
Güsfeñ-i dil ü cānı aña iletüp qurbân
- 3 Gün göre gamzeñe üftāde geçermiş nāvek
Göreyn yirlere geçsün anı ey kaşı kemân
- 4 Yüzüñe kimisi gül kimi güneş dirse n'ola
Bir niçe veçhile cāyızdır oqınmağ Qur'an
- 5 İtleri içre baña gerçi ki bir taş urdı
Beni mümtāz-ı cihān eyledi beyne'l-akrân
- 6 Ne 'aceb teng-dil olup tırılursa cānum
Şalınur teng kabālar giyüp ol serv-i revân
- 7 Yūsuf-ı Mısr-ı sühan oldı Hüdāyî bendeñ
Ġam degül olsa sitem-dide-i ihvān-ı zamân

CLXIV

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Şarāb-ı aşkı biter tende tābı n'eyleyeyin
Hayāl-i hālî yatar gözde h'ābı n'eyleyeyin
- 2 İki gözüm yoluña dökmezise gevherler
Neme yarar be bu 'ayn-ı 'azābı n'eyleyeyin
- 3 Şudā' -ı ğuşşañile sākıyā bu serhōşdur
Şarābı sür baña yoksa gül-ābı n'eyleyeyin
- 4 Bu dāğ-ı sīnemi hırkamla setr idersem olur
Ya hırkam üzre bu dāğ-ı şarābı n'eyleyeyin

CLXIII AE 44a, MA 46b.

* Bu şiirin 1., 3. ve 5. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

²/ süriyü:sevinür MA.

⁶/ tırılursa:şarılursa MA.

CLXIV AE 44a, MA 46b.

* Bu şiirin sadece birinci beyti MA'da olup, devam eden beyitleri bulunmamaktadır. Ancak bir önceki şiirin 2. 4. 6. ve 7. beyitleri MA'da bu şiirin devamı olarak yazılmıştır.

¹// hālî:h'ābı MA.

- 5 Yanuñda bunca haṭām ey şeh-i ḥuceste ḥiṣāl
Ṭutam ki ‘afv olına yā ḥicābı n’eyleyeyin
- 6 Meded meded saña mestāne varıcaḡ giceler
Yoluñda dāmenüm aňan kilābı n’eyleyeyin
- 7 Hüdāyī nāle-i ‘uṣṣāka olmasa dem-sāz
Nevā-yı nāy u ṣadā-yı rebābı n’eyleyeyin

CLXV

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Lebün yiter baña geçdüm şarābı n’eyleyeyin
Çeküp soñında bu deñlü ‘azābı n’eyleyeyin
- 2 Naşihatün ṭotalum diñlemek gerek nāşih
Ya bu terāne-i çeng ü rebābı n’eyleyeyin
- 3 O ğonçe Ka‘be yüzinden niḡābın itmedi ref‘
Açılmadı aradan bu ḥicābı n’eyleyeyin
- 4 Baña yiter ğam-ı la‘l-i nigārum ey ḥ‘āce
Yinür mi dāne-i dürr-i ḥoş-ābı n’eyleyeyin
- 5 Bu derd-i ‘aşka devā şormazam ṭabībe varup
Benüm su’ālüme yokdur cevābı n’eyleyeyin
- 6 Mişāl-i ḥaṭṭ-ı ruḡuñ dil ğamını yazmayıcak
Kilk ocaqlara yansun kitābı n’eyleyeyin
- 7 Hevāyī oldı Hüdāyī şehirde jāle gibi
Görince ol yañağı āftābı n’eyleyeyin

CLXVI

*mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün**

- 1 Bād-ı ḥazān eşer komadı berg ü bārdan
İtdi cüdā süheyl-i güli nev-bahārdan
- 2 Gülbāng-i mürġ şanma ṣadā-yı ceresdür ol
Göçdi bu şeb kavāfil-i gül mürġ-zārdan

CLXV AE 44b, MA’da bulunmamaktadır.

⁶// Bu mısraın vezni bozuktur.

CLXVI AE 44b, MA 46b.

* Bu şiirin 5-10 arası beyitler MA’da bulunmamaktadır.

- 3 Berg-i Һazān degül güle bülbul şabâyile
Gönderdi nāmeler varak-ı zer nigārdan
- 4 Maḥşer güninde şanki dökilür yire nücūm
Berg-i Һazān ki nāzil olur şāḥsārdan
- 5 Bergüñ şikeste āyīne-i ҡalbi varise
Düşmişdür ayru bir gül-i ra‘ nā-‘ izārdan
- 6 Bağ içre şekli ҡana boyanmış yatur varak
Beñzer ki bir җabanca yimiş rüzgārdan
- 7 Şavt-ı Һazīn ile okur āb-ı revān gibi
Güş eyledüm bu beyti leb-i cūybārdan
- 8 Besdür numūne bağ cihān-dīde ‘ārife
Vīrān sarāy-ı Һusrev-i İsfendiyār’dan
- 9 Gel gel naşīḥat isteriseñ bu zamānede
Bu Һaste-i belā-zede-i Һaksārdan
- 10 ‘İş it nihānī sāķī-i sīmīn-‘ izārile
Nevmīd olma raḥmet-i Perverdigār’dan
- 11 Bu gülsitāna çünki Hüdāyī ҡonan göçer
Bir lahza ḥālī olma mey-i ğam-güsārdan

CLXVII

mef’ülü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

- 1 Ḥayl-i bahār sürdi yine sebze-zārdan
Bād-ı Һazān ҡoyıldı yemīn ü yesārdan
- 2 Verdi nişāne al varaklarla şaḥn-ı bağ
Cāy-ı neberd-i Rüstem ü İsfendiyār’dan
- 3 Yıkdı nihālī şadme-i āfāt-ı rüzgār
Yüz yire ҡodı berg düşüp şāḥsārdan
- 4 Ҷamı o dem ki kām-ı ‘aķīķ idi kūh u deşt
‘Aks-i ruḥ-ı süheyl-i gül-i nev-bahārdan

5 Dāmān-ı pāki berg-i gülün çāk olup yatur
Gülşende zaḥm-ı nāḥun-ı dil-düz-ı ḥārdan

6 Olmış benefşenün ḳadi ḥam ‘ārızı kebūd
Ḍarb-ı ṭabanca-i elem-i rüzgārdan

7 Bustān u bāğa geçdügi rengi geçer saña
Şaḳm Hüdāyī bu felek-i ḥīle-kārdan

CLXVIII

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1 Göreyin Ka‘be-i ruḥsāruñı pür-nūr olsun
Görsün erbāb-ı şafā şevḳile mesrūr olsun

2 Genc-i ‘aşḳuñ niçe bir sīnede olsun mestūr
Açalum ‘āleme gel gün gibi meşhūr olsun

3 Bir nazarla baḳanuñ saña hey ādem cānı
Gözi iblīs gibi kör ü yiri gūr olsun

4 Dost yolına giren ‘āşıḳa besdür bir post
Ḥ‘ācenün giydügi sincābile semmūr olsun

5 Yandı pervāne gönül nārına şem‘-i ruḥuñuñ
Dilerüm Ḥaḳ‘dan anuñ yatduğı yir nūr [olsun]

6 Ele al āyīne-i ḳalb-i şafā-āyīnüm
Nazaruñdan niçe bir pādişehüm dūr olsun

7 Senden ayruğa Hüdāyī nazar itmez güzelüm
Ḥüsñile ger melek-i ‘adn ü gerek ḥūr olsun

CLXIX

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1 Ḳaçsañ ‘aceb mi sīneden āhū-yı Çīn’sin
Nāz eyleseñ saña yaraşur nāzenīnsin

2 Ḥōş geldün ey ḥamāme-i ferruḥ-peyām-ı dost
Güyā ki peyk-i vaḥy-i resül-i emīnsin

3 Sultān-ı çār-ḳaşr-ı sipenc ise mihrsin

CLXVIII AE 45a, MA’da bulunmamaktadır.

CLXIX AE 45a, MA’da bulunmamaktadır.

İklīm-i heft-ḥüsne şeh-i kām-bĩnsin

- 4 Ey mäh varma meclis-i a' dāya şem' -vār
İl saña dimesünler erāzil-nişĩnsin

- 5 Göñlinde mesken eyledüñise Hüdāyī' nũñ
Mü'min mişāl sākin-i ḥuld-ı berĩnsin

CLXX

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 'Uşşāķın öldüren şeh-i pür-kibr ü kĩnsin
Kāfir misin ki kätıl-i erbāb-ı dĩnsin

- 2 Ol şems-i evc-i ' işmete beñzetme kendüñi
Zālimdür ol sen aña zāhĩr ü mu'ĩnsin

- 3 Zülfüñ ḥarāmĩ çeşmüñ anuñ dide-bānları
Ey şem' -gāh olursin erāzil-nişĩnsin

- 4 Merdümlik eyle gözden ırağ olma bir nazar
Nūr-ı sevād-ı dide-i ehl-i yaķĩnsin

- 5 Ğam ḥūnıdur bu tekyede zādü'l-müsāfirĩn
Alduñsa ḥişşe merd-i kanā' at-güzĩnsin

- 6 'İsĩ gibi Hüdāyī kelāmuñda rūḥ var
Güyā ki hem-dem-i dem-i rūḥü'l-emĩnsin

CLXXI

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Ḥüsñüñ ḥalel bulurdı ḥaṭ-ı müşg-bārdan
Deryā mükedder olsa bir avuç ğubārdan

- 2 Añla ḥaṭuñla kanlu yaşum mācerāların
Mihnet çemenlerinde aķan cūy-bārdan

- 3 Güller kızardı gördi seni seyr-i bağda
Reng aldılar o mihr-i ruḥ-ı tāb-dārdan

- 4 Yol gözlerüm nücūm-ı reh-i Kehkeşān gibi
Kırtar beni gel ey yüzi mihr intizārdan

CLXX AE 45b, MA'da bulunmamaktadır.

CLXXI AE 45b, MA'da bulunmamaktadır.

- 5 Nûş idelüm şu ƙan olacağı gel ey refîƙ
Demdür ki acımız alavuz rûzgârdan
- 6 Rindâna bezm odur içicek yârile müdâm
Câm u şurâhî ola şığâr u kibârdan
- 7 Sürme Hüdâyî bendeñi bir pîr-i ğarîbdür
Şâhum ol âstân-ı sipihr-iqtidârdan

CLXXII

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Gel 'ibret al bu seyr-i sarây-ı ħarâbdan
Ƙalmışdur anca ħusrev-i Efrasiyâb'dan
- 2 Bir gün düşer döne döne devri tamâm olur
Umma sebât nüh-felek ü nüh-ķibâbdan
- 3 Ser-çeşme-i ħayâtdan ey ħ'âce yursun el
Olursa âftâbuñ eger âftâbdan
- 4 Sultân odur ki zemzeme-i kerre-nây-ı şâh
Fark olmaya yanında tanîn-i zübâbdan
- 5 Her kim ki geldi maĥşere ser-mest-i câm-ı 'aşƙ
Ƙurtuldu ķîl ü ƙâl-i su'âl ü cevâbdan
- 6 Elden ƙoma Hüdâyî şaƙın 'aşƙ câmını
Varınca şeyb-i şeybe zamân-ı şebâbdan
- 7 Her kim düşerse ayağa baş üzredür yiri
Fehm it bu sırrı sâğar içinde şarâbdan
- 8 Öldükde lutf-ı tab' uma şâhid yiter sözüm
Gül gitse bûyı zevķın alurlar gül-âbdan

CLXXIII

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Virdi nişâne câm-ı mey ol la' l-i nâbdan
Sâķî pür itdi dürrile ağzın ħabâbdan
- 2 Yaş kim duĥân-ı âteş-i dilden döker gözüm
Ĥünâbelerdür ol ki dökilür kebâbdan

CLXXII AE 45b, MA'da bulunmamaktadır.

CLXXIII AE 46a, MA'da bulunmamaktadır.

- 3 Hāk-i rehūnde tek baña yir vir ‘ Alīlik it
Olsun Yezīd yüz çeviren Bū Tūrāb’dan
- 4 Devr-i lebūnde devri tamām oldı sāğaruñ
Çekdi elini her kişi cām u şarābdan
- 5 Bunca ser-i ‘ azīze yazıklar o serverūñ
Farkı yoğ işiginde sıfāl-i kilābdan
- 6 Yegdür ser-i Hüdāyī’ye bir neş’e cām-ı ‘ aşk
Tāc-ı kabādan efser-i Efrāsiyāb’dan

CLXXIV

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Hālūme yanmaz dili ‘ aşkuñla sūzān olmayan
Kimseye rahm eylemez gögsinde īmān olmayan
- 2 Eşk başdan aşdı ğamzeñden necāt umsam n’ola
Tīğa yapışmaz ğarīķ-ı baħr-i ‘ ummān olmayan
- 3 Añlamaz zūlfūñle çāh-ı ğabğabuñda hālümüz
Niçe yıl ‘ ömrüm esīr-i bend ü zindān olmayan
- 4 Çeşm-i maħmūruñ gözüm yaşından itse n’ola zevķ
Mā’il-i āb-ı revān olur mı ‘ atşān olmayan
- 5 Ey Hüdāyī ğam yime ‘ uşşāk içündür vaşl-ı yār
Müsteħakķ-ı rahmet olmaz ehl-i ‘ işyān olmayan

CLXXV

NEVĀ-YI SULTĀ[N]

mef‘ūlū mefā‘īlū mefā‘īlū fā‘ūlūn

- 1 Bu sūzile dil nāle-i mestāne mi çeksün
Būlbūl çekecek bārı da pervāne mi çeksün
- 2 ‘ Āşık taleb-i meyle ħarābāta mı düşsün
Bir gevheriçün şıklet-i virāne mi çeksün
- 3 Le le le lel le li le le li yārile
Le le li dost o nāle-i mestāne mi çeksün

CLXXIV AE 46a, MA’da bulunmamaktadır.

CLXXV AE’de bulunmayıp MA 6b.

CLXXVI
KÜÇÜK DERVİŞ

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Ey dil yine bir gözleri şehbâza mı düşdün
Biñ derdile kurtulmuş iken nâra mı düşdün
- 2 Kaşd eyledi mât itmege ol rûh-ı revânum
Şad renc-i melâmetde sen açmaza mı düşdün
- 3 'Âşıklarun öldürmege var niyyetün ammâ
Ben cân atarum ölmege sen nâra mı düşdün
- 4 'Uşşâkı helâk itmege tutduñ yine emek
Cân-teşnedür ol bir (yed-i) şehbâza mı düşdün
- 5 Besdür bu kadar râz-ı dilün açma Yetimâ
Esrâruñ fâş itmege i' câza mı düşdün

CLXXVII

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

پامال توکستم چوغبار حرم تو
شد پاره من منزل مه درقدم تو
رحمي که مراخسته دل و زاروزبون کرد
بيداد فلک طعنه زاهد ستم تو
ساقی رخ زردم زمی تاب نشد سرخ
شرمنده شدم از کرم دمبدم تو
ساقی تو دل نعمت رندان جانی
دیدیم بسی لطف و سخاو کرم تو
پرنور شوای دیده خونبار هدایی
سلطان جهان غم عشقم بدم تو

CLXXVIII

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

تادیده ام بهار خط سبزه زار تو
کستم چو جویبار چمن بیقرار تو
تیغی بکش مرا بکش ای شاه سرکشان
جانم فدای غمزه خنجر کذار تو

CLXXVI AE'de bulunmayıp MA 47a.

CLXXVII AE 46a, MA 47b.

CLXXVIII AE 46a, MA'da bulunmamaktadır.

کرباخذنک ناز بکش کربسنک جور
مختار ماست هرچه بوداختیار تو
درباغ لاله را نهلك هاله رانکر
کشتند خلق ارض وسما داغدار تو
میل دل هدایی مجنون زابرویت
پیوسته شد بسلسله مشکبار تو

CLXXIX

*mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün**

- 1 'Anber haṭuñ şemîmi ki yokdur çemende bu
Gülgün ruḥuñ nesîmi ki olmaz semende bu
- 2 Ben gül yañağuña semeni nice beñzedem
Ol ser-firâz-ı 'âlem ü bir ser-figende bu
- 3 Bu reng ü bûyî lâle görüp gül yüzünde dir
Bağrumda dâğum olmazıdı olsa bende bu
- 4 Atma yabana tîrûñi gönder begüm dile
Kim cân metâ' ı gibi geçer şöhretinde bu
- 5 Bildüm ne yüzden aḳduğınî âb-ı dîdemüñ
Bir kerre görmişidi cemâlün geçende bu
- 6 Sür kelâmı irdi kemâle Hüdâyînüñ
Yaḳdı çerâğ Husrev-i mülk-i süḥande bu
- 7 Didi buḥûr-ı bezme ḥaṭ-ı müşg-bâr-ı yâr
N'eyler 'aceb ki ben variken encümende bu

CLXXX

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Kays'a Mecnûn dimeñüz 'âḳıl u ferzânedür o
Kim ki bu silsileden olmaya dîvânedür o
- 2 Ka'be-i ḳalbümi gel yaḳma ḥalâlüm şimdi
Bir zamân kendü elüñle yapılan ḥânedür o

CLXXIX AE 46b, MA 47a.

* Bu şiirin 5 ve 7. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

⁶ Bu beyit AE'de bulunmayıp MA'da bulunmaktadır.

CLXXX AE 46b, MA 47a.

¹// olmaya:olmadı MA.

3 Dildeki sūzı ‘aceb görme ele āyīne al
Gör begüm sen de kimūñ şem‘ ine pervānedür o

4 Gele mi sīne-i şad-pāreme ol genc-i cemāl
Şeh-nişīn ola mı bir hāne-i vīrānedür o

5 Tīğler çekse gözüñ katl-i Hüdāyī‘ye eger
‘ Aceb olmaz ki mey-i nāzile mestānedür o

CLXXXI

mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

1 Kimdür yüzüñde bu haṭ-ı reyḥāna ṭa‘ n ide
Kāfirdür ol ki ḥazret-i Qur‘ān‘a ṭa‘ n ide

2 Şūfī ‘ itāb idüp gözüme ḥōr bakmadur
Ḥayvān ‘aceb degül mi ki insāna ṭa‘ n ide

3 Mīhr-i lebūñle dilde yanan tāze dāğlar
Lāyık budur ki mühr-i Süleymān‘a ṭa‘ n ide

4 Ey dīde şöyle ḳana boya kirpügümi kim
Deryālar içre pençe-ı mercāna ṭa‘ n ide

5 Zehr-āb-ı ‘ aşḳ-ı yāri içüp cāndan el yuyup
Ḥızr u Mesīḥ‘e çeşme-i ḥayvāna ṭa‘ n ide

6 Ger ḥāk ola tenüm umarum genc-i ‘ aşḳ-ı dost
Zāhir olup defīne-i pīnhāna ṭa‘ n ide

7 Şem‘-i hüdā olursa Hüdāyī‘ye ger delīl
Naẓmı Zuheyr ü Ḥusrev ü Selmān‘a ṭa‘ n ide

CLXXXII

mef‘ ūlū fā‘ ilātūn mef‘ ūlū fā‘ ilātūn

1 Ma‘ lūmdur murādum ol ṭab‘-ı pūr-şafāya
Zīrā begüm ne maḥfī cām-ı cihān-nümāya

2 Derdūñle ağlamakdan iki gözüm ağardı
Şan girdi iki merdüm āyīne-veş ‘ abāya

3 İtsün ğubār-ı āhuñ ḥam ḳāmetüm zer-endūd

⁵/ tīgler:tīgle MA. //nāzile:nābile MA.

CLXXXI AE 46b, MA‘da bulunmamaktadır.

CLXXXII AE 47a, MA‘da bulunmamaktadır.

Dilkeş olur be-ğāyet altun toz olsa yaya

- 4 Alma nukūd-ı şabrın virme raķibe vaşluñ
Cān Yūsuf'ını şatma ey ḥāce yok bahāya

- 5 Geh seng-i cevr-i kähra geh tırūñe nişān it
Tırmiş durur Hüdāyī senden gelen belāya

CLXXXIII

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Sen Mısr-ı hüsnüñ olalı sultānı Muşlī Şāh
Halk añmaz oldı Yūsuf-ı Ken' ān'ı Muşlī Şāh

- 2 Mihr-i ruhuñla dilde yanan tāze dāğdur
Gül-zār-ı 'ömrümüñ gül-i handānı Muşlī Şāh

- 3 Zülfüñ cefā ider baña kim kāfir eylemez
Yokdur meger ki dīnı vū imānı Muşlī Şāh

- 4 Geh geh unutma seng-i du' āyile yād idüp
Ta' mır eyle bu dil-i vīrānı Muşlī Şāh

- 5 Dīdār-ı dil-güşāñı iderken müşāhede
N'eyler Hüdāyī ravza-i rıdvānı Muşlī Şāh

CLXXXIV

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 N'ola reşk eylese Tūbī o kad-i bālāya
Bu meşeldür hased ednādan olur a' lāya

- 2 Benüm ol merdüm-i üftāde ki bir katre yaşum
Dem olur cūşa gelür dil avaz ider deryāya

- 3 Dil-i ma' mūrı gamuñ şöyle harāb eyledi kim
Beñzedür şimdi gören beyt-i Ebī Derdā'ya

- 4 Dād idem yād idüben rüz-ı kıyāmet senden
Bugün ey meh beni şalduklarūñı ferdāya

- 5 Ğam nihāyet buluban hicre olurdı ğāyet
Ey Hüdāyī çekebilsem o mehi tenhāya

CLXXXIII AE 47a, MA'da bulunmamaktadır.

CLXXXIV AE 47a, MA 47b.

CLXXXV

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Zülfünden ayrı geçti günüm āh u vāhile
Kaldum karañu gicede baht-ı siyāhile
- 2 Zindān-ı hicr olalı yirüm eyledüm figān
Rāh-ı ğamuñda silsile-i dūd-ı āhile
- 3 N'eyler kapuñda bu nice günāhile müdde'ī
Redd eyledi 'azāzīli Hāḡ bir günāhile
- 4 Şüret bulurdum āyīne gibi zamāneden
Ol meh müşerref itse benī bir nigāhile
- 5 Olsa Hüdāyī hicr-i haṡ-ı sebz-i yārdan
Hāk-i mezārı zeyn ola mühr-i giyāhile

CLXXXVI

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Göz açdı baḡdı kaldı ruḡ-ı yāre āyine
Beñzerse n'ola şüret-i dīvāra āyine
- 2 'Aks-i [ruḡuñā] ey meh-i ḡurşid-menzilet
Beñzer elüñde bir gül-i bī-ḡāre āyine
- 3 Olsa 'aceb mi dūr nazarı pāk ü ḡalbi şāf
İrdi şu gibi devlet-i dīdāra āyine
- 4 Māh-ı dü hefte gün yüzüñe beñzerüm dimiş
Var sāye göreyin o yüzi ḡara āyine
- 5 Sīnem Hüdāyī yiridür olsa delik delik
Oldı ḡadeng-i ḡamze-i dīdāra āyine

CLXXXVII

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

- 1 Gönülüm itse n'ola rüsvāyī benī dünyāya
Uḡradan başımı dildür ceresüñ ḡavḡāya

CLXXXV AE 47a, MA 48a.

²/ hicr olalı yirüm:bezm olalı hicr MA.

³/ Bu mısraın vezni bozuktur.

CLXXXVI AE 47b, MA'da bulunmamaktadır.

CLXXXVII AE 47b, MA 48a.

¹ / dünyāya:dünyāda MA.

2 N'ola bārān gibi başlarsa yaşum yağmaya
Virdi tātār gözün mülk-i dili yağmaya

3 Müntehā kâmeti hicriyle ölürsem yârün
Ravzamuñ servleri ta' n ideler Tübā'ya

4 Meh gibi nūr-ı şafasıyla olur rüşen-dil
Kim muķārın ola ol şems-i şeref-baḥşāya

5 Ey Hüdāyî ayağı tozu тұrurken yârün
Ser-fürü eylemezsin tāt-ı ser-i Dārā'ya

CLXXXVIII

*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün**

1 Devlet kapısı mey-kededür bu zamānede
Şākî durur viren elin ol āstānede

2 ' Aşķ olsa bir gönülde ider āh-ı āteşin
Dūdından añlanur eger od olsa ḥānede

3 Şol muṭribün ki şavtı fenādan ḥaber virür
Gördüm bu beyti okudı gāhî terānede

4 Fānî cihāndan āḥir uçar şāh-bāz-ı cān
Lā-büd ölür toğan bu kühen āşiyānede

5 Nüş idelüm çemende o serv-i çemān ile
Sākî şurāḥî varise bākî çemānede

6 Dökdüm yolına naķd-i dil ü şabrum ol şehün
Varum yoğum ne varise virdüm ḥazānede

7 Kılısun ḥazet zebāne-i āh-ı Hüdāyî'den
Ey bād-ı şubḥ o ḥusrev-i şirîn-zebāneden

CLXXXIX

*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün**

1 İrmez vişāle tālīb eger ' aşık olmasa

³// ravzamuñ:ravzanuñ MA.

⁴// muķārın:muķābil MA.

CLXXXVIII AE 47b, MA 48a.

* Bu şiirin 5. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

²// olsa:yansa MA.

CLXXXIX AE 48a, MA 48b.

* Bu şiirin 4. ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

Virmez kişiye devleti Hâk lâıık olmasa

- 2 Maĥbûb odur vefâlar ide derdmendine
N'eylerler ol ħabîbi eger ĥâzık olmasa
- 3 Sükkerle beslemezdi anı ĥ'âce dâıimâ
Tûĥî eger ĥadıĥ-i lebûñ nâĥık olmasa
- 4 İtmezdi meyl aña meges ü mûr-ı cân u dil
La' lûñ miĥâl-i şehd ü şeker fâıık olmasa

- 5 'Âĥıkdur eyleyen seni ĥüsnile dâstân
'Azrâ'yı kim bilürdi eger Vâmık olmasa

- 6 Esrâr-ı 'aşķuñı yise ĥayrânuñ olsa dil
Ėayruñ şarâb-ı la' lin içüp fâsık olmasa

- 7 Yaķmazdı dâĥ-ı mihrüñi gögsine şubĥ-veĥ
Yoluñda ger Hüdâyî ķuluñ şâdıķ olmasa

CXC

me'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fa'ûlûn

- 1 Bir mâhı çeker sineye şol kim gicelerde
Rûşen-dil olur hâle gibi devr-i ķamerde
- 2 Manşûr-ı dili ķıldı saçı dârına ber-dâr
El-minnetü-lillâh ki hele ķomadı yerde
- 3 Bir ķadd-i elif 'aşķını bilsem n'ola ancaķ
'Ayb olmaya zâhid ki hûner bir gerek erde
- 4 Ėabrûmde işigüñ taşın özler dil ölrken
Görür ķişi başı yaraĥın vaķt-i seferde
- 5 Şevķile virür câmı yüzüñ görse Hüdâyî
Şol şem' gibi kim söyünür vaķt-i şeķerde

CXCI

fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlâtûn fe'îlûn

- 1 Kim ki göz açdı ĥarâma şonı vardı bâda

⁷// şâdıķ: 'aşık MA.

CXC AE 48a, MA'da bulunmamaktadır.

CXCI AE 48a, MA 48b.

¹/ ĥarâma: şarâba MA.

Baňa bu nükte '[i] remz itdi ħabāb-ı bāde

- 2 Dānesin sübhā vü āyīni vuđū eyleriseñ
Mürğ-ı rūḥuñ uça geh sidrede geh Tübā'da
- 3 Kesb-i gencīne-i 'ırfān idegör kim dem olur
Gelmemiş gibi olasin bu ħarāb-ābāda
- 4 Mest olup 'aşķile bir pāyeye baş pāyüñi kim
Gele aşķāb-ı şafā saña mübārek bād'a
- 5 Deyr-i dünyānuñ eger şüretine bakmaziseñ
Nūr-ı dīdārı Hüdāyī göresin 'uķbāda

CXCII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Girmegiçün Qays 'uryān oldu Leylā koynına
Rūzgār ol nā-murādı şaldı şahrā koynına
- 2 Anuñiçün böyle 'uryān oldu abdālān-ı 'aşķ
Ḥāce-i dünyā gibi koymaya dünyā koynına
- 3 Yüz süriyü tavf ider 'uşşāk işigün Ka'besin
Döndiler kurbāna gelmiş 'īd-i adḥā koynına
- 4 Toğmadı şems-i vücūduñ gibi bir ferzend-i pāk
Ümmehāt-ı çār kim girdi nüh ābā koynına
- 5 Pākdür qalbi Hüdāyī'nüñ gel itme ictināb
Gir ḥamāyil-veş anuñ ey verd-i ra'nā koynına

CXCIII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gül gibi bir kez seni kim koysa cānā koynına
Girmezise ğam yimez cennetde ḥūrā koynına
- 2 N'ola rūşen-dil olup raķş ursa fānūs-ı ḥayāl
Şāhed-i şem'i koyar her gice tenhā koynına
- 3 Deşt-i ḥüsnüñ kurdısın kapmağa cānlar kuzısın
Gitme yabana gele 'uşşāk-ı şeydā koynına

CXCII AE 48a, MA'da bulunmamaktadır.

CXVIII AE 48b, MA'da bulunmamaktadır.

4 ‘Āşıkun eşkile al olur dem-â-dem sînesi
Mest-i medhûşun dökülür içse şahbâ koynına

5 Tîguñ ‘uryân idüp çekdi Hüdâyî sîneye
Çekdi bir maḥbûbı şoydı koydı güyâ koynına

CXCIV

*fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün**

1 Düşdi gönlüm yine bir serv-i ḥırāmân eline
Mürğ-ı pür-beste gibi kim düşe oğlan eline

2 İki göz mecnûn anı sürme ider sultānum
Ḥāk-i pâyün ki gire ehl-i Şıfāhân eline

3 Kõlına ala seni seyr ide lâyıķ mı raķīb
Şāh-bāzı ne revādur ala diḥkân eline

4 Turesin şāne idüp çekmese tarrār diyü
Almaz idi anı ol zülf-i perişān eline

5 Şun pey-â-pey ayağı billāh eyā pîr-i muğān
İtme muḥtāc bizi sākî-i devrân eline

6 Yād-ı la‘lûñle gözüm merdümi kanlar aķıdur
Vird ider zikrûñ alup sübḥa-i mercân eline

7 Göñlini alsañ ele n’ola Hüdâyî kuluñuñ
Aldı ‘ār eylemedi mûrı Süleymān eline

CXCV

mefā‘ilün fe‘ilâtün mefā‘ilün fe‘ilün

1 Ğamuñla ağlayu ağlayu oldu nergis ü lâle
Dökildi gözlerinüñ nûrı şanma andağı jâle

2 Maķām idüp ser-i servi çemende muķrî’ kumrî
Elif kaddüñ añup eyler maķām-ı rāstda nāle

3 Bu gice bir meh-i rûşen-derûnı sîneye çekmiş
Gererse gögsini tañ mı fezâ-yı çarḥda hāle

CXCIV AE 48b, MA 49a.

* Bu şiirin 2. ve 6. beyitleri MA’da bulunmamaktadır.

CXCV AE 48b, MA 49b.

³// tañ:ulu MA.

4 Tarar yürür kara zülfini ‘ arz ider ruḥı ālin
Diler bu ālile dil mürğın ala ol gözi ala

5 Hüdāyī ‘ āşıḳ u abdāl olmış ol yüzi mihruñ
Bürünse māh-ı şeb-ārā ‘ aceb mi bir kara şāla

CXCVI

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Kes başum dik nīze-i ser-tiz-i müjgān üstine
Baş olup tā kim tefevvuk idem aḳrān üstine

2 Sünbülüñdür yā otaḡuñ gūşe-i destārda
Sāye şalmış yā per-i mürgān Süleymān üstine

3 Ka‘ be-i kūyında ḳurbān ol diseñ ‘ āşıḳlara
Tañrı hestī ey ḡalīlim ḳan olur ḳan [üstine]

4 Çek elifler fırḳatile sīnem üzre tīḡuña
Fetha-veş yir ideyin baş üstine cān [üstine]

5 Yaraşur destüñde dīvān-ı Hüdāyī serverā
Ḥübdur gelse sefine baḡr-i ‘ ummān üstine

CXCVII

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Seng-i cevruñ kim yıkar bu ḳalb-i ḡayrān üstine
Menn ü selvādur iner Mūsā-yı ‘ İmrān üstine

2 Kes başum dik nīzeñe luṭf eyle ḳaldur ḡāḳden
Baş dik ya‘ nī beni ḡayl-i şehīdān üstine

3 Üstine yoksa ḳılıçlar mı tutar ebrūlaruñ
Çeşm-i cellāduñ niçün ḳanlar döker ḳan üstine

4 Zūlm-i çeşmüñ cānına geçmiş hilāl olmış ḳaşuñ
Düşmek ister dem-be-dem şemşīr-i bürrān üstine

5 Ey Hüdāyī ‘ āḳıbet girmek gerek ḡāḳ altına
Cān virürsin böyle çün ol genc-i pinhān üstine

CXCVI AE 49a, MA 49b.

^{2/} sünbülüñdür yā otaḡuñ: sünbülüñ yā otaḡuñ mı MA.

³ Bu beyit AE’de bulunmayıp MA’da bulunmaktadır.

CXCVII AE 49a, MA’da bulunmamaktadır.

CXC VIII

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gün yüzüñ göstermeyen ol meh-likādur dīdeye
Kaşdı bu yüzden baña cevır ü cefādur dīdeye
- 2 Çeşm ü bīñi zülfü fem baķduķca bir 'ālem virür
Gün yüzüñ āyine-i 'ālem-nümādur dīdeye
- 3 Baķsa mir'āt güle nūr-ı ruķuñdur gördügi
Ėayra baķduñ dirseñ ey meh iftirādur dīdeye
- 4 Ey gül-i sūrī cemālün görmek olmazsa naşīb
Kaşr-ı gül-zār-ı İrem mātem-serādur dīdeye
- 5 Ka' be-i kūyuña sa'y itsem Hüdāyī şām-ı Ėam
Her şerārī āhumuñ necm-i hüdādur dīdeye

CXC IX

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Lebūñle hem-dem olmışdur ezel firdevs bağında
Daķi ney-şekkerün kalmışdur ol lezzet dimāğında
- 2 Geçinür 'aşıķuñ şūfī velīkin dilden āhı yok
Ėalīlullāh geçer ammā tütün tütmez ocağında
- 3 Olur 'aşķ ehlinün her dem dili pūr-ķūñ gözi pūr-nem
Belī rindānuñ olmaz kim mey-i gülgūñ kabağında
- 4 Benüm baķt-ı siyāhumdur meger ol çeşm-i ķ'āb-ālūd
Ya āhū-yı Ėoten'dür uyķuya varmış yatağında
- 5 Hüdāyī Ėastenün Ėālīn şorarsañ ey řabīb-i cān
Seni özler niçe demdür yatur miķnet bucağında

CC

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Şuçum bī-Ėadd ü cürmüm bī-nihāyet yā Resūlallāh
Ėuluñam kapuña geldüm 'ināyet yā Resūlallāh
- 2 Dil olsa tende her bir ķıl zamān-ı 'ōmr yüz biñ yıl
Ėadīs-i luřfuñı itsem rivāyet yā Resūlallāh

CXC VIII AE 49a, MA'da bulunmamaktadır.

CXC IX AE 49a, MA'da bulunmamaktadır.

CC AE 49b, MA 50a.

3 Gele şol gün ki mağz [u] üstüh'ânlar qaynaya serde
Beni kıl zıll-ı lutfuñdan himâyet yâ Resûlallâh

4 Haşa bizden 'aṭâ senden olursa nola 'âdetdür
Reâyâdan güneş şehden ri'âyet [yâ Resûlallâh]

5 Niçe demler durur kim güm-reh-i tih-i dâlâletdür
Hüdâyî bendeñe eyle hidâyet yâ Resûlallâh

CCI

mefâ'ilün mefâ'ilün fâ'ülün

1 İşigüñde tenüm kıl yâre yâre
Olayın hizmetüñde pâre pâre

2 Başın kesseñ kesilmez zülfi senden
Ta'alluḡ itmiş ol zibâ-'izâra

3 Düşübdür dürr-i mengüşuñ meger kim
Miyân-ı baḡr-i ḡusnûñden kenâra

4 İñende âhumuz almasun ol şem'
Şaḡınsun nesne döymez rûzgâra

5 Tutişdı küştgîr-i 'aşkile dil
Hüdâyî idelüm Allâh oñara

CCII

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1 Ma'şuḡ odur ki şuḡ ola 'âşık-perest ola
Bir ḡuba dil vire mey-i 'aşkile mest ola

2 Himmetde ḡaddi gibi bülend ola râstî
Çün sâye serv yanına düşdükce pest ola

3 Açsa ruḡın kesâd ola bâzâr-ı germ-i mihr
Ḳadr-i refî'-i âyîne-i meh şikest ola

4 Mânend-i şem' mûnis-i aşḡâb-ı şevḡ olup
ḡum-ḡâneelerde hem-dem-i ehl-i nişest ola

⁴ Bu beyit AE'de olmayıp MA'da bulunmaktadır.

⁵// hidâyet:şefâ' at MA.

CCI AE 49b, MA'da bulunmamaktadır.

CCII AE 49b, MA'da bulunmamaktadır.

- 5 ‘Āşık odur Hüdāyī gibi kendüden geçüp
Mest-i müdām-ı bâde-i bezm-i elest ola

CCIII

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

نکین خاتم سر حلقه ولی و نبی
شه سریر سیادت محمد عربی
پراست سینه عبهر تو یارسول الله
چونور دیده مردم به پرده عنبی
توآمدی وشد از کاینات ظلمت کفر
بسان مه که هویدا شود به تیره سی
معلمست که خدای علیم و علامست
چرا لقب به تو امی شود فداک ابی
الی نوازش بیچاره کان امت تو
بکفت حق سبقت رحمتی علی غضبی
زقعر چاه ضلالت خدا خلاص کند
شفاعت تو شها هرکرا شود سببی
بده حیات ز آب کرم هدایی را
دران زمانکه بمیرد زتاب و تشنه لبی

CCIV

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hem-dem olmuş eşküm ile müzenüñ kebkebleri
Birbiriyle imtizâc itmiş meger kevkebleri
- 2 Ey Mesîhâ-dem lebün mihri dil-i ‘uşşâkda
Ruḥdur güyâ müşerref eylemiş kâlebleri
- 3 Tek yüzün şem‘ini göster mümdur pür-dâne-veş
Yanmağa bu tekye-i dehrün ışıq meşrebleri
- 4 Beyt-i Ma‘mūr ile hūrâyı göze göstermeye
Görse şüfî gonçe-leblerle tolu mektebleri
- 5 Ey Hüdāyī oldu ḥāmem lüle-i ‘aynü’l-ḥayât
Vaş idelden ol şeker-güftâr u şîrîn-lebleri

CCIII AE 49b, MA 50b.

CCIV AE 50a, MA’da bulunmamaktadır.

CCV

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Ālile aldı buse-i şîrîn-dilberi
Dökse şurâhî câma n'ola acı dilleri
- 2 Zülfün gamıyla Mânî-i âhum şehâb-veş
Nağş itdi levh-i çarha çıkup şekl-i ejderi
- 3 İş başa düşdi gördi ki 'aşkile Kūhken
Cânını virdi tişe-i merge tutup seri
- 4 Bir serv-ğadd ü lāle- ruḥuñ dāğ-dâridur
Kūhsâr-ı sînem içre bu şekl-i şanavberî
- 5 Hâk-i cevâhir-i kâdem-i yâre vâsıl ol
Sevdâ-yı hâmdur 'amel-i kîmyâ-gerî
- 6 Dendâna sîne yârümün olduğıcün şebîh
Baḥrūñ şadefleri tutar el üzre gevheri

- 7 Düşdi Hüdâyî baḥr-i ğama âşinâlığ it
Ey Hızr-ı pey-ḥuceste meded kıl elün al beri

CCVI

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Pāmāl itme beni zülf-i semen-büyüñ gibi
Serv-i nâzum himmetün 'ālî gerek boyun gibi
- 2 Cüst ü cūsımdan ğaraž her süyü cüy-ı eşkünün
Ârzû-yı rü 'yet-i dîdâr-ı dil-cüyüñ gibi
- 3 Devlet ol başuñ ki şāhâ şavlecân-ı 'aşkile
'Arşa-i kūyuñda ser-gerdân ola güyuñ gibi
- 4 Hâme-i tîrūñle levh-i sîne-i 'uşşâkuña
Nağş geçmek ey büt-i Çîn ü Hıfâ hūyuñ gibi
- 5 H'ân-ı vaşluñ iştiyâkı 'âşık-ı bî-çâre gel
Gözlerin dürd eyledi cânâ seg-i kūyuñ gibi

^{CCV} AE 50a, MA'da bulunmamaktadır.

^{7//} Bu mısraın vezni bozuktur.

^{CCVI} AE 50a, MA'da bulunmamaktadır.

6 Çekseler yaşuñ yürî sūy-ı harābāta müdām
Ey ten-i hākî seni anda çeken sūyuñ gibi

7 Ser-firāz olsun Hüdāyî ko begüm Manşūr-veş
Dār-ı dünyāda şalinsun boynuña müyuñ gibi

CCVII

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Dilā revādur olursañ bu 'āleme rüsvāy
Saña kaşı ğamını kim didi ki illere yay

2 Kitāb-ı gülşen-i rāz içre berg-i sünböldür
Şahīfe-i ruhuñ üzre bu haṭṭ-ı 'anber-sāy

3 Muḥayyer itmez idi diñledükce 'uşşākı
Hevā-yı 'aşqdan ey dil eger dem urmasa nāy

4 Bu şām-ı fūrkatî rüz-ı vişāle tebdīl it
Gel ey çerāğ-ı cemālî delīl-i nūr-ı Hudāy

5 Kaşuñ hilāle yüzüñ āftāba beñzetmiş
Hüdāyî gibi gelür mi cihāna rüsen-rāy

CCVIII

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Lebūñ ğamıyla şu kim cānını revān itdi
Özini hem-dem-i ervāḥ-ı qudsiyān itdi

2 Göñül dehān u miyānı ğamıyla cānānuñ
Cihānda kendüyi bî-nām ü bî-nişān itdi

3 Şerār-ı āhum eyyāma şeb-i firākuñda
Felekde çaḡ yirini fark-ı Ferḡadān itdi

4 Ben ol faḡīr-i tevān-ger-i dilüm ki devlet-i 'aşḡ
Beni serir-i ğama server-i cihān itdi

5 Hüdāyî bağlayalı nev-bahār-ı haṭṭuña dil
Bahār-ı 'ömrini bād-ı ğamuñ ḡazān itdi

CCVII AE 50b, MA 50b.

²// bu:o MA.

CCVIII AE 50b, MA 51a.

²// bî:bed MA.

CCIX

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Cân istese cânâne dime virmezem anı
Bî-minnet alur yoḥsa ecel virmez amānı
- 2 Olmaz ḥaṭ-ı yâḳūt-ı lebün gibi şafâ-baḥş
Taşvîr yazarsa n'ola cân virmeze Mânî
- 3 Emdür lebi her derde vü ḥikmet nedür ammâ
Ben ḥasteye ölsem de gelüp virmez amānı
- 4 La' line virem cânı diyü eylerüm ârām
Nez'e gelicek anuñiçün virmezem anı
- 5 Ol serv-i ḥurāmān elüne girse Hüdâyî
Em leblerini ḳoc belini virme zamānı

CCX

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Kūyuñ variken n'eyleyeyin bâḡ-ı cināmı
Cennetdür efendim bilene kendü mekāmı
- 2 Âyîne gibi 'âşıḳuñ olur naẓarı pāk
Yur âbile her laḫẓa anı eşk-i revānı
- 3 Bir vechile itdüm ki ruḥuñ levḥ-i dile naḳş
Taḥrîrümü seyr eylese ḥayrān ḳala Mânî
- 4 Engüştile ḥāme özini nisbet idermiş
Bir pâre yonardum elüme girse ben anı
- 5 Kes başumı ey gözleri ḥünî beni ḳurtar
Boynumda niçe bir götürem bār-ı girānı
- 6 Dölāba dönüp derdile ser-geşte Hüdâyî
Çarḫ-ı felege döne döne çıḳdı fiḡānı

CCXI

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 'Âşıḳuñ eşk ile bu dîde-i ḡam-dîdeleri
'Aşḳ deryāsınuñ oldu şadef-i pür-güheri

^{CCIX} AE 50b, MA 51a.

^{CCX} AE 50b, MA'da bulunmamaktadır.

^{CCXI} AE 51a, MA'da bulunmamaktadır.

- 2 Şemseler yazdı çıkup tāk-ı revāk-ı ‘arşa
Ol mehūñ gün yüzünūñ şevkine āhum şereri
- 3 Ka‘ be-i kūy-ı şafā-bahşma çün sa‘ y itdūñ
Yūri ey eşk-i revān yolda gerekdür yol eri
- 4 H̱ān-ı hūsnine hicāb oldu anuñçün ẖattı
Tā ki anı görenūñ kalmaya ẖakḱ nazarı
- 5 Dīde revzen açup elūñde kaşuñ seyr ider
Beñzer ol kaşra ki anuñ ola medd-i başarı
- 6 ‘Aşḱdan men‘ idemezsin beni sen ey nāşıḥ
Dil-i Mecnūn’a eşer itmedi pend-i pederi
- 7 Sāyesi üstüñe düşsün diriseñ ol servūñ
H̱āk-i rāh ol ki Hūdāyī saña budur düşeri

CCXII

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

- 1 Ol perī aldı benüm şabr u qarārūm geldi
Yine dīvāneyūm ol tāze bahārūm geldi
- 2 Karşu çıkḱsa ne ‘aceb şabr u qarār u dil ü cān
Gün gibi bu seḱer ol şāh-süvārūm cihānum
- 3 Gül gibi tāzeledi sīnedeki dāğlarūm
Yine yakdı benī ol lāle-‘ izārūm geldi
- 4 H̱amdü-lillāh ki gidüp derd ü belā-yı fūrḱat
Merhem-i sīne-i mecrūḱ-ı figārūm geldi
- 5 Ey Hūdāyī yine ḱurşīd gibi şevḱumdan
Şıḱmasam n’ola bütūn ‘āleme yārūm geldi

CCXIII

mefā‘ilūn fe‘ilātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn

- 1 Dilerseñ ola dilūñ pūr-şafā piyāle gibi
Müdām ayaḱı elden düşürme lāle gibi

CCXII AE 51a, MA 51a.

²/ qarār u: qarārūm MA.

CCXIII AE 51a, MA’da bulunmamaktadır.

- 2 Gelüp bu gice eyâ meh bizümle aḥşamla
Derûn-ı bezmümüzi rûşen eyle hâle gibi
- 3 Kıya kıya baķan ol ķara gözlü dilberümüñ
Göñül kebûterini bâz-ı zülfi ala gibi
- 4 Görince pertev-i mihr-i cemâlin ol mâhuñ
Hevâya münķalib oldum şeherde jāle gibi
- 5 Göñül vilâyetini eyledi ḥarâb u yebâb
Sipâh-ı ğuşşa ṭurup üstine ḥavâle gibi
- 6 Yime zamâne ğamını ki bezm-i ‘ âlemnden
Ecel seni götürür ‘ âķıbet nevâle gibi
- 7 Kitâb-ı ‘ aşķını cānâ Hüdâyî’nüñ öliceķ
Ma‘ ârif ehli yazup okıya risâle gibi

CCXIV

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Geçmeseydi baña ol ķaşı kemānuñ nâzı
Cāna zaḥm urmaz idi ğamze-i tîr-endâzı
- 2 Ṭâyir-i sidredür açmaz şanasın uçmaĝa bâl
Ķâmeti üzre anuñ zülf-i Hümâ-pervâzı
- 3 Nev-bahâr-ı ḥaṭ-ı dildâra ķatı mâyilsin
Bilürin ey dil-i dîvâne seversin yazı
- 4 Zülfi şayyâdına beñzer o gözi ḥunḥ‘āruñ
Şâhlar n’ola el üzre ṭutalar şeh-bâzı
- 5 Oldı dîvân-ı Hüdâyî şadeḫ-i baḥr-i naẓm
Ma‘ nî-i ḥâşıdur anuñ güher-i mümtâzı

CCXV

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Ḥûbdur fenn-i fitende ḥaṭuñuñ taḥrîri
Ḥûb-terdür aña nisbet lebüñüñ taķrîri
- 2 Göñlümüñ fikri vişâl idi firâķ oldı naşîb

CCXIV AE 51b, MA’da bulunmamaktadır.

CCXV AE 51b, MA’da bulunmamaktadır.

Hüküm-i takdîre kuluñ uymazımıñ tedbîri

- 3 N'ola meydân-ı cihân içre ser-âmed geçine
İşini başa çıkarmışdur anuñ şemşîri
- 4 Tâb-ı ruhsârı kıyâm itse olur dilde ziyâd
Nitekim rûz-ı kıyâmetde günüñ te'sîri
- 5 İ' tikâf itse Hüdâyî yiridür mey-kedede
Şimdi bir muğ-beçe-i deyr-i muğândur pîri

CCXVI

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Sürsün 'adûyı cennet-i kûyuñdan ol perî
Âdem yirine bağlaya lâyıķ mı bir ħarı
- 2 Başum ber-â-beri götürem çün du'â-yı seyf
Ger Ħaķ şalarsa boynuma şemşîr-i dilberi
- 3 Bir laħza dilden olmasa ħâlî ħamuñ n'ola
Ħoşdur muvâfıķ olsa kişinüñ birâderi
- 4 Âhum yeli hevâ-yı ħaķ-ı sebz-i yârdan
Pür itdi mevc-i ebrile deryâ-yı aĥdarı
- 5 Olsa 'aceb mi âhumuñ ey dil yeli bugün
Kendine mâyl itdi o serv-i sîmin-beri
- 6 Ben ħâk-i bî-vücûdı añup sögme dâyimâ
Yok yire žâyi' eyleme bunca güherleri
- 7 Ķalbinde nâr-ı miĥnet ü başında dūd-ı âĥ
Cism-i Hüdâyî bezm-i ħamuñ oldu micmeri

CCXVII

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Her kim özini la'lüñ ile hem-dem eyledi
Esrâr-ı ħayba niçe dili maĥrem eyledi
- 2 Zülfi nesîmi Ka'be yüzinden güzâr idüp
Âfâķı bād-ı kıble gibi ħoş-dem eyledi

CCXVI AE 51b, MA'da bulunmamaktadır.

CCXVII AE 52a, MA 51b.

- 3 İtdi kılına gūşe-i çeşmile iltifāt
Minnet Hūdā'ya kim elemüm 'ālem eyledi
- 4 Her şeb düşerse tañ mı yire şeb-nem-i nücüm
Çeşm-i sipihri dūd-ı dilüm pür-nem eyledi

- 5 Āhum haṭuñ gelince boyandı qaralara
Miskīn Hūdāyī öldi diyü mātem eyledi

CCXVIII

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 İsterüm şu gibi ol servüñ olam pāmālī
Kişinüñ himmeti kendine gerekdür 'ālī
- 2 Dirhem-i eşki döküp vaşluñı ister 'uşşāk
H'āceler Yūsuf için şanki dökerler mālī
- 3 Vaşlına hıdmet ile vāşıl olurdum yārūñ
Mücib-i cennet olaydı kişinüñ a' mālī
- 4 Hırka vü tācile gör şūfī-i mülhid-fi' li
Görmek istersen eger şekl-i har-ı deccālī
- 5 Dil-i maḥzūn-ı Hūdāyī yazılır kılsa nazar
Olmasun levḥ-i ruḥuñ naḫş-ı haṭuñdan ḡālī

CCXIX

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Lebine itme bedel āb-ı Hıẓr-ı dil-cüyı
Şarāb-ı cennete beñzer mi bir yaban şuyı
- 2 Çeküp durur saçı zencīre niçe şīr-i neri
Gözi düşürdi beyābāna niçe āhūyı
- 3 Beni gözetse gözüñ ḡamzeñ oḡlarıyla n'ola
Faḡīri gözlemedür merdüm olanuñ ḡūyı
- 4 Cihānı baḡr-i sirişke olurdı ḡarḡ itmek
Eger ki olmasa ey dil nigārumuñ kūyı

CCXVIII AE 52a, MA'da bulunmamaktadır

CCXIX AE 52a, MA 51b.

- 5 İşığını felege virmez ol şeh-i hüsnüñ
Hüdâyî şol ki cihân içre tıydu kapuyı

CCXX

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ülün

- 1 Tıtalıdan nâme-i 'aşkum cihânı
Okınmaz oldu Mecnûn dâstânı

- 2 Yed-i kudretle levh-i 'ârîzuñda
Yazılmış âyet-i seb'ü'l-meşânî

- 3 İriş kıddinde zülfine nigâruñ
Dilerseñ kesb-i 'ömr-i câvidânî

- 4 Olur bir demde yüz biñ mürde ihyâ
Tekellüm eylese ol rûh-ı şânî

- 5 Ne cevher vaşf ider dendân u la' lüñ
Hüdâyî'nüñ bu tab'-ı hurde-dânı

CCXXI

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Deldi dil şîşesini nâvek-i dil-düz gibi
Ey kaşı yâ müjeñüñ gâyet eli uz gibi

- 2 Mağv ider guşsa şehâbını sipihr-i dilden
Dilberüm 'arz-ı cemâl eylese nev-rûz gibi

- 3 Şevkine rakş ura pervâne gibi halk-ı cihân
'Arz-ı hüsn itse o meh şem'-i şeb-efrûz [gibi]

- 4 Lem' a-i nûr-ı hidâyet baña olursa delîl
Şem'-i nazmı uyaram husrev-i pür-sûz gibi

- 5 Ey Hüdâyî umarum ol yüzi hurşid gelüp
Hâkden kaldura ben zerresini toz gibi

CCXXII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Seferden şehrine ol şâh-ı 'âlî-şânumuz geldi
Bi-hamdillâh anı gördük yirine cânumuz geldi

CCXX AE 52a, MA'da bulunmamaktadır.

CCXXI AE 51b, MA 52a.

CCXXII AE 52b, MA'da bulunmamaktadır

- 2 Zālām-ı nām-ı fūrkat nūra tebdīl oldu gün gördük
Lebi Hızır u dehānı çeşme-i hayvānumuz geldi
- 3 Demidür sīnemüz şehri tonansun dāğ-ı şevķile
Gōñüller mülkini feth eyleyen sultānumuz geldi
- 4 Gōñül Eyyüb-veş efkār ider kirmān-ı hicrānda
Bi-ḥamdillāh o geldi derdümüz dermānumuz geldi
- 5 Teraḥ gitdi feraḥ geldi Hüdāyī minnet Allāh'a
Gōñül Ya' kūb'ına ol Yūsuf-ı Ken' ān'umuz geldi

CCXXIII

mef'ülü mefā'îlū mefā'îlū fa'ülün

- 1 Deryāda görüp sen dūr-i yektāyı kemāhī
Reşk ābına ğarķ oldu tenüm niteki māhī
- 2 Gök fūtede cānā gören ol cism-i laṭīfūñ
Seyr itmeye gökde güneşi hālede māhı
- 3 Tut fūte o sīmīn-tene İskender-i vaķt ol
Birbirine ķat Aķdeñiz'i Baḥr-i Siyāh'ı
- 4 Sen mihre şovuklık ide şāyed diyü baḥri
Germ-ābeye döndürdi şehā ķullaruñ āhı
- 5 Kalmış şuda envār-ı tecellīden eşer dir
Deryāda Hüdāyī gören ol nūr-ı ilāhı

CCXXIV

*mef'ülü fā'îlātū mefā'îlū fā'îlün**

- 1 Şevķuñla şol ki gögsine farkına yakdı key
Baķmaz ķabā-yı ķayşere giymezi külāh-ı key
- 2 Bu bezm-i devre şāh-ı perī-ḥaşlet olmasa
Şırça sarāy içinde maķām eylemezdi mey
- 3 Ey niçe servūñ itdi ķadūñ ķadrini şikest
Ey niçe ğonçe defterini la' lūñ itdi ṭay
- 4 Māyil şikenc-i zūlfūñe ḥübān-ı Hind ü Çīn

CCXXIII AE 52b, MA'da bulunmamaktadır

CCXXIV AE 52b, MA 52a.

* Bu şiirin 4., 5.ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

Ḳābil ḥadīṣ-i ḥüsnüñe Türkân-ı Rûm u Rey

5 Dil meclisinde medḥ-i mey-i la' lüñ eylesem
Olur şarîr-i ḥāmem o bezme nevâ-yı ney

6 Ṭab'um Hüdâyî ḥāmeleri kıldı hoş-kelām
'İsî'-i Meryem eyledi gūyâ 'ızâm-ı ḥay

7 Şir-i laṭîfüm ile 'adû nazmı fi'l-meşel
Enfās-ı hoş-nesîm-i bahârile bād-ı dey

CCXXV

*meḥ'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün**

1 Leylâ elinde kâse-i Mecnûn-ı 'Âmirî
Şûretde şındı ma'nide yapıldı ḥâtırı

2 Ṭoğrulıgıla eyler elif kâmetine meyl
Anuñ ki bâṭını ile bir ola zâhiri

3 Ben şâbitüm kapuñda güneş şehri seyr ider
Bir görme bendeñile şehâ anda sâyiri

4 Şehlâ gözüñ gözetmeyeli oldı dil ḥarâb
Vây ol 'imâretüñ ki 'alil ola nâzırı

5 Bir tekyedür gönül ğam u hem 'aql u ihtiyâr
Anuñ kimi muḳîmi kimisi müsâfirî

6 'Arz itme yâra ḳaddüñi dîvâr-ı bâğdan
Ey serv bir iş eyleme ḥaddüñden aşırı

7 Dîdâr-ı yâre baḳ heves-i bâğ-ı ḥulldı ḳo
Hoşdur Hüdâyî her kişi hoş görse ḥâzırı

CCXXVI

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Gîtme hey kâfir alup tenden dîl ü cāmı daḥi
Varup uğratma belâya bir müselmân'ı daḥi

2 Başına sulṭāniken dîl bir şehe ḳul oldı kim

CCXXV AE 53a, MA 52b

* Bu şiirin 5.ve 6. beyitleri MA'da bulunmamaktadır.

³/ şehri:gibi MA.

CCXXVI AE 53a, MA'da bulunmamaktadır.

Kul idübdür bende-i hüsnine sultānı daḥi

- 3 Varise ‘aqlı kara başında cānān zāhidūñ
Zülfüñüñ küfrine virsün dīni ĩmānı daḥi
- 4 Mā’ıl oldum vechi var dilber cefālar eylese
N’eyledüm kim cevri ider bu ‘ālem-i fānī daḥi
- 5 Tā dem-i evvelde kim oldum şehīd-i tiġ-ı ‘aşk
Zahmumuñ ol dem bu demdür kim akar kanı daḥi
- 6 Göñlini viridi Hüdāyī bir büt-i tersāya kim
Dīn ü ĩmānına beñzer ‘ahd ü peymānı daḥi

CCXXVII

mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

- 1 Ol meh gelürse ḥāneme mihr-i seḥer gibi
Çeşmümde cāy idem aña nūr-ı başar gibi
- 2 Eşkāl-i cevri ol şanemüñ gūne gūnedür
Deyr-i cihānda şūret-i nev’-i beşer gibi
- 3 Zencīr-i zülfüñile keşākeşdedür göñül
Şol ejdehāya pençe uran şīr-i ner gibi
- 4 Ser-menzil-i belāda gelür cāna tīr-i yār
Maḥsūm olan sihām-ı kazā vü kader gibi
- 5 Ḥālūñ ḥayālī dīde-i terden geçer yürür
Deryā geçen şu merdüm-i şāḥib-naẓar gibi
- 6 Virmiş leṭāfet ol lebe ḥaṭṭ-ı ‘arāk nişān
Şāfī şarāb-ı verde konan müşg-i ter gibi

- 7 Güş eyle dürr-i nazmını şāhum Hüdāyī’nüñ
Ref’ eyle ḥākden anı genc-i güher gibi

CCXXVIII

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

- 1 Dost bir cevri itse eyler ‘ālem-i ġaddār iki
N’eyleyem bī-çāre tenhā düşmen-i ḥūn-ḥ’ār iki

CCXXVII AE 53a, MA’da bulunmamaktadır.

CCXXVIII AE 53b, MA 52b.

- 2 Hüsniye şânisi yokdur birdür ol Yūsuf-cemāl
Māder-i devrān toğurmaz mihr-i pür-envār iki
- 3 İki dillü olanı yoluñda şāhum iki dil
Eyledi bir mārı yırtup Hayder-i Kerrār iki
- 4 Rāzıyum al naqd-i cānı tek baña bir buse vir
İstemezseñ al birine ey perī ruhsār iki
- 5 Şāhidümdür da‘ vī-i mihrine ol meh-pārenüñ
Sīnede olan elif bir dīde-i hūn-bār iki
- 6 Dār-ı gurbetde Hüdāyī’ye gelüp yār oldu ğam
Ol büt-i sīmīn-tenüm yā Rab kimüñle yār iki

CCXXIX

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün

- 1 Oldur döge nāzükle şehā ehl-i niyāzı
Kanı güzelüm kâ‘ ide-i bende-nüvāzı
- 2 Kıldum tapuña secdeler olmadı kabülün
Döndüm aña kim geçmeye maqbüle namāzı
- 3 Dil olmasa n’ola harem-i vaşluña mahrem
Maḥrūm olur ol kim çoğ ola hırşile āzı
- 4 El şunsa ‘adū tan mı ser-i zülfüñe ey serv
İblise naşīb itdi Hudā ‘ömr-i dırāzı
- 5 Nār-ı ruḥ-ı dildāruma dildāde geçer şem‘
Her dem bu hevādandur anuñ sūz u güdāzı
- 6 Ben kāfir-i ‘aşkam gelüp öldürsün o hūnī
Ben tā ki bu meydānda şehīd olam o ğāzı
- 7 Evzā‘-ı felek kaddümüzi bükdi Hüdāyī
Pīr itdi bizi bir karınuñ şīve vü nāzı

CCXXX

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Āsitānuñda görüp bunca şehā vü keremi

⁵ Bu beyit MA’da bulunmamaktadır.

CCXXIX AE 53b, MA’da bulunmamaktadır.

CCXXX AE 53b, MA’da bulunmamaktadır.

Yaraşur şāh-ı ‘Acem ola ğulām-ı ‘acemī

- 2 Şimdi görür gözi tutar elisin saña felek
Şundı āyīne-i Ġskender’ile cām-ı Cem’i
- 3 Ne vücūdile gelür tıġuña karşu a‘ dā
Gözlesün kaçmaġa şimden girü mülk-i ‘ademi
- 4 Cān virür mürdeye enfās-ı Mesīh-i la‘ lūñ
Haste-diller demidür andan umarlarsa emi
- 5 Kıl Hüdāyī kuluña ġuşe-i çeşmile nazār
Husrevā ‘āleme tebdīl ola tā kim elemi

CCXXXI

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Ey görinüp gözüme ġāyib olan nūr gibi
Gel benüm gündüzüm itme şeb-i deycür gibi
- 2 Ol perī perde-nişīn olduġınuñ sırrı bu kim
Gele halk ayaġına Ka‘be-i menşūr gibi
- 3 Nāvek-i ġamzelerüñden iñiler tende ġoñül
Sīnemüz ġür ġür öter hāne-i zenbūr gibi
- 4 Ey Süleymān-ı zamān қо yeleyin yoluñda
Kānumı topraġa qarınca felek mūr gibi
- 5 Ey Hüdāyī yana başuñda eger āteş-i ‘aşķ
Mażhar-ı nūr-ı tecellī olasın Tūr gibi

CCXXXII

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 N’eyler yüzinde ol şanemüñ zülf-i sāhiri
Kim gördi bāġ-ı hulde duġul ide kāfiri
- 2 La‘ lūñ yanında zāyil olur mu‘ciz-i Mesīh
Çeşmüñ katında bātıl olur sihr-i Sāmiri
- 3 Şeh-bāz-ı āhum itdi şeb-i fūrķatüñde pest
Çarķ-ı ‘alāda mertebe-i sırr-ı tayıri

CCXXXI AE 54a, MA 52b.

CCXXXII AE 54a, MA’da bulunmamaktadır.

- 4 Esrār-ı ‘aşkı şūfī-i ḥar-ṭab‘ ider mī zevk
Anuñ ki kūtı cevduñ o n’itsün cevāhiri
- 5 Yā Rabbi ḥān-ı luṭfile toyıldı Hüdāyī’i
Şol dem ki ola ḥāne-i ḳabrūñ müsāfiri
CCXXXIII
mef‘ulū fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn
- 1 Seyl-i sirişk akar niçe demdür kesilmedi
Müjgānlarumla sedd idegördüm yeñilmedi
- 2 Şīrīn lebine naḥl-i ḳadinde irişmez el
Bālāda olduğından o mīve dirilmedi
- 3 Tīşeyle Kūh-ken dil-i kūha toḳındı līk
Kendü başına to[ḳı]nacağını bilmedi
- 4 Bir gice var mı ḥālūmi yanmağa tīr-i āh
Mānend-i şem‘ varup öñine dikilmedi
- 5 El çek Hüdāyī pāye-i vaşl-ı nigārdan
Saña Cenāb-ı Ḥaḳ’dan o devlet virilmedi
CCXXXIV
fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
- 1 Leblerüñ emsem didüm ol dilbere ammā didi
Kimseye bu sırrı ifşā eyleme em mā didi
- 2 Yañılup yüzine ḳarşu ruḥlarına gül didüm
Ḥışm idüp ben ḳulına ol ḡonçe-leb lā lā didi
- 3 Teşne cāna leblerinden bir içim şu diledüm
Leblerin aḡzuma virüp luṭfile mā mā didi
- 4 Ğayrılar şīrīn lebin şeftālūsını alıcaḳ
Ḥaste göñlüm āh idüp bu derdile eyvā didi
- 5 Ey Hüdāyī göriceḳ ol şeh bu şīrīn sözümi
Āferīnler saña ey tūtī-i şekker-ḥā didi

CCXXXIII AE 54a, MA’da bulunmamaktadır.

CCXXXIV AE’de bulunmayıp MA 51b’de bulunmaktadır.

CCXXXV

mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 N'eyler yüzinde ol şanemüñ zülf-i sâhiri
Kim gördi bâğ-ı hülde duhûl ide kâfiri
- 2 La' lüñ yanında zâ'il olur mu'ciz-i Mesîh
Çeşmüñ katında bâtıl olur sihr-i Sâmirî
- 3 Şehbâz-ı âhum itdi şeb-i fûrkatünde pest
Çarh-ı 'alâda mertebe-i Nesr-i tâ'iri
- 4 Esrâr-ı 'aşkı şüfî-i har-tab' ider mi zevk
Anuñ ki kütü cevduñ o itsün cevâhiri
- 5 Yâ Rabbi h'ân-ı luṭfile toyıldı Hüdâyî
Şol demde ola hâne-i kabruñ müsâfiri

CCXXXVI

mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Sürsün 'adüyü cennet-i küyından ol perî
Âdem yirine bağlaya lâyıḳ mı bir harı
- 2 Başum ber-â-beri götürem çün du'â-yı seyf
Ger Hâḳ şalarsa boynuma şemşîr-i dîlberi
- 3 Olsa 'aceb mi âhumuñ ey dil yeki yegin
Kendüye mâ'il itdi o serv-i semen-beri
- 4 Ben hâk-i bî-vücûdî görüp söḡme dâyimâ
Yok yire zâyî' eyleme bir nice gevheri
- 5 Ḳalbinde nâr-ı miḥnet ü başında dūd-ı âh
Çeşm-i Hüdâyî bezm-i ḡamuñ oldu çâkeri*

CCXXXV AE'de bulunmayıp MA 52b'de bulunmaktadır.

CCXXXVI AE'de bulunmayıp MA 53a'da bulunmaktadır.

* Gazellerin sonunda MA 18'de aşağıdaki şekilde bir ibare bulunmaktadır:

“Tamam-şud ḳaşâyid ü müseddesât u murabba'ât u tevâriḥ”

KİTALAR

I
MÜNĀSĪB BE-DÖLĀB-NÜVİŞTEN
fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

تاكه دولاب چرخ سرکردان
میشود دایما بسرکردان
باد پاینده قصر رفعات تو
همچو ایوان کلهستان جنان

II
VE LEHU
fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

قصر قدر تو ای خجسته خصال
باد معمور همچو بیت سلام
روزنش مهر و مه بود جامش
عقد پروین چرخ مینا فام

III
VE LEHU
fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

Tā ki cām-ı cihān-nümāy-ı mīhr
Meyl-i çarḡ üzre ola tābende
Ḥaşm-ı gerden-keş ü 'adū-yı veḡā
Ola ḡapuñda kemterīn bende

IV
RUBĀ'Ī
fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Şem' ūñ eṭrāfını bir şeb ṭolaşup pervāne
Ḥāl-i dīl-sūzını aña diledi kim yana
Nāgehān bir yañadan bād-ı muḡālīf esüben
Şaldı bī-çāre 'i çaç cānib-i Hindistān'a

^I AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{II} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{III} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{IV} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

MATLALAR

I

MEṬĀLĪ'-Ī ĠARRĀ MÜNĀSĪB BER-VEZNEHĀ KĪ EZ-BERĀY-I SARĀY-I
AḤMED PĀŞĀ GÜFTE-ŞOD
fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

غرض از دیده همین دیدن روی یارست
روزن از بهر تماشای کل و کلزارست

II

VE LEHU

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

همچو روزن دیده برراه تو مهتر در دلم
چشم آن دارم که می سازی مشرف منزلم

III

VE LEHU

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

بدل عشقت درآمد بر رخت چون دیده واکردم
کشادم روزن کاشانه و کسب هداکردم

IV

VE LEHU

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

می نماید رخت از اینه ای سیمتن تن
همچو خرسید در خشنده زجام و روزن

V

VE LEHU

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

چشم غم دیده بژکان دم آلوده من
کشته در قصر تو رنگین و مشبک روزن

VI

VE LEHU

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

مهر رخت بروزن چشمم زیاده باد
هم خانه دلم بفر و غش کشاده باد

VII

VE LEHU

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

^I AE 18b, MA'da bulunmamaktadır.

^{II} AE 18b, MA'da bulunmamaktadır.

^{III} AE 18b, MA'da bulunmamaktadır.

^{IV} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^V AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{VI} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{VII} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

همیشه روزنه دیده را براه کتم
بچشم آنکه نکار آید و نگاه کتم

VIII
VE LEHU

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

بفشین بیا بروزن چشم ای پری نهاد
مژگان من زبهر تو رنگین قفس نهاد

IX
VE LEHU

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

آن ماه منظرم که نشسته بروزنست
کویا که نور مردمک چشم روشنست

X
VE LEHU

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Hüsnüñ esbābını hıfz itmegiçün ey dūr-i nāb
Hāne-i çeşm aña bir iki kapaklı dölāb

XI
MAṬLA'

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Ey göñül olsa n'ola vuşlatuña gāh ayrılık
Heb bizümçündür igen gam yime sağlık şayrılık

XII
VE LEHU

mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn

Ne hāletdür ki ' aşık ola yār-i nāz-perverdūñ
O saña ağlaya hālin sen aña dōkesin derdūñ

XIII
VE LEHU

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Tā ilāhī baña tek eyle tecellā-yı cemāl
Şu gibi ya esriyem ya tūtışam kūh-mişāl

XIV

^{viii} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{ix} AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^x AE 19a, MA'da bulunmamaktadır.

^{xi} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xii} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xiii} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xiv} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

VE LEHU

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Çemende şanma olupdur şükûfeler tezyîn
Gamuñla haste yaturken çiçek çıkardı zemîn

XV

VE LEHU

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Gel meclise ' anber saçuñı eyle perişân
Götürsün aradan kokuñı micmer-i gerdân

XVI

VE LEHU

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Yazuk Ferhād'a kühsarı idindi pister ü bālîn
Leb-i Şirîn için çekdi belâlar görmedi balîn

XVII

VE LEHU

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

' Azâb için fakîrûñ keşti-i fûrkatde cânına
Nigârum bir re'îs- i yel kovanuñ vardı yanına

XVIII

VE LEHU

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

' Âkıliseñ dime Ferhād'ile Mecnûn'a deli
Eyleseñ halka nazar her biri bir gûne deli

XIX

VE LEHU

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Va' de-i vaşl itdüğüñ gerçek mi yoksa lâf mı
Hicrile öldük behey inşâfsuz inşâf mı

XX

VE LEHU

mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Hep gitdi ehl-i meclis-i devrân bayağı
' Ârif odur ki bir el evvel çeke ayağı

TEMME

^{xv} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xvi} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xvii} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xviii} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xix} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

^{xx} AE 19b, MA'da bulunmamaktadır.

SONUÇ

Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânı hakkındaki bu çalışmamızla ulaştığımız bilgileri şu şekilde özetleyebiliriz.

1. Kaynaklardan İstanbul’lu olduğunu öğrendiğimiz şair, 1584 yılında vefat etmiştir.

2. Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı’nın tenkidli metni, 2 el yazması metne dayanılarak hazırlanmıştır. Bunun neticesi olarak, 3’ü tarihli 12 kaside, 2 mesnevi, 28 murabba, 3 muhammes, 1 tahmis, 1 müseddes, 1’i tarihli 237 gazel, 4’ü tarihli 13 kıta, 20 matla bir araya getirilmiştir.

3. Divanda devlet büyükleri ve yakınlarının doğumu, ölümü, yaptırdıkları çeşme ve binalarla ilgili çeşitli tarihler düşürülmüştür.

4. Hüdâyî, divanda yer alan 13 kıt’anın 9’unda mahlasını söylemiş, böylece kıt’alarda mahlas bulunmayışı gibi genel bir kaidenin dışına çıkmıştır.

5. Divan’daki şiirler daha çok Arapça ve Farsça kelimelerle kafiyeleştirilmiştir. Tamamen Türkçe kelimelerle kafiyeleştirilmiş 3 şiir bulunmaktadır.

6. Divanının geneline bakıldığında, bir takım vezin ve kafiye hataları yaptığı görülmektedir.

7. Şairin musiki ilminde de mahir olması, şiirlerine de aksetmiştir. Şair, şiirlerinde musikiyi sağlamak için ahengi sağlayan unsurlardan bolca faydalanmıştır.

8. Hüdâyî-i Kadîm’in şiirinde birtakım atasözleri ve bilhassa da deyimlerden geniş ölçüde istifade etmiştir.

9. Hüdâyî, uzun zincirleme tamlamalarla dolu bir şiir dili değil, daha sâde ve anlaşılır bir üslûp kullanmıştır. Şiirlerinde coşkun bir aşk ve lirizmin yer aldığını da söylememiz mümkündür.

DİZİN

A. Kişi Adları

-A-

Âdem: K. 1/26, K. 5/4, T. 2/22, G. 46/6, G. 157/3
 Âlî: K. 1/39, Mus. 3/1, Mus. 13/4, Mus. 16/4, G. 110/1
 Âlî Bâlî: Mus. 23/4
 Ahmed: Mus. 5/1, G. 102/1, G. 104/1, G. 110/1, G. 136/5
 Azrâ: G. 189/5

-B-

Behrâm: T. 2/18, G. 13/3, G. 82/2
 Bilâl: G. 105/3

-C-

Cem: Mes. 2/7, G. 85/3, G. 230/2
 Cibrîl: K. 1/23.

-D-

Dahhâk: Mes. 2/8
 Dâna: Mes. 1/6
 Dânyâl: Mes. 1/6
 Dârâ: G. 6/4

-E-

Ebû Bekr: K. 1/36.
 Ebû Cehl: G. 105/2
 Efrâsiyâb: K. 4/13, G. 156/5, G. 172/1, G. 173/6
 Eyyûb: Mus. 31/3, G. 222/4

-F-

Ferhâd: G. 35/2, 5, G. 85/2 G. 88/5
 Fethullâh: Mus. 14/4
 Fir'avn: Mus. 30/2

-H-

Hakîm Efendi: Mes. 1/5
 Hâlid ibn Velîd: K. 7/18
 Halîl: Mes. 1/6
 Hasan Bâlî: Mus. 27/4

Hasan: K. 1/41, K. 7/26, G. 5/7, G. 110/1

Havvâ: K. 5/4

Hayder Bâlî: Mus. 7/4

Hızr: Mes. 1/4, T. 1/29, Mus. 3/1, Mus. 4/2, Mus. 6/2, G. 74/3, G. 77/5, G. 95/3, G. 122/3, G. 181/5, G. 205/7, G. 222/2

Hurşid: T. 2/18

Hüseyn: K. 1/41, T. 8/2, 3, Mus. 3/1, Mus. 27/2, G. 110/1

Hüseyn-i Baykarâ: Mus. 22/3

Husrev: G. 179/6, G. 181/7

-İ-

İlyâs: Mes. 1/4

İsî: Mes. 1/6, T. 2/2, Mus. 10/1, G. 6/3, G. 38/2, G. 46/6, G. 122/3, G. 128/5, G. 170/6, G. 224/6

İsfendiyâr: G. 167/2

İskender: T. 2/28, G. 107/5, G. 223/3, G. 230/2

-K-

Kays: G. 35/5, G. 180/1

Ken'ân: T. 3/9, Mus. 15/3, Mus. 25/3, Mus. 27/2, G. 1/4, G. 183/1, G. 222/5

Key-husrev: G. 157/3

Key-kubâd: G. 157/3

-L-

Leylâ: K. 2/27, Mus. 10/1, G. 35/5, G. 112/5, G. 225/1

Loqmân: Mus. 26/2, Mus. 33/4

-M-

Mahmûd: G. 132/1

Mânî: T. 2/9, Mus. 14/3, G. 209/2, G. 210/3

Mansûr: T. 1/20, Mus. 26/3, G. 6/3, G. 53/4, G. 71/4, G. 95/3, G. 206/7

Mecnûn: K. 2/27, Mus. 33/2, G. 35/2,
G. 42/4, G. 96/4, G. 112/5, G. 180/1,
G. 211/6, G. 225/1

Memî Şâh: Mus. 9/1, G. 114/1

Meryem: T. 2/2, Mus. 25/2, G. 224/6

Mesîh: K. 5/16, Mus. 5/2, Mus. 25/2,
G. 138/5, G. 154/1, G. 181/5, G.
204/2, G. 230/4, G. 232/2

Muhammed: K. 5/1, K. 6/10, T. 6/1,
T. 9/2, G. 24/1

Muhammed Beg: T. 10/1

Muhammed Şâh: Mus. 3/1, Mus.
20/2, G. 99/1

Mûsî: K. 1/8, K. 7/21, Mus. 30/2, G.
6/3, G. 197/1

Muşlî Şâh: Mus. 11/4, G. 183/1

Mustafâ: K. 8/2, T. 1/39, T. 6/1, G.
102/5

-N-

Nakķaş Ahmed Bâlî: Mus. 8/4

Nemrûd: G. 55/4

Nûh: K. 2/12, T. 2/23

-O-

Osmân: K. 1/38, K. 3/1, Mes. 2/1,
Mus. 2/4

-Ö-

Ömer: K. 1/37

-R-

Rüstem: G. 167/2

-S-

Sa' dî: K. 3/16

Selmân: K. 3/16, G. 181/7

Sultân Selîm Han: K. 4/13

Süleymân Han: K. 3/1, K. 7/19, Mes.
2/1, T. 1/5, T. 4/1, 5, T. 5/1, T. 6/1

Süleymân: T. 3/4, G. 26/5, G. 181/3,
G. 194/4, G. 196/2

-Ş-

Şâh Mahmûd: Mus. 17/4

Şîrîn: G. 85/2

-V-

Vâmık: 189/5

-Y-

Ya' kūb: T. 2/13, T. 3/9, Mus. 12/4,
Mus. 27/2, G. 7/5, G. 27/4, G. 222/5

Ya' kūb Aga: T. 11/1, 3, T. 12/1, Mus.
25/3

Yezîd: K. 4/27, Mus. 13/2, G. 110/1,
G. 173/3

Yûsuf: K. 2/7, K. 5/6, Mes. 1/4, Mus.
27/2, Mus. 20/2, G. 1/4, G. 11/3,
G. 19/3, G. 27/4, G. 73/6, G. 76/3, G.
83/5, G. 100/2, G. 101/4, G. 118/5, G.
119/4, G. 148/5, G. 158/2, G. 163/7,
G. 182/4, G. 183/1, G. 222/5

-Z-

Zuhey: K. 3/16, G. 181/7

Züleyhâ: G. 148/5

B. Musiki Terimleri

-A-

Âheng: G. 158/4, G. 160/1

-B-

Bezm: G. 7/3, G. 16/4, G. 19/2, G.
43/1, G. 45/3, G. 62/2, G. 86/7, G.
87/3, G. 120/1, 4, G. 127/1, G. 144/3,
G. 171/6, G. 213/6, G. 224/5

-Ç-

Çeng: Mus. 4/1, G. 42/3, G. 165/2

-D-

Dem-sâz: Mus. 4/1, G. 81/5, G.
138/3, G. 158/3, G. 164/7

-E-

Ergânûn: K. 1/9

-I-

‘Irāk: G. 43/2

-M-

Maḳām: G. 42/3, G. 195/2

Muḥayyer: G. 207/3

-N-

Nağme-sāz: T. 2/25

Nāle: G. 36/7, G. 152/4, G. 164/7, G. 195/2

Nāz: G. 163/4, Mus. 9/2, G. 10/2, 3, G. 59/5, G. 155/6, G. 207/3

Nevā: K. 4/6, K. 7/29, T. 1/25, G. 36/7, G. 158/4, G. 164/7, G. 224/5

Ney: Mus. 4/2, Mus. 26/2, G. 36/7, G. 47/3, G. 88/1, G. 138/3, G. 152/4, 5, G. 158/4, G. 164/7, G. 199/1, G. 207/3, G. 224/5

Niyāz: G. 10/3, G. 59/5, G. 158/4, G. 229/1

-P-

Perde: K. 4/6

-R-

Rāst: G. 195/2

Rebāb: G. 164/7, G. 165/2

-S-

Sāz: G. 158/5

Şıfāhān: G. 27/2, G. 43/2, G. 194/2

-Ş-

Şeh-nāz: G. 158/4

-U-

‘Uşşāk: Mus. 3/3, Mus. 8/3, Mus. 28/2, G. 43/2, G. 87/3, G. 118/5, G. 155/6, G. 164/7, G. 207/3

-Z-

Zühre: K. 7/4, G. 36/7

KAYNAKÇA

- ÂLÎ, *Kühû'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım*, (Haz: Dr. Mustafa İsen), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, S:93, Ankara, 1994.
- AYDEMİR, Y., *Behiştî Dîvânı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- AKSOY,Ö. A., *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I Atasözleri Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1988.
-, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II Deyimler Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1988.
- BEYÂNÎ MUSTAFA BİN CARULLAH, *Tezkiretü's-su'arâ*, (Haz: Dr.İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.
- BİLKAN, A. F., *Nâbî Dîvânı*, c. I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997.
- DEVELLİOĞLU, F., *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 1993.
- DİLÇİN, C., *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- ELMALILI HAMDÎ YAZIR, *Hak Dini, Kur'an Dili, Kur'an-ı Kerim ve Meali*, Merve Yayın-Dağıtım, İstanbul, 1993.
- EYÜBOĞLU, E. K., *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler I Atasözleri*, Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayi A.Ş. Yayını, İstanbul, 1973.
-, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler II, Deyimler-(Tâbirler)*, Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayi A.Ş. Yayını, İstanbul, 1975.
- İPEKTEN, H., *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1997.
- İSEN, M., M. MACİT, O. HORATA, F. KILIÇ, İ. H. AKSOYAK, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2003.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967.
- KINALI-ZÂDE HASAN ÇELEBÎ, *Tezkiretü's-su'arâ II*, (Haz: Dr. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.
- LEVEND, A. S., *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1984.
- MACİT, M., *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Akçağ yayınları, Ankara, 1996.
- TUMAN, MEHMET NÂİL, *Tuhfe-i Nâilî Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri II*, (Haz: Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, (Haz: Nuri Akbayer - Seyit Ali Kahraman),Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.

- ONAY, A. T., *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- PALA, İ., *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1998.
- STEINGASS, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Librairie du Liban Publishers, Beirut, 1998.
- ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1988.
- ŞÜKÛN, Z. *Farsça-Türkçe Lûgat Gencîne-i Güftâr Ferhengi Ziya*, I-III, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1996.
- TÂHİR-ÜL MEVLEVÎ, *Edebiyat Lûgati*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.
- TANYERİ, M. A., *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- Tezkilere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Haz: Haluk İpekten - Mustafa İsen - Recep Toparlı - Naci Okçu - Turgut Karabey) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- Türk Atasözleri ve Deyimleri*, I-II, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1997.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1979.
- Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Mehmet DEMİRALAY

Doğum Yılı : 10.01.1980

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu :

Lise : 1993-1997

Lisans : 1998-2002

Yüksek Lisans : 2002-...

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce ÜDS; 45 (Mayıs 2001)

İş Deneyimi :

2001-... Isparta Adliyesi Zabıt Kâtibi.